అదునిక ప్రపంచ చరిత్ర

1964 వరకు

ఎం.ఏ. - చరిత్ర :: మొదటి సంవత్సరం - పేపరు - 4

రచయితలు

డా॥ డి. వెంకటేశ్వర రెడ్డి, ఎం.ఏ., పి.హెచ్.డి.
అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, చరిత్ర & పురావస్తు శాఖ,
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వ విద్యాలయం,
నాగార్జున నగర్, గుంటూరు,
గుంటూరు జిల్లా, ఆం.ప్ర.

డా. కె.బడె సాహెబ్
హిస్టరి శాఖ విభాగం
Govt. డిగ్రీ కళాశాల
బనగనపలి, కర్నూలు

డా॥ జె. కృష్ణప్రసాద్ బాబు, ఎం.ఏ., పి.హెచ్.డి.
అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్, చరిత్ర శాఖ,
D.K.W. ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల, నెల్లూరు,
S.P.S. నెల్లూరు జిల్లా, ఆ.ప్ర.

డా.జి. దయకర్
అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్
హిస్టరి శాఖ విభాగం
డా.బి.ర్.అంబేడ్కర్ ఒపెన్ యూనివర్సిటి

డా.Sk.రమి బేగం
చరిత్ర & పురావస్తు శాఖ, ఆచార్య నాగార్జున
విశ్వ విద్యాలయం, నాగార్జున నగర్,
గుంటూరు జిల్లా,

సంపాదకులు

డా॥ డి. వెంకటేశ్వరరెడ్డి, ఎం.ఏ., పి.హెచ్.డి.
అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, చరిత్ర & పురావస్తు శాఖ,
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వ విద్యాలయం,
నాగార్జున నగర్, గుంటూరు,
గుంటూరు జిల్లా, ఆం.ప్ర.

Director
Dr. NAGARAJU BATTU
M.B.A., M.H.R.M., L.L.M., M.Sc. (Phy), M.A. (Soc.)., M.Ed., M.Phil., Ph.D.

దూర విద్యా కేంద్రము
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం, నాగార్జున నగర్ - 522 510.
Ph: 0863-2346222, 2346208 0863-2346259 (Study Material)
E-mail : anucdedirector@gmail.com
Website: www.anucde.info

M.A.: History of Modern World (till 1964)

First Edition: 2021

Reprint: 2022

No. of Copies

© Acharya Nagarjuna University

This book is exclusively prepared for the use of students of M.A (History) Centre for Distance Education, Acharya Nagarjuna University and this book is mean for limited circulation only

Published by

Dr.Nagaraju Battu

Director

Centre for Distance Education

Acharya Nagarjuna University

Nagarjuna Nagar-522510

Printed at

ముందుమాట

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వ విద్యాలయం 1976లో స్థాపించినది మొదలు నేటి వరకు ప్రగతి పథంలో పయణిస్తూ వివిధ కోర్సులు, పరిశోధనలు అందిస్తూ, 2016 నాటికి NAAC చే A గ్రేడును సంపాదించుకొని, దేశంలోనే ఒక ప్రముఖ విశ్వ విద్యాలయంగా గుర్తింపు సాధించుకొన్నదని తెలియజేయటానికి సంతోషిస్తున్నాను. ప్రస్తుతం గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాలలోని 447 అనుబంధ కళాశాలల విద్యార్థులకు డిప్లమో, డిగ్రీ, పి.జి. స్థాయి విద్యాబోధనను ఆచార్య నాగార్జున విశ్వ విద్యాలయం అందిస్తోంది.

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం ఉన్నత విద్యను అందరికి అందించాలన్న లక్ష్యంతో 2003-04లో దూరవిద్యా కేంద్రాన్ని స్థాపించింది. పూర్తి స్థాయిలో కళాశాలకు వెళ్ళి విద్యనభ్యసించలేని వారికి, వ్యయభరితమైన ఫీజులు చెల్లించలేని వారికి, ఉన్నత విద్య చదవాలన్న కోరిక ఉన్న గృహిణులకు, ఈ దూర విద్యా కేంద్రం ఎంతో ఉపయోగపడుతుంది. ఇప్పటికే డిగ్రీ స్థాయిలో బి.ఏ., బి.కాం., బి.ఎస్.సి. మరియు పి.జి. స్థాయిలో ఎం.ఏ., ఎం.కాం., ఎం.ఎస్.సి., ఎం.బి.ఏ., కోర్సులను ప్రారంభించిన విశ్వవిద్యాలయం గత సంవత్సరం కొత్తగా 'జీవన నైపుణ్యాలు' అనే సర్టిఫికేట్ కోర్సును కూడా ప్రారంభించింది.

ఈ దూరవిద్యా విధానం ద్వారా విద్యనభ్యసించే విద్యార్థుల కొరకు రూపొందించే పాఠ్యాంశాలు, సులభంగాను, సరళంగాను, విద్యార్థి తనంతట తానుగా అర్థం చేసుకొనేలా ఉండాలనే ఉద్దేశ్యంతో విశేష బోధనానుభవం కలిగి, రచనా వ్యాసంగంలో అనుభవం గల అధ్యాపకులతో పాఠ్యాంశాలను వ్రాయించడం జరిగింది. వీరు ఎంతో నేర్పుతో, నైపుణ్యంతో, నిర్ణీత సమయంలో పాఠ్యాంశాలను తయారు చేశారు. ఈ పాఠ్యాంశాల పై విద్యార్థినీ, విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు నిష్ణాతులైన వారు ఇచ్చే సలహాలు, సూచనలు సహృదయంతో స్వీకరించబడతాయి. నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలను గ్రహించి, మున్ముందు మరింత నిర్దిష్టంగా, అర్థమయ్యే రీతిలో ప్రచురణ చేయగలం. ఈ పాఠ్యాంశాల అవగాహన కోసం, సంశయాల నివృత్తి కోసం వారాంతపు తరగతులు, కాంటాక్టు క్లాసులు ఏర్పాటు చేయటం జరిగింది.

దూరవిద్యా కేంద్రం ద్వారా విజ్ఞాన సముపార్జన చేస్తున్న విద్యార్థులు, ఉన్నత విద్యార్హతలు సంపాదించి జీవనయాత్ర సుగమం చేసుకోవడమే గాక, చక్కటి ఉద్యోగావకాశాలు పొంది, ఉద్యోగాలలో ఉన్నత స్థాయికి చేరాలని, తద్వారా దేశ పురోగతికి దోహదపడాలని కోరుకుంటున్నాను. రాబోయే సంవత్సరాలలో దూర విద్యా కేంద్రం మరిన్ని కొత్త కోర్సులతో దినదినాభివృద్ధి చెంది, ప్రజలందరికి అందుబాటులో ఉండాలని ఆకాంక్షిస్తున్నాను. ఈ ఆశయ సాధనకు సహకరిస్తున్న, సహకరించిన దూరవిద్యా కేంద్రం డైరెక్టర్లకు, సంపాదకులకు, రచయితలకు, అకడమిక్ కో-ఆర్డినేటర్లకు మరియు అధ్యాపకేతర సిబ్బందికి నా అభినందనలు.

ప్రొఫెసర్ పి. రాజశేఖర్
కులపతి
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

SEMESTER –I

ACHARYA NAGARJUNA UNIVERSITY
DEPARTMENT OF HISTORY AND ARCHAEOLOGY

M.A.: (HISTORY): PAPER-IV(H 1.4)

HISTORY OF MODERN WORLD (till 1914)

UNIT- I : Colonialism -- Imperialism – Mercantilism – Nation States – Progress of Science and Technology.
UNIT - II : French Revolution -- The Revolution of 1830 and 1848-Question of Slavery –The Opium Wars- Meiji Restoration.
UNIT - III: 'Unification of Italy- Unification of Germany-Growth of Militarism and Imperialism-Sino-Japanese War of 1894.
UNIT - IV: Industrial Revolution–Big Business in U.S.A-Open Door Policy of U.S.A in China.
UNIT-V: Russo -- Japanese War of 1904 -05 - Nationalism in Balkan States -- Liberal Reforms in Russia.

Suggested Readings:

1. Cipolla, C.M : Fontana Economic History of Europe, Vol. III (The Industrial revolution) Harvters, 1976
2. Evans, J : The Foundations of a Modem State in the 19th Century Europe
3. Hobsbawn, E : Nation and Nationalism (Cambridge, 1970)
4. Hobsbawn, E : The Age of Revolution (NAI, 1964)
5. Jelvich, Charles: Establishment of the Balkan National States, 1840-1920 (University of and Barbara Washington Press, 1977)
6. Lichtheim, George: A Short History of Socialism (Glasgow, 1976)
7. Lucas, Colin,: The French revolution and the Making of Modern Political Culture, Vol.2 (Pergamon, 1988)
8. Nove, Alec : An Economic *History* of the USSR (Penguin, 1972)
9. Porter : Andrew, European Imperialism, 1860-1914 (1994)
10. Roberts, J.M : Europe 1880-1945 (Longman, 1989)
11. Wood, Anthony : History of Europe 1814-1960
12. Carnoll, Peter and : Free and Unfree: A New History of the United States David Noble
13. Faulkner, U : Economic History of the United States of America
14. Kristol, Irving : America's Continuing Revolution (AM. Enterprises, 1975)
15. Pratt, W : History of the United States Foreign Policy
16. Randall, james, et al : The Civil war and Reconstruction (Health & Co 1969)
17. Allen George : A short Economic History of Janan (London, Erifrngrld & Nicolson, 1963)
18. Beckmann, George M : Modernization of China and Japan (Harper and Row, 1962)
19. Bia ci, Lucien : Origins of the Chinese Revolution,1915- 1949 (London, OUP, 1971)
20. Fairbank, John, et al: East Asia: Modern Transformation
21. Myers, Ramon Hand: The Japanese Colonial Empire, 1895-1945 (Princeton University Press. 1987)
Mark R. Peattics (Eds.)
22. Peffer, Nathaniel : The Far East: A Modern History

విషయసూచిక

పాఠము: 1	వాణిజ్యవాదము	1.1-1.7
పాఠము: 2	వలసవాదము	2.2-2.6
పాఠము: 3	సామ్రాజ్యవాదము	3.1-3.6
పాఠము: 4	జాతీయ రాజ్యాలు	4.1-4.7
పాఠము: 5	శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాభివృద్ధి	5.1-5.6
పాఠము: 6	ఫ్రెంచ్ విప్లవం	6.1-6.16
పాఠము: 7	ఫ్రెంచ్ విప్లవం-1830	7.1-7.3
పాఠము: 8	ఫ్రెంచ్ విప్లవం- 1848	8.1-8.4
పాఠము: 9	బానిస సమస్య	9.1-9.7
పాఠము: 10	నల్లమందు యుద్ధాలు	10.1-10.
పాఠము: 11	మేజీ యుగం	11.1-1.8
పాఠము: 12	ఇటలీఏకీకరణ	12.1-12.6
పాఠము: 13	జర్మనీ ఏకీకరణ	13.113.6
పాఠము: 14	చైనా-జపాన్ యుద్ధము 1894 - 1895	14.1-14.15
పాఠము: 15	పారిశ్రామిక విప్లవం	15.1-15.15
పాఠము: 16	అమెరికాలో విస్తృత వాణిజ్యం	16.1-16.9
పాఠము: 17	చైనాలో అమెరికా తలుపులు తెరుచువిధానం	17.1-17.11
పాఠము: 18	జపాన్ రష్యా యుద్ధం	18.1-18.8
పాఠము: 19	బాల్కన్ రాజ్యాలతో జాతీయభావం	19.1-19.20
పాఠము: 20	రష్యాలో సరళికృత సంస్కర్ణలు	20.1-20.8

పాఠము: 1

వాణిజ్యవాదము

విషయసూచిక

1.1.లక్ష్యం

1.2. పరిచయం

1.3. నిర్వచనం

1.4. వాణిజ్యవాదము - అర్థ వివరణ

1.5. వాణిజ్యవాదము - కాలము

1.6. చారిత్రక పరిణామము

1.7. వాణిజ్య విధానము - ఆవిర్భావ కారణాలు

1.7.1 పునర్జీవనము

1.7.2 భూస్వామ్య పతనము

1.7.3 మత సంస్కరణ ఉద్యమం

1.7.4 భౌగోళిక అన్వేషణలు

1.7.5 రాజకీయ ప్రోత్సాహం

1.7.6 శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానం

1.8. వాణిజ్యవాద సిద్ధాంతాలు

1.8.1 ఫిలిప్ సిద్ధాంతము

1.8.2 ఇతర సిద్ధాంతాలు

1.9. వాణిజ్య విధానాల లక్షణాలు

1.9.1 విదేశీ వ్యాపారము

1.9.2 ద్రవ్య ప్రాముఖ్యత

1.9.3 వడ్డీ రేట్లు మరియు లాభాలు

1.9.4 అధిక జనాభా

1.9.5 ఉత్పత్తి మార్గము

1.9.6 వర్తక వ్యాపారాల నియంత్రణ

1.9.7 పెట్టుబడిదారి ప్రోత్సాహము

1.9.8బంగారుసూత్రాలు

1.10. వాణిజ్య వాదంపై విమర్శ

1.11 వాణిజ్య వాదుల దృష్టిలో రాజ్యము

1.12. సారాంశము

1.13. మాదిరి ప్రశ్నలు

1.14.ఉపయుక్తగ్రంథాలు

1.1. లక్ష్యము

- ఆధునిక యుగ కాలంలో ఐరోపాలో వచ్చిన కొత్త ఆర్థిక విధానము గురించి తెలుసుకొనుట
- వాణిజ్య విధానము యొక్క ప్రభావమును తెలుసుకొనుట

1.2. పరిచయం

భూస్వామ్య వ్యవస్థలో ప్రజలు మాన, ప్రాణ, ధనములను దాడుల నుండి దోపిడీల నుండి ప్రజలను రక్షించి రాజకీయ సుస్థిరతను ఇచ్చిన వారు భూస్వాములు. కాని భూస్వాముల మధ్య తరచూ అంతర్యుద్ధాలు జరగడం వల్ల వారి స్వార్థ ప్రయోజనాల వల్ల ఆర్థిక పరిస్థితి మందగించినది. ప్రజలు ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రాంతానికి వెళ్లడానికి స్వేచ్ఛ అరికట్టబడింది. అందువల్ల కొంతమంది చరిత్రకారులు ఈ భూస్వామ్య యుగాన్ని 'చీకటి యుగం'గా వర్ణించారు. క్రీ.శ. 15వ శతాబ్దంలో ఈ పరిస్థితులు మారిపోయి భూస్వాములు చితికిపోయి రాజులు బలంగా ఏర్పడినారు. వీరు రాజ్యాలపై పూర్తి ఆధిపత్యాన్ని పొందారు. వాణిజ్య వాదము ఒక ఆర్థిక విధానము. ఈవిధానం ప్రకారం ఎగుమతులు ఎక్కువగా చేస్తూ.. దిగుమతులు తక్కువగా చేసుకుంటూ వ్యాపారం చేయు దేశం.., లాభాలను ఆర్జిస్తూ నిల్వలను పెంచుకుంటుంది. ముడి సరుకులు తెచ్చుకుని వాటిని వస్తువులుగా మార్చి మార్కెట్‌లలో అమ్ముకుంటుంది. ఈ ఆర్థిక కార్యక్రమాన్ని వాణిజ్య వాదం అని అంటారు. ఆర్థికంగా ప్రతీ దేశం దాదాపు వర్తక వ్యాపారాలలో శ్రద్ధ చూపించడం ప్రోత్సహించడం దాని కొరకు శాసనాలు చేయటం, సౌకర్యాలు కల్పించడం వల్ల వర్తక వ్యాపారాలు బాగా జరుగుతాయి. ఈ విధానంలో ప్రత్యేకంగా కీలక పాత్ర వహించినది నూతన 'వర్తక వర్గం' ఏర్పడింది.

1.3.నిర్వచనము

సంపద అంతిమమైనది మరియు వ్యాపారం జీరో -సమ్- గేమ్

-L.H. Haney

" వాణిజ్య వాదము ఐరోపాలో క్రీ.శ. 16-18 వరకు మేధావుల అభిప్రాయములో వెలువడిన ఆర్థిక సూత్రాలు, ఇవి దేశీయ, విదేశీ వాణిజ్యానికి సంబంధించిన లాభార్జనతో దేశ బలాన్ని పెంచుకోవటమనేది కీలకమైన అంశం "

-L.H. Haney

1.4. వాణిజ్యవాదము -అర్థ వివరణ

వాణిజ్యవాదము గురించి పండితులలో ఏకాభిప్రాయములేదు. కొంత మంది ప్రకారంగా వాణిజ్యవాదము అనగా పారిశ్రామిక, వర్తక రంగాల కొరకు ప్రభుత్వము చేసే కొన్ని నిర్ణయాత్మక కార్యక్రమాలు. 1778లో ఆర్థిక శాస్త్ర పితామహుడు అయిన ఆడమ్‌స్మిత్ ఈ పదాన్ని Mercantalism ను మొదటిసారిగా తన రచనలో పేర్కొన్నాడు. 1884 లో ఈ పదాన్ని ప్రముఖ చరిత్రకారుడైన గుస్తవ్ ష్మోలర్ ఉపయోగించాడు. వాణిజ్యవాదాన్ని ఫ్రాన్స్‌లో 'కోల్బర్టనిజం" అని, జర్మనిలో కామరలిజం" అని పిలుస్తారు. వీరి ప్రకారంగా ఒక
దేశ ఆర్థిక కార్యక్రమాలలో పరిశ్రమలు, వ్యాపారం అంతర్జాతీయంగా జరిగి ఆ దేశ ప్రతిష్టను,
బలాన్ని పెంపొందించటం, దీనికి మద్దతుగా పరిపాలకులు శాసనాలు చేస్తూ సౌకర్యాలు కల్పించాలి.

1.5. వాణిజ్య వాద కాలము

వాణిజ్యవాదము ఎప్పుడు, ఎక్కడ ప్రారంభమైనది అని చెప్పటానికి ఖచ్చితమైన ఆధారాలు లేవు. రాజకీయ కోణంలో పరిశీలిస్తే నిరంకుశ, బలమైన రాజరిక ప్రభుత్వాల అభివృద్ధి, పతనంతో వాణిజ్యవాదం జరిగింది. ఆర్థికంగా పరిశీలించిన అంతర్జాతీయ వాణిజ్య అభివృద్ధితో సమానంగా జరిగినది. కాని ఫ్రెంచి ఆర్థికవేత్త న్యూమెన్ ప్రకారంగా, మధ్యయుగ చివరి కాలం నుండి అమెరికా విప్లవము సంభవించిన మధ్యకాలంలో వచ్చిన ఆర్థిక పరమైన ఆలోచనే వాణిజ్యవాద కాలంగా చెప్పవచ్చు. కాని ఇటలీకి చెందిన సెరా మాత్రము ఇటలీలో జరిగిన వాణిజ్య విధాన కాలాన్ని ప్రారంభ దశగా పేర్కొన్నాడు.

1.6. చారిత్రక పరిణామము

వాణిజ్యవాదము క్రీ.శ15- 18. శతాబ్దాల మధ్య అనగా '8వ యజాన్స్' చివరి భాగంలో మరియు ఆధునిక కాల ప్రారంభంలో ఆరంభమైనది. ఈ వాదము ప్రప్రథమంగా ఐరోపాలోని జినోవా, వెనీస్ మరియు పీసా మొ॥దలైన మధ్యధరా ప్రాంతంలో జరిగినది. ఇటలీ ఆర్థికవేత్త మరియు వాణిజ్యవేత్త అయిన ఆంటోనియా సెరా 1613 లో రాజకీయ ఆర్థిక విధానంపై A Short Treatise on the Wealth and Poverty of Nations అనే గ్రంథం రాస్తూ వాణిజ్యవాదం మధ్యదరా ప్రాంతం నుండి ఉత్తర ఐరోపాకు వ్యాపించి తరువా ఐరోపా ఖండమంతా వ్యాపించింది అని వివరించాడు. 1558 – 1603 కాలంలో ఇంగ్లండ్‌లో ఎలిజిబెత్ రాణి కాలంలో మొదటిసారిగా భారీ స్థాయిలో వాణిజ్యవాదము ప్రారంభమైనది. ఎలిజిబెత్ రాణి వ్యాపారాభివృద్ధి కొరకు ఇంగ్లండ్‌లో నావికా చట్టాలు చేసి నౌకా వ్యాపారానికి ప్రోత్సాహమును, రక్షణను ఇచ్చినది. ఈ విధంగా ఎలిజిబెత్ రాణి ఇచ్చిన ప్రోత్సాహము వల్ల స్పెయిన్‌తో పోటీకి నిలిచి 19వ శతాబ్దానికంతా ఇంగ్లండ్ ప్రపంచ సామ్రాజ్యవాద దేశంగా మారినది. ఫ్రాన్స్ 1665–1683 మధ్య కాలంలో 14 లూయీ అతని ఆర్థిక మంత్రి జీన్ బాప్టిస్టు కోల్బర్ట్ (Controller of General finances) వాణిజ్యవాదాన్ని బాగా పోత్సహించారు.

1.7. వాణిజ్య వాదము – ఆవిర్భావ కారణాలు

1.7.1 పునర్జీవనము

పునర్జీవన వాదము మధ్యయుగ కాలంనాటి మత విధానాన్ని నిరసించినది. నూతన అభిప్రాయాల ప్రకారం భౌతిక వస్తు సంపదే మానవుని ఆనందానికి ముఖ్య సాధనము. ప్రతి ఒక్కరు సిరి సంపదలతో, సుఖ సంతోషాలతో జీవించాలి. భౌతిక వస్తు సంపదను పెంపొందించు కొనుటకు వాణిజ్య వాదమును అనుసరించిరి.

1.7.2 భూస్వామ్య పతనము

భూస్వామ్య పతనంతో వ్యవసాయము అభివృద్ధి చెందినది. దీనితో కుటీర పరిశ్రమలు ప్రోత్సహింపబడినాయి. వర్తక శ్రేణులు, పట్టణాలు ఈ పరిశ్రమలను అభివృద్ధి పరిచినవి. ఈ పరిశ్రమల మిగులు ఉత్పత్తి ఎగుమతులకు దోహదపడినది. ఇది వాణిజ్య వాదానికి దారితీసింది.

1.7.3 మత సంస్కరణోద్యమం

మత సంస్కరణోద్యమము వాణిజ్య వాదాన్ని ప్రోత్సహించింది. దీని ఉద్యమ కర్త అయిన మార్టిన్ లూథర్ జర్మనీలో, 8వ హెన్రీ ఇంగ్లాండ్‌లో మత సంస్కరణోద్యమాన్ని బాగా ప్రచారం చేస్తూ ఆర్థిక కార్యకలాపాలలో పోప్ యొక్క జోక్యాన్ని వ్యతిరేకించారు. ఈ విధంగా స్వేచ్ఛ లభించిన వర్తకాలు తమ వర్తక వాణిజ్యాన్ని పెంపొందించుకున్నారు.

1.7.4 భౌగోళిక అన్వేషణలు

భౌగోళిక అన్వేషణల్లో భాగంగా కొలంబస్ 1493లో అమెరికాను, 1498లో వాస్కోడిగామా భారతదేశాన్ని, 1503లో మాజిల్లాన్ ప్రపంచాన్ని చుట్టిరావడంతో నూతన సముద్ర మార్గాలు, ప్రదేశాలు కనుగొనడంతో వాణిజ్య వాద అభివృద్ధికి బాగా ఉపకరించింది.

1.7.5 రాజకీయ ప్రోత్సాహం

ఐరోపా ఖండంలో రాజులు... మారిన సమకాలీన పరిస్థితులను అర్థం చేసుకొని భూస్వాముల అధికారాలను తగ్గించి, వర్తక వాణిజ్యాలను ప్రోత్సహించారు. పోర్చుగల్ రాజైన హెన్రీ (ది నావిగేటర్) మరియు ఇంగ్లండ్ పాలకుడైన 8వ హెన్రీ మరియు ఎలిజిబెత్ రాణి నావికులను చాలా ప్రోత్సహించి సులువైన నావికా చట్టాలను రూపొందించినారు.

1.7.6 శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానం

శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానంలో వచ్చిన మార్పులు వాణిజ్య అభివృద్ధికి దోహదం చేసినవి. గెలీలియో టెలిస్కోప్‌ను కనుగొనటం, భూమి గుండ్రంగా ఉంటుందనే సత్యం తెలియటం మూలంగా నావికులకు, నౌకా వ్యాపారాలకు సముద్రంపై వ్యాపారం చేయటానికి ధైర్యం వచ్చినది. దీనికితోడు మెరైనర్ కంపాస్ కనుగొనటంతో సముద్రంలో ఎంత దూరంలో ఏ దిక్కున నౌక వెళుతుందో తెలియటంతో వ్యాపారస్తులు ఏ ఖండంలో, ఏ దేశంతో వర్తక వ్యాపారాలు చేస్తున్నారనే విషయ పరిజ్ఞానంతో వాణిజ్య వాదము అభివృద్ధి చెందినది.

1.8. వాణిజ్యవాద సిద్ధాంతాలు

ఐరోపా ఆర్థిక వేత్తలు క్రీ.1500- 1750 మధ్య వాణిజ్యవాదము గురించి రాశారు. మొదటిసారిగా వాణిజ్యవాద సాహిత్యం 1602లో ఇంగ్లాండ్‌లో వచ్చింది. ఆడమ్‌స్మిత్ ప్రకారంగా థామస్‌మన్ అనే ఇంగ్లీషు వ్యాపారి వాణిజ్య వాదము గురించి ఎక్కువగా రాశాడు. అయితే ఈ సాహిత్యం ఇంగ్లాండుకు పరిమితం కాకుండా ఇటలీ ఫ్రాన్స్‌లకు కూడా పాకింది. ఇటలీలో జియోని, జెటిరో, ఆంటోనియా సెరా మరియు ఫ్రాన్స్‌లో జీన్‌బోడిన్, కోల్బర్ట్ సిద్ధాంతాలు ప్రతిపాదించిన వారిలో ముఖ్యులు. మన్ మరియు మిసెల్‌డన్ ఇంగ్లీషు సిద్ధాంత కర్తలలో ముఖ్యులు.

1.8.1 ఫిలిప్ సిద్ధాంతము

-ఆస్ట్రియన్ ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త అయిన ఫిలిప్ విల్ హెడ్ వాన్ హార్నిక్ తన 'Austria overall , if she only will of 1684' అనే గ్రంథంలో ఈ విధంగా సూత్రీకరించారు.

-దేశంలోని ప్రతి అంగుళంవ్యవసాయం,ఖనిజత్రవ్వకాలు, వస్తు ఉత్పత్తి కొరకు భూమి ఉపయోగించబడుతుంది.

- ఒక దేశంలోని మడి సరుకులన్నీ వస్తు ఉత్పత్తి కొరకు ఉపయోగిస్తారు. కారణం తయారైన వస్తువుల విలువ ఎక్కువగా ఉంటుంది.

- ఎక్కువ మంది ప్రజలను ఉత్పాదక కార్యక్రమాలకు ప్రోత్సహించారు.

- దేశం నుండి వెండి, బంగారం ఎగుమతులను నిషేధించి అంతర్గతంగా ద్రవ్యాన్ని చెలామణిలోకి తెస్తారు.

- దిగుమతులను వీలైనంత వరకు ప్రోత్సహించారు.

- ఏదైనా అనివార్య పరిస్థితులలో దిగుమతులు చేసుకొనవలసి వచ్చిన వాటికి దేశంలోని ఇతర వస్తువులను తిరిగి చెల్లించాలి కాని -దేశీయ బంగారం, వెండిని ఇవ్వకూడదు.

-దిగుమతులు కూడా వీలైనంత వరకు ముడి సరుకుల రూపంలోనే ఉండాలి. వాటిని వస్తువులుగా మార్చి ఎగుమతి చేయాలి.

-వీలైనంత వరకు దేశీయ మిగులు వస్తువులను ఎగుమతి చేసి అమ్ముకోవాలి. వీలైతే వాటి నుండి బంగారం, వెండిని పొందవచ్చు.

1.8.2 ఇతర సిద్ధాంతాలు

ఆడమ్ స్మిత్ "వస్తుతయారీదార్లు, వ్యాపారస్తులు కలసి చేసే ప్రక్రియ వినియోగదారుల మధ్య జరిగే భారీ కుట్ర వ్యవస్థగా భావించాడు. E. ఎకలుండ్ మరియు రాబర్ట్ డి. తాల్లిసన్‌లు వాణిజ్య వాదాన్ని అద్దెకు తీసుకున్న సమాజముగా భావించారు. కొంతమంది వాణిజ్యవేత్తలు వాణిజ్యవాదం ఒక ZERO -SUM -GAME గా వర్ణించారు. ఈ విధానములో ఒక దేశము ఇతర దేశాల నష్టము నుండి ఆర్థికంగా లాభపడుతుంది.

1.9. వాణిజ్య విధాన లక్షణాలు

1.9.1 విదేశీ వ్యాపారము

వాణిజ్యవాద ముఖ్య లక్షణం విదేశీ వ్యాపారం. వీరి ప్రకారంగా చాలా దేశాలలో బంగారం, వెండి నిల్వలు తక్కువగా ఉంటాయి. వీటిని పెంపొందించుకోవాలన్నా సముద్ర మార్గాల ద్వారా వెళ్ళి వ్యాపారం చేసి సంపాదించాలి. ఈ భావన ఐరోపా దేశాలలో కనిపిస్తుంది. ఇంగ్లాండ్, ఫ్రాన్స్, జర్మనీ, ఇటలీ మొదలగు దేశాలలో ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది.

1.9.2 ద్రవ్యము ప్రాముఖ్యత

వాణిజ్య వాదము మరొక ముఖ్య లక్షణం ద్రవ్య వాడకం. వీరు వస్తు మార్పిడి (Barta)పద్ధతిని నిరసించారు. వాణిజ్య వాదానికి ద్రవ్య చలామణి బాగా ఉపకరిస్తుంది. అందువల్ల వీరు ద్రవ్యాన్ని 'సూర్యుని కిరణాల కంటే కాంతివంతమైనది మరియు తేనె కంటే తీయనిది ద్రవ్యము' అని వర్ణించడంలో ద్రవ్యానికి వాణిజ్యవాదములో దీని ప్రాముఖ్యత తెలుస్తుంది.

1.9.3 వడ్డీ రేట్లు మరియు లాభాలు

ప్రఖ్యాత ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త అయిన మూన్ ప్రకారంగా రుణం ఇచ్చినప్పుడు మూలధనం పై వడ్డీ రేట్లు విధించడం అనే సలహా ప్రకారం వాణిజ్య వాదులు తాము రుణం ఇచ్చి వడ్డీ పొందుటకు మరియు రుణం తీసుకున్న వడ్డీకి భయపడి తీర్చుకోవడానికి ప్రయత్నించారు. పొదుపు చేయటం ఎక్కువగా ఉంటుంది.

1.9.4 అధిక జనాభా

వాణిజ్య వాదం యొక్క ఇంకొక లక్షణం జనాభా పెరుగుదల. అధిక జనాభా ఉండటం వల్ల పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి తోడ్పడుతుంది. సామ్యుయల్‌ఫోర్టీ అనే ఆర్థికవేత్త ప్రకారంగా జనాభా ఎక్కువగా ఉంటే ఎక్కువ మందిని ఉత్పత్తిలో భాగస్వాములుగా చేసి అధిక ఉత్పత్తితో లాభాలను ఆర్జించవచ్చు.

1.9.5 ఉత్పత్తి మార్గము

వాణిజ్యవాదములో దృష్టి అంతా ముడిసరుకులు, వస్తూత్పత్తి, వ్యాపారం, ధనార్జన అనే నాలుగు అంశాల మీదనే ఉంటుంది. వీటికి ముఖ్య సాధనాలు ' భూమి' మరియు శ్రమ జీవులు'. వీటిని ఎంత ఎక్కువగా కలిగి వుంటే ఆ దేశ ఉత్పత్తి అధికమై ఆర్థికంగా బలపడుతుంది.

1.9.6 వర్తక వాణిజ్యాలను ప్రోత్సహించటం

ఐరోపాలో వర్తక వాణిజ్యవాదులు వర్తక వ్యాపారాభివృద్ధి కొరకు నియంత్రణ అవసరమని భావించారు. వీరి సలహా ప్రకారం ప్రభుత్వం విదేశీ వస్తువులను దిగుమతి చేసుకోవటాన్ని నియంత్రించాలి. అప్పుడే ఒక దేశ సహజ వనరులు రక్షింపబడి ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులు ఎగుమతి చేసినప్పుడు లాభాలు వస్తాయి.

1.9.7 పెట్టుబడిదారి విధానాన్ని ప్రోత్సహించటం

వాణిజ్యవాదము అనగా పెట్టుబడిని ప్రోత్సహించటం. పెట్టుబడిదారులు తమ ధనాన్ని పెట్టుబడిగా పెట్టి వ్యాపారాన్ని, పరిశ్రమలు ప్రోత్సహించారు. అందువల్ల పెట్టుబడి లేనిదే వాణిజ్యవాదము లేదనే స్థాయికి చేరుకున్నది. ఈవిధంగా పెట్టుబడి వర్తక, వ్యాపారాలకు దోహదం చేసింది.

1.9.8 బంగారుసూత్రాలు-- స్వయంపోషకత్వం,పరిశ్రమలు,ఖనిజాలు,వ్యాపారం,నావికశక్తి, వలసలు, ఐకమత్యము మొదలైన సిద్ధాంతాల ద్వారా వలస వాదం విజయం సాధించవచ్చు.

1.10. వాణిజ్యవాదంపై విమర్శ-- కొంతమంది వాణిజ్య విధానాన్ని, వాణిజ్య వాదులను తీవ్రంగా ఖండిస్తూ క్రింది విధంగా విమర్శించారు :

-వాణిజ్య వాదులు ప్రముఖంగా బంగారం, వెండికి విపరీతంగా ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం తప్పు. కారణం బంగారం, వెండి ప్రజల ఆకలి తీర్చదు. అదే విధంగా బంగారంతో పాటు ఇనుము, బొగ్గు అంశాలు కూడా ప్రధానమైనవి. వీటి మీద కర్మాగారాలు, ఫ్యాక్టరీలు ఆధారపడి ఉంటాయి.

-వాణిజ్య విధానం ఎక్కువగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికే ప్రాధాన్యత ఇచ్చి దేశీయ వ్యాపారాన్ని, వ్యవసాయ అభివృద్ధిని నిర్లక్ష్యం చేసాయి. అందువల్ల క్రమక్రమంగా దేశ అభివృద్ధి దెబ్బతిని చివరకు ఇది అంతర్జాతీయ వ్యాపారాన్ని కూడా దెబ్బతీస్తుంది.

-అంతర్జాతీయ వ్యాపారస్థులందరు ఎగుమతులకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి దిగుమతులను అంగీకరించకపోతే అన్ని దేశాలు ఇదే విధానాన్ని పాటిస్తే ఒక రోజుకు అంతర్జాతీయ వ్యాపారం మాయమైపోతుంది.

-వాణిజ్య విధానంలో జనాభా, భూమి మరియు వ్యాపారాలపై విపరీతంగా నిబంధనలు పెట్టి బలమైన రాజ్యాల కొరకే అని భావిస్తే చాలా ప్రమాదం. ఎందుకనగా రాజ్యం బలంగా ఉండటానికి ముందు ప్రజల సుఖ సంతోషాలు ప్రధానము.

-వాణిజ్య విధానంలో లాభార్జనే ప్రధాన ఆదాయమై వాణిజ్యవాదులు కొత్త వలసలు ఏర్పరచి వాటిని రకరకాలుగా దోచుకుంటారు. వలస ప్రజల స్వేచ్ఛా, స్వాతంత్ర్యములను హరిస్తారు. **ఉదా: బ్రిటిష్ వారు భారత దేశ స్వాతంత్ర్యాన్ని హరించటం.**

1.11. వాణిజ్య వాదుల దృష్టిలో రాజ్యము

వాణిజ్యవాదులు వారు విధించిన నియమాల వల్ల ఆత్మస్థైర్యము, ధైర్యము ఏర్పడటమే కాక,
మానవుడు తన సమకాలీన ఆర్థిక పరిస్థితులను నియంత్రించుకోగలడని, అభివృద్ధి చేసుకోగలడని అర్థం చేసుకున్నారు. యువశక్తి మీద అపారమైన నమ్మకం ఏర్పడింది. అదేవిధంగా రాజ్యానికి అపారమైన శక్తి ఉన్నదని దీనితో అది ప్రజల ధన,మాన, ప్రాణాలు కాపాడగలదని విశ్వసించారు. యుద్ధాలు జరగటం సహజమని వీటిలో విజయం సాధించి దేశాన్ని కాపాడుకోగలమని అందువల్ల దేశం బలంగా ఉండాలని దీనికి మూలం ఆర్థిక బలమేనని విశ్వసించాయి.

1.12 సారాంశము

మధ్యయుగ చివరి దశలో ప్రారంభమైన వాణిజ్య వాదనలు బలంగా మారి 16 ,17 శతాబ్దాల
కంతా ఉచ్ఛస్థాయికి చేరుకుంది.అంతకుముందు ఉన్న ప్రపంచ సంబంధాలు, ఆ తరువాత సంబంధాలు అనూహ్యంగా మారిపోయాయి. మందగించిన ఆర్థిక వ్యవస్థ వేగం పుంజుకుంది. ఐరోపాలోని రాజులకు , వర్తకులకు మధ్య రాజాభివృద్ధి, ఆర్థికాభివృద్ధిపై సారూప్యత ఏర్పడింది. వర్తకులు ఆదాయం సృష్టించడంలో నిమగ్నం కాగా, రాజులు ఆ ఆదాయాన్ని ప్రజా సంక్షేమాల కొరకు ఉపయోగించాలనుకున్నారు. మధ్యయుగ నిర్బంధ పరిస్థితి నుండి ప్రజలను బయటకు తెచ్చి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలకు మార్గము వేసినది వర్తక వ్యాపారమే. అందువల్ల వర్తకులు '' అధిక బంగారం అధిక సంపద మరియు అధిక బలము' అనే నానుడి ఏర్పరచారు. తమ తమ రాజ్య ఖజానాలు బంగారంతో నిండి ఉంటే అదే రాజ్య సంపద, బలమునకు గుర్తు అని భావించారు.

1.13. మాదిరి ప్రశ్నలు

1. వాణిజ్య విధానము అనగానేమి? ఆవిర్భావ కారణాలను వివరించండి

2.వాణిజ్య వాద సిద్ధాంతాలు, దాని ముఖ్య లక్షణాలను విశదీకరించండి.

3. వాణ్యివాదంపై విమర్శను వ్రాయుము.

14. ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. Ashley, W. J. – Economic Organisation of England

2. Heaton, H. – Economic History of Europe

3. Packard, L. B. – Commercial Revolution

4. Swain, A, – ప్రపంచ నాగరికత, తెలుగు అకాడమీ.

5. Mahajan, R.L. – History of Europe.

D.R.J . Krishna Prasad Babu

పాఠము : 2

వలసవాదము

విషయ సూచిక

2.1. లక్ష్యం
2.2. పరిచయం
2.3. నిర్వచనాలు
2.4. వలసవాద దశలు
2.4.1. స్థిర వాద వలసవాదము
2.4.2. దోపిడి వాద వలసవాదము
2.5. చారిత్రక నేపథ్యము
2.6. వలస వాదము రకాలు
2.6. 1. విభిన్నజాతి వలసవాదము
2.6.2. అంతర్గత వలసవాదము
2.6.3. జాతీయ వలసవాదము
2.6.4. వ్యాపార వలసవాదము
2.7. వలసవాద ప్రభావము – కొన్ని ప్రాంతాల పరిశీలన
2.7.1. దక్షిణ అమెరికా వలసవాదము
2.7.2. ఆసియాలో వలసవాదము
2.7.2.1. ఇండోనేషియా
2.7.2.2. చైనా
2.7.2.3 . ఇండియా
2.7.3 ఆఫ్రికాలో వలసవాదము
2.7.3.1. కాంగో
2.7.3.2. దక్షిణ ఆఫ్రికా
2.8 సంగ్రహంగా
2.9. మాదిరి ప్రశ్నలు
2.10. ఉపయుక్త గ్రంథాలు

2.1. లక్ష్యం

-వాణిజ్యవాదము తీవ్ర దశకు చేరుకున్నప్పుడు వలస వాదానికి దారితీస్తుంది.

-వలసవాదము ఎలా ప్రపంచవ్యాప్తి అయిందో తెలుసుకొనుట

2.2. పరిచయం-- వలసవాదము అనగా ఒక దేశంపై ఇతర దేశాలు తమ ఆధీనంలో ఉంచుకొని దానిని ఆక్రమించుకొని దోచుకోవటాన్ని వలసవాదము అని అంటారు. వలసవాదము అనేది ఒక విధానము. మాతృదేశము తన అధికారము, పరిపాలనాధికారాలతో ఒక వలస దేశ సార్వభౌమత్వాన్ని ఆధీనంలో ఉంచుకుని దాని సహజ వనరులను, ఇతర ఆర్థిక సంపదనుదోచుకోవటం. వలసవాదము అనగా ఒక సంపన్న ఒక మాతృదేశానికి ఒక వలస

దేశానికి మధ్య ఉండే అసమాన సంబంధాలు. ఈ వలస వాద భావన క్రీస్తు శకం 15 - 20 వ శతాబ్దంలో ఐరోపా దేశాలు ఇతర ఖండాలలోని దేశాలతో వలసలు ఏర్పరుచుకోవడంగా చెప్పబడుతుంది. ఈ కాలంలో మాతృ దేశాలు వలస దేశాల నుండి లాభాలను ఎక్కువగా ఆర్జించు ప్రయత్నం చేయబడి, మాతృదేశం అధికారం చెలాయించడం, వలస దేశాల మత, రాజకీయ నమ్మకాల పై ఆధిపత్యం చెలాయించటం. వలసవాదంలో దూర ప్రాంతంలో ఉన్న ఒక ఇతర దేశము తాను ఆక్రమించుకున్న దేశాలలో తమ ఇష్ట ప్రకారంగా పరిపాలన చేస్తూ నిర్వహణ చేయటము వలసవాదము అంటారు

2.3. నిర్వచనాలు---వలసవాదముపై అనేక నిర్వచనాలు ఉన్నాయి.

a. "వలస దేశాల నుండి దోపిడీ చేసుకునేందుకు, వాటిని నిర్వహించు విధానమే వలసవాదము " అంటారు.

-Collins English Dictionary 1926

b. " ఒక బలమైన రాజ్యం యొక్క అధికారం మరొక బలహీనమైన రాజ్యంపై కలిగి ఉండటమే వలసవాదము "

- Merriam- klebster Dictionary

c."ఒక దేశము తన రక్షణ, పరిపాలనను తాను కాకుండా ఒక బలమైన దేశం ద్వారా జరుపుకోవటమే వలసవాదము. ఇలాంటి రాజ్యాలు ఇతర రాజ్యాలకు భిన్నంగా ఉంటాయి .

-Roger Tignor Jurgen Osterhammel's Colonialism A Theretic Overview

2.4. వలసవాద దశలు

మాతృదేశం నుండి ఒక వలస దేశంలో స్థిరపడిన మందిని బట్టి వారు స్థిరపడిన తీరును బట్టి చరిత్రకారులు వలసవాదమును రెండు రకాలుగా వర్గీకరించారు.

2.4.1. స్థిర వాద వలసవాదము

ఈ దేశంలోని వలసవాదం ప్రకారం సారవంతమైన భూమి కొరకు ఇతర ప్రాంతాల ప్రజలు వచ్చి స్థిరపడి జీవిస్తూ ఉంటారు.

2.4.2. దోపిడి వాద వలసవాదము

ఈ దేశంలోని వలసవాదములో మాతృదేశాలు వలస దేశాల నుండి సహజ వనరులను దోపిడి చేయటం. ఆ వలస దేశాల రేవు పట్టణాలు, భూమి, పెట్టుబడులను వలస ప్రజలు మాతృదేశానికి ఎగుమతి చేయటం ఈ రెండు దేశాలలో మాతృ దేశం తమ దేశ అభివృద్ధి కొరకు వలసదేశాలకు వచ్చి ఆ వలసల నుండి దోచుకుంటూ తమ దేశానికి ఎగుమతి చేస్తారు. కొని పర్యాయాలు వలస ప్రజలను బానిసలుగా చేసుకోవటం, వ్యవసాయ పంటల స్థానంలో వ్యాపార పంటలు పండించుకొని మాతృ దేశానికి ఎగుమతి చేస్తారు. కొన్ని సమయాల్లో స్థిరపడిన వలసవాదములో మాతృ దేశ ప్రజలు స్థిరపడి వలస ప్రజలతో కలిసి జీవిస్తారు. సాంకేతికంగా, జాతి పరంగా విడివిడిగా ఉంటూ జీవిస్తారు. **ఉదా: ఫ్రెంచి, ఆల్జీరియా, సౌత్ రొడిషియా**

2.5 చారిత్రక నేపధ్యము

వలసవాదము ప్రపంచంలో ప్రథమంగా హిటైట్స్, ఇన్‌కాస్ మరియు బ్రిటిష్ వారితో ప్రారంభమైనది. క్రీ.శ. 15వ. శతాబ్దంలో ఐరోపాలో వలసవాదము లేక సామ్రాజ్య వాదము 'Age of Discovery' తో స్పెయిన్, పోర్చుగీసు వారు అమెరికా, ఆఫ్రికా తీరము, మధ్య ఆసియా దేశాలు, తూర్పు ఆసియా దేశాలతో ప్రారంభించినారు. క్రీ.శ. 16 మరియు 17 వ.శతాబ్దాలలో ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్ మరియు హాలండ్ దేశాలు ప్రత్యక్ష పోటీలతో సముద్రాలు దాటి వలసలు స్థాపించినారు.

క్రీ.శ. 18 మరియు 19 శతాబ్దాలలో వలస దేశాలు పోరాటాలు చేయడంతో వలసలు స్వాతంత్ర్యం పొంది వెనుకకు తిరిగి వెళ్ళవలసి వచ్చింది. బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, హాలండ్, దక్షిణ ఆఫ్రికా, భారతదేశం మరియు దక్షిణ తూర్పు ఆసియా ప్రాంతాలలో వలసలు స్థాపించినారు. ఆ సమయంలోనే పారిశ్రామిక విప్లవం రావటంతో వలసల స్థాపన వేగం పెరిగి ఆఫ్రికాను ముక్కలు ముక్కలుగా చేసి వలసలు స్థాపించారు. దీనికే Scramble for Africa అని అంటారు. ఈ పోటీలో బెల్జియం, జర్మనీలు తక్కువగా పాల్గొన్నాయి. క్రీ.శ. 20వ శతాబ్దంలో మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో కొన్ని ఐరోపా దేశాలు ఓడిపోవడంతో వలసలను పంచుకున్నారు. కాని ఎక్కువ కాలం నిలుపుకోలేక పోయినాయి. రెండవ ప్రపంచయుద్ధం తరువాత వచ్చిన మార్పులతో చాలా వలసలు పోరాటాలు చేసి స్వాతంత్ర్యం సాధించటంతో మరొక పర్యాయము వలసలు వదిలి వెళ్ళ వలసి వచ్చింది.క్రీ.శ.1999 సం.లో పోర్చుగల్ దేశం ఆసియా ఖండంలోని మకావు ప్రాంతాన్ని చైనాకు ఇవ్వడంతో ఐరోపా దేశాల వలసల చివరి భాగం పూర్తయింది.

2.6. వలసవాద రకాలు

2.6.1. విభిన్నజాతి వలస వాదము--మాతృదేశమే కాక ఇతర ఐరోపాజాతి దేశాలు ఒక వలస రాజ్యంలోనికి తమ ప్రయోజనాల కొరకు స్థిర నివాసము ఏర్పరచుకొని దోచుకోవటం

2.6. 2 అంతర్గత వలస వాదము

ఒక దేశంలో విభిన్న ప్రాంతాల మధ్య వున్న ప్రాంతీయ సహజ అసమానతల వల్ల ఒక బలమైన ప్రాంతంవారు మరొక బలహీనమైన ప్రాంతానికి వెళ్లి దోచుకోవటం అంతర్గత వలసవాదము అంటారు.

2.6.3 జాతీయ వలస వాదము.

జాతీయ వలస వాదము అనగా వలస వాద రాజ్యాలతో పాటు అంతర్గత ప్రాంతాలు కలసి బలహీన ప్రాంతాలను దోచుకోవటమే

2.6.4. వ్యాపార వలసవాదము

వ్యాపార వలస వాదము వలస రాజ్యంతో కేవలం వ్యాపార సంబంధాలు మాత్రమే కలిగి ఉంటుంది.

ఉదా. 1842 లో బ్రిటన్ -చైనాతో చేసిన నల్ల మందు యుద్ధాలు కేవలం చైనాతో వ్యాపార
సంబంధాల దోపిడీ మాత్రమే.

2.7. వలసవాద ప్రభావము - కొన్ని ప్రాంతాల పరిశీలన

వలసవాదములో మాతృదేశము వలస దేశము యొక్క ఆర్థిక పరిస్థితిని నియంత్రణ చేస్తుంది. వలస దేశాలు కఠినమైన చట్టాలు, సామాజిక నియంత్రణ వుంటుంది. వలసదేశంలో ఎటువంటి పారిశ్రామిక అభివృద్ధి చేపట్టకుండా తన మీద ఆధారపడే దేశంగా మార్చివేస్తుంది. ఈ విధంగా వలస దేశం అభివృద్ధి చెందని (under developed Country) దేశంగా మారిపోతుంది. అదేవిధంగా వలసదేశంలోని మానవ వనరులను, సహజ సంపదను నియంత్రణ చేస్తూ ఆ వలస అభివృద్ధిని నిర్లక్ష్యం చేస్తుంది. ఈవిధంగా ఏకస్వామ్య వ్యాపార సంబంధాలను నెలకొల్పి తన ఎగుమతులు, దిగుమతులు, అమ్మకము, కొనుగోలులో నియంత్రణ విధిస్తూ ఆ దేశ స్వేచ్ఛను అరికడుతుంది. 'వలస దేశం మాతృదేశము కొరకు' అన్న భావనతో వీరు అందించే ఆహార పంటల స్థానంలో మాతృదేశ అవసరాల కొరకు అవసరమయ్యే పంటలను పండిస్తుంది. ఈ విధంగా కృత్రిమ ఆహార కొరతను సృష్టించి వారిని పేద దేశాలుగా చేస్తుంది.

2.7.1. దక్షిణ అమెరికా వలసవాదము-- క్రీ.శ. 1500 - 800 కాలంలో మధ్య, దక్షిణ అమెరికాలో పోర్చుగల్, స్పెయిన్ దేశాలు ప్రవేశించాయి. వీరు స్థానికంగా వున్న అనాగరిక జాతిని నిర్మూలించి స్థిరపడి పోయినారు. వీరు ఆ ప్రాంతంలోని మతసంస్థలను ధ్వంసం చేసి తమ రోమన్ కాథలిక్ మతాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు. ఆయా ప్రాంతాలలో వచ్చిన కొన్ని తిరుగుబాట్లను అణచివేసి తమ ఆధీనంలోనికి తెచ్చుకున్నారు. వీరు తమ ఆధిపత్యాన్ని కొనసాగిస్తూ స్పెయిన్ భూస్వాములు ఆ వలస దేశాల నుండి చక్కెర, మాంసం, రాగి, తగరము మొదలగు ll వస్తువులను భారీ ఎత్తున స్పెయిన్‌కు ఎగుమతి చేసి ప్రపంచంలో అనేక చోట్ల వ్యాపారాలు చేసి లాభాలు గడించారు.

2.7.2 ఆసియాలో వలస వాదము--ఆసియా ఖండంలోని ఇండియా, చైనా, జపాన్ దేశాలలోనికి ఐరోపా వారు ప్రవేశించారు. అయితే లాటిన్ అమెరికాలో మాదిరిగా పరిస్థితులు లేవు.ఆసియాలో బలమైన రాజులు విశాల ప్రాంతాలను పరిపాలిస్తూ ఉండేవారు.

2.7.2.1. ఇండోనేషియా-- డచ్‌వారు ఇండోనేషియాలో ప్రవేశించి కాఫీ, చక్కెర, సుగంధ ద్రవ్యాలని చాలా తక్కువ ధరలకు కొనుగోలు చేసి వాటిని అంతర్జాతీయంగా చౌకగా మార్కెట్లలో మంచి ధరలకు అమ్మకం చేశారు. దాదాపు 25,00 డచ్ ప్రభుత్వ ఆదాయము వీటి వల్ల వచ్చింది. ఇండోనేషియా ప్రజలు తమ ఆహార వస్తు ఉత్పత్తిని చేసుకోలేకపోయారు. దీనితో విపరీత కరువు కాటకాలు ఏర్పడి వారు పేదవారిగా మారి తమ భృతి కొరకు, జీవనం కొరకు మాతృదేశం పై ఆధారపడినారు. ఈ పేదరికం, కరువుకాటకాలతో విసుగు చెంది కొన్ని పర్యాయాలు తిరుగుబాట్లు చేయవలసి వచ్చింది. ఈ విధంగా ఇండోనేషియా డచ్ వారి వలసవాద దేశంగా మారింది.

2.7.2.2. చైనా--చైనా ప్రపంచంలోనే పట్టు, తేయాకు వస్తువులకు ప్రసిద్ధము. అయితే చైనీయులు మిగిలిన దేశాలలో మాదిరిగా ఐరోపా వారికి అనుమతులు ఇచ్చిన బ్రిటన్ వారికి మాత్రం కొన్ని ప్రాంతాలు వ్యాపారం చేసుకోవటానికి అనుమతి ఇచ్చారు. ముఖ్యంగా బ్రిటిష్‌వారు చైనాలో బంగారం, వెండి ఇచ్చి చైనా వస్తువులను కొనుగోలు చేసేవారు. అయితే ఐరోపా వాణిజ్య సిద్ధాంతం ప్రకారంగా బంగారం, వెండి ఇచ్చి వ్యాపారాలు చేయరాదు. అందువల్ల చైనీయులు వస్తువుల కొరకు భారతదేశంలో నల్లమందు పండింపచేసి, చైనీయులు నల్లమందును రహస్యంగా చీకటి వ్యాపారం ద్వారా అమ్మి పట్టు, తేయాకులను అంతర్జాతీయ మార్కెట్లో అమ్మేవారు. దీనితో చైనా సమాజం పాడైపోయి చైనా - బ్రిటన్‌లు 1839-1842, 1857-1858 లో రెండు పర్యాయాలు నల్లమందు యుద్ధాలు జరిపాయి. ఈ యుద్ధాలలో చైనా ఓడిపోయి బ్రిటన్ ఆధిపత్యంతో చైనాను దోచుకున్నది.

2.7.2.3. ఇండియా-- భారత దేశంలోని ఐరోపాలోని పోర్చుగీసు, డచ్, ఫ్రెంచి, ఇంగ్లండ్ మొదలగు దేశాలు 1498లో పోర్చుగీసు వారితో ప్రారంభించినవి. పోర్చుగీసు వారు మొగలుల చేతిలో ఓడి పోయినారు. వాస్కోడ్‌గామా 1498లో కాలికట్ చేరి గోవా, డయ్యూ, డామన్, సూరత్ ప్రాంతాలలో వర్తక వ్యాపారాల కొరకు ప్రవేశించారు. వీరిని అనుసరించి డచ్, బ్రిటన్, ఫ్రెంచి వారు వర్తక వ్యాపారాల కొరకు వచ్చి భారతదేశ ప్రాంతాలను వలస ప్రాంతాలుగా మార్చివేశారు. ఈ తూర్పు దేశాల నుండి సుగంధ ద్రవ్యాలు, పట్టువస్త్రాలు, ఉక్కు, నూలు వస్త్రాలు మొ॥దలగు వాటికి తీవ్రమైన డిమాండ్ ఉన్న వస్తువులుగా చౌకగాతీసుకుని వెళ్లారు.

2.7.3 ఆఫ్రికాలో వలస వాదము--ఐరోపాలోని పారిశ్రామిక అవసరాలు ఆఫ్రికాలో తీరుతాయని భావించిన ఐరోపా దేశస్థులు ఆఫ్రికాలోని ముడి ఖనిజాలు, రాగి, తగరం, పామోలిన్ ఆయిల్, నూలు వస్త్రాలు, తేయాకు మొదలగు ఖనిజాలను దోచుకున్నారు. ఐరోపా వారు ఆఫ్రికాలో తమ వస్తువులను అమ్ముకోవటానికి సరైన మార్కెట్‌గా

భావించారు. ఈ విధంగా 1870లో ఆఫ్రికా scramble for Africa గా ప్రసిద్ధికెక్కింది. ఇటలీ ఇథియాపై దాడి చేసి ఆక్రమించుకున్నది.

2.7.3.1.కాంగో--1869-1874 మధ్య బెల్జియం రాజైన రెండవ లియోపాల్ట్ చాలా రహస్యంగా స్టాన్లీ అనే పరిశోధకుడిని కాంగోకు పంపించారు. ఇతడు కాంగోలోని ప్రాంతీయ నాయకులతో చర్చలు జరిపి వారిని లోబరచుకొని కాంగో ప్రాంతాన్ని తన ఆధీనంలోనికి తెచ్చుకున్నారు. బెల్జియం రాజ్యం తాను తెచ్చుకున్న కాంగో ప్రాంతం వారి స్వంత దేశమైన బెల్జియం కంటే 75 రెట్లుఎక్కువ. ఈ కాంగోకు కటంగా రాజ్య రాజును వధించి దానిని కాంగోలో కలుపుకున్నారు. ఈ కాంగోలో లియాపాల్ట్ పాలన ప్రభావము క్రింది విధంగా ఉండినది.
- కాంగోను తన స్వంత ప్రాంతంగా ప్రకటించుకున్నారు.
-కాంగోలోని దంతము, రబ్బరు మొదలైన వాటిని దోచుకున్నారు.
-కాంగో ప్రజలతో వెట్టిచాకిరి చేయించేవారు.
-కాంగోలో ప్రతి ఒక్కరి ఇంటినుండి రబ్బరును లియాపాల్ట్ ప్రభుత్వానికి చెల్లించాలి. అలా చెల్లించని వారి చేతులు నరికి వేశారు.
- 1885- 1908 మధ్య దాదాపు 8 నుండి 10 లక్షల మందిని వధించారు.
-బెల్జియంలో అందమైన భవనాలు నిర్మించుకోవటానికి కాంగో సంపదను పూర్తిగా వాడుకున్నారు.
-బెల్జియం రాజు యొక్క అకృత్యాలను ప్రపంచమంతా ఖండించే స్థాయికి తీసుకొని వెళ్ళాడు.
- కాంగో ప్రక్కన ఉన్న ఫ్రెంచి కాంగోలో కూడా దాదాపు ఇదే పరిస్థితులు నెలకొన్నాయి.

2.7.3.2 దక్షిణ ఆఫ్రికా--కేప్ ఆఫ్ గుడ్ హోప్ తీరంలో ఉన్న ప్రాంతం దక్షిణ ఆఫ్రికా. ఈ ప్రాంతం భౌగోళికంగా కీలకమైన ప్రదేశంలో వుంది. ఐరోపాలో వర్తక వ్యాపారాలకు ఈ ప్రాంతం ఒక రకంగా విరామ స్థలము. ప్రథమంగా డచ్చివారు ఇక్కడ ప్రవేశించి స్థానికంగా వున్న ఆఫ్రికన్ వాసులను తరిమివేసి వ్యవసాయం చేసుకొని ఉత్పత్తులను అంతర్జాతీయంగా వచ్చిన నావికా వ్యాపారస్థులకు అమ్మేవారు. ఆ తరువాత బ్రిటన్ ఈ ప్రదేశంలోనికి ప్రవేశించి స్థానికులను తరిమివేసింది. వలస ప్రజలు తమ స్వాతంత్ర్యం కొరకు పోరాడినారు. వీరిని బోయర్లు అని అంటారు. బ్రిటన్ ఈ ప్రాంతంలోని బంగారు గనులను గుర్తించి స్థానికంగా ఉన్న వారిని వధించి వాటిని దోచుకున్నది. ఎన్నో పోరాటాలు జరిగినా చివరకు 1920లో బ్రిటన్
దక్షిణ ఆఫ్రికాకు చుట్టు ప్రక్కల ప్రాంతాలను జయించి Union of South Africa గా ఏర్పరచింది. ఈ విధంగా ఆఫ్రికాలో డచ్, బ్రిటన్, ఫ్రెంచి, చైనా, ఇండియా మొదలగు వారు స్థిరపడినారు. భారతీయులను, దక్షిణ ఆఫ్రికా వారిని ఐరోపా దేశస్థులు తెల్లజాతిగా భావించి జాతి విచక్షణ A poor theid ను పాటించారు.
క్రీ.శ. 1400 నాటికి అమెరికా, ఆఫ్రికా, ఆసియా, ఆస్ట్రేలియాలోని ఎక్కువ శాతం ప్రాంతాలను ఐరోపా రాజ్యాలు వలస రాజ్యాలుగా చేసుకున్నాయి. అయితే ఈ వలసల స్థాపనలో ఐరోపా రాజ్యాలు ఒక్కొక్క ప్రాంతంలో ఒక్కో రకంగా దోచుకున్నాయి. ఈ విధంగా మాతృదేశాలు తమ తమ వలస దేశాలలో రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక పరిస్థితులను పూర్తిగా మార్చి వేసాయి.

2.8 . సంగ్రహంగా---వలస వాదము వాణిజ్యవాదానికి మరొక దశ. ఆధునిక కాలంలో జనించిన భావజాలము. ముఖ్యంగా ఐరోపా సమాజంలో దేశాలు తమ దేశ అభివృద్ధి కొరకు చేసిన ఆర్థిక కార్యక్రమము. ఇంగ్లాండ్‌లో ప్రారంభమైన పారిశ్రామిక విప్లవం క్రమక్రమంగా ఐరోపా అంతా వ్యాపించింది. ఈ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తుల కొరకు ముడిసరుకులు అదేవిధంగా తయారైన వస్తువులు అమ్మటం కొరకు మార్కెట్లు అవసరమైనది. ఈ కార్యక్రమాలను ఐరోపాలోని దేశాలన్నీ ఒకే దేశంలో నిర్వహించాలని పోటీపడినప్పుడు తప్పని పరిస్థితులలో ప్రతి మాతృదేశం తమ

వర్తక వ్యాపారాలు కొనసాగిస్తున్న రాజ్యాన్ని లేక దేశాన్ని సుస్థిరంగా తనకే ఉంచుకోవాలనే వలసలుగా మార్చుకున్నాయి. ఈభావననే వలసవాదంగా Colonialism గా పరిగణిస్తారు. ప్రాచీన

మధ్యయుగాలలో వలసలు కేవలం పరిమిత అర్థంలో తాత్కాలికంగా ఉండేవి. కాని ఆధునిక కాలంలో ఇది ప్రపంచ వ్యాప్తమైంది. ఈ వలస వాదము తీవ్ర రూపము దాల్చి సామ్రాజ్యవాదానికి దారి తీసినది.

2.9. మాదిరి ప్రశ్నలు

1. వలస వాదము అనగానేమిటి? దానిలోని రకాలను వివరింపుము.
2.వలస వాదము యొక్క ప్రభావము ఆసియా ఖండంలో ఏవిధంగా జరిగిందో వివరించుము
3. ఆఫ్రికా, దక్షిణ అమెరికాలో వలస వాదము జరిగిన తీరుతెన్నులు విశదీకరించుము.

2.10. ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. ప్రపంచ చరిత్ర, తెలుగు అకాడమీ
2. Modern World History, Telugu Academy
3. Social Sciences, Dr. B.R.A.O. University Text Book
4. Encyclopaedia of Britannica
5. Encyclopaedia of Social Sciences
6. విజ్ఞాన సర్వస్వము, తెలుగు అకాడమి

డా.జె. కృష్ణప్రసాద్ బాబు.

పాఠము : 3

సామ్రాజ్యవాదము

విషయ సూచిక

3.1.లక్ష్యం
3.2. పరిచయం
3.3. నిర్వచనాలు
3.4. సామ్రాజ్యవాదము -అర్థ వివరణ
3.5. సామ్రాజ్యవాద రకాలు
3.5.1 సైనిక సామ్రాజ్యవాదము
3.5.2. రాజకీయ సామ్రాజ్యవాదము
3.5.3. ఆర్థిక సామ్రాజ్యవాదము
3.5.4 సాంస్కృతిక సామ్రాజ్యవాదము
3.6. చారిత్రక నేపథ్యం
3.7. సిద్ధాంతాలు
3.7.1. క్లాసికల్ రాజకీయ సిద్ధాంతము
3.7.2. క్లాసికల్ అర్థిక సిద్ధాంతము
3.7.3. క్లాసికల్ మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతము
3.7.4 డెవిల్ సిద్ధాంతము
3.7.5. ఆధునిక సిద్ధాంతము
3.8. సామ్రాజ్యవాద ప్రభావము
3.9. సంగ్రహంగా
3.10.మాదిరి ప్రశ్నలు
3.11. ఉపయుక్త గ్రంథాలు

3.1. లక్ష్యం

-సామ్యవాదం అర్థం దాని వివిధ రూపాలను తెలుసుకొనుట

- ప్రపంచంపై సామ్రాజ్యవాద ప్రభావాన్ని తెలుసుకొనుట

3.2. పరిచయం

V.I. లెనిన్ చెప్పినట్లు Trade follows Flag . సామ్రాజ్యవాదమునకు ముఖ్య కారణం ఆర్థిక సిద్ధాంతము లేక అంతర్జాతీయ వ్యాపార దోపిడి. దీనివల్ల ప్రపంచంలోని భూమధ్య రేఖకు ఉత్తరాన ఉన్న ఉత్తరార్ధ గోళములోని దేశాలు భూమధ్యరేఖకు దక్షిణంలో ఉన్న దక్షిణార్ధ గోళములోని దేశాలను తమ స్వార్ధ ప్రయోజనాల కొరకు అన్వేషణలు, పరిశోధనలు, సాహసకృత్యాలు, శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాలతో వేటాడి, వెంటాడి అమానవీయంగా ప్రవర్తించి ఆక్రమణలు చేసి ఏకధాటిగా

మానవ వనరులను, సహజ సంపదను భారీ మొత్తంలో దోచుకోవటానికి చేసిన పెద్ద ప్రయత్నము సామ్రాజ్యవాదము. అందువల్లనే లెనిన్ ప్రకారంగా Imperialism is the Highest stage of Capitalism". ఒకవైపు ఐరోపా దేశస్థులుHumanism, Rationalism, Science & Technology అనేవి ఆధునిక యుగ లక్షణాలనిమానవుని శ్రేయస్సే అంతిమ లక్ష్యం అని సిద్ధాంతీకరిస్తూ, మరొక వైపు అమానవీయంగా, తమ అత్యాధునిక ఆయుధ సంపత్తిని సాంకేతిక విజ్ఞానంతో దక్షిణ అమెరికా ఖండంలోని మెక్సికో, చిలి, పెరూ మొదలైన ॥ దేశాలలో ఉన్న అపార సహజ సంపద అయిన బంగారు నిధులను స్పెయిన్, పోర్చుగల్, ఇంగ్లండ్, ఇటలీ దేశాలు పోటీపడి దోచుకున్నారు. చివరకు స్పెయిన్ ఆ ప్రాంతాలపై ఆధిపత్యం సంపాదించి ఆక్రమించుకున్నది. వీటికి లాటిన్ అమెరికా అని పేరు రావటానికి కారణం ఐరోపాలో ప్రాంతీయ భాషలు లేని సమయంలో ఐరోపా దేశాలు లాటిన్ భాష మాట్లాడేవి. ఈ ఐరోపా దేశాలు తమ లాటిన్ భాషను దక్షిణ అమెరికా దేశాలపై బలవంతంగా రుద్ది వారికి నేర్పటం వల్ల వాటికి లాటిన్ అమెరికా అనే పేరు వచ్చింది. అదేవిధంగా ఆయా ప్రాంతాల మత విశ్వాసాలను, సంస్థలను ధ్వంసం చేసి రోమన్ కాథలిక్ మతాన్ని ప్రవేశ పెట్టి వారి సంస్కృతిని నాశనము చేసిన సామ్రాజ్యవాద ఐరోపాదేశాలు. ఇక ఆఫ్రికా ఖండంలోని దేశాలు ప్రపంచంతో పెద్ద సంబంధాలు లేకుండా తమ సహజ వనరుల పట్ల కూడా అవగాహన లేకుండా తమ జీవనమును తాము కొనసాగించుకుంటూ ఉన్న ఆఫ్రికా ఖండం లోనికి ఐరోపా దేశాలు ప్రవేశించి, అన్వేషణలు జరిపి అపారమైన వజ్రాలు, బంగారం, దంతపు వస్తువులు, బలిష్టమైన మానవ వనరులను దోచుకునే నిమిత్తం కాంగో, దక్షిణాఫ్రికా, ఇథియోపియా, సూడాన్, రొడేషియా మొదలగు ॥ దేశాలను వలసలుగామార్చుకొని చివరకు తమ సామ్రాజ్య వాదంలోనికి తెచ్చుకుని ముక్కలు ముక్కలుగా చేశారు. దీనినే చరిత్రలో scramble for Africa అని అన్నారు. ఆసియా ఖండంలోని చైనా, ఇండియా, దక్షిణ ఆసియా దేశాలలో ఐరోపా దేశాల దోపిడీ మిగిలిన ప్రదేశాలలో జరిగినంత స్థాయిలోలేదు అని చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ కేవలం సహజ వనరులను దోచుకోవటం, వారు తయారుచేసిన వస్తువులను అమ్ముకునేందుకు వీలుగా మార్కెట్లను తయారు చేసుకునేందుకు వీటిని ఆక్రమించి తమ సామ్రాజ్యవాదమును అమలు పరిచినారు.

3.3. నిర్వచనాలు

" ఒక రాజ్యంపై మరొక రాజ్యం తన జాతీయతా భావాన్ని విస్తరిస్తూ చెలాయించే అధికార తత్వమే సామ్రాజ్యవాదము"-- ఫ్రీడ్ జంగ్

"ఇతర దేశాలపై తమ అధికారాన్ని, బలాన్ని, ప్రభావాన్ని చూపించాలనీ చేసే ప్రయత్నమే సామ్రాజ్యవాదము"

-క్లైవ్ జేమ్స్

"ఒక బలమైన దేశం తాను ఇంకా బలంగా కావాలనే కోరికతో బలహీన దేశాల ఆర్థిక వనరులను దోచుకోవాలని వాటిని తన అధికారంలోనికి తెచ్చుకోవటమే సామ్రాజ్యవాదము" -ఎన్సైక్లో పీడియా ఆఫ్ బ్రిటానికా

" అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ఆర్థిక రాజకీయ రంగాలలో అభివృద్ధి చెందని దేశాలపై చెలాయించే ఆధిపత్య ధోరణినే సామ్రాజ్యవాదము" - Mernian Webster Dictionary

"ఒక దేశంలోని సహజవనరులను, ముడిసరుకులను శాశ్వతంగా దోపిడీ చేయటకు వలసలు ఏర్పరచి తరువాత వాటిని శాశ్వత ప్రాతిపదికన ఏర్పాటు చేయటమే సామ్రాజ్యవాదము"- Cambridge English Dictionary

3.4 సామ్రాజ్యవాదము -అర్థ వివరణ---సామ్రాజ్య పదాన్ని ఆంగ్లంలో Imperialism అని అంటారు. ఇంపీరియలిజం అనే మాట లాటిన్‌లోని Imperium అనే పదం నుండి వచ్చినది. దీనికి అర్థము. సార్వభౌమత్వము లేక విశేష అధికారము అని

అర్థము. అయితే ఈ పదాన్ని వివిధ కాలాలలో వివిధ రకాలుగా భావించడం జరిగినది. 1870లో గ్రేట్ బ్రిటన్ ఒక వ్యతిరేక అర్థములో ఉపయోగించింది. III వ నెపోలియన్ కాలంలో సామ్రాజ్యవాదము అనగా సైనిక బలముతో రాజకీయ అధికారం సంపాదించటం.తరువాతి కాలంలో ఈ సామ్రాజ్యవాదము పశ్చిమ దేశాలకు, జపాన్ మొదలగు అభివృద్ధి చెందిన దేశాల రాజకీయ, ఆర్థిక బలంగా భావించబడినది. ఎడ్వర్డ్ ప్రకారంగా " ఒక వలస దేశంపై ఒక అధికార దేశం తన రాజకీయ, ఆర్థిక ప్రయోజనాల కొరకు నిర్వహించే విధానము సామ్రాజ్యవాదము.

3.5. సామ్రాజ్యవాదము- రకాలు--సామ్రాజ్యవాదము ప్రాచీన కాలం నుండి వస్తున్న ఒక ప్రపంచ వ్యాప్తి చెందిన విధానము. కాలానుగుణంగా ఇది అనేక రూపాంతరాలు చెందుతూ ప్రస్తుతము కొనసాగుతూ ఉన్నది. **దీని రూపాలు**

3.5.1. సైనిక సామ్రాజ్యవాదము-- ఈ ప్రథమ దశలో సామ్రాజ్యవాదము యొక్క ముఖ్య లక్ష్యం. రాజులు తమ బలాన్ని, శక్తిని, ఇతర రాజ్యాలపై ప్రయోగించి వారితో యుద్ధాలు చేసి వారి రాజ్యాలు ఆక్రమించి పరిపాలించటమే సైనిక సామ్రాజ్యవాదము అంటారు.**ఉదా:** అలెగ్జాండర్ దండయాత్ర, గజనీ మహమ్మద్ దండయాత్ర, హుణుల దండయాత్రలు, చెంఘిజ్‌ఖాన్ దండయాత్రలు మొదలైనవి.

3.5.2 రాజకీయ సామ్రాజ్యవాదము-- రాజ్య విస్తరణే ధ్యేయంగా ఇతర రాజ్యాలపై దండయాత్రలు చేసే వారి రాజ్యాలు ఆక్రమించుకోవటమే రాజకీయ సామ్రాజ్యవాదము **ఉదా:**చరిత్రలో జరిగిన ఎక్కువ శాతం దండయాత్రలు ఈ కోవకు చెందినవి. గుప్తుల దండయాత్రలు, మొఘల్ దండయాత్రలు, రోమన్ దండయాత్రలు

3.5.3. ఆర్థిక సామ్రాజ్యవాదము--ఆర్థిక ప్రయోజనాలే ధ్యేయంగా యుద్ధాలు చేసి వాటిని ఆక్రమించడమే ఆర్థిక సామ్రాజ్యవాదము. ఈ విధమైన సామ్రాజ్యవాదములో ఆర్థిక సంపద, సహజ వనరులను దోచుకోవటము ముఖ్య కర్తవ్యంగా ఉంటుంది. **ఉదా:**- అశోకుని కళింగ దండయాత్ర, ఐరోపా దేశాలైన పోర్చుగీసు, డచ్, బ్రిటిష్, ఫ్రెంచి వారు దక్షిణ అమెరికా, ఆఫ్రికా, ఆసియా దేశాలలో జరిగిన యుద్ధాలు ఏర్పరచుకున్న అధికారము దీనిని ఆర్థిక సామ్రాజ్యవాదము అంటారు.

3.5.4 సాంస్కృతిక సామ్రాజ్యవాదము-ఒక దేశ సంస్కృతిపై దాడి చేసి వారి సంస్కృతిని అణచివేసి తమ దేశ సంస్కృతిని బలవంతంగా రుద్దటము సాంస్కృతిక సాంప్రదాయం సాంస్కృతిక సాంప్రదాయము. తమ దేశ సంస్కృతి శాస్త్రీయమైనదని, ఉన్నతమైనదని , ఆధునికమైనదని ప్రచారం చేస్తారు. ఉదా: భారతదేశంలో బ్రిటిష్ వారి సంస్కృతిని, మెక్సికోలో స్పెయిన్, పోర్చుగల్ దేశాలసంస్కృతిని చొప్పించటం, మలేషియా, సింగపూర్, థాయిలాండ్‌లలో చైనా సంస్కృతిని ప్రచారం చేయటం

3.6. చారిత్రక నేపథ్యం--చారిత్రకంగా పరిశీలిస్తే సామ్రాజ్యవాద ఛాయలు క్రీ.పూ. 6వ శతాబ్దం అస్సీరియన్ రాజ్యంపై పర్షియన్ల రాజులైన I డేరియస్,III వ డేరియస్, జెరెక్సెస్‌లు యుద్ధాలు చేసి పర్షియన్ సామ్రాజ్యాలను ఏర్పరిచారు. క్రీ.పూ. 356 - 323 మధ్య గ్రీకు రాజైన అలెగ్జాండర్ పర్షియన్లపై ప్రతీకారంతో గ్రీసు నుండి రాజ్యాలను జయించుటకు వచ్చి భారత దేశం వరకు వచ్చి తమ అధికారాన్ని నెలకొల్పటం. క్రీ.పూ. 2వశతాబ్దంలో రోమన్లు పశ్చిమ ఐరోపా, ఉత్తర ఆఫ్రికా, పశ్చిమ ఆసియా దేశాలపై దండయాత్రలు చేసి రోమ్ సామ్రాజ్యాన్ని ఏర్పరచటం. ఆధునిక కాలం క్రీ.శ. 15-18 వ.శతాబ్దాల మధ్య ఐరోపా దేశాలైన పోర్చుగీసు, డచ్, బ్రిటీష్, ఫ్రెంచి వారు అమెరికా, ఆఫ్రికా, చైనా, ఇండియాలపై

దండయాత్రలు చేసి సామ్రాజ్యాలు స్థాపించారు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో పూర్వం ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, జర్మనీ, ఇటలీ దేశాలు ప్రపంచ దేశాలపై చేసిన దండయాత్రలు చూసి సామ్రాజ్యాలు ఏర్పరచటం. అదేవిధంగా రెండో ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వం నాటిజం సిద్ధాంతంతో హిట్లర్ జర్మనీలో , ఫాసిజం సిద్ధాంతంతో ముస్సోలిని ఇటలీ రాజ్యాలు, జపాన్ దేశాలు యుద్ధాలు చేసి ప్రపంచాన్ని ఉత్తర ఐరోపాగా, ఆసియాగా విభజించుకుని వారి సామ్రాజ్యాలు ఏర్పరచటం. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత అమెరికా, రష్యాలు తమ సిద్ధాంతాలైన పెట్టుబడిదారి విధానము, సామ్రాజ్య వాద విధానాల భేదముతో ప్రపంచాన్ని రెండు కూటములుగా చేసి ప్రచ్ఛన్న యుద్ధాలు చేసుకుంటూ ఏర్పరచినవి నూతన సామ్రాజ్య విధానము.

3.7.సిద్ధాంతాలు

3.7.1 క్లాసికల్ రాజకీయ సిద్ధాంతాలు

సామ్రాజ్యవాదము అనే పదము రాజకీయ అధికారమునకు గుర్తింపుగా ప్రపంచంలో భావింపబడుతుంది. ఈ ప్రకారంగా పరిశీలిస్తే సామ్రాజ్యవాదం అనగా ఒక అభివృద్ధి చెందని దేశం పై ఆ దేశ ప్రజలతో సంబంధం లేకుండా బలవంతంగా విస్తరించటం. ఇంతేకాక సామ్రాజ్యవాద దేశం తన అధికారాన్ని పెంచుకుంటూ తన ప్రతిష్టను, బలాన్ని ఇనుమడింప చేసుకోవాలని భావిస్తుంది. జోసఫ్ ఛాంబర్లిన్, పాల్ లిలియన్లు కూడా ఇదే అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చారు. వాల్టిర్ షూల్బాగ్ అనే శాస్త్రవేత్త ప్రకారంగా సామ్రాజ్యవాదం అనగా జాతీయ భావాన్ని ప్రపంచానికి తెలియ చేయటం. వీరి అభిప్రాయం ప్రకారం తెల్లజాతి దేశాలు నల్లజాతి దేశాలపై అధికారాన్ని చెలాయించటానికి చేసే కార్యక్రమమే సామ్రాజ్యవాదం.

3.7.2 క్లాసికల్ ఆర్థిక సిద్ధాంతము

హెగెల్ రచించిన 'Philosophy of Risit' అనే గ్రంథం ప్రకారంగా 1914 కంటే ముందు బూర్జువా వర్గంలో ఉంటూ వస్తున్న ఆలోచన విధానమే సామ్రాజ్యవాదం. దీని ప్రకారంగా పెట్టుబడిదారీ దేశాలు సముద్రాలు దాటి తమ వస్తువులు అమ్ముటకు, ముడిసరుకులు కొనుటకు పనికివచ్చే మార్కెట్లు గా వలస దేశాలను ఉపయోగించుకోవటం. థియోడర్ బర్త్ ప్రకారంగా సామ్రాజ్యవాదంలో బలమైన దేశము తన బలాన్ని అభివృద్ధి చేసుకున్న క్రమంలో ఎంతటి హింసాత్మక పద్ధతినైనా అవలంబించి తన ప్రయోజనాలతో కాపాడుకునే ప్రపంచ ఆర్థిక విధానము. హాబ్సన్ సిద్ధాంతం ప్రకారం "సామ్రాజ్యవాద ముఖ్య విధానము" బలమైన దేశం తన దేశంలో తగ్గుతున్న లాభాలను పూడ్చుకోవడానికి అంతర్జాతీయంగా మార్కెట్లు, వలసల కొరకు జరిగే ఘర్షణ. ఇతని ప్రకారం సామ్రాజ్యవాదములో బలమైన దేశము తనకు లాభాలు వస్తున్నప్పుడు జరిగినది కాదు. నష్టాలు వస్తున్నప్పుడు జరిగే కార్యక్రమం. హాబ్స్ ఈ విషయాన్ని సంఖ్యా వివరాలతో ఇంగ్లాండ్ దేశ సామ్రాజ్యవాద తత్వములో వివరించాడు. ఇతని ప్రకారంగా సామ్రాజ్యవాదం అందరూ భావిస్తున్నట్లు పెట్టుబడిదారి విధానం వల్ల రాదు. అయితే సంపదను అపసవ్య పంపిణీ చేయడం ద్వారా సామ్రాజ్యవాదం ఫలవంతమవుతుంది. బలమైన దేశం తాను తన నష్టాలను భర్తీ చేసుకునే క్రమంలో బలహీనమైన దేశ ప్రజల దగ్గర నుండి దోపిడీ చేసుకుంటూ తాను బలమైన దేశంగా మారటమే సామ్రాజ్య వాదము అని వివరించారు. షుంపీటర్ అనే ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త The Sociology of Imperialism అనే వ్యాసంలో వివరిస్తూ దోపిడి చేసే ధనిక వర్గం రాజకీయ బలం యొక్క మద్దతుతో బలహీన వర్గాన్ని దోచుకునే విధానం అని వివరించాడు. మాక్స్ వెరుర్ ప్రకారంగా బలమైన శక్తి గల దేశాలు తమ దేశ గౌరవాన్ని, పేరు, ప్రతిష్ట మొదలగునవి వీలైనంత వరకు ఎక్కువ ప్రాంతాలలో విస్తరించాలని అదే సమయంలో ఆర్థిక ప్రయోజనాలను పొందటమే సామ్రాజ్యవాదం అని తన Nationalist Theory of Imperialism లో వివరించాడు.

3.7.3 మార్క్సిస్టు – లెనిస్టు సిద్ధాంతము

సామ్యవాదుల అభిప్రాయములో సామ్రాజ్యవాదుల గురించి రెండు వాదనలు ఉన్నాయి. మొదటి కుడి పక్ష సామ్యవాదుల ప్రకారంగా స్వేచ్ఛా వ్యాపార సిద్ధాంతము (free Trade)ను అంగీకరిస్తున్నారు. వీరి ప్రకారంగా సామ్రాజ్యవాదం అనగా కేవలం ఆర్థిక పరమైన అంశము కాదు. తన పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని విస్తరించడం
రెండవ వామపక్ష సామ్యవాదులు సామ్రాజ్యవాదులు అనగా పెట్టుబడిదారి సమాజమునకు మరియు దాని వ్యతిరేక శక్తుల మధ్య ఘర్షణగా భావించారు. రోబాలక్సింబర్గ్
' సామ్రాజ్యవాదమనగా వర్గపోరాటమునకు ప్రతిరూపము ' ఈమె నిర్వచనం ప్రకారం
a. పెట్టుబడిదారులు తమ కార్యక్రమాలను స్వేచ్ఛగా చేసుకోవటం
b. పెట్టుబడి మూలధనాన్ని విస్తరించుకునేందుకు పాత వ్యవస్థలను నాశనం చేయటం
c. కార్మిక వర్గాన్ని అణచివేయడం రోబాలక్సింబర్గ్ కార్మికవర్గము విప్లవము చేసి సామ్రాజ్య తత్వాన్ని నిర్మూలించాలని వివరించారు.
V.I. లెనిన్ సామ్రాజ్యవాదమును వివరిస్తూ రోబాలక్సింబర్గ్ సిద్ధాంతాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ
" Imperialism is the worest stage of capitalism" లెనిన్ ప్రకారంగా ఏకస్వామ్య పెట్టుబడిదారి తుది దశే సామ్రాజ్యవాదము. సామ్రాజ్యవాదానికి 5 లక్షణాలు ఉంటాయి
- ఉత్పత్తి మరియు పెట్టుబడి ధ్యేయంగా ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఏకస్వామ్యాన్ని రూపొందించటం.
- కొంతమంది తమ ధనాన్ని పెట్టుబడిగా పెట్టి ఆర్థిక కార్యకలాపాలను కొనసాగించటం
-వస్తువుల ఎగుమతితో పెట్టుబడిని ఎగుమతి చేయటం
-అంతర్జాతీయంగా కొన్ని పెట్టుబడిదారి సంస్థలు ఏర్పడి ప్రపంచాన్ని భాగాలుగా చేసి సొంతం చేసుకుంటాయి.

3.7.4 డెవిల్ సిద్ధాంతము

1934 –1936 లో నియాకమిటీ (అమెరికా) పరిశోధించి ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతం 'డెవిల్ సిద్ధాంతము' దీని ప్రకారంగా అమెరికా మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో యుద్ధ ప్రక్రియకు సంబంధించి మందుగుండు సామాగ్రి, సాంకేతిక పరికరాలు, వాహనాలు అమ్ముకుని తన బలాన్ని చూపించి తన ఆధిపత్యాన్ని తెలియచేయటమే సామ్రాజ్యవాదం. ఈ విధంగా యుద్ధంలో పరోక్షంగా ప్రోత్సహించడం డెవిల్ సామ్రాజ్యవాదం

3.7.5 ఆధునిక సిద్ధాంతము

విలియం L. లాంగర్ తన 'A critique of Imperialism' లో బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య వాదాన్ని వర్ణిస్తూ సామ్రాజ్యవాదం ప్రధానంగా ఇంగ్లండ్ తన జాతీయతను ఐరోపా సరిహద్దులను దాటించడం. జార్జివిచెక్ ప్రకారంగా సామ్రాజ్యవాదాన్ని మితిమీరిన జాతీయవాదంగా వర్ణించాడు. డేవిడ్ K. ఫీల్డ్ హౌస్ తన గ్రంథం 'The colonial Empires' ప్రకారంగా బలమైన రాజ్యంలో జాతీయతా భావం మితిమీరి హిస్టీరియాగా మారిన రూపమే సామ్రాజ్యవాదం. ఈ విధానమే ప్రపంచమంతా వలసలు ఏర్పడటం scranble for africa ఆఫ్రికాను ముక్కలు ముక్కలుగా చేసాయి.

3.8. సంగ్రహంగా

సామ్రాజ్యవాదము Imperialism నూతన అంశం కాకపోయినప్పటికీ ఆధునిక కాలంలో సామ్రాజ్యవాదం ప్రపంచాన్ని ధనిక దేశాలు/ బలమైన దేశాలు, పేద దేశాలు/ బలహీనమైన దేశాలుగా తయారుచేసినది. సామ్రాజ్యవాదం

పలురకాలుగా రాజకీయ సామ్రాజ్యవాదంగా రాజ్యాలను ఆక్రమించడం, ఆర్థిక సామ్రాజ్య వాదంగా ఒక దేశ ఆర్థిక సంపదను గుత్తాధిపత్యంగా దోచుకోవడం సాంస్కృతిక సామ్రాజ్యవాదంగా ఒక దేశ నాగరికత, సంస్కృతిపై దాడి చేసి వాటిని నాశనం చేసి మాతృ దేశ సంస్కృతిని బలవంతంగా రుద్ది శాశ్వతంగా వారిని తమ వారుగా సాంస్కృతికంగా మార్చి దోచుకోవటం. ఈ సామ్రాజ్యవాదం పై అనేక మంది వివరించినా మార్క్సిస్టు దృక్పథం ఒక సరియైన అవగాహన కల్పిస్తుంది. మాతృ దేశ ఆర్థిక అవసరాలే సామ్రాజ్య వాదానికి మూల కారణం. లెనిన్ చెప్పినట్లు Trade follows flag అక్షర సత్యం

3.9.ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. Magdoff,V. – Imperialism : from colonial age to the present

2.Lenin, V.I. – Imperialism and world Economy

3.Momnersen.J. – Theories of Imperialism

4. Encyclopaedia of Britannica

5. Encyclopaedia of Social Sciences

డా.జె. కృష్ణ ప్రసాద్‌బాబు

పాఠము:4

జాతీయ రాజ్యాలు

విషయసూచిక

4.1. లక్ష్యం

4.2.పరిచయం

4.3. జాతీయ భావ వికాసము

4.4.జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడటానికి కారణాలు

4. 4.1 క్రూసేడులు

4. 4.2 భూస్వామ్య పతనము

4.4.3 చర్చి అధికారం పతనమగుట

4.4.4 మధ్యతరగతి వర్గం పెంపొందుట

4.4.5 జాతీయతా భావం పెరుగుట

4.4.6 నూతన యుద్ధ ఫలితాలు

4.4.7 రాజనీతిజ్ఞుల మద్దతు

4.5. జాతీయ భారం అభివృద్ధిలో దశలు

4. 5.1 ప్రభుత్వ సిద్ధాంతాలు

4. 5.2 రాజుల దైవికహక్కు

4. 5.3 నిరంకుశాధికార సిద్ధాంతము

4.6. జాతీయ రాజ్యాలు

4.6.1 ఆస్ట్రేలియా

4.6.2 ఇంగ్లండ్

4.6.3 ఫ్రాన్స్

4.6.4 ప్రష్యా

4.6.5రష్యా

4.6.6స్పెయిన్ &పోర్చుగల్

4.7.జాతీయ రాజ్యాల ఏర్పాటు ప్రభావము

4.7.1 జాతీయత, దేశభక్తిని పెంచుట

4.7.2 నిరపేక్ష అధికారము ఏర్పడుట

4.7.3 భౌగోళిక ఆవిష్కరణలు

4.7.4ముస్లింల ఆధిక్యత

4.7.5ప్రాంతీయ భాషల అభివృద్ధి

4.7.6 ఇతర ఫలితాలు

4.8. జాతీయ రాజ్యాల ప్రతికూల అంశాలు
4.9. సారాంశము
4.10. మాదిరి ప్రశ్నలు
4.11. ఉపయుక్త గ్రంథాలు

4.1.లక్ష్యం
-ఆధునిక యుగ లక్షణాలలో ఒకటి జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడుట
-జాతీయ రాజ్యాలు వివిధ రూపాలలో అభివృద్ధి చెందుట

4.2. పరిచయంజాతీయ రాజ్యాల ఏర్పాటు అనేది ఒక నూతన ప్రక్రియ. ఐరోపాలో భూస్వామ్య వ్యవస్థ పతనమైన తరువాత క్రీస్తు శకం 16వ శతాబ్దంలో జాతీయ రాజ్యాల రూపకల్పన జరిగింది. భూస్వామ్య వ్యవస్థలో ప్రజలు భూస్వామికి లొంగి ఉండటం వల్ల రాజుకు ప్రజలకు పరోక్ష సంబంధం ఏర్పడింది. రాజు భూస్వాములపై ఎక్కువగా ఆధారపడటం వల్ల రాజు బలహీనుడైనాడు . ప్రాచీన కాలంలో ఐరోపాలో ఆటోమన్ సామ్రాజ్యం, పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్యాలున్నప్పుడు ప్రజలకు గుర్తింపు ఉండేది కాదు. తరువాతి కాలంలో ప్రజలు నగర పౌరులుగా గుర్తింపబడినారు.

ఉదా: లండన్‌లో నివసించే వ్యక్తి లండనర్‌గా పిలువబడినాడు కానీ ఆంగ్లేయుడిగా గుర్తింపబడలేదు. 16 వ శతాబ్దంలో వచ్చిన ఈ నూతన జాతీయ భావన ప్రాచీన కాలం నాటిది కాదు. తరువాత వచ్చిన నూతన భావన ఒక దేశ భావనగా ఏర్పడినది. ఈ జాతీయ రాజ్యం అనేది ఒక రాజకీయ వ్యవస్థ. ఒకే భాష మాట్లాడుతూ విదేశీయుల ఆధీనంలో లేకుండా తన నిర్దుష్ట సరిహద్దులలో బలమైన కేంద్ర ప్రభుత్వంగా ఉండే రాజ్యవ్యవస్థ జాతీయ రాజ్యం.రోమన్ సామ్రాజ్య పతనానంతరం క్రీ.శ. 5వ శతాబ్దం- క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దం వరకు భూస్వామ్య వ్యవస్థ ఏర్పడినది. క్రీ.శ.15వ శతాబ్దం నుండి ప్రతి దేశంలో ఏ జాతికి సంబంధించిన వారు తమ జాతి గొప్పదనే భావనను వ్యక్తీకరించుకుంటూ తమ జాతి నివసించే ప్రాంతాన్ని తమ దేశంగా అది ఉన్నతమైనదిగా భావించి 'జాతీయ రాజ్యం 'జాతీయ రాజులుగా ప్రకటించుకున్నారు.

4.3. జాతీయ భావ వికాసము--చర్చి, రాజ్యము అవిభాజ్యంగా కలిసిన అఖండ క్రైస్తవ కామన్‌వెల్త్ ప్రభుత్వ పాలనలో నాగరిక ప్రపంచమంతటిని ఐక్యపరచవలెనన్నది మధ్య యుగాల నాటి రాజకీయాదర్శము. మొదటి రాజులలో రోమ్ సాధించిన ఘనతను కొనసాగించవలననే ప్రయత్నమే ఇది. రోమ్ పతనానంతరం దానికి బదులు పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించడానికి పోప్, చక్రవర్తి ఇద్దరు అధినేతలుగా ద్వంద్వ నియంత్రణ ఉన్న అధికారాన్ని సృష్టించడానికి చర్చి ప్రయత్నించింది. కానీ ఈ సిద్ధాంతం విజయవంతంగా అమలు కావడంతో జాతీయ భావం ముఖ్యమైన అవరోధమైంది. భూస్వామ్య వ్యవస్థ క్షీణించటమూ, నగరాలు పెరగడమూ, వర్తక వాణిజ్యాలు అభివృద్ధి చెందడమూ జాతీయ భావస్ఫూర్తి గణనీయంగా పెరగడానికి దోహదం చేసిన కారణాలు యుద్ధము దేశభక్తికి మూలమని చాలామంది అభిప్రాయం. యుద్ధము జాతీయ కేంద్రీకరణ ఉత్తేజపరచినది. దీర్ఘకాలం పాటు జరిగిన 1453 లో ముగిసిన నూరేళ్ళ యుద్ధంలో ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్ ప్రభుత్వాలను ఆయా దేశాల ప్రజలు బలపరిచేటట్లు చేసింది దేశభక్తి భావమే. ఇదే కారణంగా ఐదవ హెన్రీ ఫ్రెంచి సింహాసనం మీద తన హక్కుకు ప్రజామోదాన్ని పొందగలిగినాడు. జోన్ ఆఫ్ ఆర్క్ ఫ్రెంచి ప్రజలలో తమ దేశ రక్షణకు కావలసిన ఆవేశపూరితమైన మద్దతును కలిగించింది. స్పానిష్ జాతీయ భావం మూర్‌లే అవతరించి నూతన భూభాగాల

విభజన సాధనలో ఇతోధికంగా పెరిగింది. భూస్వామి పట్ల ప్రపంచ రాజ్యం పట్ల మధ్య యుగాలలో ఉన్న విధేయతకు బదులు దేశం పట్ల అంతకంటే సమగ్రమైన విధేయత కలిగింది.

4.4. జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడటానికి కారణాలు

4.4.1 క్రూసేడులు -- ఐరోపా, పశ్చిమ ఆసియాల మధ్య క్రూసేడులు లేక మత యుద్ధాలు జరగటం వల్ల జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడ్డాయి. వీటి వల్ల క్రైస్తవులు ఆసియా ఖండ స్థితిగతులను తెలుసుకున్నారు. క్రూసేడుల వల్ల ఐరోపాలో, ఆసియాలో వర్తకం చేయటం వల్ల ధనవంతులైన ఒక నూతన వర్గం ఏర్పడినది . ఈ నూతన వర్గం తమకు తాము వ్యాపారాలను, ఆస్తులను కాపాడే బలమైన రాజు నుండి రక్షణ పొందుటకు ఇష్టపడటంతో భూస్వాములు బలహీనమైనారు. బలమైన రాజులు, బలమైన రాజ్యాలు ఏర్పడ్డాయి. అవే జాతీయ రాజ్యాలు

4.4.2 భూస్వామ్య పతనము--భూస్వామ్య వ్యవస్థ పతనం నూతన జాతీయ రాజ్యాల ఏర్పాటుకు దారితీసింది. మధ్యయుగంలో భూస్వామ్య వ్యవస్థలో భూస్వాములకు రాజుకు మధ్య జరిగిన ఒప్పందం వల్ల రాజుకు పరిమితమైన అధికారాలతో రాజ్యాలు ఉండేవి. కానీ అనేక కారణాల వల్ల భూస్వాములు పతనం కావడంతో రాజుకు పరిమితి తగ్గి అపరిమితమైన అధికారాలు గల రాజులుగా రూపొందించబడినారు.

భూస్వాములు పతనం కావడానికి కారణాలు

-క్రూసేడులలో కొంత మంది భూస్వాములు మరణించినారు.

- కొంతమంది దగ్గర ఉన్న తూర్పు దేశాలకు వెళ్ళినారు.
- కొంతమంది పట్టణాలలో చేరి వర్తక వ్యాపారాలు కొనసాగించారు.
- కొంతమంది రాజుకు లొంగిపోయినారు.

4.4.3 చర్చి అధికారం పతనమగుట--ఎప్పుడైతే చర్చికి భూస్వాముల అండదండలు, గౌరవ ప్రతిపత్తులు తొలగిపోయినాయో మధ్యయుగాలలో రాజు పై అనేక ఆంక్షలు, అధికారాలు చెలాయించిన చర్చి కూడా తన ప్రాభవాన్ని కోల్పోయింది. క్రూసేడుల వల్ల కూడా చర్చి తన గౌరవ ప్రతిష్ఠలు కోల్పోయినది. ప్రజలు కూడా తమ రాజులు ఓడిపోవడంతో చర్చి మహిమ ఏమీ లేదని పోప్, బిషప్ బేరన్స్ మొదలైన వారికి శక్తి లేదనే అభిప్రాయంతో మత సంస్కరణోద్యమం లో మార్టిన్ లూథర్ వంటివారు చర్చి రాజకీయాలలో అనవసర జోక్యం చేసుకోవటాన్ని నిరసించినారు, వ్యతిరేకించినారు. ఈ సమయంలో ప్రజలు బలమైన రాజు పట్ల మొగ్గు చూపినారు.

4.4.4 మధ్యతరగతి వర్గం పెంపొందుట --మధ్య యుగం నుండి ఆధునిక యుగానికి మారుతున్న కాలంలో మధ్యతరగతి వర్గం కొత్తగా రాజులతో సంప్రదింపులు జరిపి ఒప్పందాలు కుదుర్చుకున్నది. సాధారణంగా ఈ మధ్య తరగతి వారు బాగా ధనం సంపాదించగలిగినారు . సంపన్నులు మరియు మేధావి వర్గం మధ్య తరగతి వర్గంగా ఉండేవారు. వీరు రాజుకు తమ మద్దతు తెలిపి రాజును అనేక విధాలుగా బలవంతంగా చేశారు.

-రాజుకు ఈ మధ్య తరగతి వారు న్యాయకోవిదులుగా పరిపాలనలో సహాయంగా ఉంటూ ప్రోత్సహించారు.

-వీరు వర్తక వ్యాపారాలు చేస్తూ ధనం కలిగి ఉండటం వల్ల రాజుకు అవసరమైన ధన సహాయం చేస్తూ మద్దతు ఇచ్చారు దీనితో రాజులు ప్రజల ఆర్థిక కార్యకలాపాలకు అడ్డుచెప్పకుండా వారి సముద్రాంతక వర్తక, వాణిజ్యానికి సమ్మతి తెలిపి ప్రోత్సహించారు.

4.4.5 జాతీయతా భావం పెరుగుట---రాజుకు - మధ్య తరగతి మధ్య సత్సంబంధాలు ఏర్పడి తన ప్రజలు ఖండాంతర వర్తక వాణిజ్యాలు చేస్తూ అధికంగా లాభాలు ఆర్జించటాన్ని రాజు సమర్థిస్తూ, ప్రోత్సహిస్తూ ఉంటే ప్రజలు తమ వర్తక వ్యాపారాలలో పూర్తిగా నిమగ్నం కాగా రాజు ఇచ్చిన స్వేచ్ఛతో అభివృద్ధి చెంది రాజుపై గౌరవము, రాజ్యంపై ప్రేమ ఏర్పడి రాజ్యానికి ఆదాయం సమకూరుస్తూ వారికి రాజుపై, రాజ్యంపై గౌరవ అభిమానాలు ఏర్పడి తమ రాజ్య ఆధీనంలో ఎక్కువ ప్రాంతాలు ఉండాలి, మన జెండా ప్రపంచమంతా ఎగరాలి అనే జాతీయ భావం ఏర్పడటంతో రాజులు బలవంతులై జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడినాయి.

4.4.6 నూతన యుద్ధ పద్ధతులు-- మధ్యయుగంలో రాజు యుద్ధ అవసరాలకు భూస్వాముల మీద వారు చేసే సైనిక సహాయం మీద ఆధారపడి ఉండే వారు. ఈ భూ స్వాములు సాంప్రదాయక ఆయుధాలతో యుద్ధాలు చేయగా క్రీ.శ.15వ శతాబ్దం నుండి రాజులు నూతనంగా వచ్చిన శాస్త్ర సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో వచ్చిన తుపాకి మందు ఆయుధాలతో భూస్వాములను అణచివేశారు.

4.4.7రాజనీతిజ్ఞుల మద్దతు-- జాతీయ రాజ్యాలు, రాజుకు విశేష సార్వభౌమాధికారం ఉండాలని ఆధునిక రాజనీతిజ్ఞులు వాదించారు. మధ్యయుగాలలో చర్చి పోప్ విశేష అధికారాలతో రాజులను సైతం నియంత్రించే వారు. దీనికి తోడుగా భూస్వాములు కూడా పోప్ పక్షాన ఉండటంతో రాజు చర్చి అధికారులకు తోడుగా పరిపాలించేవాడు. క్రీ.శ. 16వ శతాబ్దంలో ఇటాలియన్ మాకియవిల్లి తాను రచించిన The Paince అనే గ్రంథంలో (1513)వ విశేష అధికారాలు కలిగిన రాజుగా ఉండాలని చర్చికాని, పార్లమెంటు కాని అతనికి లోబడి ఉండాలే కానీ అతనికి అతీతులుగా ఏ వ్యవస్థ ఉండకూడదు. పై కారణాలన్నీ మధ్య పరిస్థితులలో మార్పు తెచ్చి పరిమిత అధికారాలతో ఉన్న రాజులు విశేష అధికారాలతో జాతీయ రాజ్యాలను ఏర్పరుచుకున్నారు.

4.5. జాతీయ భావం అభివృద్ధిలో దశలు--యూరప్‌లోని చాలా దేశాలలో జాతీయ భావం అభివృద్ధి ఇంచుమించు ఒకే విధంగా జరిగింది. భూస్వామ్య వ్యవస్థలోని అసమగ్రత, చర్చి రాజ్యంలో అపనమ్మకం ఈ కాలంలోని ముఖ్య లక్షణాలు. సుస్థిరమైన వ్యవస్థ కావలసిన తరుణంలో రాజకీయ పాలనా రెండింటిలోనూ అసమగ్రత గోచరించింది. చాలా సందర్భాలలో రాజు తన అధికారానికి చర్చి నుంచి భూస్వామ్య వర్గం నుంచీ తీవ్రమైన పోటీని ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. అయితే చర్చి నుండి భూస్వామ్య న్యాయస్థానం నుండి లభించిన దానికంటే సమర్థమైన పాలనా వ్యవస్థ అంగీకారయోగ్యమైన స్థాయి, న్యాయ విధానము లభించగలదన్న విశ్వాసం వల్ల రాజుకే ప్రజామోదం లభించింది. ఇంతకంటే కూడా నిశ్చితమైన మద్దతు జాతీయ రాజ్యానికి అప్పుడప్పుడే బయలుదేరుతున్న మధ్యతరగతి ప్రజల నుండి లభించింది. ఎందువల్లనంటే వాళ్ళ ప్రయోజనాలు రాజు ప్రయోజనాలు ఒక్కటే. ఈ ప్రయోజనాలు వారిరువురికీ శత్రువైన భూస్వామ్య వర్గం ప్రయోజనాల కంటే భిన్నమైనవి.

4.5.1 ప్రభుత్వ సిద్ధాంతాలు--జాతీయ భావ స్ఫూర్తి వల్ల యూరప్ అనేక రాజకీయ రాజ్యాలుగా విడిపోవటం వల్ల వాటిని పాలించడానికి ప్రభుత్వాలు ఏర్పడ వలసిన అవసరం కలిగింది. సిదాంతపరంగా ప్రభుత్వ అధికారము పోప్ నుండి జాతీయ రాజుకు సంక్రమించింది. పాపసీ(Papacy) భూస్వామ్య వ్యవస్థకు వ్యతిరేకంగా రాజును సైద్ధాంతికాలు ఆకాశానికెత్తినారు. క్రొసెండమ్ రాజు నుండి లభించిన దానికంటే ఎక్కువ క్రమాన్ని ,ఏకరూపతను ఆశించినారు. క్రమాన్ని, ఏకరూపతను సాధించడానికి రాజుకు కేవలం ఇతరుల పెత్తనం నుండి విముక్తి లభించడమే కాక ప్రజల మీద సంపూర్ణ అధికారము ఉండవలసి వచ్చింది. ఈ విధంగా రాజు సర్వాధికారాలతో ఉండాలని రాజులు, ప్రజలు కోరుకున్నారు.

4.5.2 రాజుల దైవిక హక్కు ---తన అధికారం దైవికమైనదనే పోప్ వాదనను సవాలు చేయడానికి దానికి ప్రతిపాదనగా ఉంచడానికి ఏర్పడినది రాజుల దైవిక హక్కు సిద్ధాంతము. Divine Right Theory. ఇది సహజమైనది, అనుకూలమైనది, సర్వత్రా ఆమోదించబడిన చర్చి వ్యవస్థకు పూర్తిగా భిన్నమైనది కాదు కనుక సహజమైనది. రాజుకు ప్రజలందరి మీద అధికారాన్ని ప్రసాదించినది. కేవలం రాజకీయ పాలకుని అతిక్రమించడం పూర్తిగా భిన్నమైనది. సర్వాధికారాలకు భగవంతుడే మూలమని ఇంకా ప్రజలు విశ్వసిస్తున్నారు. డాంటె ఇటువంటి వాదాన్ని సమర్థించినాడు. జాతీయ భావానికి ఆకాలంలో మతంలో సంభవిస్తున్న మార్పులకు సన్నిహిత సంబంధం ఉండింది. చర్చికి ఆదాయం కూడా చేయడానికి రాజు దైవిక హక్కు సిద్ధాంతాన్ని ఇంగ్లాండ్‌లో విక్లిఫ్ సమర్థించినారు. నిరంకుశ రాచరికాన్ని దైవం శాసించినట్లుగా లూథర్ వ్రాసినాడు."క్రైస్తవుడైన ఏ ఒక్కనికి తన ప్రభుత్వాన్ని -అది న్యాయమైన అన్యాయమైనదైనా వ్యతిరేకించడం సబబుకాదు. ఇటలీలో మాకియవెల్లీ, ఫ్రాన్స్‌లో జోడిన్, ఇంగ్లాండ్‌లో హాబ్స్ నిరంకుశత్వానికి సహేతుకమైన మద్దతును తెలిపారు. మాఖియవెల్లీ ప్రకారంగా 'మానవులు ఎక్కువగా వ్యక్తి భద్రత, సౌభాగ్యాలనుకోరుతారు.'

సిద్ధాంతరీత్యా రిపబ్లిక్ వాంఛనీయం కావచ్చు. కానీ దానివల్ల భద్రత ఉంటుందని హామిలేదు. రాజ్యం పటిష్టంగా, సమర్థవంతంగా ఉండాలి. ఈరెండింటిని నిరంకుశాధికారం ఉన్న ఒకే వ్యక్తి పాలనలో చక్కగా సాధించవచ్చు. The Prince అనే గ్రంథంలో మాఖియవెల్లీ నిరంకుశ రాచరికాన్ని పూర్తిగా సమర్థించాడు. ఫ్రాన్స్‌కు చెందిన జోడిన్ The State అనే గ్రంథంలో పటిష్టమైన రాజ్య ప్రభుత్వాన్ని సమర్థించాడు. రాజుమీద ఏవిధమైన ఆంక్షలు ఉండరాదని న్యాయ విధానాన్ని రూపొందించింది రాజేనని వాదించాడు. రాజు భగవంతునికి మాత్రమే బాధ్యుడు. రాజ్యం చట్టం కంటే ఉన్నతమైనది.రాజు యొక్క సార్వభౌమాధికారాన్ని జోడిన్ బలపరిచినారు. ఫ్రాన్స్‌లో 17 వ శతాబ్దంలో బూర్బన్ రాజులు ఇతీని సిద్ధాంతాన్ని ఆచరించి నిరంకుశంగా పరిపాలించారు.

హాబ్స్,మాఖియవెల్లీ,బోడిన్‌ల వలె నిరంకుశ రాజరికాన్ని సమర్థించినా విభిన్నమైన పంథాను అనుసరించినాడు. రాజు యొక్క నిరంకుశాధికారము "ప్రజలకు శాంతి భద్రతలను కపాడటంలోను, రాజ్య రక్షణ నిర్వహణలోను విఫలుడని రాజువయ్యేవరకు ప్రజలు విధేయులై ఉండవలెను. పాలకుడు తిరుగులేని విధేయతను ఆశిస్తాడు. "

4.5.3. నిరంకుశాధికార సిద్ధాంతం--ప్రభుత్వ సిద్ధాంతానికి చెందిన అతి ప్రాచీన రూపాలలో ఒకటి దైవికహక్కు ప్రాతిపదికగా గలది. దానిని ఈజిప్టుఫారోలు, అలెగ్జాండర్

4.6..రష్యా--రష్యాకు చెందినపీటర్ ది గ్రేట్ కాలంలో యూరప్‌తో సంబంధాలు పెట్టుకోవాలని ప్రయత్నించారు. రష్యాలోని మూఢ నమ్మకాలను సంస్కరించి పెద్ద సైన్యాన్ని తయారుచేసి శాంతి భద్రతలను కాపిడినారు. తరువాత వచ్చిన కాథరిన్ మహారాణి నిరంకుశంగా పాలించిన పోలండ్, టర్కీలను నష్ట పరచి కొంత భూభాగాన్ని సాధించినది.ఐరోపాలోరష్యాకాలక్రమేణజాతీయరాజ్యంగారూపొందినది.

4.6.1 స్పెయిన్ మరియు పోర్చుగల్ ---క్రీ.శ. 7వ శతాబ్ధంలో ఆఫ్రికా నుండి బయలుదేరిన ముస్లింలు ఇస్లాం మత వ్యాప్తి కొరకు ఐరోపాలోని కటోలినా, అంగారం, నవారీ, కాస్టిల్ర్ మొదలైన ll ప్రాంతాలను వశపరచుకున్నారు. కాలక్రమేణ ఐరోపాలో వచ్చిన మార్పుల వల్ల క్రైస్తవ రాజ్యాలు ముస్లింలను తరిమివేసి ఈ ప్రాంతాలను స్వాధీనం చేసుకొన్నారు. స్పెయిన్ రాజ్యంలో ఫెర్డినాండ్ మరియు ఇజబెల్లాలు అధికారం చేజిక్కించుకొని తమ రాజ్య అభివృద్ధి గావించుకున్నారు. 1504లో

ఫెర్డినాండ్ ఫ్రాన్స్ నుండి తాను ఆక్రమంచుకున్న నేపుల్స్, సిసిలీమరియుసార్టీనియాప్రాంతాలలోగుర్తింపుతెచ్చుకున్నారు
– జాతీయ రాజ్యల ఏర్పాటు ప్రభావము

4.7.1.జాతీయత,దేశభక్తినిపెంచుట--మధ్యయుగ కాలంలో జరిగిన క్రూసేడులు, వంద సం,ల యుద్ధం, వార్ ఆఫ్ రోజెస్ మొదలైన ll వాటి వల్ల ప్రజలలో తమ జాతిపట్ల, భాష పట్ల గౌరవ మర్యాదలు పెరిగినాయి. అందువల్ల 1500 సంవత్సరానికంతా ఐరోపాలో 30 జాతులు తమ జాతుల జాతీయత వారి భాష పట్ల ఎక్కువ శ్రద్ధ చూపినారు.ఇదేదేశభక్తిగామారింది.

4.7. 2 నిరపేక్ష అధికారము ఏర్పడుట --ఆధునిక కాలంలో తుపాకి మందు, స్థిరసైన్యాన్ని కలిగి ఉండటం వల్ల రాజులు తమకు పెరిగిన శక్తితో భూస్వాములను మరియు చర్చి అధికారులను తొలగించి వారిని అణచి వేసారు. ఈ రాజులు తమను తాము పార్లమెంట్ నుండి విముక్తి చేసుకున్నారు. ఇంగ్లండ్ పాలకుడైన 7వ హెన్రీ, ఫీజులు, పన్నులు, వ్యాపార సుంకాలు మొదలైన వాటితో ఆదాయాన్ని పొందుతూ పార్లమెంట్ నిధులు జారీ చేయవలసిన అవసరం లేకుండా చేసుకున్నాడు. ఇతని కాలంలో పార్లమెంట్ కేవలం5 పర్యాయాలు మాత్రమే సమావేశమైంది. ఫ్రాన్స్‌లో కూడా లూయీ రాజులు ఎస్టేట్స్ జనరల్‌ను సమావేశ పరచకుండా తమ ఆదాయాన్ని పొందుతూ వచ్చారు.అదేవిధంగా స్పెయిన్, పోర్చుగీసులోకూడా పాలకులు తమ ఆదాయాన్ని పొందుతూ నిరంకుశపాలనచేస్తూవచ్చారు.

4.7.3 భౌగోళిక ఆవిష్కరణలు--- జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పాడి ప్రతి రాజు తన దేశ గౌరవాన్ని పెంపొందించేందుకు, ఆర్థికంగా బలపడి బలమైన సైన్యాన్ని తయారు చేసుకొని బలమైన జాతీయ రాజ్యాలుగా మారిపోయాయి. పోర్చుగల్ రాజైన హెన్రీ ది నావిగేటర్‌గా పేరుపొంది నూతన మార్గాలను ప్రదేశాలను కనుగొనటానికి ప్రయత్నించారు. అదే విధంగా స్పెయిన్, ఫ్రాన్స్, ఇంగ్లండ్, ఇటలీ దేశాలు కూడ పరిశోధనలు చేసి, అన్వేషణలు సాగించితమదేశంలోనిబంగారునిల్వలుపెంచుకున్నారు.

4.7.4 ముస్లింలఆధిక్యత--క్రీ..శ. 8వ శతాబ్ధంలో ఆఫ్రికాకా నుంచి వచ్చిన ముస్లింలు ప్రబోరియన్ ద్వీపకల్పమును (స్పెయిన్ మరియు పోర్చుగల్) ఆక్రమించుకున్నారు. ఇదే సమయంలో ఇంగ్లాండ్, ఫ్రెంచి పర్వత ప్రాంతాలు దాటి ముస్లింలను పారద్రోలి క్రైస్తవ రాజ్యాలను ఆక్రమించుకున్నారు. ఫెర్టినాండ్ మరియు ఇజబెల్లాలు స్పెయిన్, పోర్చుగీసుప్రాంతాలనుఏర్పరచుకున్నారు.

4.7.5.ప్రాంతీయ భాషల అభివృద్ధి--జాతీయ రాజ్యాల అభివృద్ధి వల్ల, ప్రాంతీయంగా ఉన్న భాషలు కూడా జాతీయ భాషలుగా మారినవి. ప్రారంభంలో ఐరోపాలో క్లాసికల్ భాషలైన గ్రీకు, లాటిన్‌లు మాత్రమే ఉండేవి. గ్రీకు భాష తూర్పు ఐరోపా ప్రాంతంలో బాగా విస్తరించింది. మధ్య, పశ్చిమ, ఐరోపా ప్రాంతాలలో లాటిన్ భాషే ఎక్కువగా ఉండినది. అయితే 16 – 17 వ.శతాబ్ధాలలో ప్రాంతీయ భాషలుగా ఉన్న ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచి, పోర్చుగీసు, ఇటలీలు జాతీయ భాషలుగా మారినాయి. ఈదేశాలలోని కవులు, రచయితలు తమ భాషలలో రచనలుచేయటంవల్లప్రజలువాటినిస్వాగతించారు

4.7.6.ఇతరఫలితాలు

-జాతీయ రాజ్యాలు, ఐరోపాలోని అరాచక పరిస్థితులను కట్టడి చేసినవి.

– భూస్వామ్య వ్యవస్థలోని సేద్యపు బానిసత్వాన్ని రూపుమాపింది.

- మధ్యయుగాలలోని సైనిక రాజ్యాలు మారిపోయి జాతీయ రాజ్యాలు ఖచ్చితమైన సరిహద్దులతో ఏర్పడ్డాయి..

4.8. జాతీయరాజ్యాలప్రతికూలఅంశాలు--జాతీయ రాజ్యాల ఏర్పాటు వల్ల కొన్ని ప్రతికూల అంశాలు కూడా ఏర్పడినాయి :
- దేశాల మధ్య వ్యాపారాల వల్ల వలసల ఏర్పాటులో విపరీతమైన పోటీ ఏర్పడి శత్రువులుగా మారిపోయారు
-జాతీయ రాజులు తరువాతి కాలంలో రాజ్యాభివృద్ధి కొరకు కాక తమ స్వప్రయోజనాల అభివృద్ధి కొరకు పాటు పడినారు.
-జాతీయరాజ్యాలవల్లప్రాచీనచారిత్రికవ్యవస్థలనునాశనంచేశారు.

4.9. సారాంశము.--'జాతీయ రాజ్యాలు' అనే భావన నూతనమైనది. ప్రాచీన మధ్య యుగాలలో పర్షియన్ సామ్రాజ్యము, గ్రీకు సామ్రాజ్యము, పవిత్ర రోమన్‌సామ్రాజ్యము, బైజాంటైన్ సామ్రాజ్యాలు ఏర్పడిన దేశాలు జాతీయ దేశాలుగా ఏర్పడలేదు. ఆధునిక కాలంలో ఐరోపాలో ఏర్పడిన జాతీయ రాజ్యాలు ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, ఆస్ట్రియా, ప్రష్యా, రష్యా, స్పెయిన్,పోర్చుగీసు , ఇటలీలు ఆర్థిక పరమైన ప్రయోజనాలతో ఏర్పడినవి.

వలసవాదము,సామ్రాజ్య వాదము, వాణిజ్యవాదములతో ప్రతి దేశములో వర్తక వ్యాపారాలు అభివృద్ధి చెంది బలమైన రాజ్యాలుగా ఏర్పడాలన్న కాంక్ష కలిగింది. రాజ్యం బలంగా ఉంటే తమ వర్తక వ్యాపారాలకు బలం చేకూరుతుందని, అదేవిధంగా వర్తక వ్యాపారాలు బాగా జరిగితే రాజ్యం బలంగా తయారవుతుందని పరస్పర ప్రయోజనాలు దృష్టిలో ఉంచుకొని జాతీయ రాజ్యాల రూపకల్పన జరిగింది. అయితే ఈ జాతీయి రాజ్యాల ఏర్పాటు క్రమంలో రాజు ఉన్నతుడు, సర్వోత్కృష్టుడు అని భావించి సర్వాధికారాలన్ని రాజుకు ఉంటే తప్ప రాజ్యం బలంగా ఉండదని విశ్వసించారు. కాలక్రమేణ దీనిని రాజులు దుర్వినియోగపరిచి తమ అధికారాలను విస్తృతంగా చేసుకుని ఎవరూ ప్రశ్నించలేని స్థితికి తీసుకువచ్చి దైవ దత్తాధికార సిద్ధాంతమును ప్రతిపాదించారు. ఈ ప్రకారంగానే రాజులు దుర్మార్గులుగా మారటం వల్ల 1688ఇంగ్లాండ్‌లో, 1789 ఫ్రాన్స్‌లో, 1917 రష్యాలో ప్రజలు విప్లవం చేసి అధికారాలను బదిలీ చేసుకోవలసి వచ్చింది.

4.10మాదిరిప్రశ్నలు

1. జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడటానికి కారణాలను వివరించుము
2.జాతీయభావఅభివృద్ధిదశలోనిరకాలనుతెలుపుము.
3.ఐరోపాలోజాతీయరాజ్యాలుగాఏర్పడినరాజ్యాలనుగురించిసంగ్రహంగావ్రాయుము.
4.జాతీయరాజ్యాలప్రభావమునువిశదీకరించుము.

4.11.ఉపయుక్తగ్రంథాలు

1.Encyclopaedia of Britannica
2.EncyclopaediaofSocialSciences
3.విజ్ఞానసర్వస్వము,తెలుగుఅకాడమీ
4. ప్రపంచ నాగరికత తెలుగు అకాడమీ
5.ప్రపంచచరిత్రతెలుగుఅకాడమీ

డా.జె.కృష్ణప్రసాద్,బాబు

పాఠము-5

శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాభివృద్ధి

విషయసూచిక

5.1.లక్ష్యం.

5.2.పరిచయం

5.3. విజ్ఞాన శాస్త్రము అభివృద్ధి చెందటానికి కారణాలు

5.3.1 ఐరోపా దేశాల ముందడుగు

5.3.2 నూతన మార్గాల, ప్రదేశాల అన్వేషణ

5. 3.3 వ్యాపార కాంక్ష

5.3.4 నూతన దృక్పథము

5.3.5 అనుకూల పరిస్థితులు

5.3.6 నూతన శాస్త్రీయ స్ఫూర్తి

5.4. శాస్త్ర సాంకేతిక పురోగాభివృద్ధి

5.4.1 కంపాస్ కనుగొనుట

5.4.2భౌగోళికపటాలతయారీ

5.4.3ఖగోళపరిశోధనలు

5.4.3.1టాలెమీ

5.4.3.2 కోపర్నికస్, గెలీలియోలు

5.4.3.3కెప్లర్

5.4.4 భౌతికశాస్త్రం

5.4.4.1.న్యూటన్

5.4.5రసాయనశాస్త్రం

5.4.6.గణితము

5.4.7.వైద్యశాస్త్రం

5.4.8భూగర్భశాస్త్రం

5.5.సంగ్రహంగా

5.6.మాదిరిప్రశ్నలు

5.7.ఉపయుక్తగ్రంథాలు

5.1.లక్ష్యం

-ఆధునిక యుగ లక్షణాలైన హేతువాదము, శాస్త్రీయ దృష్టి, మత వాదాలను అర్ధం చేసు కొనుట

-నూతనప్రదేశాలను,నూతనమార్గాలనుకనిపెట్టేఅంతర్జాతీయ వ్యాపార దృష్టి

-శాస్త్రసాంకేతికవిజ్ఞానంలోపురోభివృద్ధిజరుగుట

5.2.పరిచయం.--క్రీ.శ.1453లో ఆటోవాన్ తురుష్కులు కానిస్టాంటినోపుల్ నగరాన్ని వశపరచుకోవటంతో ఐరోపా దేశస్థులకు తూర్పు దేశాలతో సంబంధాలు తెగిపోయినాయి. దీనితో వీరు అంతకు ముందున్న భూమార్గానికి ప్రత్యామ్నాయంగా సముద్ర మార్గాలను అన్వేషించవలసి వచ్చింది. ఐరోపాలోని వివిధ వర్గాల సమూహాలు, వర్తకులు,మి॥షనరీలు,సాహసికులు మొ॥దలైన వారు కార్యక్రమాల కొరకు చొరవ చూపినారు. దీనికితోడు రాజులు ముఖ్యంగా పోర్చుగల్ రాజు హెన్రీ (Henry the Navigator) చొరవ తీసుకొని విపరీతంగా ప్రోత్సహించినారు. ఈ క్రమంలో నూతన సముద్ర మార్గాలు, ప్రదేశాలు కనుగొనడంతో సమాంతరంగా శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞానము అభివృద్ధి చెందింది. ఇది ఆధునిక యుగం యొక్క ప్రధాన లక్షణము.

5.3.**శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాభివృద్ధికి కారణాలు** :

5.3.1.ఐరోపాదేశాలముందడుగు--ఆధునిక కాలంలో శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాభివృద్ధిలో ముందడుగు వేసిన దేశాలు పోర్చుగల్, స్పెయిన్, ఇటలీలు. దీనికి ప్రధానకారణం ఈ దేశాలన్ని భౌగోళికంగా కీలక ప్రాంతాలలో ఉండటం. ఇవన్నీ సముద్రతీర ప్రాంతాలలో వుండటం వల్ల సముద్రం పట్ల పరిచయం, అవగాహన, మక్కువ కలిగింది. ఆ తరువాతఇంగ్లండ్,ఫ్రాన్స్‌దేశాలుచొరవతీసుకున్నాయి.

5.3.2.నూతనమార్గాల,ప్రదేశాలఅన్వేషణ-- ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న విలువైన ఖనిజాలు, సంపదను సొంతం చేసుకోవాలనే యోచన. ఐరోపాలో భూస్వామ్య వ్యవస్థ పతనమై భూస్వాములు తమ వద్ద ఉన్న ధనమును పెట్టుబడిగాపెట్టివ్యాపారాలుప్రారంభించారు.దీనికొరకువీరికిభారీగా ధన సహాయము కావలిసి వచ్చింది. దీనికి ఆయా రాజులు బాగా ప్రోత్సాహం ఇచ్చారు. అందువల్ల నూతన సముద్ర మార్గాలు, ప్రదేశాలను కనుగొని అపార సంపదను దోచుకున్నారు. ఉదా: మెక్సికో నుండి బంగారం గనులను , ఆఫ్రికా ఖండంలోని విలువైన సంపదను అన్ని ఐరోపా దేశాలు దోచుకున్నాయి. 'చీకటి ఖండాంగా' ఎవరికి తెలియని ఆఫ్రికా ఖండాన్ని ఐరోపా దేశాలు ముక్కలు ముక్కలుగా చేసి ఆక్రమించుకున్నాయి.

5.3.3వ్యాపారకాంక్ష--తూర్పు ఆసియా దేశాలలో లభించే సుగంధ ద్రవ్యాలు వ్యాపార కాంక్షకు దోహదపడినవి.
ఐరోపా సమాజంలో వారు ఎక్కువగా ఆహారంగా తీసుకునే మాంసాహారం మరియు వారి శీతోష్ణస్థితిలో ఎక్కువకాలం మనగలిగిన మాంస పదార్థాలకు సుగంధ ద్రవ్యాల అవసరం ఎక్కువ. అందువల్ల ఐరోపా ఖండంలో సుగంధ ద్రవ్యాలకు విపరీతమైన గిరాకీ ఉండేది. ఈసుగంధ ద్రవ్యాలు ఐరోపాలో తగినంతగా లభించవు. ఇవి తూర్పు ఆసియా దేశాలలో విరివిగా లభిస్తాయి. భారతదేశంలో మిరియాలు మరియు ముఖ్యమైన మసాల దినుసులు, శ్రీలంక నుండి దాల్చిన చెక్క, చైనా నుండి శొంఠి, తూర్పు దీవుల నుండి లవంగాలు, జాజికాయ, జాపత్రి మొదలైనవి విరివిగా లభించేవి. ఐరోపాలో ఈ సుగంధ ద్రవ్యాలకు విపరీతమైన ధరలు ఉండేవి. వీటి కొరకు ఐరోపా దేశస్థులు ప్రారంభ దశలో బంగారం మరియు విలువైన రాళ్ళనుబదులుగాఇచ్చికొనుగోలుచేసేవారు.

5.3.4 నూతన దృక్పథము--మధ్యయుగాలలో విజ్ఞాన శాస్త్రము కొంత పురోగమించింది. కాని ఆధునిక విజ్ఞాన శాస్త్ర చైతన్యము పునర్జీవన కాలంలో జనించింది. మధ్య యుగాలలో విజ్ఞాన శాస్త్రం నిబంధనల నుండి విముక్తి కావటానికి

ఇబ్బందిపడింది. విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తల కార్యకలాపాలు మతరహితమైనవిగా ముద్రవేసి చర్చి వ్యతిరేకించింది. మూఢ విశ్వాసాలు సర్వ సాధారణంగా ఉండేవి. అయితే పునర్జీవనము మానవాళికి సంబంధించిన అన్ని విషయాలలోను ఆసక్తిని తీసుకుని వచ్చింది. నూతన వైజ్ఞానిక విజయ సాధన కోరిక ప్రకృతిని విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలించటానికి దారితీసినది.

5.3.5 నూతన విజ్ఞాన శాస్త్రానికి ప్రతికూల పరిస్థితులు

16వ శతాబ్దానికి ఐరోపా సమాజంలో విజ్ఞాన శాస్త్ర పురోభివృద్ధికి ఎన్నో పరిస్థితులు అనుకూలించినవి. ముఖ్యంగా మానవుని జీవితంపై మతము తన గుత్తాధిపత్యాన్ని పోగొట్టుకున్నది. పరలోకపు వాటికంటే ఈ లోకపు విషయాలతోనే ఎక్కువ ప్రమేయం ఉన్న మానవతావాదానికి గుర్తింపు, ఆదరణ లభించింది. ప్రొటెస్టెంట్ సంస్కరణచర్చిఅధికారాన్నిసవాలుచేసింది.వ్యక్తిగతభావప్రకటననుప్రోత్సహించింది.ఇది వైద్యశాస్త్ర ఆలోచనకు దారితీసింది. మేధావులు గతంలోని లోపాలను తెలుసుకున్నారు. మరింత మెరుగైన భవిష్యత్తు కొరకు ఆలోచించసాగినారు, తత్వశాస్త్రము, రచయితలు, రాజకీయ సంస్కర్తలు, దైవ శాస్త్రవేత్తలు, విజ్ఞాన శాస్త్రజ్ఞులు కూడా భవిష్యత్తు గురించి కొత్త విశ్వాసాన్ని పెంపొందించుకున్నారు. ఎక్కువ నిలకడ గల జాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడటం , నూతన సముద్ర మార్గాలు, ప్రదేశాలను కనుగొనటం నూతన భావాలను తెచ్చింది.

5.3.6 నూతనశాస్త్రీయస్ఫూర్తి--మధ్య యుగాల ప్రజలు ఆనాటి సిద్ధాంతాలు సరియైనవా కాదా అని పరిశీలించకుండగానే అతీంద్రియ అద్భుతాలను, అతి ప్రాకృతిక విషయాలను విశ్వసించారు. మధ్యయుగపు విద్వాంసులు క్రైస్తవసిద్ధాంతాన్ని సూత్రబద్ధం చేయటానికి, అరిస్టాటిల్ నిర్ణయాలను విపులీకరించటానికి, తామ కాలాన్నంతటిని వినియోగంచినారు. మధ్యయుగాలవిజ్ఞాన శాస్త్ర పద్ధతులకు వ్యతిరేకంగా 16వ విజ్ఞాన శాస్త్రవేత్తలు మొదటిసారిగా సార్థకమైన నిరసనను తెలియచేసినారు. సాంప్రదాయక విజ్ఞాన శాస్త్రపు నిర్ణయాలు, పరిపక్వమైన జ్ఞానాన్ని ప్రతిబింబించడం లేదని ఫ్రాన్సిస్ బేకన్ (1561-1626) విమర్శించినాడు.

సహజ ప్రకృతి క్షేత్రాలను పరిశోధించమని అతడు వేడుకున్నాడు. " నిజమైన న్యాయమైన విజ్ఞాన శాస్త్ర ధ్యేయము అనగా మానవ జీవితము నూతన ఆవిష్కరణలతో, శక్తులతో సంపన్నం కావటము " అని బేకన్ పేర్కొన్నాడు. ప్రతి విషయాన్ని ప్రశ్నించాలన్నాడు. డకార్ట్ అనే పండితుడు 'అనుమానించడం' అనే భావాన్ని అందించినాడు. విజ్ఞానశాస్త్ర అభివృద్ధికి అనుమానించడం దోహదంచేసింది.

5.4.1 కంపాస్‌నుకనుగొనుట--సముద్ర మార్గాలను సులభతరం చేసినది కంపాస్. కాంపాస్ లేని సమయంలో నావికులు తమ నౌకలు సముద్రంలో ఎంత దూరంలో వెళుతున్నాయో, ఏ దిక్కుగా వెళుతున్నాయో తెలిసేది కాదు. కంపాస్ కనుగొనిన తరువాత ఈ సమస్య తీరిపోయినది. కాంపాస్‌ను మొదటి సారిగా క్రీ.శ. 5వ. శతాబ్దంలో చైనీయులు కనుగొన్నారు. దీనిని అరబ్బులు ఐరోపాకు అందచేసారు. దీనిని ఆ సమయంలో నాటికల్ మైళ్లు కొలవటానికి మాత్రమే ఉపయోగించేవారు. ఐరోపాలో ఈ కంపాస్ గురించి మొదటిసారిగా పేర్కొన్నవారు మారికర్స్. తరువాత దీనిని 12 వ శతాబ్దంలో ఉపయోగంలోనికి తెచ్చినవారు అలెగ్జాండర్ నెకం. 13వ శతాబ్దానికంతా కంపాస్ విరివిగా వాడకంలోని వచ్చింది. 14 వ శతాబ్దంలో కంపాస్ పూర్తి స్థాయిలో తయారై నావికులకు మంచి మార్గదర్శకంగా మారింది. ఈ కంపాస్ భౌగోళిక, సముద్ర మార్గాల అన్వేషణకు బాగాఉపయోగపడినది.

5.4.2 భౌగోళికపటములతయారీ--భౌగోళిక శాస్త్ర విజ్ఞానం వల్ల నావికులకు తాము ఏ అక్షాంశంలో వెళుతున్నాము అనే విషయం ఖచ్చితంగా తెలుస్తూ భూమధ్యరేఖకు ఉత్తరంగా, దక్షిణంగా ఎంత దూరంలో ఉన్నామో తెలిసింది.

దీనిని బట్టి దేశ స్వరూపాలు తెలుసుకొని దేశ పటాలు తయారుచేయటం సులభమైనది. కాబట్టి దేశ సరిహద్దులు. ఎంత, ఏ ప్రాంతం తరువాత ఏ ప్రాంతం వస్తుంది అనే విషయం నావికులకు అవగతమైనది. దీనితోపాటుకొపర్నికస్, గెలీలియాలు సూర్య కేంద్ర సిద్ధాంతాన్ని తెలియచేసారు. అంతకుముందు టాలెమీ భూ కేంద్ర సిద్ధాంతముతో ప్రజలు భయపడి సాహసకృత్యాలు చేయలేదు. అంతేకాక భూమి గుండ్రంగా ఉందని కనుగొనటంతో నూతన మార్గాల కొరకు ఆతురత పెరిగినది. ఈ విధంగా శాస్త్ర సాంకీతిక విజ్ఞానము సముద్ర మార్గాలకు, నూతన భౌగోళిక ప్రాంతాలు కనుగొనటానికి దోహదచేచేసింది.

5.4.3 ఖగోళపరిశోధనలు-- ఈ భౌగోళిక పరిశోధనలో విభిన్నవాదాలు వున్నాయి. టాలెమీ భూ కేంద్రక సిద్ధాంతాన్ని వివరిస్తే, గెలీలియో, కోపర్నికస్‌లు సూర్య కేంద్రక సిద్ధాంతాన్ని వివరించారు. ఇవి శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞాన విషయాలలో విప్లవాత్మక మార్పులు తెచ్చాయి.

5.4.3.1.టాలెమీ--క్రీ.శ. 2వశతాబ్దంలో టాలెమీ భూకేంద్రక సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు. ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారంగా విశ్వమంతటికి కేంద్రం భూమి, భూమి చుట్టూ సూర్యుడితోపాటు ఇతర గ్రహాలన్నీ పరిభ్రమిస్తూ ఉంటాయి. సూర్యుడు, చంద్రుడు వాటి పరిణామాలు మరియు దూరాల నిర్ధారణ మొదలగు వాటి అధ్యయనం జరిగింది. ఇతడు విశ్వం మధ్యలో ఒక గోళాకార, స్థిరమైన భూమిని ఊహించాడు. Geocentric cosmology. ఈ దృక్కోణం నుండి సూర్యుడు, చంద్రుడు, బుధుడు, శుక్రుడు, అంగాకరకుడు, బృహస్పతి, శని అలాగే నక్షత్రాలు కనిపిస్తాయి. ఇవి నిత్యము భూమిచుట్టు తిరుగుతూ ఉంటాయి. ఇక రెండవ విషయం భూమి బల్ల పరుపుగా ఉందని. ఈవిశ్వంలో ఎక్కువ భాగం భూమితో నిండి ఉన్నదని తరువాత సముద్రాలు ఉన్నాయని అందువల్ల భూమి మీద నివసిస్తూ దేవుని ప్రతినిధులైన మతాధికారులకు లొంగి వున్నంత వరకు రక్షణ ఉంటుందని వారి ఆగ్రహానికి గురి అయినవారు శిక్షింపబడతారనే వాదనలు వెలువడ్డాయి.

5.4.3.2 కోపర్నికస్,గెలీలియా--కోపర్నికస్ సిద్ధాంతాన్ని సమర్థించటానికి కెప్లర్ (1571-1630) గణిత సూత్రాలను వివరించాడు. గ్రహలన్ని సూర్యుని చుట్టు వలయాకారంలో కాక, అండాకారంలో పరిభ్రమిస్తుంటాయని కోపర్నికస్ సృష్టించినారు. ఈ కొత్త సిద్ధాంతాన్ని కాథలిక్కులు, ప్రోటిస్టంటులు నిరసించారు. The Resolutions of the Heavenly orbs అనే కోపర్నికస్ గ్రంధాన్ని పోప్ 1616 లో నిషేధించినారు. కోపర్నికస్ విప్లవాన్ని గెలీలియో (1564- 1642) పూర్తి చేశాడు. అతడు దూదరర్శినిని కొత్తగా కల్పించి తన ప్రాక్కల్పనకు సమర్థనగాకొత్తసాక్ష్యాన్నిఅందించినాడు.

5.4.3.3 కెప్లర్--పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్యంలో 1571 లో జన్మించిన కెప్లర్ ఖగోళ శాస్త్రానికి సంబంధించి మూడు సుత్రాలను ప్రతిపాదించాడు.

1. సూర్యుడు కేంద్రంగా గ్రహాలు దీర్ఘ వలయాకారంలో పరిభ్రమిస్తుంటాయి
2. ప్రతి గ్రహము సూర్యునికి సమానమైన దూరంలో పరిభ్రమిస్తుంటాయి.
3. గ్రహము యొక్క పరిభ్రమణ కాల వర్గం దీర్ఘవృత్తం యొక్క దీర్ఘాక్షం యొక్క ఘనమునకు అనులోమానుపాతంలో ఉండును.

భౌతికశాస్త్రం

5.4.4.1.న్యూటన్

న్యూటన్ (1642-1727) విజ్ఞాన శాస్త్రాన్ని అనుసరించి ఊహించిన విషయాలను సూత్రాలుగా సంక్షిప్తంగా వివరించినాడు. జ్యోతిర్గశాల గమనకాలాన్ని శక్తి, వాటి ద్రవ్యరాశుల మొత్తానికి అనులోమ సంబంధంలోను, వాటి

మధ్యఉండే దూరం వర్గానికి విలోమ సంబంధాలలోను మారుతుంటుందని వివరించాడు. కొత్తగా లభించిన ఖగోళ శాస్త్రజ్ఞానంతో పాత బొలియన్ పంచాంగాన్ని పోప్ గ్రిగోరి XIII గ్రెగరీ 1582 లో సంస్తరించినాడు. పంచాంగాన్ని పదిరోజులు వెనుకకు జరిపినాడు. 400 అనే సంఖ్యకు గుణిజాలుగా ఉన్న సం..లను మినహాయించి తక్కిన శత సంఖ్యా సం..లలో నుండి అధికమైన లీప్ సంవత్సర దినాన్ని తొలగించినాడు. గ్రెగేరియన్ పంచాంగమునే అత్యధిక దేశాలు ఇప్పటికి అనుసరిస్తున్నాయి. గిల్‌బర్ట్ (1540 – 1603) అయస్కాంత ధర్మాలను, గెలిలియో పడతూ ఉండే (Falling bodies) సూత్రంలో ఆధునిక గణిత శాస్త్రం పునాదులు నిర్మించాడు.

5.4.5-రసాయనశాస్త్రం--మన చుట్టు, మనలో, మనం నివసిస్తున్న భూమి, భూమి వెలుపల విస్తరించి ఉన్న విశ్వం మరియు ఈ పదార్థాలను తయారుచేసే పదార్థాలు మరియు పదార్థాల మధ్య సంశ్లేషణ, విశ్లేషణ, నిర్మాణాలు మరియు లక్షణాలను విశదీకరించటం మరియు అధ్యయనం చేసే సహజ విజ్ఞాన శాస్త్రం శాస్త్రవేత్తల ప్రతిచర్యలు. రసాయన శాస్త్రం" సాధారణ పదార్థాలు మరియు సమ్మేళనాలతో రెండు వ్యవహరిస్తాయి. ఆధునిక రసాయన శాస్త్ర పితామహుడిగా పేరుగాంచిన లెవోయిజర్ ఈ విశ్వంలోని పదార్థం యొక్క దహన గాలిలోని ఆక్సిజన్‌తో కలయిక అని చూపించాడు.

5.4.6 గణితము--వ్యాపార విజ్ఞాన శాస్త్ర వ్యాసాంగాలకు సహాయకంగా అవసరమైన చాలా సమాచారాన్ని అందించవలసిన అవసరం దృష్ట్యా 16వ శతాబ్దంలో గణితశాస్త్రము శీఘ్రముగా పురోగమించినది. కోపర్నికస్ సిద్ధాంతానికి నిరూపణ అవసరమైంది. బ్యాంకర్లకు, వర్తకులకు లెక్కలు రాసి ఉంచుకోవటానికి గణితం అవసరమైనది. టార్‌టాగ్లియా మొదటిసారిగా Cube equation ను, ఫెర్రరీ చతుర్ఘాత సమీకరణాలను, వియటా ఆధునిక బీజ గణిత సమీకరణాలను, డెసార్గస్ ఆధునిక రేఖా గణితాన్ని, స్టెవిన్ దశాంశ భిన్నాల మీద ప్రయోగం చేసి నాణేలలో, తూకాలలో, కొలతలలో దశాంశ స్థితిని ప్రచారం చేసినారు.

5.4.7-వైద్యశాస్త్రము--పునరుజ్జీవన కాలంలోని మానవతా దృష్టి, వైద్య శారీర నిర్మాణ శాస్త్ర అధ్యయనంలో ఆసక్తిని రేకెత్తించింది. వెసాలియస్ (1514 - 1564) శరీర నిర్మాణ విషయాలను వాటి గురించి విపులంగా చర్చించాడు. విలియం హార్వే (1570-1657) రక్త ప్రసరణ గురించి వివరిస్తూ రక్తము గుండె నుండి ధమనులోకి , వాటి నుండి సిరలలోకి మరి తిరిగి గుండెలోకి ప్రసరిస్తుంటుందని కనుగొన్నాడు. పెరాసెల్సస్ (1493-1541) మానవ శరీరంలోని ప్రతిచర్యలో రసాయనిక మార్పులు ఇమిడి ఉన్నాయని నిరూపించినాడు. వైద్య ప్రయోజనాల కోసం రసాయనిక ద్రవ్యాలను అతడు వినియోగించాడు. గాలెన్ వైద్య శాస్త్రంలో ధమనులు, సిరలుమరియునరాలమధ్యవ్యత్యాసాలనుప్రదర్శించాడు.

5.4.8 భూగర్భశాస్త్రం--రాబర్ట్‌హుక్ భూకాంపాల సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించినాడు. నికోలస్ స్టెనో సూపర్ పొజిషన్ సిద్ధాంతాన్ని అభివృద్ధి చేశాడు. మరియు శిలాజాలు ఒకప్పుడు జీవించి ఉన్న అవశేషాలు అని వాదించాడు.

5.5.సంగ్రహంగా--మధ్యయుగాంతంలో, నవ్యయుగ ప్రారంభంలో మత యుద్ధాలతో నూతన ప్రదేశాల అన్వేషణ వల్ల **వైజ్ఞానిక పునర్జీవనము ప్రేరేపితమైనది. వైజ్ఞానిక పురోగతికి అవసరమైన జిజ్ఞాస వికసించింది. ఖగోళ శాస్త్రము, శరీర ధర్మ శాస్త్రము, వైద్యశాస్త్రము, మొదలగువాటిలో పటిష్టమైన శాస్త్రీయ ప్రక్రియల ద్వారా పరిశోధనలు జరిగినాయి. మధ్యయుగాలలోని** మూఢ నమ్మకాలు, మత ఛాందస్తభావం స్థానంలో హేతువాదము, మానవతా వాదము, శాస్త్రీయ దృక్పథంతో ఖగోళ, భూమి, మానవ శరీరము, సముద్రాలు, ఖండాలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో నిరూపించి మానవుని అభివృద్ధి, శ్రేయస్సే పరమావధి అని భావించబడి ఆవిష్కరణలు జరిగాయి.

5.6. మాదిరిప్రశ్నలు

1. విజ్ఞాన శాస్త్ర అభివృద్ధికి దారితీసిన కారణాలను వివరించండి.

2. ఆధునిక శాస్త్ర సాంకేతిక పురోగమనమును చర్చించండి.

3. ఆధునిక యుగానికి చెందిన నూతన శాస్త్రీయ స్ఫూర్తిని తెలియ చేయండి

5.7 ఉపయుక్త గ్రంధాలు.

1. Encyclopaedia of Bentannica

2. Encyclopaedia of Science & Technology

3. ప్రపంచ నాగరికత , తెలుగు అకాడమీ

4.డా॥.బి.ఆర్. అంబేద్కర్ దూర విద్య గ్రంధములు. Social Science voi.1

5. ప్రపంచ చరిత్ర, తెలుగు అకాడమీ

డా. జె. కృష్ణ ప్రసాద్ బాబు

పాఠము : 6

ఫ్రెంచ్ విప్లవం

విషయ క్రమము

6.0 లక్ష్యాలు

6.1 పరిచయం

6.2 రాజకీయ కారణాలు

6.3 సాంఘిక కారణాలు

6.3.1 మతాచార్యులు

6.3.2 భూస్వాములు

6.3.3సామాన్య ప్రజలు

6.4 ఆర్థిక పరిస్థితులు

6.5 వైజ్ఞానిక కారణాలు

6.5.1 మాంటెస్క్యూ

6.5.2 వోల్టేర్

6.5.3 జీన్ జాక్విస్ రూసో

6.5.4 విప్లవ ఆర్థిక సూత్రాలు

6.5.5 డేవిస్ డిడిరో

6.6 అమెరికా విప్లవ ప్రభావం

6.7 విప్లవం ప్రారంభం

6.7.1 టెన్నిస్ కోర్టు శపథం

6.7.2 బాస్టిల్ పతనం

6.7.3 పారిస్ స్త్రీల ఆకలి యాత్ర

6.8 జాతీయ రాజ్యాంగ పరిషత్

6.8.1 భూస్వామ్య వ్యవస్థ రద్దు

6.8.2 మానవహక్కుల ప్రకటన

6.8.3 రాజ్యాంగ సంస్కరణలు

6.8.4 ఆర్థిక సంస్కరణలు

6.8.5 చర్చి సివిల్ రాజ్యాంగం

6.8.6 నూతన రాజ్యాంగం

6.9 విధాన సభ

6.9.1 ఐరోపా దేశాల వైఖరి

6.9.2 పిల్‌నిట్జ్ ప్రకటన

6.9.3 సెప్టెంబర్ హత్యలు

6.9.4 విప్లవ సైన్యాల విజయం

6.10 జాతీయ సభ
6.10.1 రాచరికం రద్దు - 16వ లూయీ ఉరితీత
6.10.2 ప్రథమ రాజ్య కూటమితో యుద్ధం
6.10.3 భీతావహ పాలన
6.10.4 జాతీయ కన్వెన్షన్ సాధించిన కార్యాలు
6.11 డైరెక్టరీ
6.12 విప్లవ ఫలితాలు
6.13 వ్యాస రూప ప్రశ్నలు
6.14 స్వల్ప సమాధాన ప్రశ్నలు
6.15 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

6.0 లక్ష్యాలు

ఈ పాఠం చదవడం వల్ల ఈ క్రింది విషయాలను తెలుసుకోవచ్చు.

1. ఫ్రెంచి విప్లవ కాలం నాటి ఫ్రాన్స్ రాజకీయ, సాంఘిక పరిస్థితులు
2. ఫ్రెంచి విప్లవానికి గల వైజ్ఞానిక కారణాలు
3. ఫ్రెంచి విప్లవంలో మధ్యతరగతి, స్త్రీల పాత్ర
4. ఫ్రెంచి విప్లవ ఘట్టాలు 1789 - 1799
5. ఫ్రెంచి విప్లవ ఫలితాలు

6.2.1 పరిచయం

ప్రపంచ విప్లవ చరిత్రలో ఒక మహోజ్వల ఘట్టం ఫ్రెంచి విప్లవం. క్రీ.శ. 18 వ శతాబ్దంలో రాజకీయ రంగంలో ఫ్రాన్స్‌లో సంభవించిన ఫ్రెంచి విప్లవం అత్యంత ప్రభావవంతమైనది. ఫ్రెంచి విప్లవం, ఇంగ్లాండ్, అమెరికా విప్లవాలకంటే ఉన్నతమైన భావాలను ప్రవేశపెట్టింది. స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వాలను ప్రపంచంలో వెదజల్లి, రాచరిక ప్రభుత్వాలకు నిద్రలేకుండా చేసింది. పురాతన ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలపై ఫ్రెంచి విప్లవం ధ్వజమెత్తింది. అనేక శతాబ్దాలుగా ఐరోపాలో ప్రాబల్యాన్ని చూపే సనాతన, నూతన రోమన్ క్యాథలిక్కు మత వ్యవస్థ, సర్వసత్తాక దైవదత్త రాచరికం, రాజకీయంగా, ఆర్థికంగా ప్రత్యేకాధికారాలు గల భూస్వామ్య వ్యవస్థలను ఫ్రెంచి విప్లవం తీవ్రంగా ఎదుర్కొంది. ఫ్రెంచి విప్లవ భావాలు ఐరోపా మీదనేగాక ప్రపంచం మీదనే ప్రగాఢ ముద్రవేసినందున ఈ విప్లవాన్ని రెండవ సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనముగా అభివర్ణించడం జరిగింది.

నాటి ఐరోపా దేశాలన్నింటిలో దాదాపు ఒకే రకమైన రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక పరిస్థితులున్నప్పటికి కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితుల వల్ల, ముఖ్యంగా మధ్యతరగతి మేదావుల కృషి వల్ల విప్లవం ఫ్రాన్స్‌లోనే చెలరేగింది. లార్డ్ ఆక్టన్ పేర్కొన్నట్లు " ఉల్క వలె ఇది హఠాత్తుగా సంభవించిన విప్లవం కాదు". గత దశాబ్దాలుగా ఫ్రాన్స్‌లో సంభవిస్తూ వచ్చిన సంఘటనల ప్రభావ ఫలితంగానే వచ్చిందనీ అభిప్రాయపడ్డారు.

6.2 రాజకీయ కారణాలు

ఫ్రాన్స్ దేశాన్ని పరిపాలించిన వారు బూర్బన్ వంశస్థులు. విప్లవ దాటికి రాజరికం పూర్తిగా దివాలా తీసిందని చెప్పవచ్చు. క్రీ.శ 1610 లో నాల్గవ హెన్రీ అధికారంలోకి వచ్చి విప్లవం వరకు కొనసాగిన బూర్బన్ రాజులు నిరంకుశులు. 14వ లూయీ కాలం నాటికి అధికార వికేంద్రీకరణ, రాజ్య నిరంకుశత్వం తారాస్థాయినందుకుంది. రాజాధికారాన్ని అదుపులో ఉంచే పారిస్ పార్లమెంట్ తన హక్కులు కోల్పోయి నామ మాత్రమైంది. రాజాధికారానికి అండగా నిలిచే ప్రభువర్గం, మతాధికార వర్గాలు బలహీనపడ్డాయి. సైన్యంలో సైతం విప్లవ భావాలు ప్రవేశించాయి. ఎస్టేట్ జనరల్ (పార్లమెంట్) ప్రజాభిప్రాయానికి దర్పణంగా రాజుకు ఉపకరించేది. కాని క్రీ.శ.1614 నుండి క్రీ.శ.1789 వరకు అనగా 175 సంవత్సరాలు సమావేశం కాలేదు. ప్రజాభిప్రాయాన్ని గుర్తించే ప్రయత్నమే చేయలేదు. ప్రజల్లోని అసంతృప్తిని, అశాంతిని గమనించక రాజు, ప్రభువులు, పూజారివర్గం వర్సేల్స్ రాజప్రసాదమే సమస్త ప్రపంచమని భావించి అక్కడే గడిపేవారు.

14 లూయి కాలం నుండి (1643-1715) రాజదర్బార్ విలాసాలకు, యుద్ధాలకు ఖజానాలోని ధనమంతా మాయమయింది. ఇతని కాలంలోనే ఫ్రాన్స్ అత్యంత వైభవాన్ని పొందటం చివరకు పతనావస్థకు చేరటం జరిగింది. 30 ఏళ్లగా ఇతడు నిర్వహించిన యుద్ధాల వల్ల ప్రభుత్వ ఖజానాలోని ధనమంతా ఖర్చై ప్రజలను అమిత బాధలకు గురిచేసాయి. అతనికి వేట, జూదం , వ్యభిచారంపై ఆసక్తి మెండు. రాజ ప్రసాదంలో విందు వినోదాలతో మునిగి తేలుతూ ఉండేవాడు. ప్రజలు తిండిలేక పన్నుల భారంతో కృంగి కృశించేవారు.

15 వ లూయి కాలం నాటికి ఫ్రాన్స్ పరిస్థితులు ఇంకా దిగజారిపోయాయి. సామాన్యులకు ప్రభుత్వ కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనే అవకాశాలు లేకుండేవి. అందువల్ల ప్రజలకు అతని పట్ల ద్వేషం పెరిగింది. ఇది గమనించే అతడు "నా తరువాత ప్రళయం వస్తుంది"అని తరుచుగా అంటుండేవాడు". న అతడు భావించినట్లే, 15 వ లూయి మరణానంతరం అతని కుమారుడు 16 వ లూయి కాలంలో విప్లవం సంభవించింది.

16వ లూయి (1774-1792) యువకుడు, స్నేహపాత్రుడు, స్వతహాగా ఉత్తముడు. కాని మందబుద్ధి, చపలచిత్తుడు. నాటి పరిస్థితులలో దేశాన్ని పాలించగల దక్షత అతనికిలేదు. 16వ లూయి భార్య మేరీ అంతువానెత్ చాలా అందగత్తె, పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్య పీఠాధిపతి,
ఆస్ట్రియా రాణి మేరియా థెరిసా కూతురు. దూరదృష్టి, రాజకీయ అనుభవం బొత్తిగా లేకపోయినా రాజ్య కార్యకలాపాల్లో తలదూర్చేది. ప్రభు వర్గాన్ని సమర్థిస్తూ సంస్కరణలు అమలు జరగకుండా చేసేది. సుఖ విలాసాలకు అధికంగా ధనాన్ని దుర్వ్యయం చేస్తూ ప్రజల క్రోధాగ్నికి గురైంది. దిగజారిన ఆర్థిక వ్యవస్థను చక్కబోట్టడానికి కృషి చేసిన ఆర్థిక మంత్రి 'జాక్వీస్‌నెక్కర్'ను తొలగించాడు.

6.3 సాంఘిక కారణాలు

18 వ శతాబ్దం నాటి ఫ్రెంచ్ సమాజంలో విపరీతమైన వత్యాసాలు వుండేవి. నాటి ఫ్రెంచ్ సమాజం ముఖ్యంగా ఉన్నతవర్గం, సామాన్య వర్గంగా చీలిపోయింది. మతాచార్యులు, భూస్వాములు ఉన్నత వర్గంగాను, మిగిలిన ప్రజానీకాన్ని సామాన్య వర్గంగా పరిగణించేవారు. అయితే వీరిలో మతాచార్యులను ప్రథమ వర్గమని,

భూస్వాములను ద్వితీయవర్గమని, సామాన్య ప్రజానీకాన్ని మూడో వర్గంగాను పరిగణించేవారు. ఉన్నత వర్గాలవారు మిక్కిలి ధనవంతులైనందున విలాస జీవితం గడిపేవారు. సామాన్య ప్రజల్లోని మధ్యతరగతి, పేద ప్రజలు కలసి మొత్తం జనాభాలో 95 శాతం ఉండేవారు.

6.3.1 మతాచార్యులు

నాటి ఫ్రెంచ్ సమాజంలో 1,00,000 మంది మతాచార్యులు ఉండేవారు. దేశంలోని వ్యవసాయ భూమిలో చాలాభాగం చర్చిఆధీనంలో ఉండేది. పార్లమెంటు (ఎస్టేట్ జనరల్)లో వీరు ప్రథమ ఎస్టేట్ జనరల్‌గా ఉండేవారు. చాలామంది మతాచార్యులు ప్రభువర్గం నుండి వచ్చిన వారే. వీరు అత్యంత ధనవంతులు.

ఆరోజుల్లో స్ట్రాస్‌బర్గ్‌కు చెందిన బిషప్ సంవత్సర ఆదాయం 4000 లివర్స్ వుండేది. దేశంలో 139 బిషప్‌లు ప్రభు వర్గం నుండి వచ్చినవారే. భూములు నుండి వచ్చే ధనంతోపాటు ప్రజలు చెల్లించే వివిధ పన్నుల వల్ల వీరు మరింత ధనవంతులయ్యారు. కాని వీరు ప్రభుత్వానికి ఎలాంటి పన్నులు చెల్లించనవసరం లేదు. వీరిలో అనేకులు రాజకుటుంబంతో పాటు వర్సే రాజప్రసాదంలోనే కాలం గడిపేవారు. మతాచార్యుల్లోని క్రింది స్థాయిలోగల, ప్రీస్ట్, ఫాదరీలు వంటి చిన్న మతాచార్యులంతా సామాన్య ప్రజల నుండి రావడంతో వారు సామాన్య జీవితం గడిపేవారు. వీరు ఆధ్యాత్మిక కర్తవ్య భారాన్ని వహించి ఉన్నత స్థితికి వచ్చే అవకాశం లేక బాధలు పడుతూ ఉండేవారు. పైగా క్రైస్తవ మతంలో గల ప్రొటెస్టెంటులూ, చర్చిసంఘాల్లో జాన్సెనిష్టులు, జెస్యూ2ఁైట్లు, అను వైషమ్యాలతో సతమతమైన చర్చి వ్యవస్థ దిగజారిపోయింది. అందుకే 1789లో ఫ్రాన్స్‌లో విప్లవం చెలరేగగానే చిన్న మతాచార్యులంతా, సామాన్య ప్రజానీకంతో చేరి విప్లవాన్ని సమర్థించారు.

6.3.2 భూస్వాములు

ఫ్రెంచ్ సమాజంలో వీరిది ద్వితీయ స్థానం. వీరికి సైతం ప్రత్యేక అర్హతలు, హక్కులు, అవకాశాలు ఉండేవి. మతాచార్యులు (1లక్షా 30వేలు), భూస్వాములు (1వెయ్యి) కలసి జనాభాలో ఒక్క శాతమే అయినా దేశంలోని పంట భూమిలో అధిక శాతం వీరిదే. 14వ లూయి భూస్వాముల అధికారాలను తగ్గించినప్పటికీ, తరువాత అసమర్థులైన, 15వ లూయి, 16వలూయి కాలంలో పోయిన అధికారాలను పునరుద్ధరించుకోవడానికి తీవ్ర ప్రయత్నాలుచేసి విజయవంతం అయ్యారు. ప్రభుత్వంలో, సైన్యంలో, చర్చిలో, ఉన్నత పదవులన్నీ వీరివే. కర్షకులను పీడించి పన్నులు, మామూళ్లు వసూలు చేసి విలాస జీవితం గడిపేవారు. పరిపాలనలో , యుద్ధకాలంలో రాజుకు తోడ్పడేవారు. తమలోతాము భూస్వాములు తరుచుగా యుద్ధాలు చేస్తూ శాంతికి భంగం కల్గించేవారు. అందుచేత వీరిపై, సామాన్య ప్రజల ద్వేషం పెరిగి విప్లవ కాలంలో వీర కోటలను ధ్వంసం చేసి, నేలమట్టం చేసారు.

6.3.3 సామాన్య ప్రజలు

ఫ్రాన్స్ ప్రజానీకంలో 95 శాతం సామాన్య ప్రజలే. అన్ని రకాలైన పన్నులను వీరే చెల్లించాలి. ఉన్నత వర్గాల వారికి నిర్బంధ సేవ చేయాల్సి ఉండేది. చర్చికి తైత్స్, పీటర్‌స్పషన్స్, భూసామికి కౌలు ; ప్రభుత్వానికి ఉప్పు వంటి పన్నులెన్నో చెల్లించేవారు. "రాజులు యుద్ధం చేస్తే, మతాధికారులు ప్రార్థనలు చేస్తే ప్రజలు పన్నులు

చెల్లించేవారు " అనే మధ్యయుగ నానుడిని గుర్తించాలి. ఈ పన్నులన్నీ పోగా కర్షకునికి పంటకు 5 శాతం మాత్రమే మిగిలేది.

మధ్యతరగతి వర్గంలో వర్తకులు, ఉపాధ్యాయులు, వకీళ్లు, రచయితలు, ప్రచురణకర్తలు, ఇతర వృత్తులవారు కలరు. వీరినే బూర్జువా వర్గమనేవారు. వీరు శక్తి సామర్థ్యాలున్న విద్యావంతులు. కర్షకులు వలె వీరు సైతం పన్నులు చెల్లించేవారు. కానీ వీరికి ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు, ఇతర సౌకర్యాలు ఉండేవికావు. క్రైస్తవ మతంలో, న్యాయస్థానాల్లో కొనసాగే అవినీతికి, సాంఘిక అసమానతలకు, వ్యతిరేకంగా వీరు ఆందోళన సాగించేవారు. చైతన్యవంతమైన ఈ వర్గం తమ హక్కుల కొరకు ఆందోళన సాగించేవారు. ఫ్రెంచ్ విప్లవాన్ని నడిపిన డాంటన్, రాబస్పియర్ వంటి నాయకులు ఈ వర్గంవారే.

ప్రత్యేక హక్కులు, మినహాయింపులు, సౌలభ్యాలు మొదటి రెండు వర్గాలకు చెంది ఉండటం, అధిక పన్నుల భారం, బానిసత్వం, సకల కష్టాలు మూడవ వర్గానికి చెందినవై ఉండేవి. కనుకనే ఫ్రాన్స్‌లో 90శాతం (సామాన్యులు) తిండిలేక మరణించగా, 10శాతం (భూస్వాములు) తిన్నదరగక మరణించేవారని పండితులు వ్యాఖ్యానించారు.

6.4 ఆర్థిక పరిస్థితులు

ఫ్రెంచ్ విప్లవానికి ముఖ్య కారణం ఆర్థిక దుస్థితి అని చెప్పవచ్చు. ప్రభుత్వాదాయంలోని అత్యధిక భాగం రాజ కుటుంబ విలాసాలకు, వినోదాలకు, విదేశీ యుద్ధాలకై ఖర్చు అయ్యేది. విదేశీ యుద్ధాల వల్ల పన్నులు విపరీతంగా పెరిగాయి. ఉన్నత వర్గాలకు పన్ను మినహాయింపులు ఉన్నందున పన్నుల భారమంతా కర్షకులపైన, మధ్యతరగతి ప్రజల మీద పడింది. ప్రభుత్వ ఆదాయ వ్యయాలను గురించిన లెక్కలు ఉండేవికావు. ఉద్యోగులు స్వార్థపరులై కర్షకులను కూడా హింసించేవారు. ఈ దుబారా వ్యయాల వల్ల ప్రభుత్వం లోటు విప్లవానికి పూర్వం సాలోనా 125 మిలియన్లు లివర్స్ (ఫ్రెంచ్‌నాణాలు) కాగా, 1776 నాటికి జాతీయ రుణ భారం 3 బిలియన్ల లివర్‌స్‌కు పెరిగిపోయింది.
వ్యవసాయాభివృద్ధికిగాని, పారిశ్రామికాభివృద్ధికిగాని ప్రభుత్వం శ్రద్ధ వహించే పరిస్థితులలో లేదు. 16వ లూయి ఈ పరిస్థితిని చక్కబెట్టడానికై టర్గోను ఆర్థిక మంత్రిగా నియమించాడు. టర్గో ఫ్రెంచ్ తత్వవేత్త. వోల్టేరుకు మిత్రుడు. ఉన్నత వర్గాలపై పన్నులు విధించి దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థను మెరుగు పరచుటకై ప్రయత్నించాడు. ఉన్నత వర్గాల వారు ఈ సంస్కరణలను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించడంతో 16 వ లూయి ఆర్థిక మంత్రి టర్గోను తొలగించాడు.

టర్గో స్థానంలో "జాక్విస్ నెక్కర్" ను ఆర్థిక మంత్రిగా నియమించారు. అతడు పన్నుల వసూలును మెరుగు పర్చి, జమ, ఖర్చులను సరిచేయ ప్రయత్నించాడు. రాజ కుటుంబు ు అనవసర ఖర్చులను అదుపు చేయాలని భావించాడు. కాని ఉన్నత వర్గాలు, రాణి మేరీ ఆంతువానెత్ జోక్యంతో 'నెక్కర్'ను తొలగించాడు. తరువాత 'కోలోన్, అతని తరువాత 'ఆర్చిబిషప్ లోమేడిబ్రేన్' అనే వారు ఒకరి తరువాత ఒకరు మంత్రులుగా నియమితులయ్యారు. వారు హెచ్చు వడ్డీలకు అప్పులు తెచ్చి ప్రభుత్వ ఆర్థిక వ్యవస్థను మెరుగుపర్చుటకై ప్రయత్నించారు. కాని రాను రాను ప్రభుత్వానికి అప్పులిచ్చేవారు కరువైనారు. స్వాధికార రహిత వర్గంతో

సమానంగా, స్వాధికార వర్గం కూడా పన్నులు చెల్లించాలని ప్రతిపాదించారు. ప్రభుత్వం పూర్తిగా దివాలా తీసింది. దీనితో 16వలూయి తిరిగి 'జాక్విన్ నెక్కర్'ను ఆర్థిక మంత్రిగా నియమించారు. దేశ ఆర్థిక దుస్థితిని మెరుగు పర్చటానికి ఎట్టి ప్రయత్నం వారు చేయకపోవడంతో సామాన్యుల్లో అసంతృప్తి పెరిగి, విప్లవం తప్ప వేరు మార్గం లేదనే భావం బలపడింది.

6.5 వైజ్ఞానిక కారణాలు

ఐరోపాలో 17,18 శతాబ్దాలలో శాస్త్రీయ విజ్ఞానం అధికంగా పెరిగింది. డెకార్టె (1596 – 1650) భౌతిక, తత్వశాస్త్రాల్లోను, రాబర్ట్ బాయిల్ (1627 – 1691) రసాయన శాస్త్రాల్లో, ఐజాక్ న్యూటన్ (1642- 1727) గణిత, భౌతిక శాస్త్రాల్లోనూ నూతన సిద్ధాంతాలు కనిపెట్టడంతో శాస్త్రీయ విజ్ఞానంలో అపూర్వమైన పరిణామాలు ఏర్పడ్డాయి. న్యూటన్ మహాశయుడు తన పరిశోధనల ద్వారా భౌతిక ప్రపంచం ప్రకృతి సూత్రాలననుసరించి వస్తుందని స్పష్టంచేసాడు. ఈ పరిశోధనల ఫలితంగా ప్రజల్లో హేతువాద దృష్టి (Reasoning) ప్రబలి అనాదిగా వస్తున్న సాంప్రదాయక మతం పట్ల నిరసన భావం ఏర్పడసాగింది. ప్రకృతి మతాన్వేషణకు ప్రోత్సాహం లభించింది.బైబిల్ మొదలైన మత గ్రంథాలను విశ్వసించక హేతుబద్ధమైన సిద్ధాంతాలను నమ్ముతూ ప్రకృతిని ఆరాధించసాగారు. ఇట్లాంటి వారిని డీయిస్టీ అనేవారు. వీరిలో శాస్త్రజ్ఞులు, తత్వవేత్తలు, రచయితలు బయలుదేరి తమ సిద్ధాంతాలను ప్రజలలో వ్యాపింపచేసారు. ఇట్లాంటి కొత్త సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించిన తత్వవేత్తలలో మాంటెస్క్యూ, వోల్టేర్, రూసో సుప్రసిద్ధులు. వీరి భావాలే ప్రజలను విప్లవానికి పురికొల్పాయి.

6.5.1 మాంటెస్క్యూ - 1685- 1755

ఇతడు క్యాథలిక్కు మతాభిమాని, రాచరికవాది. కాని ఉదార భావాలున్నవాడు. నాటి చర్చి వ్యవస్థలో ప్రబలిన దుర్నీతి, దురాచారాలను ఇతడు నిరసించి, రాచరిక నిరంకుశత్వాన్ని దుయ్యబట్టాడు. ఇతడు మానవ శాస్త్రానికి , భూగోళ శాస్త్రానికి రాజకీయాలతో ఉన్న సంబంధాన్ని చక్కగా వివరించాడు. 'ధ స్పిరిట్ ఆఫ్ లాస్'(The sprit of laws) అనే గ్రంథంలో నాటో సుప్రసిద్ధ రాజ్యాంగంలోని ముఖ్యాంశాలను వివరిస్తూ.. ఆంగ్లేయులు అనుభవిస్తున్న స్వాతంత్ర్యాన్ని, రాజకీయ హక్కులను తెలియపరిచి, ఫ్రాన్సులోని నిరంకుశ రాజరికాన్ని విమర్శించాడు. ఇంగ్లాండ్‌లో వలె ప్రభుత్వంలోని శాసన నిర్మాణం, శాసనాచరణ, శాసన వివరణ శాఖలు పరస్పరం స్వాతంత్రంగా వ్యవహరించినప్పుడే, ప్రజల రాజకీయ స్వాతంత్ర్యం సురక్షితంగా ఉండగలదని బోధించాడు.

6.5.2 వోల్టేర్ -(1649- 1778)

ఇతడు కవి, చరిత్రకారుడు, తత్వవేత్త, నాటకకర్త, పత్రికా సంపాదకుడు, విమర్శకుడు. తన వ్యంగ్య రచనలతో రాజరికం, చర్చి కార్యకలాపాలను లక్ష్యంగా చేసుకున్నాడు. మతాచార్యులు వంచకులని, మత గ్రంథాలలోని అద్భుతాలన్నీ వట్టి భ్రమలని, శ్రుతులనేవి మానవ కల్పితాలని తెలియపర్చాడు. విజ్ఞులైన ప్రజలు దేవుని విశ్వసించాలి కాని, మత గ్రంథాలను కాదని వివరించాడు. క్రైస్తవ మతంలో, ప్రభుత్వంలో, సమాజంలో ప్రబలే దురాచారాలను తీవ్రంగా విమర్శించి ప్రజల హక్కుల (Natural Rights) సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించి, వాటి సాధనకై నిరంతర కృషి సాగించాడు. కనుకనే ఇతనిని 'విప్లవములో సగభాగమని' కీర్తించారు. ప్రభు వర్గ

విశేషా లను , సేద్య బానిసత్వమును ప్రశ్నిస్తూ వాటిని రద్దు చేయాలని ఎలుగెత్తి చాటినవారు "నూరు ఎలుకలు పాలించడం కన్నా ఒక సింహం పాలించడం మేలు కదా" అని ప్రశ్నించాడు. అయితే అతనికి ప్రజాస్వామ్యంపై నమ్మకం కుదరనందున ప్రాజ్ఞనిరంకుశత్వాన్ని సమర్థించాడు. అందుకే ప్రష్యా చక్రవర్తి రెండో ఫ్రెడరిక్ ఇతనిని ఆరాధించాడు. ఇతని చర్యలకు ఆగ్రహించిన ఫ్రెంచి ప్రభుత్వం ఇతనికి దేశ బహిష్కార శిక్షను విధించింది. ఇతడు తన కాందిశీక జీవితమును, ఇంగ్లాండ్, రష్యా, ప్రష్యా మొదలగు దేశాలలో గడిపాడు.

6.5.3 జీన్ జాక్విన్ రూసో (1712- 1718)

ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచిన తత్వవేత్తలలో 'రూసో' ఒకరు. ఇతని రచనలు రెండు దశాబ్దాలపాటు అనేక దేశాల రాజకీయ భావాలపై ప్రభావాన్ని కల్గించాయి. ఇతడు మతాన్ని నమ్మేవాడు అయినందున మానవుని సహజ ప్రకృతి గూర్చి విశేష పరిశోధనలు గావించాడు. థామస్ హబ్స్ చెప్పినట్లు జన్మతః మానవుడు క్రూరుడు కాదని, విశ్వాసపాత్రుడని రూసో ధృడ నమ్మకం. సమాజంలో అసమానత్వం నెలకొనడానికి కారణం ఆస్తులను కలిగి ఉండటం, ధనార్జనకై ప్రాధాన్యతను ఇవ్వడమేనని తెలిపాడు. "మానవుడు స్వేచ్ఛగా జన్మించాడు కాని సర్వత్రా -సంకెళ్లలో బంధీకృతుడై ఉన్నాడని', తన సుప్రసిద్ధ గ్రంథమైన 'సోషల్ కాంట్రాక్ట్' (Social contract) లో వివరించాడు. ప్రజాభిప్రాయానుసారము శాసనాలు నిర్మించాలని అతని వాదన. ఆదిలో కావించుకున్న ఒప్పందానికి భిన్నంగా ఫ్రెంచి రాజులు ప్రజల హక్కులను కాలరాచి నిరంకుశులైనారని, అట్టి నిరంకుశ రాజులను తొలగించి ప్రజలే సర్వ సత్తాధికారాన్ని అనుభవించాలని భావించాడు. రాజ్యాధికారం దైవదత్తాధికారం కాదని, ప్రజలిచ్చినదని.., పాలనపై, పాలకునిపై ప్రజలు అసంతృప్తి చెందితే అతన్ని తొలగించి మరొకరిని అధికార పీఠానికి తీసుకువచ్చే స్వేచ్ఛ ఉన్నదని తెలియచేసాడు. ఫ్రాన్స్‌కు రాజ్యాంగ బద్ధ రాజు ఒకరే ఉండాలని, సార్వభౌమాధికారం రాజు వద్ద కాకుండా, ప్రజల వద్ద ఉన్నప్పుడే నిజమైన స్వేచ్ఛ, సమానత్వం లభ్యమవుతాయని బోధించినాడు. ఇతని రచనలు My Confession, The Emile Social Contract, Discourses on Arts & Science మొదలైనవి. ఇతను బోధనలు ఫ్రెంచ్ ప్రజలను ఎంతగానో ప్రభావితం చేసాయి. నెపోలియన్ మాటలలో చెప్పవలెనన్న "రూసో లేనిదే ఫ్రెంచి విప్లవం సంభవించేది కాదు" సి.బి.యం. కెటల్‌బీ అభిప్రాయం ప్రకారం 'వోల్టేర్ వదలిన స్థానం నుండి రూసో తన గమనమును ప్రారంభించాడని ' రూసో తన వాదనకు హేతువాదన అను అశ్వాలను కట్టగా, వోల్టేర్ ఆవేశం అనే వ్యాఘ్రాలను వదిలాడని చెప్పవచ్చు.

6.5.4 విప్లవ ఆర్థిక సూత్రాలు

ఫ్రెంచి తత్వవేత్తలు రాజకీయాల్లో పరిణామ సిద్ధాంతాన్ని ప్రవేశపెట్టినట్లే నాటి ఆర్థిక శాస్త్ర భావాల్లో కూటే 'ఫియోక్రాట్స్' నూతన పరిణామం తెచ్చారు.వీరిలో ఫాన్ సువాక్విస్, మార్క్విస్-డీ- గూర్నెలు ముఖ్యమైన వారు. క్వినే (1694- 1774) ఇతడు 15వ లూయి దర్బారులో వైద్యునిగా కొనసాగారు. ఫిజియోక్రాట్స్ అనగా ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తలు . క్వినే ఆయన అనుచరులు ఆర్థిక రంగంలో వ్యక్తి స్వేచ్ఛఉండవలెనని, ప్రభుత్వ జోక్యముండరాదని , దేశ ఆర్థిక ప్రగతికి స్వేచ్ఛా వర్తక వాణిజ్యం, ఆర్థిక స్వేచ్ఛ, ప్రాణప్రదమని ఉద్ఘాటించారు. సహజ సంపదకు మానవుని కృషి జోడించినపుడు సంపద ఉత్పన్నమవుతుందనే విప్లవాత్మకమైన ఆర్థిక సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించటం వల్లనే మానవ శ్రమకు, ఉత్పత్తికి గుర్తింపు లభించింది. ఈసూత్రమే

సామ్యవాదానికి మూలమని చెప్పవచ్చు. సమకాలీన ఆంగ్ల ఆర్థిక వేత్త అయిన ఆడమ్‌స్మిత్ 'వెల్త్ ఆఫ్ నేషన్స్' అనే గ్రంథం ఫిజియోక్రాట్లను అమితంగా ఆకర్షించింది. ప్రభుత్వ ఆర్థిక నిర్బంధాల వల్ల వివిధ రకాల పన్నుల భారంతో కుంగిపోతున్న ప్రజలను ఈ కొత్త సిద్ధాంతాలు ఎంతగానో ఆకర్షించాయి.

6.5.5 డేవిస్ డిడిరో

ఇతడు గొప్ప రచయిత. తన అనుచరులతో కలిసి ఇతడు విజ్ఞాన సర్వస్వాన్ని ప్రచురించాడు. 20 సంపుటాలు గల ఈ నిఘంటువు (Encyclopaedia of Britanica) నాటి రాజకీయ,ఆర్థిక, సాంఘిక, మత, నైతిక, తాత్విక భావాలను ప్రజల్లో వ్యాప్తి చేసింది. తత్వవేత్తల బోధనలన్నీ స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం అనే మూడు ఆదర్శాలుగా రూపొంది, అవే విప్లవకారుల నినాదాలయ్యాయి.

6.6 అమెరికా విప్లవ ప్రభావం

క్రీ.శ. 1775- 83 మధ్య అమెరికా స్వాతంత్ర పోరాటం విజయవంతమైంది. ఫ్రాన్స్ ప్రజలు, సైనికులు బ్రిటీష్ వారి సామ్రాజ్య తత్వానికి వ్యతిరేకంగా , ఆర్థికంగా, నైతికంగా తోడ్పడింది. బ్రిటీష్ వారితో జరిగిన సప్తవర్ష సంగ్రామం (1756- 1763) వల్ల ఫ్రెంచ్ వారు తమ వలస ప్రాంతాలను ఇండియాలో, కెనడాలో పోగొట్టుకున్నారు. దీనికి ప్రతీకార చర్యగా బ్రిటీష్ వారికి వ్యతిరేకంగా అమెరికా స్వాతంత్ర యుద్ధంలో పాల్గొన్నారు. వారు అమెరికా నుండి తిరిగి వచ్చిన తరువాత, స్వదేశంలో అమెరికా వారి వీరోచిత కృత్యాలను తమ దేశంలో ప్రచారం చేసారు. ఫ్రాన్స్ లోని బోర్బన్ నిరంకుశత్వాన్ని ఎదిరించాలని, కూలదోయాలని తిరుగుబాట్లను ప్రోత్సహించారు. ఆవిధంగా చైతన్యవంతులైన ఫ్రెంచ్ ప్రజానీకం సాంప్రదాయక నిరంకుశత్వాన్ని సహించలేక ప్రభుత్వంపై తిరగబడి విప్లవాన్ని ఆరంభించింది.

6.7 విప్లవం ప్రారంభం

ఈ విధంగా 1789 వరకు విప్లవారంభానికి కావలసిన ఏర్పాట్లన్నీ సిద్ధమైనాయి. ఇటువంటి పరిస్థితులలో క్రీ.శ. 1789లో ఎస్టేట్స్ జనరల్‌కు ఎన్నికలు జరిగాయి. దాని మొదటి సమావేశం మే 5వ తేది 1789లో ఆరంభమైంది. దీనికి 285 మంది ప్రభు వర్గ ప్రతినిధులు, 308 మంది మత పీఠాధిపతులు, ప్రతినిధులు, 621 మంది సామాన్య ప్రజాప్రతినిధులు మూడవ ఎస్టేట్ సభ్యులు హాజరైయ్యారు. ఎస్టేట్ జనరల్ సమావేశం క్రీ.శ 1614 నుండి 1789 వరకు అనగా 175 సంవత్సరాలు సమావేశం జరగలేదు. మొదటి సమావేశంలో 1789, మే 5 వ తేదిన ఫ్రెంచిరాజు 16వ లూయి, శాసన సభలో మాట్లాడుతూ కొత్త పన్నులను విధించేదానికి ప్రయత్నించాడు. ఓటింగ్ పద్ధతిని గూర్చి వివాదం కూడా ఏర్పడింది. మొదటి రెండు ఎస్టేట్స్ వారు సాంప్రదాయకంగా అమలులో ఉన్న పద్ధతిననుసరించి ప్రతి ఎస్టేట్‌కు ఒక ఓటుచొప్పున తమకు రెండు ఓట్లు ఉండాలని, మూడవ ఎస్టేట్‌స్‌కు ఒకే ఓటు ఉంటుందని వాదించారు. మూడవ ఎస్టేట్ సభ్యులు ఈ వాదనను తోసిపుచ్చి ప్రతి సభ్యునికొక ఓటు ఉండాలని వాదించారు. ఈవిధంగా ఫ్రెంచ్ ప్రభు వర్గం ప్రవర్తనే ఫ్రెంచి విప్లవానికి దారితీసిందని గాడ్విన్ పండితుని అభిప్రాయం. 16వ లూయి అసమర్థత, మెతకవైఖరి వల్ల విప్లవం సంభవించిందని గ్రాంట్, టెంపర్లీ పండితులు అభిప్రాయపడ్డారు.

ఎస్టేట్ జనరల్‌లో అనేక అభిప్రాయబేదాలు చోటు చేసుకున్నాయి. అందువల్ల 1789 జూన్ 17వ తేదీన తీవ్రవాదులైన మిరాబు, మారట్, డాంటన్, రాబ్‌స్పియర్‌ల నాయకత్వంలో మూడో సభవారు తమకు తాము జాతీయ సభ (National Assembly) గా ప్రకటించుకొని, దేశ సమస్యలకు తామే పరిష్కారం చూపగలనని ప్రకటించారు. మొదటి రెండు ఎస్టేట్‌లకు చెందిన కొందరు లెస్సీ, బెల్లార్డ్, జూవెట్ వంటివారు మూడో ఎస్టేట్‌లో చేరారు.

6.7.1 టెన్నిస్ కోర్టు శపథం

క్రీ.శ 1789 జూన్ 20న జాతీయ సభ తొలి సమావేశానికై మూడో ఎస్టేట్ సభ్యులు రాగా, 16వ లూయి వారిని సమావేశం కానివ్వకుండా భవనం మూసి, సైకులను కాపలా ఉంచాడు. ఇది గమనించిన సభ్యులు సమీపంలో గల టెన్నీస్ కోర్టులో సమావేశమైనారు. ఈ సమావేశానికి బైలీ అధ్యక్షత వహించగా, సభ్యులందరూ తమ కుడి చేతులను పైకెత్తి " దేశానికి రాజ్యాంగ చట్టం ఏర్పరచే వరకు విడిపోం, అందుకు ఎప్పుడవసరమైతే అప్పుడు సమావేశం కాగలం" అని శపథం చేసారు. దీన్ని ఫ్రెంచ్ చరిత్రలో టెన్నిస్ కోర్టు శపథం అంటారు. దీన్ని విప్లవారంభంగా పరిగణిస్తారు.

16వ లూయి జాతీయ సభను రద్దుచేయడానికి ప్రయత్నించాడు. కానీ లాభం లేకుండా పోయింది. గత్యంతరం లేక నాలుగు రోజుల తర్వాత మూడు సభలు సంయుక్త సమావేశానికి అంగీకరించాడు. దాంతో 'విప్లవం సమాప్తమైంది' అని ఒక ఫ్రెంచి రచయిత రాశాడు. వాస్తవానికి అది విప్లవానికి మొదటి దృశ్యం అని చెప్పవచ్చు. పారిస్ విప్లవ కేంద్రంగా మారింది. తీవ్రవాదులు ఎస్టేట్ జనరల్ రద్దయి, జాతీయ సభగా రూపొందిందని ప్రకటిస్తూ జులై 8న రాజ్యాంగాన్ని నిర్మించాలనే దృష్టితో జాతీయ రాజ్యాంగ పరిషత్‌నొక దాన్ని రూపొందించారు. రాజ్యాంగ పరిషత్ కార్యక్రమాలను బల ప్రయోగంతో నిలుపుచేసే ఉద్దేశంతో 16వ లూయి 20వేల సైన్యాలను పారిస్ నగరానికి రప్పించాడు.

6.7.2 బాస్టిల్ పతనం

16 వ లూయి చర్యల వల్ల పారిస్ ప్రజల్లో తీవ్ర ఆగ్రహావేశాలు వ్యక్తమయ్యాయి.
పారిస్ ప్రజలంతా తీవ్రవాదులకు మద్దతునిచ్చారు. దీనికితోడు ఆర్థిక మంత్రి 'నెక్కర్ ను
రాజు తొలగించాడు. దీంతో ప్రజలు మరింత రెచ్చిపోయారు." To Arous, to arms Not a movement must be lost! Monsieur Necker has been dismissed" అని రెచ్చిపోయిన సామాన్యులు పెద్ద పెద్దకేకలు వేశారు. జూలై 12, 13. తేదీలలో పారిస్ నగర వీధులలో ప్రజలకు సైనికులకు తీవ్ర పోరాటం జరిగింది. జులై 14 వ తేదీన బాస్టిల్ కోటపై దాడిచేశారు. ఇది బూర్బన్ రాజుల నిరంకుశత్వానికి చిహ్నంగా వేలాది మందిని నిర్భందించిన జైలు. బాస్టిల్ పతనం ఫ్రాన్స్ విప్లవ చరిత్రలో ఒక ప్రధాన సంఘటన. బాస్టిల్ జైలు అధిపతి డిలానె కొద్దిపాటి రక్షణ దళాలు జైలును రక్షించలేక పోయాయి. డిలానె అతని అనుచరులు కోటను రక్షించబోయి హతులైరి. అనంతరం విప్లవకారులు పారిస్‌లో మున్సిపల్ ప్రభుత్వాన్ని, 48వేల మంది యువకులతో జాతీయ సైనిక దళాన్ని ఏర్పరచి మూడు రంగుల విప్లవ పతాకాన్ని ఎగురవేసి విప్లవ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసారు. బైలి పారిస్ మేయర్ అయ్యారు. అంచెలంచెలుగా విప్లవ జ్వాలలు ఫ్రాన్స్ దేశమంతటా ప్రజ్వల్లింది. ఇట్లు "ఇట్లు నాతర్వాత ప్రళయం వచ్చును" అన్న 15వ లూయి మాటలు

నిజమైనవి. 16వ లూయి విప్లవ కారులు సూచించిన మార్పులను,ఏర్పాట్లను గత్యంతరం లేక అంగీకరించవల్సి వచ్చింది. నాటి నుండి జులై 14 వ తేదీని జాతీయ దినంగా ప్రపంచ చరిత్రలో విప్లవ దినంగా పరిగణిస్తారు. ఫ్రాన్సులో విప్లవ వ్యతిరేకులు ముఖ్యంగా భూస్వాములు, మతాధిపతులు దేశం విడిచి పారిపోయారు. వీరినే "ఎమిగ్రేస్" అని అంటారు. ఆగస్టు 4, 1789 భూస్వామ్య వ్యవస్తను రద్దు చేస్తూ చట్టము జారీచేసారు. బానిసత్వం రద్దయింది.

6.7.3 పారిస్ స్త్రీల ఆకలి యాత్ర

జాతీయ రాజ్యాంగ పరిషత్ ప్రారంభించిన సంస్కరణలను – మేరి అంతూవానెత్ కోరికపై 16వ లూయి అడ్డుకోవడానికై ఫ్లాండర్స్‌లోని ఫ్రెంచ్ సైన్యాన్ని అక్టోబర్ 1న వర్సేల్స్‌కు పిలిపించి విందు చేసాడు. మేరి ఆంతూవానెత్ జాతీయ విప్లవ పతాకాన్ని అవమాన పర్చిందనే వార్తలందాయి. నాటి పారిస్‌లో క్షామ పరిస్థితులలో ఆకలిగొన్న పారిస్‌లోని స్త్రీలు గుంపులు గుంపులుగా బయలుదేరి అక్టోబర్ 5న కర్రలు, ఇతర ఆయుధాలతోతమకు రొట్టె కావాలనే నినాదాలతో వర్సేల్స్ రాజభవనానికి నడిచి 16 వ లూయిను, ఆయన భార్య మేరి ఆంతూవానెత్‌ను , వారి కుమారుని బంధించి ఊరేగిస్తూ పారిస్‌కు కొని తెచ్చారు. మార్గమధ్యలో స్త్రీలు తమకు రొట్టెనిచ్చే వాడిని, వారి భార్యను, వారి కుమారుని పారిస్‌కు తెస్తున్నామనే పాటలతో నడిచారు. నాటి నుండి రాజ కుటుంబం పారిస్‌లోని ట్యేలరీ భవనంలో ఇంచుమించు బంధీఅయ్యింది. రాజుతోపాటు పరిషత్ కూడా పారిస్ చేరింది. నాడు మొదలు పారిస్ ఫ్రాన్స్‌కు రాజధాని అయ్యింది.

6.8 జాతీయ రాజ్యాంగ పరిషత్

జాతీయ రాజ్యాంగ పరిషత్‌లో మతవాదులు, అతివాదులు, తటస్థవాదులు అనే 3 తరగతుల వారున్నారు. మిరాబో నాయకత్వంలోని మితవాదులు రాజ్యాంగబద్ధ రాజరికం, పార్లమెంటరీ వ్యవస్థను ఆకాంక్షించినారు. జాకోబిన్, కార్డలియర్స్, జిరాండిస్టులు అనే అతివాదులు తీవ్ర విప్లవ భావాలు ప్రచారం చేసారు.ే ఫ్రాన్స్‌లని జిరాండి ప్రాంతం నుండి వచ్చినందున వారిని జిరాండిస్టులన్నారు. జాకోబియన్ ఫ్రేయర్ అను మతాధిపతి భవనంలో తొలిసారిగా సమావేశమవుట వల్ల జాకోబియన్లుగా పేరు వచ్చింది. అతివాదులు గణతంత్ర పాలనను ఆశించారు. రాజ్యాంగ పరిషత్ (జాతీయశాసనసభ) కార్యక్రమాలు మిరాబు దర్శకత్వంలోనే జరిగాయని చెప్పవచ్చు. రాజ్యాంగ బద్ధమైన రాజరికమే అతని ఆశయం. జాతీయ శాసన సభ టెన్నిస్ కోర్టు శపథమును కార్యరూపంలో పెట్టడానికై రాజ్యాంగ పరిషత్‌గా మారి, 1789 అక్టోబర్ నుండి 1791 సెప్టెంబర్ వరకు సమావేశాలను నిర్వహించి విప్లవాత్మకమైన సంస్కరణలను చేపట్టినది.

6.8.1 భూస్వామ్య వ్యవస్థ రద్దు

రాజ్యాంగ పరిషత్ భూస్వామ్య వ్యవస్థను, వర్గ ఆధిక్యాలను రద్దుపర్చింది. అన్ని వర్గాల వారు సమానంగా పన్నులు చెల్లించవలెనని నిర్ణయించింది. కొందరు భూస్వాములు, మతాధికారులు స్వచ్ఛందంగా పోటీపడుతూ తమ ప్రత్యేక ఆధిక్యతలను రద్దుపర్చుకున్నారు. టర్గో, నెక్కర్ వంటి మంత్రులు సాధించలేని సంస్కరణలను రాజ్యాంగ పరిషత్ ఒక్క నెలలో సాధించింది. ఈ సంస్కరణలను కొందరు భూస్వాములు, మతాధికారులు ధిక్కరించి విఫలులయ్యారు. వీరిలో కొందరు దేశం విడిచి విదేశాలకు వెళ్లి, ఫ్రెంచి విప్లవ

వ్యతిరేక శక్తులతో చేరారు. వీరినే 'ఎమిగ్రేస్' అనేవారు. విప్లవానికి వీరు ఒక సమస్యగా తయారయ్యారు.

6.8.2 మానవహక్కుల ప్రకటన:

1789, ఆగస్టు 26న జాతీరాజ్యాంగ పరిషత్ మానవహక్కుల ప్రకటనను జారీచేసింది. రాజకీయ, మత, వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛా, విద్య వంటి 17 హక్కులను విప్లవ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. 1791 నాటి రాజ్యాంగ చట్టానికి ఈ హక్కుల పత్రం పీఠికగా వుంది. దీని ప్రకారం " మానవులంతా పుట్టుకతో సర్వస్వతంత్రులు. సమాన హక్కులున్నవారు, పౌరశ్రేయస్సుకు అవసరమైన పరిస్థితులలో తప్ప మరే ఇతర పరిస్థితులలోనూ మానవుల మధ్య ఎటువంటి అసమానతలకు తావులేదు. మానవుని సహజ హక్కుల్లో స్వేచ్ఛ, ఆస్తి భద్రత వంటి వాటికి రక్షణ కల్పిస్తూ దౌర్జన్యాన్ని అరికట్టడమే ప్రతి రాజకీయ సంస్థ ముఖ్యోద్దేశం. వాక్, పత్రికా స్వాతంత్ర్యాలు, మత సహనం మానవులకు అత్యవసరమైనవి. ప్రభుత్వం ప్రజలకు బాధ్యత వహించాలి".

6.8.3 రాజ్యాంగ సంస్కరణలు

రాజ్యాంగ పరిషత్ రూపొందించి పార్లమెంటరీ తరహా రాజ్యాంగం ప్రకారం పాలకుడు నామమాత్రపు అధికారి. శాసనాధికారం శాసనసభ చేతిలో వుంటుంది. మంత్రులు కార్యనిర్వాహక అధికారాలను కలిగి ఉంటారు.
న్యాయమూర్తులను ఎన్నుకోవడం, హింసాయుత నేరాలకు "జ్యూరీ" ద్వారా విచారించి శిక్షింప చేయడం మొదలైన వాటిని కొనసాగించారు. పరిపాలనా సౌకర్యం దృష్టితో దేశాన్ని ఒక భౌగోళిక పరిమతి ఉన్న 85 డిపార్ట్ మెంటులుగా (మండలాలు) విభజించి, వాటికి సహజమైన నదులు, పర్వతాల పేర్లను పెట్టారు. ప్రతి డిపార్ట్‌మెంట్‌ను ఆరాండిజ్ మెంట్స్, కాంటన్స్ పేర్లతో విభజించడం జరిగింది. స్థానిక పాలకులను, న్యాయాధిపతులను, ప్రభుత్వ ఉద్యోగులను ప్రజలే ఎన్నుకొనే పద్ధతిని కల్పించారు.

6.8.4. ఆర్థిక సంస్కరణలు

ఆర్థిక పరిస్థితులను చక్కదిద్దుటకై పరిషత్ కొన్ని కార్యక్రమాలను చేపట్టింది. అస్సిగ్‌నాట్స్ (Assignats) అనేకాగితపు ద్రవ్యాన్ని ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. చర్చి ఉద్యోగులకు జీతాలిచ్చే బాధ్యతను ప్రభుత్వం వహించింది. ఇంగ్లీష్ మత సంస్కరణోద్యమం VII వ హెన్రీ కొత్తగా మధ్యతరగతి భూస్వాములకు పంచిన భూములకు ఎట్లు భద్రత కల్పించిందో ఈ అస్సిగ్‌నాట్స్ ద్రవ్యం ఫ్రెంచి విప్లవానికి అట్టి భద్రత కల్పించింది.

6.8.5 చర్చి సివిల్ రాజ్యాంగం

జాతీయ రాజ్యాంగ పరిషత్ చర్చి సివిల్ రాజ్యాంగమును క్రీ.శ 1792 జూలై 29న చర్చి ప్రవేశపెట్టింది. దీని ప్రకారం బిషప్‌లు, పరివ్రాజకుల సంఖ్య చాలావరకు తగ్గించింది. మతాచార్యులను ప్రజలు ఎన్నుకోవాలి. ప్రభుత్వమే వారికి జీతాలిస్తుంది. విదేశీయుడైన పోప్‌తో వారికి నామమాత్రమైన సంబంధం ఉండాలి. సివిల్ రాజ్యాంగాన్ని అంగీకరించ వలసిందిగా 16 వ లూయి మతాచార్యులను కోరాడు. కాని దాన్ని తిరస్కరించవలసిందిగా పోప్ ఆరోపయస్ ఆజ్ఞాపించాడు. కొందరు మతాచార్యులు సివిల్ రాజ్యాంగాన్ని వ్యతిరేకించడంతో మతాచార్యులకు ప్రభుత్వం జీతాలు నిరాకరించింది. ఈ సంఘర్షణ ఒక పెద్ద సమస్యగా మారింది. మతాచార్యులలో కొందరు దేశం విడిచి ఎమిగ్రేస్‌లో చేరారు.

6.8.6 నూతన రాజ్యాంగం

రాజ్యాంగ పరిషత్, అమెరికా రాజ్యాంగాన్ని అనుసరించి వికేంద్రీకరణ సూత్రంపై ఆధారపడే రాజ్యాంగ బద్ధమైన రాజరికాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. నూతన రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించాన తర్వాత రాజ్యాంగం ప్రకారం జరిగే ఎన్నికలలో రాజ్యాంగ పరిషత్ సభ్యులు పాలు పంచుకోకూడదనే నియమం పెట్టుకోవడం వల్ల 1791, సెప్టెంబర్ 30న రాజ్యాంగ పరిషత్ స్వచ్ఛందంగా రద్దయినది.

నూతన రాజ్యాంగాన్ని వ్యతిరేకించిన 16 వ లూయి తన కుటుంబ సభ్యులతో కలసి మారు వేషంలో ట్విలరీ నుండి తప్పించుకొని పారిపోవడానికి ప్రయత్నించి, వర్నెస్ గ్రామం వద్ద పట్టుబడి తిరిగి పారిస్‌కు తీసుకొని రాబడినారు. రాజును తొలగించి రిపబ్లికన్‌ను స్థాపించ వలెనని తీవ్రవాదులు వాదించారు. కాని మతవాదులు బలవంతులుగా వున్నందు వల్ల రాజును పునః ప్రతిష్ఠించారు. 1791 అక్టోబర్ 1వ తేదీన రాజ్యాంగ చట్టం అమలులోకి వచ్చింది. 16వ లూయి రాజ్యాంగబద్దుడైన రాజుగా రాజ్య భారం వహించాడు. ఎన్నికలు జరిగి నూతన విధాన సభ అనులులోకి వచ్చింది.

6.9 విధాన సభ -1791-1792

నూతన విధాన సభలో సుమారు 750 మంది సభ్యులు ఉన్నారు. వీరికి పార్లమెంటు కార్యకలాపాల్లో అనుభవం లేదు. నూతన సభ్యులలో ఐకమత్యం లేదు. వీరిలో జిరాండిస్టులు , జాకోబిన్‌లు, రాజ్యాంగ వాదులు ముఖ్యులు. విధాన సభలో రాజ్యాంగ వాదులే అధిక సంఖ్యలో ఉన్నప్పటికి ఇతర పక్షాల వ్యతిరేకత వల్ల వారు ఏ పనీ చేయలేక పోయారు.

విధాన సభ ఎమిగ్రీస్ పట్ల కఠినంగా వ్యవహరించింది. "ఎమిగ్రీస్ తిరిగి ఫ్రాన్స్‌కు రావలె; లేనిచో వారిని విప్లవ వ్యతిరేకులుగా పరిగణించి వారి ఆస్తులను ప్రభత్వం స్వాధీనం చేసుకుంటుంది; అట్లాంటి వారు పట్టుబడితే వారికి మరణశిక్ష కూడా విధించ వచ్చు" అని శాసనాలు చేసింది. అయితే ఫ్రాన్స్ రాజు 16 వ లూయి తన 'వీటో' ప్రయోగించి రద్దు చేయడంతో ప్రజలు రెచ్చిపోయారు.

6.9.1 ఐరోపా దేశాల వైఖరి

ఐరోపా దేశాలు ఫ్రాన్స్ విప్లవం పట్ల వ్యతిరేకతను కనబర్చడం మొదలు పెట్టారు. ఆంగ్లేయులు మొదట్లో ఫ్రెంచి విప్లవ ఆశయాలను మెచ్చుకున్నారు. కాని బాస్టిల్ పతనానంతరం జరిగిన దౌర్జన్య కాండ వల్ల ఆంగ్లేయుల దృక్పథం మారింది. ఎడ్మండ్ బర్క్, విలియంపిట్ మొదలైన ప్రముఖులు విప్లవాన్ని వ్యతిరేకించారు. రష్యారాణి కాథరిన్ బర్క్ భావాలను అంగీకరించారు. జర్మన్ రాజు కుమారులు, పోప్, నేపుల్స్, సిసిలీని పాలిస్తున్న బూర్బన్ పాలకులు ఫ్రాన్స్‌లో జరుగుతున్న పరిణామాలను వ్యతిరేకించారు.

6.9.2 పిల్‌నిట్జ్ ప్రకటన

మేరీ అంతూవానెత్ సోదరుడైన లియోపాల్ట్, ప్రష్యా రాజైన రెండో ఫ్రెడరిక్ విలియమ్‌లు కలసి 'పిల్‌నిట్జ్ ' దగ్గర ఒక చారిత్రాత్మకమైన ప్రకటన చేసారు. ఈ ప్రకటనలో ఫ్రాన్స్‌లో రాజరికాన్ని పునరుద్ధరించడమే ఐరోపా రాజులందరికీ సంబంధించిన సమస్య అని, అందుకని రాజులందరూ సహాయ పడాలని కోరారు.

దీనితో విప్లవంలో విదేశీ జోక్యం ప్రారంభమయ్యింది. కొంత కాలానికే రెండో లియోపాల్డ్ మరణించాడు. ఇతని స్థానంలో రెండో ఫ్రాన్సిస్ ఆస్ట్రియా సింహాసనం ఎక్కాడు. ఇతడు ఫ్రాన్స్‌తో యుద్ధానికి తలపడ్డాడు.

6.9.3 సెప్టెంబర్ హత్యలు

డాంటన్ తీవ్రవాది; రక్త పిపాసి కాదు; అవినీతి పరుడుకాదు; మంచి దేశభక్తిపరుడు. కాని విప్లవాన్ని రక్షించడానికి రక్తపాతం తప్ప మరో మార్గం లేదని భావించాడు." దేశ ద్రోహులను శిక్షించడానికి సాహసమే శరణ్యము! మళ్ళీ మళ్ళీ సాహసమే! నిరంతరం సాహసమే" అని డాంటన్ చేసిన గర్జనలు ప్రసిద్ధ వచనాలయ్యాయి. క్రీ.శ.1792 ఆగస్టు 10 వ తేది నుండి 1792 సెప్టెంబర్ 20 వరకు సుమారు 2000 మందిని, స్త్రీ, పురుషఅనే భేధం లేకుండా దారుణంగా చంపారు. ఈ దారుణ కృత్యాలు సెప్టెంబర్‌లో జరిగినందువల్ల వీటికి సెప్టెంబర్ హత్యలు అని పేరువచ్చింది. ఈ హత్యల వార్తతో ఐరోపా అంతా అట్టుడికి పోయింది.

6.9.4 విప్లవ సైన్యాల విజయం

ఈవిధంగా అంతరింగిక శత్రువులను హతమార్చి డాంటన్ విదేశీ శత్రువులపై దృష్టి మరల్చాడు. క్రీ.శ. 1792 సెప్టెంబర్ 2వ తేదీన 'వెర్డన్' యుద్ధంలో ఫ్రెంచి సైన్యాలు ఓడిపోయాయి. కానీ సెప్టెంబర్ 20 వతేదీన 'వాల్మ్' యద్ధంలో అఖండ విజయం సాధించింది.

6.10 జాతీయ సభ (National Convention) (1792- 1795)

ఇటువంటి ఉత్సాహక పరిస్థితులలో జాతీయ సభ సమావేశమై మూడు సంవత్సరాలు ఎన్నో సంస్కరణలు, నిర్ణయాలు చేసింది.

6.10.1 రాచరికం రద్దు - 16వ లూయీ ఉరితీత

జాతీయ కన్వెన్షన్ సెప్టెంబర్ 20, 1792న సమావేశమైన వెంటనే రాచరికాన్ని రద్దు చేయటానికి పూనుకుంది. సెప్టెంబర్ 21, 1792 న కన్వెన్షన్ సర్వ సమ్మతితో రాచరికాన్ని రద్దుచేస్తూ తీర్మానించింది. ఈ విధంగా ఫ్రాన్స్‌లో మొదటి రిపబ్లిక్ ఏర్పడింది. తర్వాత కన్వెన్షన్ 16 వ లూయిను విచారించి, దోషిగా నిర్ణయించి ఉరితీయడానికి నిర్ణయించింది. ఫలితంగా, 16 వ లూయిను జనవరి 21, 1793 ఆదివారం నాడు ఉరితీసారు. ఉరి సమయంలో 16 వ లూయి " నేను ఏ పాపం ఎరుగను, నేను తప్పులు చేయలేదు కాని నా రక్తం ఫ్రాన్సును కాపాడుగాక అని ఉరికంబం ఎక్కాడు.

6.10.2 ప్రథమ రాజ్య కూటమితో యుద్ధం

ఆస్ట్రియా, ప్రష్యాలతో ఇంగ్లాండ్, రష్యా, పోలండ్, స్పెయిన్, సార్డీనియా మొదలైన రాజ్యాలు చేరి ప్రథమ రాజ్యాల కూటమిగా ఏర్పడ్డాయి . ఈ కూటమిని ఎదుర్కోవడం
ఫ్రాన్స్‌కు సాధ్యమైన విషయం కాదు. ఇటువంటి పరిస్థితులలో తీవ్రవాద విప్లవకారుల నాయకుడైన కార్నో అనే మిలటరీ ఇంజనీర్ యువకుల్లో ఉత్సాహాన్ని రేకెత్తించి దాదాపు పదిలక్షలతో విప్లవ సైన్యాన్ని సమకూర్చగలిగాడు. ప్రథమ కూటమి సైన్యాలను ఓడించడమేగాక, హాలెండ్‌ను ఆక్రమించాడు. ప్రష్యా,

స్పెయిన్‌లు ఓడిపోయి సంధి చేసు కున్నాయి. ఇంగ్లాండ్, ఆస్ట్రియా, సార్డీనియాలు మాత్రమే ఫ్రాన్స్‌కు లొంగలేదు.

6.10.3 భీతావహ పాలన

విప్లవానికి ఏర్పడిన అంతరంగిక, బాహ్య విద్రోహ శక్తులను అణచటానికి జాతీయ కన్వెన్షన్ 'ప్రజా భద్రతా సమితి" అను పేరిట ఒక కమిటీని, "ప్రజారక్షణ కమిటి" అనే విప్లవ న్యాయస్థానం అను కమిటీలు ఏర్పడ్డాయి. ప్రజాభద్రతా సమితిలో 12 మంది సభ్యులు గలదిగా ముఖ్య కార్య నిర్వహణాధికారాలన్నీ చేపట్టింది. దీని ముఖ్య నాయకుడు రాబ్‌స్పియర్ . విప్లవానికి ప్రమాదం తప్పిందని, రక్తపాతం అనవసరమని భావించిన డాంటన్ కూడా ఉరితీశారు. క్రీ.శ. 1793-94 లో ఫ్రాన్స్‌లో విపరీతమైన మారణ కాండ జరిగింది. విప్లవ ద్రోహి అని తెలిసిన వెంటనే వారిని విచారించి 'గిలోటిన్' చేయడం జరిగింది. దాదాపు 25 వేల మందిని ఉరితీసారు. చంపబడ్డ వారిలో రాణి అంతూవానెత్, మేడం రోలాండ్, జాకోబిన్ క్లబ్ వ్యతిరేకులు, వేలాదిమంది జిరాండిస్టులు అతి దారుణంగా గిలోటిన్‌కావించబడ్డారు. మేడం రోలాండ్ ఉరి కంబానికి చేరేటప్పుడు "ఓ విప్లవమా! నీ పేరిట ఎన్ని నేరాలు" అనే వాక్యం నాటి తీవ్రతను తెలియచేస్తుంది. రక్తపాతానికి అంతులేక పోయింది. ప్రజలు విసుగెత్తి పోయి రాబ్‌స్పియర్‌ను ఎదురించి, అతన్నికూడ గిలోటిన్‌కు పంపారు. అంతటితో 'భీతావహ పాలన' అంతమొందింది. దీన్నే "థెర్మోదోరియన్ రియాక్షన్" అంటారు.

6.10.4 జాతీయ కన్వెన్షన్ సాధించిన కార్యాలు

జాతీయ సభ తన మూడు సంవత్సరాల పాలనలో కొన్ని ముఖ్య కార్యాలు సాధించింది.
ఎమిగ్రేస్ భూములను చిన్న భాగాలుగా విభజించి పేద రైతులకు చౌకగా అమ్మింది. కొలతలు, తూనికలు గల దశాంశ పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టింది. పాత క్యాలెండర్‌లను రద్దు చేసి కొత్త క్యాలెండర్‌ను అమలు పరిచారు. ఈ క్యాలెండర్ 1792 సెప్టెంబర్ 22వ తేదీతో అంతా గణతంత్ర రాజ్యం ప్రకటించిన నాటి నుండి ప్రారంభమవుతుంది. సంవత్సరానికి 12 నెలలుగాను, వారానికి 10 రోజులు , మూడు వారాలు ఒకనెలగా ప్రకటించారు.

తల్లితండ్రుల ఆస్తులపై మగ, ఆడ లేకుండా బిడ్డలందరికి సమంగా చెందే శాసనం చేసింది. ఫ్రాన్స్‌లో ప్రతి వ్యక్తిని "పౌరుడా" అని సంభోదించే ఏర్పాటు చేసింది. ఫ్రెంచ్ భాషలో జాతీయ విద్యా విధానం ఉండాలని నిర్ణయించింది. మతం వ్యక్తిగత సమస్య అని, మతాన్ని ప్రభుత్వ పోషణ నుండి వేరుచేసి అన్ని మతాల పట్ల సహన వైఖరి అవలంభించింది.
జాతీయ కళాకేతనం, జాతీయ గ్రంథాలయం, జాతీయ లిఖిత ప్రతుల భాండాగారాన్ని స్థాపించారు.

6.11 డైరెక్టరీ (1795-1799)

1995లో జాతీయ కన్వెన్షన్ ఫ్రాన్స్ దేసానికి ఒక నూతన రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించింది. దీన్నే " మూడవ సంవత్సరపు రాజ్యాంగ" మన్నారు. ఈ రాజ్యాంగంలో సార్వత్రిక వయోజన ఓటు హక్కును రద్దుచేసి ఆస్తి ఆధారంగా ఓటు హక్కు కల్గి ఉంచారు. శాసనాలు,చట్టాలు చేయటానికి ద్విసభా శాసనసభను ఏర్పాటుచేసారు. కార్య నిర్వహణాధికారాలను నిర్వహిచడానికి 'డైరెక్టరీ' అనే వ్యవస్థను ఏడుగురు సభ్యులతో

ఏర్పాటు చేసారు. డైరెక్టరీ నాలుగు సంవత్సరాలు అధికారంలో ఉంది. ఇందులోని సభ్యులందరూ అసమర్థులే కావడం వల్ల దోపిడీలు, చట్టవిరుద్ధ చర్యలు, అరాచకం వల్ల గందరగోళ పరిస్థితి తీవ్రతరమైంది. ఈ పరిస్థితులను ఆధారం చేసుకొని అబ్బెసీయాస్ అనే డైరెక్టరీ సభ్యుని సహాయంతో మొదటి నెపోలియన్ డైరెక్టరీను కూలదోసి విప్లవాన్ని అంతం చేసాడు. క్రీ.శ. 1804 మొదటి నెపోలియన్ ఫ్రాన్స్ చక్రవర్తిగా ప్రకటించుకున్నాడు. ఫ్రాన్సులో తిరిగి రాజరికం నెలకొంది.

6.12 విప్లవ ఫలితాలు

నెపోలియన్ విజృంభణతో ఫ్రెంచి విప్లవం విఫలం అయినట్లు కాదు. విప్లవం వల్ల శాశ్వతమైన ఫలితాలు కలిగాయి. ఫ్రాన్స్‌లో భూస్వామ్య విధానం రద్దయి, సాంఘిక సమానత్వం ఏర్పడింది. చట్టం దృష్టిలో అందరూ సమానులయ్యారు. రాజకీయంగా నిరంకుశత్వం తొలగి చట్టబద్ధమైన రాజరికం ఏర్పడింది. ప్రజా ప్రభుత్వాలేర్పడి మానవతా వాద దృష్టితో ప్రజా శ్రేయస్సుకు అనుకూలమైన శాసనాలు అమలు జరిపాయి. ఫ్రెంచ్ సమాజంలో భానిసత్వం నిర్మూలనం ఇందుకు మంచి ఉదాహరణ. రాజకీయ కార్యక్రమాలలో సామ్యవాద భావాలు ప్రవేశించాయి.

విప్లవం వల్ల కలిగిన ఈ ఫలితాలు కేవలం ఫ్రాన్స్‌కు మాత్రమే పరిమితం గాక ఇతర దేశాలను సైతం ప్రభావితం చేసాయి. 19 వ శతాబ్ధం ఆరంభంలో ప్రష్యాలో, సార్డీనియాలో జరిగిన సాంఘిక, రాజకీయ సంస్కరణలు, ఇంగ్లాండ్‌లో జరిగిన పార్లమెంటరీ సంస్కరణలు ఫ్రెంచి విప్లవ ఫలితాలే. సుదూరకాలంలో భారతదేశం లాంటి దూర ప్రాంతాల్లో సైతం స్వాతంత్ర్య ఉద్యమాలకు ఫ్రెంచి విప్లవ నినాదాలైన స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం ప్రోత్సాహాన్ని ఇచ్చాయి.

ఈవిధంగా వివిధ రంగాలలో విస్తృత ప్రభావాన్ని ప్రదర్శించినందువల్లనే కొందరు చరిత్రకారులు ఫ్రెంచ్ విప్లవాన్ని ''రెండో రినైజాన్స్'' అని వర్ణించారు.

6.13 వ్యాస రూప ప్రశ్నలు

1. ఫ్రెంచ్ విప్లవానికి గల కారణాలు ఏమిటి?
2. ఫ్రెంచ్ విప్లవ ఘట్టాలను గూర్చి వ్రాయండి?
3. ఫ్రెంచ్ విప్లవానికి దోహదం చేసిన వైజ్ఞానిక కారణాలను తెలపండి?

6.1 4 స్వల్ప సమాధాన ప్రశ్నలు

1. రూసో
2. టెన్నీస్ కోర్టు శపథం
3. సెప్టెంబర్ హత్యలు
4.భీతావహ పాలన
5.డైరెక్టరీ

6.15 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1 History of Modern Europe Since 1789_V.D Mahajan

2. ఆధునిక ఐరోపా చరిత్ర – క్రీ.శ. 1789 -1964 -తెలుగు అకాడమి

3. A History of Europe - HAL Fisher

4.A History of Modern Times – C. D.M Kettle by

5. Glimpses of world History -J.L. Nehru

Dr.K. బడే సాహెబ్

పాఠము : 7

ఫ్రెంచ్ విప్లవం-1830

7.1 లక్ష్యాలు

7.2 పరిచయం

7.3 ఫ్రాన్స్‌లో జూలై విప్ల వం

7.4 విప్లవ ఫలితాలు

7.5 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

7.5 ప్రశ్నలు

7.6 **ఉపయుక్తగ్రంథాలు:**

7.1 లక్ష్యాలు

ఈ పాఠం చదవటం వల్ల ఈ క్రింది విషయాలను తెలుసుకోవాలి.

1.1830 జూలై విప్లవంలో ప్రధాన పాత్ర పోషించిన వారు.

2. విప్లవానికి దారితీసిన పరిస్థితులు.

3. విప్లవ ఫలితాలు.

7.2 పరిచయం

నెపోలియన్ పతనానంతరం వియన్నా కాంగ్రెస్ ఫ్రాన్స్‌లో బూర్బన్ రాజ వంశాన్ని పునఃప్రతిష్టించింది. 16వ లూయి సోదరుడు 18 వ లూయి ఫ్రాన్స్ రాజై 1814 నుండి 1824 వరకు పాలించాడు. ఇతడు ఫ్రెంచి విప్లవం వల్ల మారిన పరిస్థితులను గ్రహించి ఒక నూతన రాజ్యాంగాన్ని క్రీ.శ. 1814లో అమలుపరిచాడు. నిరంకుశ రాజరికాన్ని, విప్లవ వ్యతిరేక కార్యక్రమాన్ని అమలు జరపసాగాడు. మూడు రంగుల జండా రద్దయి బూర్బన్‌ల తెల్ల జెండాను ప్రతిష్టించాడు. వార్తా పత్రికలపై కఠిన నింబధనలు విధించాడు. శాసన సభ్యులను ఎన్నుకునే హక్కు ఆస్తి వున్న వారికే పరిమితమయింది. చర్చి ఆస్తులను పునరుద్ధరించాడు. 1823 లో స్పెయిన్‌లో జరిగిన తిరుగుబాటును అణిచాడు. ఈ చర్యల వల్ల ప్రజలకు రాజరికంలో విశ్వాసం సడలసాగింది. ఈ పరిస్థితులలో 18వ లూయి మరణించి(1824) అతని తమ్ముడు పదోచార్లెస్ సింహాసనం అధిష్టించాడు. ఇతడు 1824 నుండి 1830 జూలై విప్లవం వరకు ఫ్రాన్స్‌ను పరిపాలించాడు.

పదవ చార్లెస్ కరుడుగట్టిన అభివృద్ధి నిరోధకుడుగా ప్రభుత్వానికి అనుకూలించే విషయాలను మాత్రమే ప్రచురించాలని వార్తాపత్రికలను కట్టడి చేసాడు. మంత్రుల సహకారంతో అధికారమంతా హస్తగతం చేసుకోవాలని ప్రయత్నించాడు. యుకారిస్ట్ (Eucharish) సాంప్రదాయాన్ని వ్యతిరేకించిన వారికి మరణశిక్షలు విధించాడు. 1789 లో ఫ్రెంచ్ విప్లవం రద్దు చేసి ఏమిగ్రేసు ప్రభువుల ఆస్తిని పునరుద్ధరిస్తూ 1825 లో విధానసభ ఒకచట్టం చేసింది. మత స్వాతంత్ర్యాన్ని హరించివేసే చర్యలను ప్రారంభించాడు. పదవ చార్లెస్ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా బోనాపార్టి సభ్యులు తీవ్ర వ్యతిరేకతను లేవదీసారు. అలాగే ఫ్రెంచ్ శాసన సభ్యులు చాంబర్ ఆఫ్ డిప్యూటీస్, చాంబర్ ఆఫ్ పీర్స్లు కూడా పదవ చార్లెస్ పట్ల వ్యతిరేకత ప్రకటించడంతో ప్రజలలో, రాజు పట్ల వ్యతిరేకత ఉధృతమైంది. ఫ్రెంచ్ పత్రిక లీకాన్స్టిషనల్, పదవ చార్లెస్ విధానాలు అభివృద్ధి నిరోధకమయినవని, ఫ్రెంచ్ విప్లవ భావాలకు వ్యతిరేకమని ప్రచురించింది.

1830, మార్చి 17 వ తారీఖున చాంబర్ ఆఫ్ డిప్యూటీలోని మెజార్టీ సభ్యులు రాజుకు మరియు అతని ప్రధాని పోలిగ్నాక్‌కు వ్యతిరేకంగా అవిశ్వాస తీర్మానాన్ని ప్రవేశ పెట్టి విజయవంతమయ్యారు. మరుసటి రోజునే పదవ చార్లెస్ పార్లెమెంట్‌ను రద్దుచేసాడు. 1830 జూలై 26 వ తేదీ నాడు నాలుగు తాత్కాలిక శాసనాలు జారీచేసి వాటి ద్వారా విప్లవాన్ని అణచడానికి ప్రయత్నించాడు. ఇవి జూలె శాసనాల్లో ప్రసిద్ధిగాంచినవి. వీటి ద్వారా ఆర్ధిక స్వాతంత్రాన్ని, ధనవంతులెన మధ్యతరగతి వర్గాన్ని ఎన్నికలలో పోటీ చేయకుండా నిషేధించడం జరిగింది. విధాన సభ జీవిత ప్రమాణాలు 7 సంవత్సరాల నుండి 5 సంవత్సరాలకు తగ్గింది.జూలె శాసనాలు జారీచేసిన రోజునే ఫ్రాన్సులో విప్లవం ప్రారంభమయ్యింది.

7.3 ఫ్రాన్స్‌లో జూలై విప్ల వం

27 నుండి - 29 జూలె మధ్య జరిగిన మూడు రోజుల విప్లవ సంఘటనలు పదవ చార్లెస్ పాలనకు అంతం పలికాయి. జాతీయ రక్షణ దళం వారు విప్లవ కారులతో చేతులు కలిపారు. వీధి పోరాటాలు ప్రారంభమయ్యాయి. సైనికులు జరిపిన కాల్పులలో 21 1830 జూలె మంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. పారిస్‌లో వారి శవాలను ఊరేగిస్తూ ప్రజలు, 'రాజరికం నశించాలని', పదవ చార్లెస్ దిగిపోవాలని' నినాదాలు చేసారు. లఫాయితీ ఆధ్వర్యంలో, (చార్లెస్ వ్యతిరేకులు) ఫ్రాన్స్‌లో శాంతి నెలకొల్పాలని, పోలిగ్నాక్ రాజీనామా చేయాలని, రాజు జారీచేసిన శాసనాలు ఉపసంహరించుకోవాలని, ఫ్రాన్సు మేజర్ జనరల్ అయిన మార్‌మంట్‌కు విజ్ఞప్తి చేసారు.

7.4 విప్లవ ఫలితాలు

1830 విప్లవం ఫలితంగా రాజు దైవాంశ సంభూతుడనే సిద్ధాంతం, న్యాయబద్ధ రాజరిక హక్కులు సిద్ధాంతం పరాజయం పొందాయి. ఫ్రాన్స్‌లో బూర్బన్ వంశం రద్దయింది. వియన్నా శాంతి సమావేశం జరిపిన విధానం దెబ్బతిన్నది. తిరిగి ఫ్రాన్స్ వారి తెల్ల జెండా పోయి దాని స్థానంలో మూడు రంగుల జెండా ప్రతిష్ఠితమయింది. ధనికవర్గ అధికారం తొలగి మధ్య తరగతి వారు ప్రభుత్వం నిర్వహించారు. '' ఫ్రాన్స్ తుమ్మితే ఐరోపాకు జలుబు చేస్తుంది'' అనే సూక్తి ప్రకారం జూలై విప్లవ విజయధ్వానాలు ఐరోపా మొత్తం మారుమోగాయి. తత్ఫలితంగా బెల్జియన్‌లు విజృంభించి డచ్ రాజైన విలియంపై తిరుగుబాటు చేసి, 1830 అక్టోబర్‌లో స్వాతంత్ర్యం సంపాదించారు. ఫ్రాన్స్, బెల్జియం తిరుగుబాట్లను పోర్చుగల్‌ను కూడా ప్రభావితం చేసాయి. క్రీ.శ. 1831 పెడ్రో బ్రిటిష్ వారి సహాయంతో మైకేల్ తిరుగుబాటును అణచి, తన కుమార్తె రెండో మేరియాను రాణిగా చేయాలని సంకల్పించాడు. ఇది అంతర్యుద్ధానికి దారి తీసింది. రెండు సంవత్సరాలు సాగిన యుద్ధంలో, మైకేల్ ఓడిపోయి రెండో మేరియా రాజ్యానికి వచ్చి అనేక సంస్కరణలను చేసింది.

స్పెయిన్‌లో చార్లెస్‌కు వ్యతిరేకంగా, రెండో ఇసబెల్లా ఉదారవాదుల సాయంతో రాజ్యానికి వచ్చింది. ఇసబెల్లా పసిపిల్ల అయినందున ఆమె తల్లి క్రిస్టియానా పాలన సాగించింది. క్రిస్టియానా క్రీ.శ. 1834 లో స్పెయిన్ ప్రజలకు ఉదార రాజ్యాంగాన్ని ప్రకటించింది. జర్మనీ, ఇటలీలో కూడా తిరుగుబాటు చేసారుగాని వాటిని మెటర్నిక్ అణచివేసాడు. పోలెండ్‌లో జరిగిన తిరుగుబాటును ఒకటవ జార్ నికోలస్ అణచి వేసాడు. అయినప్పటికీ ఈ విప్లవం ప్రజాస్వామ్య జాతీయ భావాలకు ప్రోత్సాహాన్నిచ్చింది.

7.5 ప్రశ్నలు

1. 1830 జూలై విప్లవానికి గల కారణాలు ఏమిటి?
2. 1830 జూలై విప్లవం జరిగిన తీరు, దాని ఫలితాలను వ్రాయండి?

7.6 ఉపయుక్తగ్రంథాలు:

1. Hayes, C.J.H	:	Modern Europe upto 1870
2. Kettle'by C.D.M	:	History of Europe
3. ఆధునిక ప్రపంచం	:	డా. బి.ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం
4. ఆధునిక ఐరోపా చరిత్ర	:	1789 -1964 : తెలుగు అకాడమి

డా.K. బడేసాహెబ్

పాఠము : 8

ఫ్రెంచ్ విప్లవం- 1848

8.1. లక్ష్యాలు
8.2 పరిచయం
8.3 ఫ్రాన్స్‌లో ఫిబ్రవరి విప్లవం
8.4 ఇతర దేశాలలో విప్లవాలు
8.4.1 ఆస్ట్రియా
8.4.2 హంగేరీ
8.4.3 బొహిమియా
8.4.4 ఇటలీ
8.4.5 జర్మనీ
8.4.6 విప్లప్రభాం- ప్రాధాన్యత

8.1 లక్ష్యాలు

ఈ పాఠం చదవడం వల్ల ఈక్రింది విషయాలను అవగాహన చేసుకోవచ్చు.

1. 1848 ఫిబ్రవరి విప్లవానికి దారితీసిన పరిస్థితులు
2. ఇతర దేశాలపై ఫ్రాన్సు (1848) విప్లవ ప్రభావం
3. 1848 ఫ్రెంచ్ విప్లవ ప్రాధాన్యత

8.2 పరిచయం

ఐరోపా ఖండ చరిత్రలో 1848 ఫ్రెంచ్ విప్లవం అత్యంత ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది. 1830 ఫ్రెంచ్ విప్లవం ఫ్రెంచి ఉదారవాదులు బూర్బన్ వంశీయుడైన 10 వ చార్లెస్‌ను తొలగించి ఆర్లియన్స్ వంశపాలకులైన లూయి ఫిలిప్‌ను అధికార పీఠంపై కూర్చోబెట్టారు. ప్రజల రాజుగా పిలవబడ్డ లూయిఫిలిప్ పాలనా కాలంలో మధ్యతరగతి బాగా బలపడి, ఆధిక్యతను సంతరించుకుంది. అయితే, లూయిఫిలిప్ ప్రజలను ఆకట్టుకునే చర్యలన్ని ఆయన కాథలిక్ ప్రధాన మంత్రి గిజాట్ అనుసరించిన అభివృద్ధి నిరోధక విధానాల వల్ల వ్యర్థమైనాయి. ప్రతినిధుల సభ, పత్రికల స్వాతంత్ర్యాలు హరించబడ్డాయి. నెపోలియన్ యుద్ధ విజయాలపై ఆసక్తిని పెంచుకున్న జాతీయ వాదులకు ఇతనిశాంతియుత విధానం నచ్చలేదు. కార్మిక ఉద్యమాలను ఉక్కుపాదంతో అణిచి వేసాడు. ఈకాలం నాటి ప్రముఖ సామ్యవాదులు ప్రూదాన్, లూయిబ్లాంకులు. అర్థ రహితమైన పనులు, అభివృద్ధి నిరోధక కార్యక్రమాలు ఇతని పాలనను నిర్వీర్యం చేసాయి.

8.3 ఫ్రాన్స్‌లో ఫిబ్రవరి విప్లవం

ప్రజాస్వామ్య విధానాలను కాంక్షించేవారు పారిస్ నగరంలో సమావేశాలు జరిపారు. క్రీ.శ. 1848 ఫిబ్రవరి 22న ఒక మహా విందుకు సన్నాహాలు చేసారు. లూయి ఫిలిప్ దానిని నిషేధించాడు. ఈ చర్య పరిస్థితిని విషమింప చేసింది. కార్మికులు, విద్యార్థులు, ప్రభుత్వ ఆదేశాలను ఉల్లంఘించి విందుకు హాజరె సంస్కరణల కొరకు నినాదాలు చేసారు. 'గిజాట్ నశించాలి' అనే నినాదాలు చేసారు. దిక్కుతోచని రాజు గిజాట్‌ను రాజీనామా చేయమన్నాడు. గిజాట్ ఇంటి ముందు రక్షణగా వున్న రక్షణ దళాలు ఆందోళనకారులపై కాల్పులు జరపగా 23 మంది చనిపోయారు. దీంతో రెచ్చిపోయిన ఆందోళనకారులు

వీధులతో ప్రతిబంధాలు నిర్మించి, ''పదోచార్లెస్ వలనే లూయి ఫిలిప్ కూడా మమ్ములను హతమారుస్తున్నాడు. ఈయనను కూడా పదో చార్లెస్‌తో చేరెటట్లు చేస్తాం" అనే నినాదాలతో ఊరేగారు. దీనితో భయపడిన లూయి ఫిలిప్ 'స్మిత్' అనే మారు పేరుతో, రాజ్యాన్ని తన మనుమనికి వదలి ఇంగ్లాండ్‌కు పారిపోయాడు. ఈ పరిణామాలతో ఫ్రాన్స్ 'లామార్టిన్' నాయకత్వంలో రిపబ్లిక్‌గా ప్రకటించబడింది. మరోసారి ఫ్రాన్స్ రిపబ్లిక్‌గా అవతరించింది.

8.4 ఇతర దేశాలలో విప్లవాలు

''ఫ్రాన్స్‌కు జలుబు చేస్తే ఐరోపా తుమ్మిందన్న'' మాటలలో ఎంతో సత్యముంది. ఫ్రాన్స్‌లో మొదలెన ఈ విప్లవం మిగతా రాజ్యాలకు శరవేగంగా విస్తరించింది. ఆస్ట్రియా, హంగేరి, బొహిమియా, ఇటలీ, జర్మనీ మొదలెన ఐరోపా దేశాలలో ప్రభావాన్ని కనబర్చింది.

8.4.1 ఆస్ట్రియా

క్రీ.శ. 1848 మార్చిలో వియన్నా నగరంలో అలజడి ప్రారంభమైంది. మెటర్నిక్ నివాసం ముందు ఉద్యమ కారులు గుమిగూడారు. కాపలా కాస్తున్న రక్షక దళాలు మొదట కాల్పులు జరిపినప్పటికీ, తరువాత ఉద్యమ కారులతో చేతులు కలిపారు. ఈ విషయం తెలుసుకున్న మెటర్నిక్ తన పదవికి రాజీనామా చేసి మారు వేషములో ఇంగ్లాండ్‌కు పారిపోయాడు. ఇతని పరారీతో ఆస్ట్రియాలోనే గాక, ఐరోపాలో 'మెటర్నిక్ యుగం' అంతరించిపోయింది. పాలకుడెన మొదటి ఫెర్డినాండ్ ప్రజలకు స్వేచ్ఛా, స్వాతంత్ర్యాలను ప్రసాదించడమేగాక విప్లవకారులకు రాయితీలను కల్పించాడు. నూతన రాజ్యాంగం అమలులోకి వచ్చి సేద్య బానిసత్వం రద్దు అయ్యింది.

8.4.2 హంగేరీ

కోస్యుత్ నాయకత్వంలో తిరుగుబాటు జరిగింది. తిరుగుబాటు చేసిన హంగేరి ప్రజలు ఎన్నో సంస్కరణలను సాధించారు. పత్రికా స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించబడింది. భూస్వామ్య వ్యవస్థ , సేద్య బానిసత్వం, ప్రభువర్గ స్వాధికారలు రద్దు గావించబడ్డాయి.

8.4.3 బొహీమియా

రాజధాని ప్రేగ్ నగరం తిరుగుబాట్లకు కేంద్రమైంది. ఉదారవాదులు ప్రత్యేక శాసనసభను, మంత్రి వర్గమును, సైనిక దళమును ఏర్పరచుకున్నారు. ఆస్ట్రియా పాలకుడు వీటిన్నింటిని ఆమోదించాడు. తిరుగుబాటు దారులను బొహీమియాలో ఉన్న జర్మన్లు వ్యతిరేకించారు. బొహీమియా, ఆస్ట్రియా సహకారంతో తిరుగుబాటును అణచి వేసింది.

8.4.4 ఇటలీ

మెటర్నిక్ పతనంతో ఇటలీలోని వెనిస్, పార్మా, మొదినాలలో ప్రజలు తిరుగుబాట్లు లేవదీసారు. రెండు సిసిలీల రాజ్యాలలో తిరుగుబాట్లు ప్రారంభమైనాయి. రాజు ఫెర్డినాండ్ గత్యంతరం లేక ఉదార రాజ్యాంగాన్ని ప్రకటించాడు. సార్డీనియా రాజు చార్లెస్ అల్బర్ట్ ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాంగబద్ధ రాజరికాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు.

8.4.5 జర్మనీ

జర్మన్ భూభాగంలోని చిన్నచిన్న రాజ్యాలను ఐక్యం చేసి రాజ్యాంగ బద్ధమైన ప్రభుత్వములను ఏర్పాటు చేయాలని ఆందోళన జరిగింది. అంతట నాల్గవ ఫ్రెడరిక్ విలియం ప్రష్యన్ పార్లమెంట్‌ను సమావేశ పరుస్తానని హామీ ఇచ్చాడు.

దురదృష్టవశాత్తు బెర్లిన్ నగర వీధులలో సైనిక దళాల మధ్య, ప్రజల మధ్య సంఘర్షణలు జరిగాయి. కొన్ని వందలమంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. దానితో పాలకుడు ఫ్రెడరిక్ విలియం రాజ్యాంగబద్ధమైన ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసాడు. ఉద్యమకారులు క్రీ.శ. 1848 లో ఫ్రాంక్‌ఫర్డ్ లో సమావేశమై సమైక్య జర్మనీకు నూతన రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించి తనను నాయకునిగా ఫ్రెడరిక్ విలియంను ఎన్నుకున్నారు. దీనితో జర్మన్ భూభాగాలపై ఆస్ట్రియా ఆధిక్యం అంతరించిపోయింది.

8.4.6 విప్లవ ప్రభావం - ప్రాధాన్యత

1848 ఫిబ్రవరి విప్లవం జాతీయవాదం, ఉదారవాదములను చాటి చెప్పడంలో విఫలమైంది. ఫ్రాన్సు, ఆస్ట్రియాలలో మాత్రమే విప్లవం విజయకేతనం ఎగురవేసింది. ఫ్రాన్సులో రాజరికం రద్దయ్యి రిపబ్లిక్ నెలకొంది. ఆస్ట్రియాలో మెటర్నిక్ దేశం విడిచి పారిపోయాడు. ఆస్ట్రియా, ప్రష్యా, రష్యాలలో చరిత్ర పురావృతమై సైనిక బలంతో తిరిగి రాజ్యాలను పొందారు. ఏది ఏమైనా విప్లవ ప్రభావం రాజకీయ, సాంఘిక వ్యవస్థలపై కొంతవరకు పడినదనుటలో సందేహం లేదు. క్రీ.శ. 1860 నాటికి ఉదారవాదుల సంఖ్య, బలం, పలుకుబడి పెరిగాయి.

8.5 సంగ్రహంగా

1. 1848 ఫ్రాన్సు ఫిబ్రవరి విప్లవం వలన ఫ్రాన్సులో రిపబ్లిక్ స్థాపించబడింది.

2. 1848 విప్లవం వలన ఐరోపాలో పేరుగాంచిన మెటర్నిక్ యుగం అంతమైంది.

3. 1848 ఫిబ్రవరి విప్లవం, ఇటలీ, జర్మనీ, హంగేరీ, బొహిమియాలలో కూడా ప్రభావాన్ని కనబర్చింది.

8.6 ప్రశ్నలు

1.క్రీ.శ. 1848 విప్లవాన్ని గూర్చి వ్రాసి, ఫలితాలను సమీక్షించండి.

2. 1848 ఫిబ్రవరి విప్లవాన్ని వివరించి, అది ఎందుకు విఫలమైనదో తెలపండి.

8.7 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. ఆధునిక ఐరోపా చరిత్ర 1789-1964 - తెలుగు అకాడమి

2. ఆధునిక ప్రపంచం - (1789-1991) - Dr. B.R. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం

3. A History of Modern Europe - C.D.M. Kettele bey

డా.కె. బడేసాహెబ్

పాఠము : 9

బానిస సమస్య

విషయ క్రమం

9.0. లక్ష్యాలు

9.1. పరిచయం

9.2 ఆఫ్రికాపై ఐరోపా వారి దోపిడి

9.3 ఆఫ్రికాపై ప్రభావం

9.4 బానిసల పట్ల క్రూరత్వం

9.5 అమెరికాలో అంతర్గత యుద్ధం

9.6 ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్‌లలో బానిసత్వ నిర్మూలన

9.7 వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

9.8 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

9.0 లక్ష్యాలు

1. బానిస విధానం పుట్టుకను అర్థం చేసుకోవడం

2. ఆఫ్రికా ప్రజలు ఏవిధంగా బానిసత్వానికి గురయ్యారో తెలుసుకోవడం

3. బానిసల పట్ల ఐరోపా వారి క్రూరత్వం

4. బానిస విధానం రద్దుకై జరిగిన ప్రయత్నాలు

9.1 పరిచయం

బానిస విధానం ప్రపంచంలో క్రీ.పూ.లోనే మొదలైనట్లు చారిత్రక ఆధారాలు వున్నాయి. బానిసలను గూర్చి మొదటి సారిగా హముురాబి చట్టంలో పేర్కొనబడింది. దీని ప్రకారం బానిసలు పారిపోవడానికి సహకరించరాదని, వారికి ఆశ్రయం కల్పించరాదని పేర్కొంటూ, అలా సహాయం చేసిన వారికి కఠిన శిక్షలు ఉంటాయని పేర్కొంది. క్రీ.పూ. 5.6 శతాబ్దాలలో గ్రీకు దేశంలో 80 వేల మంది బానిసలున్నట్లు తెలుస్తుంది. రోమ్ సామ్రాజ్య విస్తరణలో అనేక వేల మందిని బానిసలుగా మార్చడం జరిగింది. బానిసలను కూలీలుగా, గ్లాడియేటర్ యుద్ధాల కోసం, వ్యభిచారం కొరకు కూడా వాడుకునేవారు. అందుకే చాలా సందర్భాలలో బానిసలు యజమానులకు వ్యతిరేకంగా ఎన్నో తిరుగుబాట్లు చేసారు. వాటిలో రోమ్‌లో స్పార్టకస్ నాయకత్వంలో జరిగిన తిరుగుబాటును పేర్కొనవచ్చు. ఇతడు క్రీ.పూ. 73-71 ప్రాంతంలో, రోమ్‌లో తిరుగుబాటు చేసి బానిసలకు విముక్తి కల్పించుటకు వీరోచిత పోరాటం జరిపాడు. బానిస వ్యవస్థ ప్రాచీన కాలంనుండి ఉన్నప్పటికీ ఆధునిక యుగంలో ఈ వ్యవస్థ అభివృద్ధి చెంది అమానవీయమైన వ్యవస్థకు నాంది పల్కింది. బానిస అనగా తనకుతానుగా జీవించ లేక పోవడం, తనపై ఇతరులకు సర్వాధికారాలు ఉండటమే గాక, తమకు పుట్టిన సంతానంపై కూడ యజమానులకు అధికారం కల్గి ఉండటం. బానిసగా మారడానికి అనేక కారణాల ఉండవచ్చు. ఆర్థిక పరిస్థితులు బాగా లేకపోవడం, యుద్ధంలో పట్టుబడటం, నేరం చేసి బానిసలుగా మారడం లేదా బలవంతంగా వెనుకబడిన, ఆఫ్రికన్ ప్రజలను బంధీలుగా చేసి బానిసలుగా చేయడం.

గ్రీకు తత్వవేత్త అరిస్టాటిల్ బానిస వ్యవస్థను సమర్థించాడు. అతని అభిప్రాయాల్లో బానిస వ్యవస్థ స్వాభావిక మయినది. మానవులలో కొందరు మేధాశక్తి గలవారు, మరికొందరు శారీరక బలహీనులుగా ఉంటారు. మేధాశక్తి గలవారు, పాలకులు ఇతరులకు నాయకత్వం వహించగా, మేధాశక్తి లేనివారు బానిసలుగా వుంటారు. స్వాభావికముగా జన్మతః ఇతరులను పాలించడానికి కొందరు, ఇతరుల ఆజ్ఞలను శిరసావహించడానికి మరికొందరు నిర్ణీతులై ఉంటారని అరిస్టాటిల్ భావించాడు.

అరిస్టాటిల్ వ్యక్తబరిచిన అభిప్రాయాలను తరువాత కాలంలో ఐరోపావారు తాము కొనసాగించిన దోపిడి విధానానికి అనుకూలంగా మార్చుకున్నారు. తెల్లజాతి వారు ఆధిక్యతను కనబర్చి, మిగతా ప్రపంచం వారిని పాలితులుగా గుర్తించడం జరిగింది. ఇది జాతి వివక్షతకు, జాతి అహంకారానికి, దోపిడీకు దారితీసింది.

9.2 ఆఫ్రికాపై ఐరోపా వారి దోపిడి

ప్రాచీన, మధ్య యుగంలో బానిసత్వం అనేది కేవలం సమాజంలో కొంతమందికి పరిమితం అయ్యింది. యుద్ధంలో ఓడిపోయినవారు, అప్పుచెల్లించలేని వారు, నేరస్థులు - బానిసలుగా పరిగణించబడ్డారు. అయితే 14 వ శతాబ్దంలో జాతి ఆధారంగా బానిసత్వం గుర్తించడాన్ని మనం గమనించవచ్చు. ఆఫ్రికాలో ఇటువంటి బానిసత్వాన్ని చూడవచ్చు.

క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దం మధ్యార్థ భాగంలో ఆఫ్రికా ఖండంలోని చాలా ప్రాంతాలు ఐరోపావారి దోపిడికి గురెనాయి. ఐరోపా దేశాలలో వ్యవసాయ క్షేత్రాలలో పని చేయడానికి, గనులలో పనిచేయుటకు, కష్టమైన, హీనమైన పనులు చేయడానికి ఆఫ్రికా నుండి పిల్లలు, స్త్రీలు అనే తేడా లేకుండా లక్షలాది మంది ప్రజలను తరలించారు. దీని వల్ల ఆఫ్రికా జనాభా గణనీయంగా తగ్గిపోయింది. అయితే ఐరోపా దేశాల సంపద వృద్ధిచెంది ఐశ్వర్యవంతమైన దేశాలుగా మార్పు చెందాయి. బానిస వ్యాపారాన్ని ఐరోపా వారు లాభదాయకమైన సరుకుగా మార్చారు. ఇటువంటి అమానవీయమైన బానిసత్వ వ్యాపారాన్ని క్రీ.శ. 19 వ శతాబ్దం వరకు, ఐరోపావారు కొనసాగించారు.

ఐరోపాలో బానిసత్వం వున్నప్పటికీ, అది అంతగా ప్రయోజనకారిగా ఉండేది కాదు. క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దం నుండి ఆఫ్రికా నుండి బానిసలను ఐరోపా, తూర్పుదేశాలకు తరలించడం జరిగింది. సహారా ఎడారిని దాటి ఐరోపాకు చేరవేసారు. ఉత్తరాఫ్రికా నుండి హిందూ మహా సముద్రం మీదుగా ఆసియా దేశాలకు చేరవేసారు.

క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దంలో ఆఫ్రికా ప్రజలను బానిసలుగా చేసి వ్యాపారం చేసే విధానాన్ని ప్రారంభించిన దేశం పోర్చుగల్ . ఇతర ఐరోపా దేశాలు కూడా ఈ లాభదాయకమైన వ్యాపారంలో ముమ్మరంగా ప్రవేశించాయి. పోర్చుగీసు ఆఫ్రికాలోని పశ్చిమతీర ప్రాంతం నుండి దొంగతనంగా ఆఫ్రికా ప్రజలను బంధించి, ఎత్తుకొని వెళ్లి వారిని ఐరోపా మార్కెట్లలో విక్రయించేవారు.

ఉదా: క్రీ.శ. 16 వ శతాబ్దం నాటికి పోర్చుగల్ రాజధాని లిస్బన్‌లో ఉండే జనాభాలో 10 శాతం ఆఫ్రికా బానిసలు వున్నారు. ఐరోపా వారు అమెరికా ఖండాన్ని కనుగొన్న తరువాత అక్కడ కార్మికుల, కూలీల కొరత ఏర్పడింది. ఆఫ్రికా బానిసల కొరకు పెద్ద ఎత్తున డిమాండ్ ఏర్పడింది. క్రీ.శ. 1518 నుండి అమెరికాకు ప్రత్యక్షంగా, ఆఫ్రికా నుండి బానిసలను తరలించారు. ఆఫ్రికాలోని పశ్చిమ తీరంలోని సెనెగల్, అంగోలాల నుండి దాదాపు 3000 మందిని అమెరికాకు తరలించారు. ఆఫ్రికా నుండి ఎంతమంది ప్రజలను బానిసలుగా, అట్లాంటిక్ సముద్రం మీదుగా తరలించారనే విషయంలో అభిప్రాయ బేధాలున్నాయి.

దాదాపు 11 మిలియన్ల వరకు తరలించి ఉండవచ్చని చరిత్రకారులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఈ విధంగా తరలిన వారిలో కేవలం 9.6. మిలియన్ల మంది మాత్రమే అమెరికాకు చేరుకోగలిగారని, మిగతా వారు ప్రయాణం మధ్యలో చనిపోయారని భావిస్తున్నారు. అలాగే తూర్పు ఆఫ్రికా నుండి అరబ్ ప్రపంచానికి కూడా సుమారుగా 14 మిలియన్ల వరకు ఆఫ్రికన్ ప్రజలను తరలించి ఉండవచ్చు.

9.3 ఆఫ్రికాపై ప్రభావం

దాదాపు 25 మిలియన్ల ఆఫ్రికన్ ప్రజలను బలవంతంగా బానిసలుగా చేసి, ఇతర ఖండాలకు తరలించడం వల్ల ఆఫ్రికాలో జనాభా పెరుగుదల వేగంగా తగ్గిపోయింది. క్రీ.శ. 1500 1900 మధ్య ఆఫ్రికాలో జనాభా తగ్గిపోవడమో లేదా నిలకడగా ఉండటమో గమనించవచ్చు. ఆఫ్రికాలో జరిగినంత విధ్వంసం మరే ఇతర ఖండాలలో జరగలేదు. దీనివల్ల ఆఫ్రికా ఆర్థికంగా పతనం కావడానికి, అభివృద్ధిలో వెనుకబడటానికి కారణమయ్యింది. ఐరోపా వారి దుర్మార్గమైన, బలవంతమైన బానిస వ్యాపారం ఆఫ్రికా ఖండాన్ని కోలుకోలేని దెబ్బతీసింది.

ఆఫ్రికా నుండి తరలించబడ్డ బానిసలు, వనరులు వల్ల ఐరోపా దేశాలు పెట్టుబడిదారీ దేశాలుగా రూపాంతరం చెందాయి. ఈ పెట్టుబడిదారీ దేశాలు ఆఫ్రికా ప్రజలను బానిసలుగా చేసుకోవడాన్ని న్యాయసమ్మతంగా నిరూపించుకోవడానికి ప్రయత్నించాయి. దీనికోసం జాతి ఆధిక్యతను ముందుకు తీసుకొని వచ్చాయి. తెల్లజాతి వారు ఆధిక్యులని, నల్లవారు

హీనులనే ప్రచారం చేసారు. తెల్లవారు నాగరికులు కనుక, అనాగరికులెన నల్లవారిని పరిపాలించే అధికారం తమకు దేవుడే కల్పించారని ప్రచారం చేసారు. జాతి వివక్షతను (అపార్థీడ్)పాటించాడు. వలస దేశాల విస్తరణలో తెల్లవారి ఆధిక్యత అనే విధానాన్ని ఉపయోగించడం జరిగింది.

9.4 బానిసల పట్ల క్రూరత్వం

బానిసలుగా గుర్తించిన వారిపై యజమానులు అత్యంత క్రూరత్వాన్ని ప్రదర్శించేవారు. బానిసలకు ప్రత్యేకమైన దుస్తులను ధరింప చేసేవారు. వారు పారిపోవడానికి ప్రయత్నిస్తే వారిని చంపివేయడమో లేదా క్రూర శిక్షలు విధించమో జరిగేది. బానిసల వీపులపై కాల్చిన కడ్డీలతో ముద్రలు వేసేవారు. దక్షిణ ఆఫ్రికా లో " బానిసలు తమ కాళ్ళకు చెప్పులు వేసుకోరాదనే" చట్టాన్ని చేయడమే కాక, వారు ప్రత్యేకమైన ఆధార పత్రాలు కల్గి వుండాలని శాసించారు.

బానిసలు రకరకాల శిక్షలకు గురెనారు. యజమానులకు కోపం కల్గించినా, పనిలో చురుకు దనం లేకపోయినా, పనిలో ఆలస్యం అయినా, చట్టవ్యతిరేకంగా పనిచేసినా, లెంగిక వాంఛలను తీర్చక పోయినా, కఠిన శిక్షలకు గురికావడం జరిగింది. బానిసలను బలవంతంగా కొజ్జాలుగా చేయడం, చెవులను కత్తిరించడం జరిగేది.

బానిసలకు రక్షణగా కొన్ని చట్టాలు చేసినా అవి ఎటువంటి భద్రతను కల్పించలేకపోయాయి. ఏ బానిస అయినా పారిపోవడానికి ప్రయత్నిస్తే, అతనికి మరణ శిక్ష విధించవచ్చని చట్టాలు కూడ చేసారు.

ఉదా:
20 రోజులుగా కనిపించకుండా పారిపోయి, దొరికితే 'ఆర్' అనే ముద్రను, చెంపపైన వేసేవారు. రెండవసారి అదే తప్పు చేస్తే ఒక చెవిని కత్తరించేవారు. ఇక 30 రోజులుగా కనిపించకుండాపోతే అతడు లెంగికంగా పనికిరాకుండా చేసే శిక్షలు విధించేవారు. బానిసలకు చదువు నేర్పరాదని, వారు ఆదివారాలలో కూడా పనిచేయాలని, వేసవి కాలంలో 15 గంటలు, చలికాలంలో14 గంటలు తప్పని సరిగా పనిచేయాలనే నిబంధనలు విధించారు.

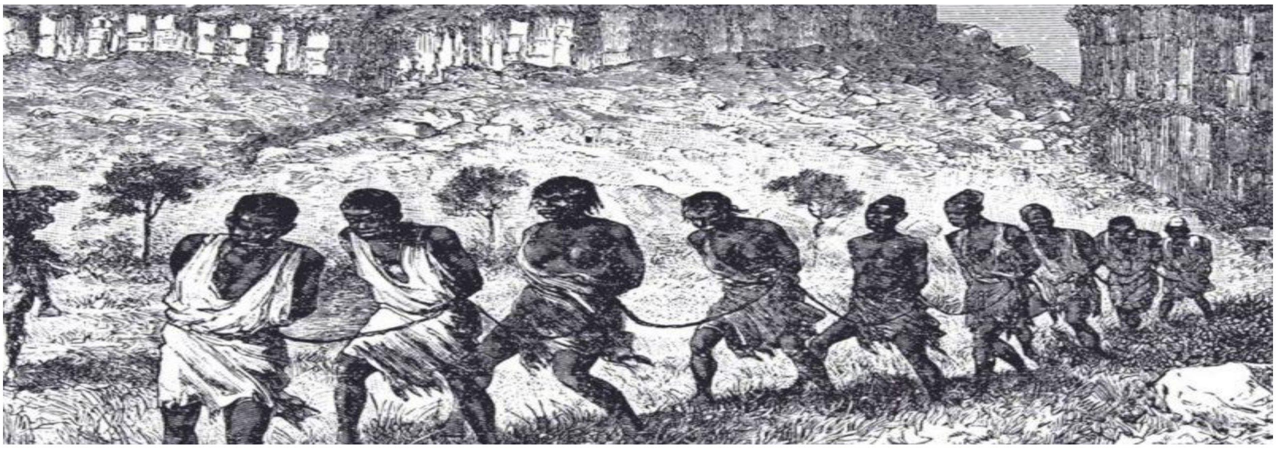

బానిసత్వ విధానానికి వ్యతిరేకంగా అమెరికా, ఐరోపా, ఆసియా దేశాలలో పెద్ద ఎత్తున నిరసనోద్యమాలు వచ్చాయి. మనిషిని బానిసగా మార్చి క్రూరంగా వ్యవహరించరాదని సామాజిక వేత్తలు తమ రచనలలో పొందుపర్చడం ప్రారంభించారు. బానిసల క్షేమం కొరకు ఐరోపా, అమెరికా దేశాలు కొన్ని చట్టాలు చేసినా అవి ఎటువంటి ఫలితాలు ఇవ్వలేక పోయాయి. క్రీ.శ. 19వ శతాబ్దం నాటి అమెరికా దేశంలో బానిస విధానంపైన తీవ్రమైన చర్చలకు దారితీసి అంతర్గత యుద్ధానికి దారితీసింది.

9.5 అమెరికాలో అంతర్గత యుద్ధం

బానిసత్వ విమోచన విషయాలలో అమెరికాలోని ఉత్తరాది రాష్ట్రాల వారికి దక్షిణాది రాష్ట్రాల వారికి 1861-1865 మధ్య యుద్ధాలు జరిగాయి. ఉత్తరాది రాష్ట్రాల యూనియన్‌తో నాలుగు సంవత్సరాలు యుద్ధం చేసింది. అయితే చివరకు యూనియన్ గెలుపొందడంతో బానసత్వ విమోచనా చట్టానికి అవకాశం కల్గింది. అమెరికాలో అబ్రహాం లింకన్ ప్రెసిడెన్సీ నాయకత్వంలో డిసెంబర్ 18, క్రీ.శ. 1865 లో 13 వ రాజ్యాంగ సవరణ ద్వారా బానిసత్వ విమోచనా చట్టాన్ని చేయడం జరిగింది. బానిసలు స్వేచ్ఛా జీవులు . అమెరికాలో అందరికి సమాన హక్కులుంటాయని పేర్కొన్నారు. దీనివల్ల 4 మిలియన్ బానిసలు విముక్తిని పొందడం జరిగింది.

9.6 ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్‌లలో బానిసత్వ నిర్మూలన

ఫ్రెంచ్ విప్లవ కాలంలో జాతీయ కన్వెన్షన్ రాబస్వియర్ నాయకత్వంలో బానిసత్వ విమోచన చట్టాన్ని క్రీ.శ 1795 లో చేసారు. దీని ప్రకారం "బానిసలు స్వేచ్ఛా జీవులు'' వారికి మానవ హక్కులు వుంటాయి. బానిసల యజమానులకు నష్టపరిహారం కూడా చెల్లించడం జరిగింది. ఫ్రాన్స్, మరియు ఫ్రాన్స్ చేత పరిపాలించబడుతున్న వలసలలో కూడా బానిసత్వాన్ని నిర్మూలించడం జరిగింది. అయితే ఆ తర్వాత నెపోలియన్ కాలంలో బానిసత్వ విమోచనా చట్టాన్ని రద్దు చేసినప్పటికి క్రీ.శ. 1905 నాటికి శాస్వతంగా బానిసత్వం విమోచన జరిగింది.

బ్రిటన్‌లో కూడ బానిసలకు స్వేచ్ఛ కల్పించాలని ఉద్యమాలు జరిగాయి. క్రీ.శ. 1776 లో ''వెల్త్ ఆఫ్ నేషన్స్'' ఆర్థిక గ్రంథాన్ని వ్రాసిన ఆడమ్‌స్మిత్ , బానిసత్వానికి వ్యతిరేకంగా తన అభిప్రాయాలను ప్రకటించాడు. బానిసత్వం వలన వారికి భద్రత కల్పించడం, ఆహారం లాంటి విషయాల వల్ల ఆర్థిక దుస్థితి ఏర్పడుతుందన్నారు . స్వేచ్ఛ వలన మానవుడు తనకు నచ్చిన వృత్తిని ఎంచుకోవడం వల్ల ఉత్పత్తి పెరుగుతుందని, అది దేశసంపద వృద్ధికి కారణమవుతుందన్నారు. బానిసలు తరుచుగా రోగాల బారిన పడటం, అధిక శ్రమకు లోనుకావటం వల్ల లాభం కంటే నష్టం ఎక్కువ జరుగుతుందని పేర్కొన్నాడు. క్రీ.శ. 1783 లో బానిస వ్యతిరేక ఉద్యమం మొదలెంది. క్రీ.శ 1807 ఇంగ్లాండ్‌లో బానిస వ్యాపారం చేయడం చట్టరీత్యా నేరమని ప్రకటించారు. ఆగస్టు 28, క్రీ.శ. 1833 లో బానిసత్వ విమోచనా చట్టాన్ని చేయడం జరిగింది. బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యమంతటా దీనిని అమలు పర్చాలని నిర్ణయించారు.

9.7 ప్రశ్నలు

1. బానిసత్వం అనగానేమి? ఆఫ్రికాలో ఐరోపా వారు కొనసాగించిన బానిస విధానాన్ని వ్రాయండి?
2. బానిసత్వం వల్ల కలిగిన దుష్పరిణామాలను వ్రాయండి?

9.8 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1 .రాజనీతి తత్వశాస్త్రం - స్పెక్ట్రమ్ తెలుగు పబ్లిషింగ్ హౌస్

2. A Brief History of Slavery - Jeremy Black
A New Global History
3.The Story of Slavery - Sarad Courtauld

పాఠము : 10

నల్లమందు యుద్ధాలు

10.1 లక్ష్యాలు

10.2 పరిచయం

10.3 పోర్చుగీసు వారి రాక

10.4 డచ్చివారి రాక

10.5 బ్రిటీష్, ఫ్రెంచ్ అమెరికన్ల రాక

10.6 చైనా వైఖరి

10.7 మొదటి నల్లమందు యుద్ధం

10.7.1 లేడీహ్యూస్ సంఘట

10.7.2 టెర్రనోవా వ్యవహారం

10.7.3 మెకార్ట్నీ రాయబారం

10.7.4 నేపియర్ ఉదంతం

10.7.5 నల్లమందు వ్యవహారం

10.7.6 తక్షణ కారణం

10.7.7 యుద్ధ గమనం

10.7.8 నాన్‌కింగ్ సంధి అంశాలు

10.8 రెండవ నల్లమందు యుద్ధం 1856-60

10.8.1 నల్లమందు, కూలీ వ్యాపారం

10.8.2 విదేశీ వ్యాపారస్థుల అసంతృప్తి

10.8.3 మత ప్రచార కార్యక్రమాలు

10.8.4 తక్షణ కారణం

10.8.5 యుద్ధ క్రమం

10.8.6 టియంట్సిన్ సంధి ఒప్పందాలు

10.1 లక్ష్యాలు

ఈ పాఠాన్ని అధ్యయనం చేయడం ద్వారా క్రింది విషయాలను తెలుసుకోగలగాలి.

1. పాశ్చాత్యులు చైనాతో వ్యాపారం చేయడానికి గల కారణాలు
2. ఐరోపా వారు చైనాలో ప్రవేశించిన తీరు
3. విదేశీయుల పట్ల చైనా వైఖరి
4. మొదటి నల్లమందు యుద్ధానికి గల కారణాలు- ఫలితాలు
5. రెండవ నల్లమందు యుద్ధానికి గల కారణాలు- ఫలితాలు

10.2 పరిచయం

'పవిత్ర సామ్రాజ్యం ' లేక 'మధ్య రాజ్యం'దూర ప్రాచ్యంలో గ్రీస్, రోమ్ గా పేరుగాంచిన చైనా, ఆసియాలో కెల్లా విశాలమైన దేశం. 4 వేల సంవత్సరాల చరిత్రగల చైనా, ప్రపంచ నాగరికతా పరిణామ క్రమంలో మొదటి దశలోనే సాంస్కృతికంగా, ఆర్థికంగా సుసంపన్నమైనది. ఎడ్వర్డ్ .హెచ్. స్కాపర్ ''చైనా ప్రపంచానికి నేర్పడమే కాకుండా తాను కూడా ప్రపంచం నుండి నేర్చుకుంది'' అని అభిప్రాయపడుతూ, యాంత్రిక గడియారాలను, మందుగుండు సామాగ్రిని, పింగాణి వస్తువులతో పాటు కవిత్వంలో కూడా, ప్రపంచ నాగరికతకు శతాబ్దాలుగా తమ వంతు కృషిని అందజేసిందని అభిప్రాయపడ్డాడు. అంతేగాక "అతి ప్రాచీన కాలం నుండి చైనాకు, బయటి ప్రపంచానికి, వస్తు, భావాల మారకం ఉందని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చని'' అభిప్రాయపడ్డాడు.

ఐరోపా వారి రాక

క్రీ.పూ. 6,7 శతాబ్దాలలో చైనా -ఐరోపా మధ్య ప్రత్యక్ష పరిచయం ఉండి ఉండవచ్చని పాల్.హెచ్.క్లైడ్ అభిప్రాయపడ్డాడు. క్రీ.శ. 6వ శతాబ్దం వరకు చైనా- రోమ్ మధ్య పట్టుబట్టల వ్యాపారం భూమార్గం ద్వారా బ్రహ్మాండంగా సాగింది. చైనాలోనికి క్రైస్తవ మతం ఎప్పుడు ప్రవేశించిందో ఖచ్చితంగా చెప్పలేం కాని, క్రీ. శ 635 లోనే నెస్టోరియన్ మతప్రచారకులు చైనా లోకి అడుగుపెట్టారు. చైనా చక్రవర్తులు 200 సంవత్సరాలపాటు క్రైస్తవ మత ప్రచారకులను సహనభావంతో చూసారు.

క్రీ.శ. 13 వ శతాబ్దిలో ఐరోపాకు వ్యాపార మార్గాలు తెరవబడ్డాయి. ఐరోపా వారు చైనాతో సంబంధ బాంధవ్యాలు పెంపొందించుకోవడానికి అనేక లక్ష్యాలు తోడ్పడ్డాయి.'' దూర ప్రాచ్యానికి, మధ్య ఆసియా లోని ఐరోపా దేశాలు తమ రాయబారులను పంపడానికి, తమకు ఆ దేశాలపై గల భక్తి, భయం ఆప్రాంతాలలో దొరుకుతున్న వస్తువులను సంపాదించాలనే కోరిక ఉత్తేజాన్ని ఇచ్చాయి'' అని క్లైడ్ అభిప్రాయపడ్డాడు. క్రీ.శ 1368 లో చైనాలో మంగోలులు పాలన అంతం కావడంతో ఐరోపావారి మత ప్రచారానికి, వ్యాపారాభివృద్ధికి దెబ్బ తగిలింది. క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దపు చివరి దశాబ్దంలో నూతన సముద్ర మార్గాన్ని కనిపెట్టి చైనాలోని దక్షిణ తీరప్రాంతంలో అడుగుపెట్టిన మొదటి విదేశీయులు పోర్చుగీసువారు. ఆ తరువాత వరుసగా డచ్చివారు. బ్రిటిష్, ఫ్రెంచ్ వారు, అమెరికా వారు రావడం జరిగింది.

10.3 పోర్చుగీసు వారి రాక

ఆధునిక యుగంలో చైనాలో అడుగు పెట్టిన తొలి పాశ్చాత్యులు పోర్చుగీసువారు. క్రీ.శ. 1514 లో వీరు మలక్కా నుండి చైనాలోకి ప్రవేశించారు. పోర్చుగీసు వారు తమ ఓడలను సముద్ర తీరంలో నిలిపి, భూమి మీదకి రాకుండానే తాము తెచ్చిన వస్తువులను అధిక లాభాలకు అమ్మారు. క్రీ.శ. 1517 లో థామస్ పైర్స్ ఆధ్వర్యంలో పోర్చుగీసు కమీషన్ చైనాలోని అడుగు పెట్టింది. కాని విజయవంతం కాలేదు. చైనీయులు పోర్చుగీసు వారిని కాంటన్, నింగ్‌పో, అమామ్‌ల నుండి కూడా తరిమివేసారు. పోర్చుగీసులు చైనీయుల అనాదరణకు గురైనప్పటికీ తమ వ్యాపారాన్ని కొనసాగించి క్రీ.శ. 1557 నాటికి మకావొలో స్థిర నివాసం ఏర్పరచుకున్నారు. క్రీ.శ. 1807 లో లిస్బన్ ప్రోటోకాల్ మకావొను పోర్చుగీసు భూభాగంగా గుర్తించింది.

చైనాలో పోర్చుగీసులు అడుగుపెట్టడంతో రోమన్ కాథలిక్ మత ప్రచారం తీవ్రతరమైంది. చైనీయులను క్రైస్తవ మతంలోకి మార్చడానికి ప్రయత్నించిన మొదటి క్రైస్తవ మత ప్రచారకుడు ఫ్రాన్సిస్ జేవియర్. ఆ తరువాత జెసూట్ శాఖకు చెందిన ఇటాలియన్ మత ప్రచారకుడు మాంథ్యోరికే వందేళ్ల తరువాత కాంగ్‌సి చక్రవర్తి రోమన్ మత ఆలయాలలో స్వేచ్ఛగా ప్రార్థనలు జరుపుకోవడానికి అనుమతినిచ్చాడు. అయితే క్రీ.శ. 1616 లోను, క్రీ.శ. 1664 లోను జెసూట్ మత ప్రచారకులు పెకింగ్ నుండి వెళ్లగొట్టబడి, మకావోలోను, కేంటన్‌లోను బలవంతంగా విశ్రాంతి తీసుకోవల్సి వచ్చింది.

10.4 డచ్చివారి రాక

క్రీ.శ. 17 వ శతాబ్దం ఆరంభంలో డచ్చివారు కేంటన్‌లో వ్యాపార ప్రవేశానికి ప్రయత్నించి విఫలమయ్యారు. దీనికి కారణం పోర్చుగీసువారని భావించారు. డచ్చివారు తైవాన్‌కు దగ్గరగా ఉన్న పెస్కెడోర్ ద్వీపంలో స్థిర నివాసం ఏర్పరచుకొని పోర్చుగీసు వారిపై దాడులు కొనసాగించారు. కాని క్రీ.శ. 1624 నాటికి డచ్చివారు 'ఫార్మోసా'కు తరిమికొట్టబడ్డారు. క్రీ.శ. 1662 లో మింగ్ వంశానికి చెందినవారు ఆచ్చి వారిని ఫార్మాసా నుండి తరిమివేశారు. డచ్చి వారు మింగ్‌లకు వ్యతిరేకంగా మంచూరియాలకు సహాయపడి అమాయ్‌లో ఆంగ్లేయులతో పాటు వ్యాపారం చేసుకోవడానికి అనుమతి సంపాదించారు. 1656, 1667, 1685, 1795 లలో ఐదు పర్యాయములు వాణిజ్యపరమైన రాయితీలు కావాలని రాయబారాలు నెరిపారు. క్రీ.శ. 1829 నుండి కేంటన్ ఇచ్చివారు పెట్టి ఆటంకం లేకుండా ఆహారాన్ని కొనసాగించారు.

10.5 బ్రిటీష్, ఫ్రెంచ్ అమెరికన్ల రాక

బ్రిటీష్ తూర్పు ఇండియాకు చెందిన మొదటి బ్రిటీష్ ఓడ క్రీ.శ. 1635 లో కేంటన్‌కు బయలుదేరింది. కెప్టెన్ జాన్ వేడెల్ నాయకత్వంలో కోర్టిన్ అసోసియేషన్ ఒక బ్రిటీష్ నౌకాదళాన్ని పంపి వ్యాపారానికి అనుమతిని సంపాదించారు. క్రీ.శ. 1699 నుండి బ్రిటిష్ వారు క్రమం తప్పకుండా తమ ఓడలను కేంటన్‌కు పంపారు.

క్రీ.శ. 1698 లో ఫ్రెంచి ఓడ క్రీ.శ.1731 లో డేనిష్ ఓడ, క్రీ.శ.1732 లో స్వీడిష్ ఓడ, క్రీ.శ. 1753 లో రష్యన్ ఓడ, చివరగా అమెరికన్లు అడుగుపెట్టారు. అమెరిక్ ఓడ అయిన 'ఎంప్రస్ ఆఫ్ చైనా (Empress of China) క్రీ. శ. 1784 లో బయలు దేరింది.

10.6 చైనా వైఖరి

పోర్చుగీసు వారు చైనాలో అడుగు పెట్టే నాటికి మింగ్ వంశం పరిపాలిస్తోంది. మింగ్ చక్రవర్తులు విదేశీయులతో ఫ్యూడల్ సంబంధాలనే కొనసాగించారు. మింగ్‌లు తాము అత్యున్నతులమని నమ్మి, పాశ్చాత్యులను అనాగరికులుగా చూసారు. క్వాగ్‌చౌ వ్యాపార కేంద్రాన్ని మాత్రమే విదేశీయుల కొరకు తెరిచారు. అనంతరం మింగ్ వంశాన్ని కూలదోసి మంచూలు రాజ్యాధికారాన్ని చేపట్టారు. ఫలితంగా క్రైస్తవ మత వ్యాప్తికి చైనా తలుపులు మూసివేయబడ్డాయి.

క్రీ.శ.1724 నాటికి క్రైస్తవ మత ప్రచారాన్ని నిషేధిస్తూ రాజ శాసనం విడుదలైంది. క్రీ.శ 1757 లో మంచూ పాలకులు రాజ శాసనం ద్వారా విదేశీయ వ్యాపారాన్ని కేంటన్ పట్టణానికి పరిమితం చేసారు. విదేశీయులను పెకింగ్‌కు దూరంగా ఉంచాలనే ఈ శాసనాన్ని మంచూలు విడుదల చేసారు.

కేంటన్ లోని విదేశీయ వ్యాపారాన్ని పర్యవేక్షించడానికి గుత్తాధిపత్యం కల్గిన ఒక సంస్థను చెనీయులు స్థాపించారు. క్రీ.శ. 1702 లో 'రాజవ్యాపారి' అన్న పేరుతో ఒక వ్యక్తిని విదేశీయ వ్యాపారాన్ని నిర్వహించటానికి పూర్తి అధికారంతో నియమించినారు. ఈ విధానం విఫలమగుటతో 13 మంది వర్తకులతో కూడిన 'కోహాంగ్' అనే వర్తకశ్రేణిని ఏర్పాటు చేసారు. క్రీ.శ. 1842 వరకు 'కోహాంగ్' అన్న వ్యవస్థ కొనసాగింది. ఈ విధానం ప్రకారం ప్రతి విదేశీ వర్తకుడు ఒక 'కోహాంగ్' వర్తకునికి జతపర్చబడ్డాడు. విదేశీయుడు వస్తువుల్ని అమ్మడం, కొనడం 'కోహాంగ్' వర్తక శ్రేణి ద్వారానే చేయాలి.

కోహాంగ్ యొక్క అంతులేని అధికారానికి,దోపిడీకి విదేశీ వర్తకులు గురయ్యారు. కోహాంగ్ గుత్తాధిపత్యాన్ని సహించి, అసమానత్వాన్ని , దోపిడీని సహించడానికి కారణం చెనీయ వ్యాపారంలో వారు విశేషమైన లాభాలను ఆర్జించడమేనని చెప్పవచ్చు.

10.7 మొదటి నల్లమందు యుద్ధం

చైనీయులు, ఆంగ్లేయుల మధ్య చిరకాలంగా పెరుగుతున్న పరస్పర అనుమాన దోరణులు ఆంగ్లో- చైనా యుద్ధానికి లేదా మొదటి నల్ల మందు యుద్ధానికి ప్రధాన కారణం

కారణాలు

10.7.1 లేడీహ్యూస్ సంఘట

క్రీ.శ. 1784 లో ఆంగ్లేయుల 'లేడీహ్యూస్' అనే ఓడకు చెందిన గన్నర్ యాదృచ్ఛికంగా చైనీయుడొకణ్ని చంపాడు. అంతట చైనావారు 'గన్నర్' ను చిత్రహింసలు పెట్టి చంపారు. ఆంగ్లేయ నావికుడిని చంపిన విధానం న్యాయ పరిధికి చెందిన కొత్త సమస్య తలెత్తింది. చిత్రహింసలు పెట్టి చంపడం చట్ట వ్యతిరేకమని ఆంగ్లేయులు వాదించగా, చైనీయులు తమ భూభాగంపై 'లేడీహ్యూస్' సంఘటన జరిగినందువల్ల తమ చట్టం ప్రకారం శిక్షించామని వాదించారు. ఈ సంఘటన చైనీయుల- ఆంగ్లేయుల మధ్య ఉద్రిక్తతలను పెంచింది.

10.7.2 టెర్రనోవా వ్యవహారం

న్యాయ పరిధికి సంబంధించిన మరో సమస్యగా టెర్రనోవా వ్యవహారాన్ని పేర్కొనవచ్చు. టెర్రనోవా పుట్టుకతో ఇటాలియన్. కానీ, బాల్టిమోర్‌కు చెందిన 'ఎమిలి' అనే అమెరికన్ ఓడలో ఉద్యోగి. క్రీ.శ. 1821 లో టెర్రనోవా ఒక్క చెనీయ స్త్రీని చంపాడు. టెర్రనోవాను అప్పగించాలని చైనీయులు ఒత్తిడి తెచ్చారు. అమెరికన్లు టెర్రనోవాను అప్పగించారు. టెర్రనోవాను చిత్ర హింసలకు గురిచేసి చంపారు. ఈ విధంగా శిక్షించడం అనాగరికమని పాశ్చాత్యులు భావించారు. ఈ టెర్రనోవా వ్యవహారం చైనీయుల - పాశ్చాత్యుల మధ్య సంఘర్షణను పెంచింది.

10.7.3 మెకార్టినీ రాయబారం

క్రీ.శ. 1792-94 మధ్య చైనా బ్రిటన్ల మధ్య సంబంధాలను పెంపొందింప చేయడానికి ఆంగ్లేయులు మెకార్టినీ అనే రాయబారిని పంపారు. ఇతడు చెనా - బ్రిటన్‌ల మధ్య సంబంధాలను పెంపొందించడానికి విఫలయత్నం చేసి విఫలం చెందారు. తన ప్రయాణం చివరిలో మెకార్టినీ ఈ విధంగా వ్రాసాడు. "చైనాను యూరోపియన్ స్థాయితో పోల్చి నిర్ణయం చేయటం కన్నా భ్రమ ఏదీ వుండదు". క్రీ.శ. 1793 లో మెకార్టినీ వ్యాపార సంబంధాలను గురించి వేడుకోగా, చైనా అధికారులు మా పవిత్ర సామ్రాజ్యంలో అన్ని వస్తువులు విరివిగా దొరకుతాయని, దొరకని వస్తువు ఏదీ లేదని చెప్పడంతో మెకార్టినీ రాయభారం విఫలమై చెనా- బ్రిటన్‌ల మధ్య విభేదాలు ఎక్కువయ్యాయి.

10.7.4 నేపియర్ ఉదంతం

చైనాలో బ్రిటీష్ వ్యాపార సంబంధమైన తొలి సూపరింటెండెంట్‌గా నేపియర్ నియమింపబడ్డాడు. పెకింగ్‌లోని రాజాస్థానంతో ప్రత్యక్ష సంబంధాలు పెట్టుకోవడం వాంచనీయమని ప్రధానమంత్రి పామర్‌స్టోన్ నేపియర్‌కు సలహా ఇచ్చాడు. కాని విదేశీ సంబంధాలకు అనుగుణమైన చైనీయుల ముఖ్య పద్ధతుల్ని నేపియర్ ఉల్లంఘించడంతో, చెనా రాజ ప్రతినిధి నేపియర్ రాకను గుర్తించలేదు. కొద్ది కాలానికే నేపియర్ కూడా జబ్బుపడి మరణించాడు. నేపియర్ మరణించిన తరువాత 5 సంవత్సరాల పాటు రెండు ప్రభుత్వాలు లక్ష్యం లేని అనిశ్చిత విధానాన్ని కొనసాగించాయి.

10.7.5 నల్లమందు వ్యవహారం

ఆంగ్లేయులు నల్లమందును చెనాలో ప్రవేశపెట్టారు. చెనీయులు క్రమ క్రమంగా నల్లమందుకు బానిసలు కావడం ప్రారంభించారు. ఇది గమనించిన చెనా ప్రభుత్వం నల్లమందు వ్యాపారాన్ని నిషేధించడానికి లిన్‌త్సెను కమిషనర్‌గా నియమించింది. లిన్‌త్సె ఆంగ్లేయుల నుండి 20 వేల నల్లమందు పెట్టెలను బలవంతంగా తీసుకొని సముద్రంలోకి

విసిరివేశాడు. లిన్‌త్సి చర్య ఆంగ్ల వర్తకులలో కోపాన్ని రేకెత్తించింది. బ్రిటీష్ వ్యాపారులు తాము నష్టపోయిన నల్లమందుకు నష్టపరిహారం చెల్లించాలని కోరారు. దీనితో లిన్‌త్సి విదేశీయ ఫ్యాక్టరీలపై అనేక ఆంక్షలు విధించాడు. క్రీ.శ. 1839-42 మధ్య జరిగిన యుద్ధాన్ని మొదటి నల్లమందు యుద్ధం అని అన్నప్పటికీ, దీనికి ప్రధాన కారణం నల్లమందు కాదని చైనా కొనసాగిస్తున్న విధానానికి పాశ్చాత్య దృక్పదానికి మధ్య జరిగిన సంఘర్షణ అని క్లైడ్, జీర్స్ అనే చరిత్రకారులు అభిప్రాయపడ్డారు.

10.7.6 తక్షణ కారణం

క్రీ.శ. 1839 జూలై 7 వ తేదీన ఒక చిన్న ఘర్షణ జరిగింది. ఆ ఘర్షణలో ఒక చైనా నావికుడు చనిపోయాడు. చైనా కమిషనర్ లిన్‌త్సి, హత్యకు కారణమైన ఆంగ్లేయుడిని అప్పచెప్పమని బ్రిటీష్ వారిని కోరాడు. అందుకు బ్రిటీష్ సూపరింటెండెంట్ నిరాకరించాడు. దీనితో లిన్‌త్సి బ్రిటీష్ వారిపై తీవ్ర చర్య తీసుకోవడంతో వారు కేంటన్ నుండి మకావొకు పారిపోయారు. ఈ విధంగా మొదటి నల్లమందు యుద్ధం ప్రారంభమైంది.

10.7.7 యుద్ధ గమనం

క్రీ.శ. 1840 ఫిబ్రవరి నెలలో బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం చైనాపై బల ప్రయోగం చేయడానికి నిర్ణయించుకుంది. క్రీ.శ.1840 జూన్ నెలలో 16 యుద్ధ నౌకలు హాంకాంగ్‌కు చేరాయి. 1841 లో బ్రిటీష్ నావికులు కేంటన్‌పై దాడిచేసారు. చీన్ వంశం బ్రిటీష్ నావికా దళాన్ని ఎదుర్కొనే వ్యూహాన్ని ప్రదర్శించలేదు. బ్రిటీష్ సైన్యం చైనా రక్షక దళాలపై దాడిచేసి యాంగ్‌ట్జె ముఖద్వారాన్ని దిగ్బంధించింది. కమిషనర్ లిన్‌త్సి స్థానంలో చిషాన్‌ను నియమించారు. క్రీ.శ.1841 జనవరిలో నిష్ఫలమైన ఒప్పందం జరిగింది. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం హాంకాంగ్‌ను బ్రిటీష్ వారికి బదిలీ చేసారు. బ్రిటీష్ వారికి నష్టపరిహారం చెల్లించడానికి చైనా ప్రభుత్వం అంగీకరించినప్పటికీ 1841 ఆగస్ట్ నుండి 1842 ఆగస్ట్ వరకు యుద్ధం జరిగి 1842 ఆగస్ట్‌లో చైనా నాన్‌కింగ్ లొంగిపోవడంతో ఇరు పక్షాలు నాన్‌కింగ్ సంధికి అంగీకరించాయి.

10.7.8 నాన్‌కింగ్ సంధి అంశాలు

ఆంగ్లో- చైనా యుద్ధం లేదా నల్లమందు యుద్ధం సమాప్తికి చెందిన అంశాలు రెండు ఒప్పందాల్లో ఉన్నాయి. అవి నాన్‌కింగ్ సంధి -1842, బాగ్ ఒప్పందం -1843. వీటి ప్రకారం

1. చైనీయులు బ్రిటీష్ వ్యాపారస్తులకు ఐదు రేవు పట్టణాలు కేంటన్, అమాయ్, ఫూచౌ, నింగ్‌పో, షాంగైలలో వారు నివసించవచ్చు. వ్యాపారం చేసుకోవచ్చు.

2. హాంకాంగ్‌ను శాస్వతంగా బ్రిటీష్ వారికి వదలి చేయాలి.

3. చెనా ' కోహాంగ్' ను రద్దు చేయడానికి అంగీకరించింది. బ్రిటన్ వ్యాపారస్థులు ఇష్టమైన వారితో వ్యాపారం చేసుకునే స్వేచ్ఛ కలదు.

4. యుద్ధ నష్టపరిహారం క్రింద బ్రిటన్‌కు 21 లక్షల పౌండ్లు చెల్లించేందుకు చెనా అంగీకరించింది.

5. ఎగుమతి, దిగుమతి పై ఒకే విధమైన 5 శాతం సుంకాన్ని విధించట్టానికి చెనా అంగీకరించింది.

బాగ్ ఒప్పందం ప్రకారం చెనా, బ్రిటన్ క్రిమినల్ తగాదాల్లో న్యాయ నిర్ణయ పరిధికి ఒప్పుకోవడమే కాకుండా బ్రిటన్‌ను ఎంతో ప్రీతిపాత్రమైన దేశం (Most favour Nation) గా గుర్తించింది. నాన్‌కింగ్, బొగ్ సంధిల అనంతరం 1844- 47 మధ్య కాలంలో చెనా అమెరికా, ఫ్రాన్స్, స్వీడన్, నార్వేలతో ఒప్పందాలను కుదుర్చుకోవలసి వచ్చింది. వినాకే అభిప్రాయపడినట్లుగా ఈ ఒప్పందాలు "చెనీయ పుచ్చకాయలను విదేశీయులు కోసుకొనుట" అనే విధానానికి నాంది పలికాయి. చెనా తన ద్వారాలను తెరవక తప్పని పరిస్థితి ఏర్పడింది.

10.8 రెండవ నల్లమందు యుద్ధం 1856-60

నాన్‌కింగ్ సంధిగాని, అనంతరం ఒప్పందాలెన వాంఘియా, వాంపూలు పాశ్చాత్యులను పూర్తిగా సంతృప్తి పరచలేదు. పై ఒప్పందాల వల్ల ఎన్నో సౌకర్యాలు లభించినప్పటికీ తృప్తిపడక ఇంకా అదనపు సౌకర్యాలు కావాలని కోరారు. విదేశీయులు నల్లమందు వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడం వల్ల దొంగ రవాణా పట్ల, కూలీ వ్యాపారం పట్ల, దక్షిణ చెనా సముద్ర తీరంలో ఓడలను కొల్లగొట్టడం పట్ల చెనీయులు అసంతృప్తులె ఉన్నారు.

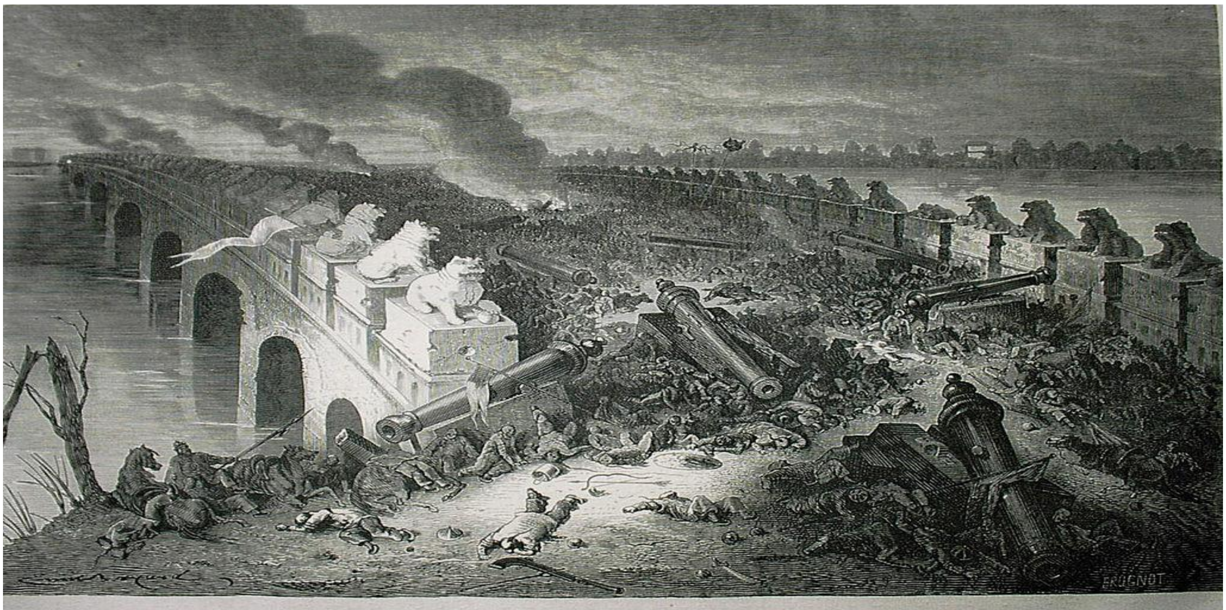

Le pont de Pa-li-Kiao, le soir de la bataille. — Dessin de É. Bayard d'après une esquisse de M. E. Vaumort (album de Mme de Bourboulon).

కారణాలు - 1856-60 సంవత్సరాల మధ్య జరిగిన రెండవ నల్లమందు యుద్ధానికి అనేక కారణాలు వున్నాయి.

10.8.1 నల్లమందు, కూలీ వ్యాపారం

రెండవ నల్లమందు యుద్ధానికి దారితీసిన కారణాలలో మొదటిది నిషేదించబడ్డ నల్లమందును బ్రిటీష్ వారు దొంగతనంగా దిగుమతి చేసి వ్యాపారం కొనసాగించడం. విదేశీయులు చెనీయులను కూలీలుగా ఇతర దేశాలకు పంపటం కూడా చెనీయుల కోపానికి కారణమైంది.

10.8.2 విదేశీ వ్యాపారస్థుల అసంతృప్తి

విదేశీయులు-కేంటన్‌లో ఎదుర్కొన్న ఇబ్బందులు, చెనీయులు విదేశీలయులను అయిష్టతతో చూడగా విదేశీయులు చెనీయులను అసహ్యించుకున్నారు. ఈ కారణం చేత ఇరు పక్షాల మధ్య సంబంధాలు దెబ్బతిన్నాయి.

పై కారణాలకు తోడుగా సుంకాలు వసూలు చేయడానికి ఏర్పాటు చేయబడ్డ ''ఇన్‌స్పెక్టరేట్ ఆఫ్ కస్టమ్స్''పై విదేశీ అధికారుల అజమాయిషీ, చెనీయ, విదేశీయ వ్యాపారస్థులకు మధ్య ఉన్న అసంతృప్తిని మరింతగా రెచ్చగొట్టింది.

10.8.3 మత ప్రచార కార్యక్రమాలు

ఐరోపాలో క్రైస్తవ మత ప్రచారాన్ని, స్థానికులైన చెనీయులు సహించలేకపోయారు. స్థానికులు అప్పుడప్పుడు విదేశీయ మత ప్రచారకులపై దాడి చేసేవారు. ఈ దాడులు దౌత్య సంబంధాలను దెబ్బతీసాయి. విదేశీయులు చెనీయులపై తీసుకున్న చర్యలు చెనీయుల ఆత్మాభిమానాన్ని దెబ్బకొట్టాయి. అబె-చాప్‌దలెన్ అను ఫ్రెంచి మత ప్రచారకుని హత్య చెనా -ఫ్రెంచి దేశాల మధ్య తీవ్రమైన తగాదాకు కారణమైంది.

10.8.4 తక్షణ కారణం

లోర్చాయారో సంఘటన, అబె-చాప్‌దలెన్ హత్య రెండవ నల్లమందు యుద్ధానికి తక్షణ కారణాలు. లోర్చాయారో అనేది ఓడపేరు. ఈ ఓడ నావికుడు ఆంగ్లేయుడు. ఈ ఓడపై ఎగిరే పతాకం ఆంగ్లేయులది. ఆ ఓడ సరుకులను దొంగ రవాణా చేస్తుండగా చెనీయులు పట్టుకుని నావికులను బంధీలుగా చేసుకొని జైలుకు పంపారు. తమ సార్వభౌమాధికారానికి అవమానంగా భావించిన ఆంగ్లేయలు, తమ నావికుడిని తక్షణమే విడుదల చేయాలని కోరారు. కానీ చెనీయ రాజ ప్రతినిధి ఆంగ్లేయుల కోర్కెను తిరస్కరించడంతో బ్రిటీష్ వారు

చెనా పైకి సైన్యాన్ని పంపారు. అంతేగాక ఫ్రెంచి ప్రభుత్వం కూడ తమ మత ప్రచారకుడు అబె-చాప్‌దలెన్ హత్యకు నష్ట పరిహారాన్నిచెల్లించాలని కోరింది. తుదకు ఇంగ్లాండ్, ఫ్రాన్స్‌లు చెనీయులపై యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యారు.

10.8.5 యుద్ధ క్రమం

సంయుక్త ఆంగ్లో- ఫ్రెంచ్ సైన్యాలు డిసెంబర్ 1857 లో కేంటన్‌పై దాడిచేసి ఆక్రమించుకున్నాయి. వైస్రాయ్‌ను బంధించి భారత దేశానికి పంపగా అతడు అక్కడే మరణించాడు. యుద్ధంలో ఓడిపోయిన చెనా, టియాంట్‌సిన్ సంధిపై సంతకం చేసింది.

10.8.6 టియాంట్‌సిన్ సంధి ఒప్పందాలు

1. ఒక బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ మంత్రి పెకింగ్‌లో నివసించడానికి చెనా అంగీకరించింది.
2. బ్రిటీష్ వారు చెనాలోని అతి దూర ప్రాంతాల్లో కూడా బ్రిటీష్ కాన్సల్ ఇచ్చిన పాస్‌పోర్టులపై స్థానిక అధికారులు సంతకం చేయగా ఆ పాస్‌పోర్టుల సహాయంతో ప్రయాణం చేయవచ్చని అంగీకరించారు.
3. యాంగ్‌ట్జె నదిలో విదేశీయులు వ్యాపారం చేయడానికి ఉన్న హక్కును అంగీకరించి, అదనంగా చెపో, చింకియాంగ్, హన్‌కౌ, కుయాంగ్‌పౌ, న్యూచౌవాంగ్, స్వాటౌ, వెంచౌ, నాన్‌కియన్ రేవు పట్టణాలనుతెరచుటకు ఒప్పుకున్నారు.
4. క్రైస్తవ మత ప్రచారకుల హక్కులను పరిరక్షించేందుకు అంగీకరించింది.
5. నల్లమందు వ్యాపారంపై చట్టబద్ధత పొందడంలో బ్రిటీష్ వారు సఫలమయ్యారు.

టియాంట్‌సిన్ సంధిని నాటి చెనా చక్రవర్తి సియన్‌ఫెంగ్ ఒప్పుకోవడానికి సిద్ధపడలేదు. అందువల్ల ఆంగ్లో -ఫ్రెంచి సైన్యాలు చక్రవర్తి వేసవి రాజ ప్రసాదాన్ని ముట్టడించాయి. సియన్‌ఫెంగ్ జెహోల్‌లో తలదాచుకోవలసి వచ్చింది. చివరకు 1860 లో పెకింగ్ సంధితో రెండవ నల్లమందు యుద్ధం ముగిసింది.

10.9 ప్రశ్నలు

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు వ్యాసరూప సమాధానాలు వ్రాయండి.

1. పశ్చిమ దేశాలు చెనాలో అడుగుపెట్టిన విధానం గూర్చి వ్రాయండి.

2. పశ్చిమ దేశాలకు -చెనాకు మధ్యగల సంబంధాలను వివరించండి.

3. మొదటి నల్లమందు యుద్ధానికి దారి తీసిన పరిస్థితులను వ్రాయండి.

4. రెండవ నల్లమందు యుద్ధానికి గల కారణాలను, దాని ఫలితాలను వ్రాయండి.

10.10 ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు స్వల్ప సమాధానాలు వ్రాయుము.

1. నల్లమందు వ్యాపారం గూర్చి వ్రాయుము.

2. నాని కింగ్ సంధి ప్రాధాన్యత గూర్చి వ్రాయుము.

3. టియాంటిసిన్ సంధి, పెకింగ్ సంధుల ప్రాధాన్యత తెలుపుము.

4. కోహాంగ్ అనగా నేమి? విదేశీ వ్యాపారంలో దాని ప్రాధాన్యత ఏమిటి?

10.11ఉపయుక్త గ్రంధాలు

1. దూర్య ప్రాచ్య చరిత్ర క్రీ.శ. 1840 - 1964 - డా.బి.ఆర్ అంబేద్కర్ సార్వత్రిక

2. History of Modern India - R.S. Gupta

3. The Far East - Paul.H.chyde

డా.K. బడెసాహెబ్

పాఠము : 11

మేజీ యుగం

11.0 లక్ష్యాలు

11.1 పరిచయం

11.2 భూస్వామ్య వ్యవస్థ రద్దు

11.3 1889 రాజ్యాంగం

11.4 మేజీ యుగంలో సామాజిక- ఆర్థిక - సైనిక ప్రగతి

11.5 విద్యా సంస్కరణలు

11.6 సైనిక సంస్కరణలు

11.7 పారిశ్రామికాభివృద్ధి

11.8 ఆర్థికాభివృద్ధి

11.9 ఇతర సంస్కరణలు

11.10 పరీక్ష నమూనా ప్రశ్నలు

11.11 స్వల్ప సమాధాన ప్రశ్నలు

11.12 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

11.0 లక్ష్యాలు

ఈ పాఠం చదవడం వల్ల ఈ క్రింది విషయాలను అవగాహన చేసుకోవచ్చు.

1. మేజీ పునరుద్ధరణ జరిగిన తీరు

2. ముత్సుహిటో చక్రవర్తి చేసిన సంస్కరణలు

3.నూతన రాజ్యాంగం యొక్క ప్రాముఖ్యత

4. మేజీ యుగంలో సాధించిన సామాజిక, ఆర్థిక, సైనిక ప్రగతి

11.1. పరిచయం

జపాన్ దేశంలో 'మేజీ పునరుద్ధరణ' ఒక రాజకీయ విప్లవంగా చెప్పవచ్చు. 1867 లో జపాన్‌లో టోకుగవా షోగునేట్ పతనం జరిగి, రెండున్నర దశాబ్దాల భూస్వామ్యపాలన అంతమైంది. రాజకీయాలకు దూరంగా ఉన్న ముత్సుహిటో చక్రవర్తి 1868 లో సంపూర్ణాధికారాలతో యెడలో సింహాసనమధిష్టించాడు. ముత్సుహిటో "మేజీ" లేక "ప్రాజ్ఞ ప్రభుత్వం" అన్న పరిపాలనా నామాన్ని ధరించాడు. మేజీ పునరుద్ధరణ కాలంలో జపాన్‌లో రాజకీయ, ఆర్థిక మరియు సామాజిక రంగాలలో గణనీయమైన మార్పులు వచ్చాయి. జపాన్ ఆధునీకరించబడి,ప్రాశ్చాత్య కరించబడింది. 1868-1912 మధ్య కాలాన్నే మేజీ పునరుద్ధరణ కాలంగా వ్యవహరిస్తారు. ప్రపంచంలోని ఇతర దేశాలతో సమానంగా జపాన్ కూడా అభివృద్ధి చెందడానికి ముత్సుహిటో చూపించిన ఉత్సాహాన్ని, ఏకాగ్రతను నాటి ఉపన్యాసంలోని ఈ మాటలలో చూడవచ్చు. "ఇతర ప్రపంచ దేశాలలో మన స్థానాన్ని నిలుపుకోవడానికి, మన పూర్వుల ఆశయాలను నిజం చేయడానికి రాత్రింబవళ్లు ఆలోచిస్తున్నాం. ప్రపంచమంతా ఎంతో అభివృద్ధి చెందుతూ, ప్రతి రాజ్యం అన్ని వైపులకు విస్తరిస్తూ ఉంటే మన దేశం మాత్రం తక్కిన ప్రపంచానికి దూరంగా వుంది.... అందుకే మన బిలియన్ ప్రజలకు సుఖ సంతోషాలనందించడానికి, అనంతమైన సముద్రాల పర్యంతం మన దేశ ప్రభావాన్ని వ్యాపింపజేయడానికి, మన దేశాన్ని ధృడమైన పునాదుల మీద నిలబెట్టడానికి ప్రతినబూనుతున్నాం".

11.2 భూస్వామ్య వ్యవస్థ రద్దు

జపాన్‌లోముత్సుహిటో చక్రవర్తి 1871లో భూస్వామ్య వ్యవస్థను రద్దు చేస్తూ శాసనం కూడా చేసాడు. రక్తపాత రహితం, సామాజికమూ అయిన ఈ విప్లవ సాధనలో స్వార్థ ప్రయోజనాలూ, దేశ శ్రేయస్సు కూడా కారణమయ్యాయి. భూస్వామ్య విధానం రద్దు వల్ల తమ ప్రతిభను ఇంకా విశాలమైన రంగాలలో చూపించవచ్చనుకొన్నారు- సమురాయ్.

విదేశీ ప్రభావాన్ని ఎదుర్కొనే శక్తిని జపాన్ సంపాదించాలంటే భూస్వామ్యాన్ని రద్దు చేయవలసిన అవసరాన్ని కూడా ఈ వర్గాలు గుర్తించాయి. భూస్వామ్య ప్రభువులు, యోధ వర్గమూ కాక జపాన్ సమాజంలోని ఇతర వర్గాలపై కూడ భూస్వామ్యం రద్దు ప్రభావం పడింది. ఇది సాంఘిక వర్గాల నూతన కలయికలకు దారి తీసింది. భూస్వామ్య, పెట్టుబడి దారు, వడ్డీవ్యాపారి ఈ మూడు వర్గాలు కలసి ఒక కొత్త ధనిక వర్గ మేర్పడింది. ఇది పెట్టుబడి దారీ ఆర్థిక వ్యవస్థకు దారి తీసింది. జపాన్ రైతులను అధిక భూమి పన్ను భారం బాధించినా మరోవైపు కొత్త అధునాతన వ్యవసాయ పద్ధతులనూ, పెట్టుబడులనూ పెట్టడం ద్వారా ఆహార, వాణిజ్య పంటలను అధికం చేయడానికి ప్రేరేపించింది. ఈ విధంగా వ్యవసాయ ప్రగతి ప్రారంభమైంది. రైతాంగంలోనూ, సమురాయ్‌లలోనూ కల్గిన అసంతృప్తి 1876-77 లో హింసాత్మక ఆందోళన చెలరేగింది. ప్రభుత్వం దీన్ని తేలికగా అణచి వేసింది. తర్వాత జపాన్‌లో భూస్వామ్య వాదం పూర్తిగా చచ్చిపోయింది.

11.3 1889 రాజ్యాంగం

1868 లో మెయిజీ స్థాపన జరిగినప్పటికీ 1889 లో మాత్రమే నూతన రాజ్యాంగ పరికల్పన జరిగింది. పాశ్చాత్య రాజ్యాంగం పరిశీలనకు, ఈటోను విదేశాలకు పంపడం జరిగింది. 1883 లో ఆయన విదేశాల నుండి తిరిగి రాగానే తన ఆధ్వర్యంలో అత్యంత రహస్యంగా రాజ్యాంగాన్ని నిర్మించడానికి ఒక బ్యూరోను ఏర్పాటు చేసారు. రాజ్యాంగ నిర్మాణ కార్యక్రమం చాలా వరకు పూర్తయిన తరువాత ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలో భాగంగా ఒక ప్రీవీ కౌన్సిల్‌ను ఏర్పరిచారు. ఈటో దానికి అధ్యక్షుడయ్యాడు. ప్రివీకౌన్సిల్ రాజ్యాంగాన్ని పరిశీలించడం ప్రారంభించింది. ప్రివీకౌన్సిల్ దీన్ని అంగీకరించిన తరువాత 1889 ఫిబ్రవరి 11 వ తేదీ ముత్సుహిటో చక్రవర్తి ప్రజలకు రాజ్యాంగాన్ని బహుకరించాడు. దీనినను సరించి డెట్, మంత్రి మండలి, ప్రివీ కౌన్సిల్, న్యాయవ్యవస్థ, పాలనా యంత్రాంగంలో ప్రధాన భూమిక నిర్వహిస్తాయి. రాజ్యాంగాన్ని అనుసరించి సర్వాధికారాలు చక్రవర్తి చేతుల్లోనే ఉంటాయి. విదేశాలపై యుద్ధాలు ప్రకటించడం, స్వదేశంలో సైనిక పాలన విధించడం,ఆర్డినెన్సులను జారీ చేసే అధికారం, డెట్‌ను సమావేశపర్చే అధికారం, రద్దుచేసే అధికారం చక్రవర్తికే ఉన్నాయి. మొత్తం మీద అత్యున్నత రాజ్యాంగ శక్తి చక్రవర్తే.

జపాన్ శాసన సభ డెట్. ఇందులో రెండు సభలుంటాయి. మొదటిది పెద్దల సభ (House of Peers) ఇది ఎగువ సభ. రెండవది ప్రజల సభ (House of Representatives)

ఇది దిగువ సభ. పెద్దల సభ కులీనుల సభ. ఆర్థిక బిల్లులు మినహా అన్ని బిల్లులు ఈ సభలో ప్రవేశపెట్టవచ్చు. ప్రజల సభలో ప్రజలచే ఎన్నికైన సభ్యులుంటారు. అయితే ఓటు చేసే హక్కు ఆస్తి ఉన్న వారికిమాత్రమే పరిమితం చేయడం జరిగింది. బడ్జెట్ ప్రతిపాదనలు ఈ సభలోనే చేస్తారు. ఏ బిల్లయినా రెండు సభలలో ప్రవేశపెట్టిన తర్వాతే చక్రవర్తికి పంపిస్తారు. కార్య నిర్వాహణ శాఖలో ఒక మంత్రి మండలి ఉంటుంది. మంత్రులందరిని చక్రవర్తే నియమిస్తాడు. మంత్రి వర్గానికి ప్రధాన మంత్రే నాయకుడు. మంత్రివర్గం చక్రవర్తికు బాధ్యత వహిస్తుంది. చక్రవర్తికి సలహాలనిస్తుంది. చక్రవర్తికి సహాయ సహకారాలు అందించడానికి ప్రీవీకౌన్సిల్ మరియు రాజ్యాంగేతర వ్యవస్థ అయిన 'జెన్రో' ఉంది. జెన్రో లో ప్రముఖ భూస్వాములు, పెట్టుబడిదారులు, సమురామ్ వర్గానికి చెందిన ప్రముఖులు ఉంటారు. జెన్రో సలహాలకు చక్రవర్తి ప్రాధాన్యత వహిస్తాడు.

రాజ్యాంగం న్యాయ వ్యవస్థను రూపొందించింది. ప్రతి పౌరుని హక్కులను కాపాడటానికి, తగిన విధంగా ప్రతి పౌరుడు బాధ్యతలను నెరవేర్చేటట్టు చూడటానికి న్యాయస్థానాలున్నాయి. చట్టవిరుద్ధంగా ఎవరిని నిర్భందించడానికి వీలులేదు. న్యాయమూర్తులను నియమించే అధికారం, తొలగించే అధికారం చక్రవర్తికే ఉంది.

మేజీ నూతన రాజ్యాంగంలో అనేక లోపాలున్నాయి. పాశ్చాత్య భావాలను జీర్ణించుకోకుండా కేవలం పాశ్చాత్య వ్యవస్థలను స్వీకరించడం జపాన్ రాజకీయ వ్యవస్థ అనారోగ్యకరంగా తయారవడానికి కారణమైంది. ఈ సమన్వయ రాహిత్యమే 20వ శతాబ్దపు మూడో దశకంలో సైనిక ప్రాబల్యం రూపంలో వ్యక్తమైంది. ఎన్ని విమర్శలున్నప్పటికి వాస్తవంగా ఇది పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వంగా కొనసాగిందనే చెప్పాలి. జపాన్ రాజ్యాంగం అమెరికా, ఇంగ్లాండ్, ఫ్రాన్స్ రాజ్యాంగాలంత ప్రజాస్వామికం కానప్పటికి, జర్మనీ, ఆస్ట్రియా, స్పెయిన్ రాజ్యాంగాల కన్నా ప్రజాస్వామికమైనదేనన్న విషయాన్ని గమనించాలి.

11.4 మేజీ యుగంలో సామాజిక- ఆర్థిక - సైనిక ప్రగతి

మేజీ విప్లవం తర్వాత జపాన్ ఆధునీకరణపై అనేక సంస్కరణలు జరిగాయి. విద్యావిధానం, సైనిక, నౌకాదళవ్యవస్థ, ఆర్థిక పరంగా 1868 నుండి 1895 వరకు ఆధునికీకరణ సాధించింది మేజీ యుగంలో జపాన్ సాధించిన అభివృద్ధి ప్రపంచాన్ని ఆశ్చర్యపరిచింది. చక్రవర్తి ముత్సుహిటో దేశాభివృద్ధికి చిత్తుశుద్దితో కృషి చేసాడు. రాజధానిని 'క్యోటో' నుండి 'యెడో'కు మార్చి దానికి 'టోక్యో' అని పేరు పెట్టాడు. దేశాన్ని ఆధునీకరించడానికి అనేక సంస్కరణలు ప్రవేశ పెట్టాడు.

11.5 విద్యా సంస్కరణలు

ఆధునిక జపాన్ ఆసక్తి ఇతర రంగాలలో కంటే విద్యారంగంలో స్పష్టంగా ప్రతిబింబిస్తుంది. భూస్వామ్య ఫలితంగా ఏర్పడ్డ అజ్ఞానం, అవిద్య,మూఢ విశ్వాసాలు దేశాభివృద్ధికి పెద్ద అవరోధాలుగా ఉన్నట్లు ప్రభుత్వం గుర్తించింది. వీటిని నిర్మూలించడానికి ప్రజలంతా ఉన్నత వర్గానికి చెందినవారైనా, నిమ్న వర్గానికి చెందిన వారైనా , స్త్రీలైనా, పురుషులైనా విద్యావంతులు కావలసిందేనని, మొత్తం సామ్రాజ్యంలో ఒక కుటుంబం కానీ, ఒక వ్యక్తిగాని అజ్ఞానం గానూ, విద్యా రహితంగానూ ఉండరాదని క్రీ.శ.1879 లో విద్యాశాఖ ప్రకటించింది. 1872 లో నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యావిధానాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు. విద్యా విధానంలో ఫ్రాన్స్, అమెరికా దేశాల పాఠ్య ప్రణాళికలను అనుసరించారు. వృత్తి విద్యకు ప్రాధాన్యత పెరిగింది. పాశ్చాత్య చరిత్ర పఠనీయాంశమైంది. జె. యస్.మిల్, బెంథామ్ వంటి రాజనీతిజ్ఞుల భావాలు ప్రచారంలోకి వచ్చాయి. క్రీ.శ. 1902 లో స్త్రీ విద్యకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు. ఎంత పాశ్చాత్యీకరణ జరిగినా మౌలికమైన జాతీయ దృక్పథాన్ని విడనాడకుండా ఉండటంలో జపాన్ విద్యా విధానం గుర్తింపు పొందింది.

11.6 సైనిక సంస్కరణలు

చైనాలో ని సంఘటనలు, పాశ్చాత్య సైనిక శక్తి, జపాన్‌ను మేల్కొలిపాయి. అందుకు పాశ్చాత్య పద్ధతిలో తమ సైన్యాన్ని, నౌకాదళాన్ని ఆధునీకరించాలని నిశ్చయించుకున్నారు. 1869 లో సైనిక శాఖ ప్రారంభమైంది. డైమ్యోల ఆధీనంలోనున్న సైన్యాలన్నింటిని జాతీయం చేసి జాతీయ సైనిక శిక్షణను ప్రవేశపెట్టారు. ప్రతి పౌరుడు 3 సంవత్సరాలు సైన్యంలో పనిచేయాలన్న నిబంధన ఏర్పడింది. సైన్యం వలనే నౌకాదళాభివృద్ధి కూడా గణనీయమైంది. పాశ్చాత్య పద్ధతిలో నౌకాదళ శిక్షణా సంస్థలు ఏర్పడ్డాయి. యొకుసుకా ఓడ నిర్మాణ కేంద్రాలలో 1875 లో మొదటి యుద్ధ నౌక నిర్మించబడింది. 1882 నాటికి జపాన్ స్వయం సమృద్ధి సాధించి 1894 నాటికి చైనాపై విజయం సాధించగల స్థాయిని అందుకుంది. ప్రపంచం జపాన్ ఆధిక్యతను గుర్తించింది.

11.7 పారిశ్రామికాభివృద్ధి

మేజీ యుగంలో జపాన్ పారిశ్రామికంగా ఎంతో ప్రగతిని సాధించింది . అమెరికా,ఐరోపా ల నుండి అత్యాధునిక యంత్రాలను దిగుమతి చేసుకున్నారు. ప్రభుత్వం పారిశ్రామికాభివృద్ధికి

అన్ని సదుపాయాలను సమకూర్చింది. ప్రైవేట్ రంగంలో పరిశ్రమల అభివృద్ధికి సహకారాన్నందించింది. ప్రైవేట్ రంగంలో 'జైబుత్సో' అనే వర్గం అవకాశాలు చేజిక్కించుకొని పరిశ్రమలు స్థాపించి ఆధిక్యత పొందింది. విదేశీ వ్యాపారం, నౌకా నిర్మాణం, నూనె గనులు, పంచదార ఫ్యాక్టరీలు జైబుత్సో వర్గం కైవసం అయ్యాయి. 1890 లో ఆవిరితో నడిచే ఆధునిక కర్మాగారాలున్నాయని జపాన్ గొప్పగా చెప్పుకునేటట్లయింది. 1890 తర్వాత పారిశ్రామికాభివృద్ధి అత్యంత వేగంతో కొనసాగింది.

11.8 ఆర్థికాభివృద్ధి

వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాలలో సాధించిన అభివృద్ధి వల్ల, వర్తక వాణిజ్యాల విస్తరణ వల్ల జపాన్ ఆర్థిక రంగం ఎంతో బలపడింది. 1873 లో తొలి జాతీయ బ్యాంకు స్థాపితమైంది. 1879 నాటికి జాతీయ బ్యాంకుల సంఖ్య 156 కు పెరిగింది. 1882 లో కేంద్ర బ్యాంకు స్థాపితమైంది. పారిశ్రామిక, వ్యవసాయిక బ్యాంకులు వెలిసాయి. 1894- 96 చెనా యుద్ధం తర్వాత ''హైపోతిక్ బ్యాంక్'', 46 పారిశ్రామిక, వ్యవసాయిక బ్యాంకులు, 'బ్యాంక్ ఆఫ్ ఫార్మోజా' మొదలెన బ్యాంకులు స్థాపించబడ్డాయి.

11.9 ఇతర సంస్కరణలు

ఆర్థిక విప్లవ సాధనకు రవాణా, వార్తా ప్రసారాలు సాధనాలు కాబట్టి, రెల్వే, తంతి తపాలా వ్యవస్థల నిర్మాణానికి మేజీ నాయకులు తమ శక్తులను ఉపయోగించారు.

1872లో టోక్యో, యోకోహామాల మధ్య 18 మైళ్ల పొడవైన మొదటి రెలు మార్గాన్ని ప్రయాణీకులకు ఏర్పరిచారు. 1873 తర్వాత రెలు, రోడ్లు వేసే కార్యక్రమం వేగంగా సాగింది. 1895 నాటికి ప్రభుత్వం 2500 కి.మీ. పొడవైన రెలు మార్గాలను నిర్మించగలిగింది. 1877 నాటికి ఆధునిక తపాల పద్ధతి ప్రవేశపెట్టబడిఌది. జపాన్ అంతర్జాతీయ తపాలా సంఘంలో సభ్యత్వాన్ని పొందింది. 1869లో టోకో-యోకోహామాల మధ్య తంతి తీగలు పడ్డాయి. 1894 నాటికి 762 తంతి కార్యాలయాలు తెరవడం జరిగింది. వాణిజ్య పంటలకు ప్రాధాన్యత పెరిగింది. మేజీ ప్రభుత్వంలో టోక్యో, బసాకా, మహ్హామా వంటి పట్టణాలు అభివృద్ధి చెందాయి. కోబె, నాగసాకి, యెకొసుకా నగరాలు పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందాయి. 1873 లో గ్రిగేరియన్ కాలెండర్ అమలులోకి వచ్చింది.

ఈ విధంగా 1868- 1894 మేజీ సంధి కాలంలో సామాజిక, ఆర్థిక సైనిక రంగాలలో జపాన్ అద్భుతమైన ప్రగతిని సాధించింది. ఆధునిక పాఠశాల విధానం విజయవంతంగా ఆచరణలోకి వచ్చింది. రవాణా, వార్త ప్రసారాల వ్యవస్థలు సమగ్రతను సాధించాయి. పరిశ్రమ త్వరతగతిన అభివృద్ధికి బలమైన పునాదులు పడ్డాయి. కరెన్సీ, బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థలు సంస్కరించబడి జాతీయమయ్యాయి. వ్యవసాయిక ప్రగతికి గట్టి పునాదిగా భూమిమీద యాజమాన్యాన్ని, వ్యవసాయంలో శాస్త్రీయ పద్ధతులను ప్రవేశ పెట్టడం జరిగింది. ఈవిధంగా 1894 నాటికి జపాన్ ఆధునికీకరణ పూర్తయింది.

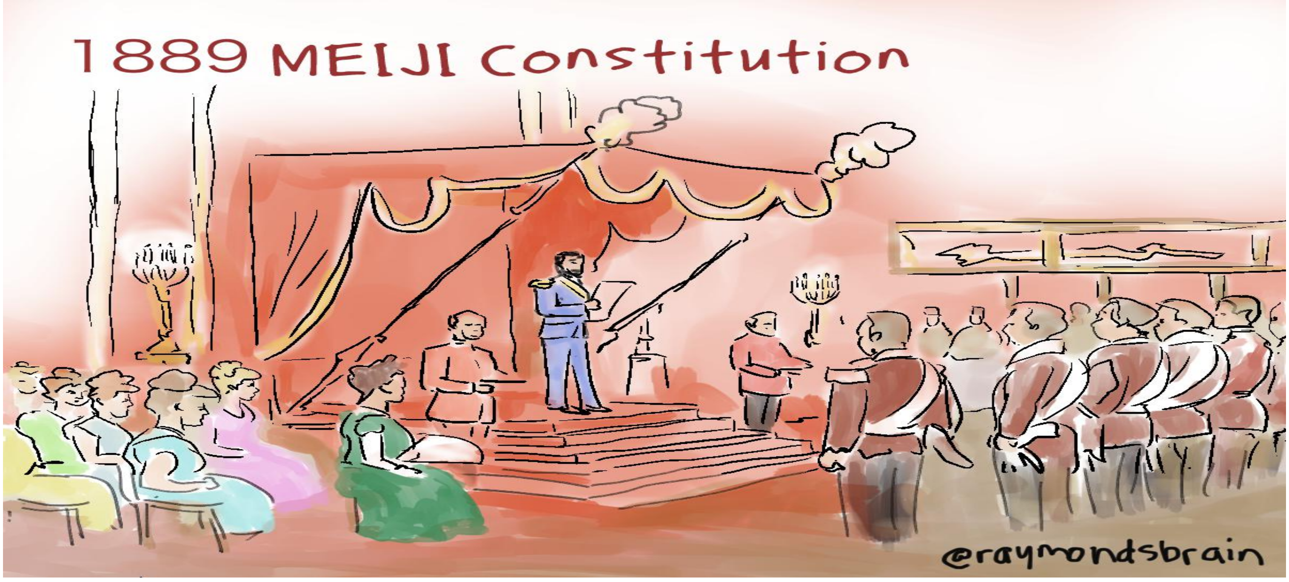

11.10 పరీక్ష నమూనా ప్రశ్నలు

వ్యాస రూప సమాధానాలు వ్రాయండి.

1. మేజీ పునరుద్ధరణ జరిగిన తీరు - దాని ప్రాముఖ్యత ఏమిటి?
2. మేజీ కాలంలో జరిగిన భూస్వామ్యరద్దు, రాజ్యాంగ సంస్కరణలను గూర్చి వ్రాయండి.
3. మేజీ కాలంలో జరిగిన విద్యా, పారిశ్రామిక ప్రగతిని అంచనా వేయండి.
4. మేజీ కాలంలో జరిగిన సైనిక, ఆర్థిక ప్రగతిని గూర్చి వ్రాయండి.
5. మేజీ యుగంలో జరిగిన సామాజిక, ఆర్థిక ప్రగతిని గూర్చివివరించండి.

11.11 స్వల్ప సమాధాన ప్రశ్నలు

1. భూస్వామ్య వ్యవస్థ రద్దు
2. 1889 జపాన్ రాజ్యాంగం
3. రెల్వే, తంతి, తపాలా సౌకర్యాలు
4. పారిశ్రామిక ప్రగతి

11.12 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. Nationalism in Japan - AJ. Brown

2. The Far East - Clyde, P H. Beers

Dr.K. బడేసాహెబ్

పాఠము :12

ఇటలీఏకీకరణ

12.1 ఉపోద్ఘాతము
12.2 ఇటలీ సమైక్యత- తొలి ప్రయత్నాలు
12.3 జోసఫ్ మాజిని
12.4 జియోబర్టి
12.5 రెండో విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేల్
12.6 కౌంట్ కవూర్
12.7 గారీబాల్డి
12.8 ఇటలీ సమైక్యం జరిగిన వైనం

1.2.1 ఉపోద్ఘాతము

మధ్యయుగాల్లో ఇటలీలో నగర రాజ్యాలు ఉండేవి. ఈ నగర రాజ్యాల్లో ఎక్కువ శాతం రిపబ్లిక్ ప్రభుత్వాలు, తక్కువగా నిరంకుశ ప్రభుత్వాలు ఉండేవి. రిపబ్లిక్ నగర రాజ్యాల్లో కూడా తక్కువ జనపాలన ఉండేది. ప్రభుత్వాధిపతి డోజ్. (Doge) . ఈ నగర రాజాల్లో ఐకమత్యం లేదు. పరిపాలన అంతా ఒకే విధంగా లేదు. కుట్రలు, కుతంత్రాలు ఇటలీ రాజకీయాల్లో సర్వసామాన్య మయ్యాయి.

నవీన యుగారంభానికి ఇటలీ అన్ని అసంఖ్యాక రాజ్యాల్లో ఫ్లోరెన్స్, మిలాన్, వెనీస్ నెపుల్స్, పోపు రాజ్యాలు ప్రధానమైనవి. రాజకీయ అనిశ్చితిని ఆసరాగా చేసుకుని ఇతర దేశాలు ఇటలీ రాజ్యంపై దాడులు ప్రారంభించారు. ఇటలీ ప్రక్క దేశాలకు రణరంగం అయ్యింది. ఫలితంగా ఫ్రాన్స్, స్పెయిన్, ఆస్ట్రియా, జర్మనీ దేశాల పాలనలోనికి పోయాయి. ఇటలీని నామమాత్రపు రాజ్యంగా చేశారు. అయితే నెపోలియన్ బోనపార్టీ ఇటలీని జయించి మూడు పెద్ద రాజ్యాలుగా చేసి ఒకే కేంద్రప్రభుత్వం పాలనలోనికి తెచ్చి ప్రాంతీయ భేదాలు లేకుండా జాతీయ భావం ప్రజల్లో కలుగ చేశాడు.

నెపోలియన్ పతనానంతరం క్రీ.శ 1815 సం.॥ లోయూరప్‌లో అగ్రరాజ్యాలు వియన్నా పట్టణంలో సమావేశం జరిపి పూర్వపాలకులకు ఇటలీని పంచి పెట్టడం జరిగింది. వియన్నా కాంగ్రెస్ నిర్ణయం ప్రకారం లంబార్టీ, వెనిషియా, ఆస్ట్రియా పాలనలో టస్కనీ,ఫార్మా, మొడెనా, లుక్కా, హాప్‌స్‌బర్గ్ పాలనలో రోమాగ్నా, మార్చెస్, అంబియా, పోపు పాలనలో నేపుల్స్, సిసిలీ బూర్బన్ వంశరాజుల పాలనలో షిడ్‌మాండ్, సార్డీనియా, సవాయ్, జెనివా సవాయ్ పాలనలో ఉన్నాయి. ఒక్క సవాయ్ వంశస్థులు తప్ప అందరూ నిరంకుశులు, స్వార్థపరులు.

19 వ శతాబ్దం ఉదార వాదం, జాతీయ భావాలకు ఆలవాలం అయ్యింది. ప్రజల మెదళ్ళను పదును పెట్టి వారి ఆలోచనా ధోరణిని మలుపు తిప్పిన వారిలో..హెగెల్, ఫిక్టె, గెటెల వంటి తత్వవేత్తల రచనలు, పారిశ్రామిక విప్లవం, నెపోలియన్ బోనపార్టీ స్థాపించినలి గూరియన్, సిజల్పైన రిపబ్లిక్ రాజ్యాలు, రైన్ నది సమాఖ్య ప్రభావాలు తోడ్పడ్డాయి. ఆ కాలంలో ఏర్పడిన జాతీయ వాదం వలన, జాతీయ ఉద్యమాల వలన బ్రిటీష్, రష్యా,

ఆస్ట్రియా, టర్కీ సామ్రాజ్యాలు బీటలు ఇచ్చాయి. దక్షిణ ఆఫ్రికా, కెనడా, దక్షిణ అమెరికా ఫిన్లాండ్, పోలాండ్, క్రోషియా, డాల్మటియా, హంగేరి, సెర్బియా, ఆల్బేనియా, మాంటినెగ్రో ప్రాంత ప్రజలు తిరుగుబాట్లు చేసి సాధించుకున్నవి. ఇవన్నీ కూడా ఇటలీ ప్రజల మనోభావాలను మరింత ధృడపరిచాయి.

12.2 ఇటలీ సమైఖ్యత -తొలి ప్రయత్నాలు

ఇటలీ ప్రజల వాక్స్వాతంత్ర్యం, స్వేచ్ఛ, సమానత్వం అన్ని హరించవేయబడి, జాతీయ ఉదార భావాలను వదులుకోలేక 19వ శతాబ్ధి ఆరంభానికి కార్బొనరీ అనే సంఘం ఏర్పాటు చేసారు. ఈ సంఘం నలు దిశల వ్యాపించింది. ఈ సంఘానికి ఒకే పతాకం, సాంకేతిక భాష, నియమ నిబంధనలు ఉన్నాయి. అన్ని వృత్తుల వారు ఇందులో సభ్యులుగా చేరవచ్చు. జాతీయత, ఉదారవాదం వీరి లక్ష్యాలు. కార్బొనరీ అంటే బొగ్గు కాల్చేవారని అర్థం. ఈ సంఘం ఆశయాలకు వారు పెట్టిన పేరు సార్థకం అయ్యింది.

1820 లో నేపుల్స్, పోప్ రాజ్యాలు.. పార్మా, మొడినా ప్రాంతాల్లో తిరుగుబాట్లు చేసారు. అయితే ఆస్ట్రియా సైన్యాలు తిరుగుబాట్లను అణచి వేశాయి. 1821లో ఫిడ్మాండ్‌లో ఉదార రాజ్యం కొరకు ప్రజలు చేసిన ఆందోళన వలన ఫిడ్మాండ్ రాజు 1వ ఇమ్మాన్యుయేల్ రాజ్య పరిత్యాగం చేయడం వలన అతని కుమారుడు చార్లెస్ అల్బర్ట్ రాజుగా సింహాసనం అధిష్టించడంతో ప్రజలు కోరికను మన్నించడం జరిగింది.

ఫ్రాన్స్ విప్లవ ప్రభావం

1848లో ఫ్రాన్స్‌లో సంభవించిన విప్లవం వలవ జర్మనీ, ఆస్ట్రియా, ఇటలీలో విప్లవ జ్వాలలు చెలరేగాయి. వియన్నాలో జరిగిన తిరుగుబాటు వార్తలు వెనిషియా, లొంబార్టీ ప్రజలలో చైతన్యాన్ని కల్గించి తిరుగుబాటు చేసేలా ప్రేరేపించాయి. ఈ తిరుగుబాటును ఆస్ట్రియా సేనలు నిలువరించలేకపోయాయి. స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నాయి. ఇదే బాటలో సిసిలీ, ముస్కని ప్రజలు తిరుగుబాటు చేసి స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించినాయి. ఈ తరుణంలో ఫిడ్మాండ్ రాజు అల్బర్ట్ ఇటలీలో జాతీయవాద రాజ్యం స్థాపించదలచి ఆస్ట్రియాపై యుద్ధం ప్రకటించి ప్రజలలో నమ్మకం కల్గించాలి అనుకున్నాడు. కానీ ఆస్ట్రియా చేతిలో ఓడిపోయి రాజ్య పరిత్యాగం చేశాడు. అతని కుమారుడు 2వ విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేల్ రాజై ఆస్ట్రియాకు నష్టపరిహారం చెల్లించాడు. లొంబార్టీ, వెనిషియాలను కూడా ఆస్ట్రియా మరలా ఆక్రమించుకున్నది. అన్ని చోట్ల మరలా పూర్వ పరిస్థితులు అలాగే ఉంచడం జరిగింది.

ఇటలీ సమైక్యత -అనంతర యత్నాలు

ఇటలీని సమైఖ్యం చేయడానికి, రిపబ్లికన్ ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయడాకి, జోసఫ్ మాజిని వర్గం ఒక వైపు, పాప్ ఆధ్వర్యంలో సమాఖ్య రాజ్యం ఏర్పాటు చేయడానికి జియోబర్టీ వర్గం ఒక వైపు, ఫిడ్మాండ్ రాజు ఆధ్వర్యంలో రాజరిక ప్రభుత్వంఏర్పాటుకు వారి వారి మార్గాలలో కృషి చేశారు.

12.3 జోసఫ్ మాజిని (1805-72)

జోసఫ్ మాజిని క్రీ.శ 1805 లో జెనీవాలో జన్మించాడు. ఇతని తండ్రి విశ్వ విద్యాలయంలో ఆచార్యుడు. షేక్స్పియర్, డాంట్‌క్కాట్, ర్కొట్, గౌట్, రచనల వల్ల విజ్ఞానం పెంచుకుని తన దేశ పరిస్థితిని చూసి తల్లడిల్లి

కార్బొనరీలో సభ్యుడిగా చేరి అనతి కాలంలో పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించాడు. నిరసనగా ఎల్లప్పుడు నల్లచొక్కాలనే ధరించేవాడు.

ప్రభుత్వం ఇతని నిరసనలకు ప్రతిగా బంధించి సవానం జైలుకు పంపి ఆరు నెలల తరువాత విడుదల చేశారు. క్రీ.శ. 1831 లో యంగ్-ఇటలీ అను రహస్య సంఘాన్ని స్థాపించి దేవుడు – ఇటలీ ప్రజలు అనేవే నినాదాలు. సుమారు 50 వేల మంది సభ్యులుగా చేరారు. ఇటలీ సమైఖ్యతను ఇటలీ ప్రజలే పోరాడి సాధించాలి అని తన ప్రసంగాల ద్వారా పదేపదే చెప్పడం వలన ప్రజలలో జాతీయతా భావం ఏర్పడి ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేశారు.

తిరుగుబాట్లు లేవదీసాడు. 1849లో రోమ్‌లో స్థాపించిన రిపబ్లికన్ నెపోలియన్ రద్దు చేయడం వలన ఇతడు 40సంవత్సరాలు ప్రవాస జీవితాన్ని .. ఫ్రాన్స్,ఇంగ్లాండ్, స్విడ్జర్లాండ్ మొదలైన దేశాలలో గడిపాడు. మొదట ప్రజలు ఇతని ప్రసంగాల వల్ల ఆకర్షితమైనా ప్రశాంత జీవితం కోరేవారు. తరచు లేవనెత్తే తిరుగుబాట్లను, హింసను వ్యతిరేకించారు. ప్రజలు కూడా రాజరిక వ్యవస్థనే కోరుకోవడం వల్లనే మాజిని ఆశించిన రిపబ్లిక్ ఇటలీలో ఏర్పడలేదు. మాజిని ఆశయం నెరవేరనప్పటికి దేశంలో పేరుప్రతిష్టలు సంపాదించాడు. ఇటలీలో దేశభక్తి వృద్ధి కావడానికి, ఏకీకరణ శక్తులు నిరాటంకంగా కృషి చేయటానికి ఇతని ప్రసంగాలు కారణం అయ్యాయి.

12.4 జియోబర్టి

ఇటలీ ఏకీకరణను కాంక్షించిన వారిలో విన్సెంట్ జియోబర్టి ఒకరు. ఇతడు ఫిడ్మాండ్‌లో మతాచార్యుడు. ఆస్ట్రియన్లను తరిమి వేసిన తరువాత పోపు ఆధ్వర్యంలో సమైఖ్య ఇటలీని ఏర్పాటు చేయాలని కాంక్షించాడు. ఇటలీ ఉన్న రాజ్యాలన్ని ఉదార రాజ్యాంగాలు ప్రవేశపెట్టి, రాజ్యాలన్నింటికి పోపు అధినేత వహించాలని 1843 సంవత్సరంలో ఇతడు రచించిన ఇటలీ ప్రజల నైతిక పౌర ప్రాధాన్యత అనే గ్రంథంలో ఈ అంశం గురించి వివరించడం జరిగింది. ఇతని ప్రతిపాదన 9 వ పయస్ పోపు ఆమోదించడం జరిగింది. కానీ, ఫ్రాన్స్‌లో వచ్చిన విప్లవం వలన బెంబేలు పడ్డ 9వ పయస్ ఆస్ట్రియా సైన్యాలను రప్పించడం వలన ప్రజలు అసహనానికి గురై, వీరికి దూరమయ్యారు. ఇటలీ సమాఖ్య ఎండమావుల చందం అయ్యింది. మాజిని ఆశించిన రిపబ్లిక్ వలన గానీ, జియోబర్టీ సమాఖ్యగాని ప్రజల అభిమానం పొందలేక విఫలమయ్యాయి. ఇటలీ ఏకీకరణ రాజు నాయకత్వంలో సాధ్యం అని ప్రగాఢంగా విశ్వసించారు ప్రజలు.

12.5 రెండో విక్టర్ ఇమ్యాన్యుయేల్

ఫిడ్మాండ్, సార్డీనియా రాజు ఉదారవాది. దేశభక్తుడు, ఆఫ్రికా నుండి విముక్తి కొరకు, ప్రజల సంక్షేమం కొరకు పాటు పడినాడు. ఇటలీని సమైఖ్య పరిచి దేశమంతా పరిపాలించాలి అని కాంక్షించాడు.

12.6 కౌంట్ కవూర్

ఇటలీలో సమైఖ్యతను సాధించడంలో ముఖ్యపాత్ర పోషించిన వాడు -కౌంట్ కవూర్. విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేల్‌కు మద్దతుగా నిలిచాడు. కవూర్ క్రీ.శ. 1810 సం॥. లో ఫిడ్మాండ్ ఒక ప్రభు కుటుంబంలో జన్మించాడు. అభివృద్ధికి నిరోధకారిగా పేరుపొందిన మెటర్నిక్, ఇతను సమకాలీకులు. విద్యాబుద్ధులు సంతరించుకున్న కవూర్ సార్డినియా సైన్యంలో ఇంజనీర్‌గా బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. సైనిక నిబంధనలను లెక్కచేయక ఉదారవాద భావాలు, జాతీయవాద భావనలను స్వేచ్ఛగా నిర్భయంగా వెలిబుచ్చిన ఫలితంగా జైలు పాలయ్యాడు. 1831 సం॥. లో అతడు తన ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేసి తన భూమి, పుట్ర చూసుకుంటూ సుమారు ఒకటిన్నర దశాబ్ధాపాటు కాలం వెళ్లదీశాడు. అయితే ఇదే కాలంలో అతడు 'ఇల్ రిసర్‌జ్‌మెంటో' అనే పత్రికను స్థాపించి ప్రచారం చేసాడు.. అంతే కాక సార్టినియా రాజు ఆధ్వర్యంలోనే ఇటలీ ఏకీకరణ సాధించగలదు అని నమ్మినవాడు. పత్రికా సంపాదకత్వంతో పాటు కవూర్ వ్యవసాయ అభివృద్ధికి కృషి చేశాడు.

12.7 గారీబాల్టి (1807 – 1882)

ధైర్యసాహసాలకు, దేశభక్తికి నిబద్ధుడు జోసఫ్ గారిబాల్టి. 1807 సంవత్సరంలో నీస్‌లో జన్మించాడు. మతాధికారిని చేయాలని ఇతని తల్లిదండ్రుల వాంఛ. అయితే ఇతనికి సముద్రయానం అంటే ఇష్టం. నావికుడుగా మంచి పేరు పొందాడు. సార్టీనియా నౌకాదళంలో చేరాడు. యంగ్ ఇటలీ సిద్ధాంతాల వైపు ఆకర్షితుడై అందులో సభ్యుడుగా చేరి మాజికి అనుచరుడయ్యాడు. 1834 లో నవాయ్‌లో మాజీని లేవదీసిన తిరుగుబాటులో పాల్గొన్నాడు. తిరుగుబాటు విఫలం అయ్యి పట్టుబడి మరణదండన విధించారు. అయితే పారిపోయి 14 సంత్సరాలు ప్రవాస జీవితం గడిపాడు. 1848 సంవత్సరంలో జరిగిన విప్లవ వార్తలు విని ఇటలీకి తిరిగి వచ్చాడు. 4000 మంది ఎర్రచొక్కాల సైన్యానికి నాయకత్వం వహించాడు. 1849 సం.॥ లో రోమ్ రిపబ్లిక్ సంరక్షణకు నడుం కట్టాడు. వెనీషియాలోని ఆస్ట్రియన్లపై తిరుగుబాటు చేయడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. ఆస్ట్రియా- ఫ్రెంచి సైన్యాలు అతనిని తరిమికొట్టారు.

ఇతని భార్య 'ఆని' తో సహా అనేకమంది మరణించారు. దిక్కుతోచక అమెరికా పారిపోయి ప్రవాస జీవితం గడిపాడు. 1854 సంవత్సరంలో ఇటలీకి తిరిగివచ్చి కాపెర్రా దీవిలో వ్యవసాయదారునిగా స్థిరపడ్డాడు. అయితే 1859 సం.లో ఫ్రాన్స్ – సార్టీనియాలు ఆస్ట్రియాతో యుద్ధం చేస్తుండగా తన స్వచ్ఛంద సైన్యంతో ఆస్ట్రియాతో పోరాడాడు. గారీబాల్టీ మీద ప్రజలకున్న ఆదరాభిమానాలు ఆ తరుణంలో వెల్లడి అయ్యాయి. అతని కనుసన్నల్లో సైనికులు ప్రాణాలు అర్పించటానికి సిద్ధంగా ఉన్నారని కౌంట్ కవూర్ గుర్తించి, దక్షిణ ఇటలీకి సమైక్యతకు, ఖ్యాతికి ఉపయోగించాడు. కావాల్సిన ఆయుధాలను కూడా ఇతనికి సరఫరా చేశాడు. ఇతని సహాయ సహకారాల వల్లనే ఇటలీ ఏకీకృతం సాధ్యమైనది.

ఇంగ్లాడ్ వెళ్లినపుడు అక్కడ పరిపాలన ఇతన్ని మంత్ర ముగ్ధుడిని చేసాయి. ఇలాంటి ప్రగతిని ఇటలీలో కూడా కాంక్షించాడు. ఒక్క ఇంగ్లాండ్ మాత్రమే కాక, స్విట్జర్లాండ్, ఫ్రాన్స్ దేశాల్లో కూడా పర్యటించి క్షుణ్ణంగా తెలుసుకున్నాడు.

1848 సం.లో జరిగిన విప్లవం తరువాత కవూర్ ఇటలీ రాజకీయాల్లో ప్రవేశించాడు. 1850లో పార్లమెంట్‌కు ఎన్నికై మంత్రి వర్గంలో స్థానం సంపాదించాడు. 1852లో ప్రధానమంత్రి అయ్యి వ్యవసాయ -వ్యాపారులశాఖ మంత్రిగా గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించాడు. రైలు, రోడ్డు మార్గాలను పునరుద్ధరించి ఇతర దేశాలతో వ్యాపారాన్ని కూడా పునరుద్ధరించాడు. అన్ని విధాల తీర్చిదిద్ది దేశ ప్రతిష్టను ఇనుమడింపజేసాడు. సికార్డి చట్టం ద్వారా న్యాయాధికారాలను సవరించి మతాదికారుల ప్రత్యేక హక్కులకు మినహాయింపులను రద్దుచేశాడు. రట్టజి చట్టాలను చేసి మతాధికారుల ఆదాయాలను కుదించి, 300 మఠాలను మూయించాడు. సివిల్ మారేజ్ చట్టం చేసి మతాధిపత్యాన్ని తోసిపుచ్చాడు. క్రీ.శ. 1861లో వెనిషియా, రోమ్‌లను తప్ప మిగిలిన దేశాన్నంతా సమైఖ్యపరిచి, ప్రజల కోరికలను మన్నించి ప్రజల హృదయాలలో చిరకాలంగా నిలిచి అమరుడయ్యాడు.

12.8 ఇటలీ సమైక్యం జరిగిన వైనం

ఇటలీ ఏకీకరణకు పిడ్మాండ్- సార్డీనియా ప్రభుత్వం నాయకత్వం వహించింది. ఈ బృహత్కర్య నిర్వహణలో ప్రధానమంత్రి కవూర్- విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేలు ఇద్దరు కూడా విశేషంగా కృషి చేశారు. ఆస్ట్రియా సేనలను ఎదుర్కోవడం చాలా కష్టమని భావించి ఇతర దేశాలతో దౌత్య విధానాన్ని అనుసరించి, బ్రిటీషు వారి సహాయ సహకారాలను పొందారు. బ్రిటన్ ప్రత్యక్షంగా పాల్గొనకుండా ఎంతోకొంత సహాయం చేసింది. ఫ్రాన్స్ మాత్రమే తమకు సంపూర్ణ సహాయం అందించగలదని నమ్మారు. అందువలనే ఫ్రాన్స్ చక్రవర్తి 3వ నెపోలియన్ అండదండలు కావాలని కవూర్ అనుకున్నాడు. ఇంతలో 1854 సంవత్సరంలో క్రీమియా యుద్ధం ప్రారంభమైనది. రష్యా టర్కీపై యుద్ధం ప్రకటించింది. బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్ టర్కీకి మద్ధతి ఇవ్వగా రష్యాకు ఆస్ట్రియా మద్దతునిస్తుందని ఈ యుద్ధంలో రష్యా ఓడిపోయిందని కలలు గన్నాడు. అయితే ఆస్ట్రియా యుద్ధంలో పాల్గొనలేదు. 1856లో పారిస్‌లో జరిగిన సమావేశంలో సార్టీనియా తరపున కవూర్ ఆస్ట్రియా నిరంకుశ పాలనను విమర్శిస్తూ మాట్లాడటం వలన సార్టీనియా పట్ల సహృద్భావం 3వ నెపోలియన్‌కు కల్గింది. దీని ఫలితంగా 1858 సం.లో నెపోలియన్ కవూర్‌ను ప్లాంబియర్స్ వద్ద కలవమని ఆహ్వానం పంపాడు.

చర్చల అనంతరం ప్లాంబియర్స్ ఒప్పందం కుదిరింది. దాని ప్రకారం ఇటలీ నుంచి ఆస్ట్రియన్ సేనలను తరిమేసి ఆల్ప్ పర్వతాల నుంచి ఏడియాట్రిక్ సముద్రం వరకు గల భూభాగంతో ఉత్తర ఇటలీ రాజ్యాన్ని ఏర్పరచటానికి సైనిక సహాయం ఫ్రాన్స్ చేస్తుందంటే లయార్టీ, వెనిషియా, పోపు రాష్ట్రాల్లో కొన్నింటిని పిడ్మాండ్ -సార్టీనియా రాజ్యంలో కలిపి వేయటానికి అంగీకరించాడు. ఆస్ట్రియాతో యుద్ధంలో పిడ్మాండ్ గెలుపు ఇటలీ ఏకీకరణ కృషిలో తొలి మెట్టు. నెపోలియన్ స్వయంగా ఇటలీలోనికి ఫ్రెంచి సైన్యాన్ని నడిపాడు. సాల్ పెరినో, మజెంటాలలో ఆస్ట్రియా, ఫ్రెంచి సైన్యాలు ఓడిపోయాయి. కాని నెపోలియన్ అర్ధాంతరంగా ఘర్షణ విరమించి విల్లా ప్రాంతం శాంతి ఒప్పందం 1859 లో చేసుకున్నాడు. ఇది ఇటాలియన్ల పై రుద్ధిన ఒప్పందం. ఒప్పందం ప్రకారం ఆస్ట్రియా నుండి లంబార్డీని బలవంతంగా సార్టీనియాకు అప్పగించారు.

ఈ విజయంలో టస్కనీ (Tuscany) మొడెనా (Modena) రొమాగ్నా(Romagna) ప్రజలు తమ రాజులను వెళ్లగొట్టి సార్టీనియాలో కలిసిపోతామని ప్రకటించారు. నీస్, సవాయిలను వేర్పరిచి ఇవ్వడం ద్వారా

నెపోలియన్‌ను సంతృప్తి పరచడంలో విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేల్ II అభిష్టానికి అంగీకరించి ఆ రాజ్యాలను సార్టీనియాలో కలిపేసాడు. 1860 సం..లో సిసిలి, నేపుల్స్ అనే రెండు ఇటాలియన్ దక్షిణ రాజ్యాలను సమైఖ్య పరిచే భాధ్యత గారిబాల్టి తీసుకున్నాడు. గారిబాల్టీ సిసిలీపై దాడి చేసి జయించాడు. రెడ్ షర్ట్ అని పిలవబడే సేనలు ఇతనికి సహాయం చేసాయి. అక్కడి నుంచి ఇటలీలోని నేపుల్‌స్‌ను దాడిచేసి లోబర్చుకున్నాడు. తరువాత రోమ్‌పై దాడికి ప్రయత్నించాడు. అదను చూసుకుని నెపోలియన్ మద్దుతుతో నేవూర్, పోప్ ఆధిపత్యంలోని పోప్‌రాజ్యాలు ఆక్రమించాడు. నేపుల్స్ మీదకు దండెత్తగా గారిబాల్టి అధికారం నుండి తప్పుకొని ఇమ్మాన్యుయేల్‌కు అధికారం అప్పగించాడు. ఈ విధంగా అధిక భాగాన్ని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకొని 1861లో తనకు తానే ఇటలీ రాజుగా ప్రకటించుకుని మొదట ఇటలీ పార్లమెంట్ ట్యూరిన్‌లో సమావేశమయ్యింది. కాని ఇంకా వెనిషియా,ఆస్ట్రియా ఆదిపత్యంలోనే ఉంది. రోమ్, పోప్ ఆదిపత్యంలో ఉన్నఇంకా ఫ్రెంచ్ సేనలు రక్షణ క్రింద ఉన్నాయి. ఈరెండింటిని కలపటానికి రెండు అంతర్జాతీయ యుద్దాలు సాగాయి.

ఆస్ట్రో- ప్రష్యా యుద్దం 1866 సందర్భంగా ఇమ్మాన్యుయేల్ II బిస్మార్క్‌ను బలపరచి ఆస్ట్రియాతో ఇటాలియన్స్ తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నది. నౌకాదళం లిస్సాలో ధ్వంసం అవ్వగా, వారి సైన్యం కస్టాబ్జలో ఓడిపోయింది. అయితే సడోవ వద్ద తుదకు ఆస్ట్రియన్లపై ప్రష్యన్లు గెలుపొందడం ఓటమి పొందిన ఇటలీకి కొంత ఊరట. ప్రీగ్ ఒప్పందంలో బిస్మార్క్ ఒత్తిడి చేసి వెనిషియాను ఇటాలియన్లకు వదిలిపెట్టేలా ఆస్ట్రియన్లను ఓడించాడు.

ఫ్రాన్స్ -ప్రష్యాల యుద్దం ప్రజ్వరిల్లినప్పుడు నెపోలియన్ ఫ్రెంచి బలగాలను రోమ్ నుంచి వెనక్కు పంపించాడు. విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేల్ దీనిని అదనుగా తీసుకుని రోమ్‌ను స్వాధీనం చేసుకుని దానిని ఐక్య ఇటలీ రాజధానిగా ప్రకటించాడు. మాజీని నైతిక మద్దతు, గారిబాల్టీ యుద్దరీతి, కవూర్ దౌత్యనీతి, విక్టర్ ఇమ్మాన్యుయేల్- II యుక్తి మూలంగా ఇటలీ ఏకీకరణ ఆ విధంగా పూర్తయ్యింది.

పాఠం-13

జర్మనీ ఏకీకరణ

13.1 ఉపోద్ఘాతము

13.2 ప్రష్యా పూర్వపరాలు

13.3 19వ శతాబ్దం పూర్వార్థంలో ప్రష్యా - జర్మనీల స్థితి

13.4 మొదటి విలియం కైజర్ (1816-88)

13.5 ఆటోవాన్ బిస్మార్క్ (1815 -1898)

13.6 డెన్మార్క్‌తో యుద్ధం -1864

13.7 ఆస్ట్రియా -ప్రష్యా యుద్ధం -1866

13.8 ఫ్రాన్స్ -ప్రష్యాయుద్ధం - 1870-71

13.9 తక్షణ యుద్ధ కారణం

13.10 యుద్ధం

13.11 నమూనా ప్రశ్నలు

13.12 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

13.1 ఉపోద్ఘాతము

జర్మనీ సమైక్యతా ఉద్యమం ఆధునిక యుగ చరిత్రలో చాలా ముఖ్యమైనది. మధ్యయుగ ఆరంభంలో జర్మనీ 350 రాజ్యాలుగా విడిపోయి ఉంది. వీటిలో రాజరిక ప్రభుత్వాలు ఉన్నాయి, స్వతంత్ర్య రాజ్యాలు ఉన్నాయి. ఆస్ట్రియా లాంటి పెద్దరాజ్యాలు, బ్రాండెన్ బర్గ్ సైనిక రాజ్యం , శాక్జనీ, బవేరియా, హనోవర్, ఈటెంబర్గ్, సాలటినేటో, హాంబర్గ్, లుబెక్, బ్రిమెన్ లాంటి చిన్న రాజ్యాలు వల్ల భౌగోళికంగా, రాజకీయ అసమానతలు ఏర్పడ్డాయి. ఈరకంగా విడివిడిగా ఉండటం వలన శాపగ్రస్త దేశంగా కూడా పిలవడం జరిగింది. రోమన్ సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగంగా ఉంటూ మధ్యయుగాల్లో భూస్వాముల అధికారాన్ని కూలద్రోసి, చక్రవర్తి పదవి, ప్రాతినిధ్య సభ అనే రెండు సంస్థలే క్రీ.శ 1500 నాటికి జర్మనీ అంటే రోమ్, రోమ్ అంటే జర్మనీ అని భావించాల్సిన స్థితికి చేరుకుంది. ఆస్ట్రియా రాజ్యాధిపతి పవిత్ర రోమన్ చక్రవర్తిగా ఎన్నుకునే సంప్రదాయం... తరతరాలుగా వస్తుంది. హాప్స్ బర్గ్ వంశస్థులు ఆస్ట్రియాను క్రీ.శ. 1273 నుండి క్రీ.శ. 1806 వరకు హాప్‌స్‌బర్గ్ వంశస్థులే పరిపాలిస్తు వచ్చారు. వీరు జర్మన్ రాజ్యాలను నిర్లక్ష్యం చేయడం వలన జర్మనీలో అంతర్గతంగా జాతీయ లక్షణాలు అంతర్వాహినులై ప్రవహిస్తూ ఉండటం శ్లాఘనీయం. జర్మనీలో ప్రజలందరిది ఒకే భాష, ఒకే సాంప్రదాయం. వారిలోని జాతీయ ఐక్యతకు చిహ్నం వారి ప్రతినిధుల సభ (Diet) క్రీ.శ 1495 లో వర్మ్స్ లో ప్రతినిధుల సభ సమావేశమై భూస్వామ్య లక్షణాల్లో ఒకటైన వ్యక్తి పోరాటాన్ని అంతం చేయాలని, సామ్రాజ్యాల మధ్య అంతరంగిక యుద్ధాలను రూపుమాపటానికి సామ్రాజ్య న్యాయస్థానం ఏర్పాటు చేయాలని కాంక్షించారు. అయితే ఇది కూడా జరగలేదు. సమర్ధుడైన 5వ చార్లెస్ కూడా జాతీయ రాజ్య స్థాపనకు పూనుకోలేదు. రోమ్ న్ సామ్రాజ్యం మీద ఉన్న అభిమానం జర్మనీ మీద లేదు. ఏ రాజరికం కూడా రోమ్ న్ సాటిరావు అని పేర్కొన్నాడు. జర్మన్లకు మాత్రమే ఉన్నత ఉద్యోగాలు ఇవ్వాలని, ప్రతినిధుల సభ అనుమతి లేకుండా పరాయి సైన్యాల యుద్ధాల్లో పాల్గొనరాదని 7 రాజ్యాల అధినేతలు, అధికారులు, చక్రవర్తిని అడగడం, 1512లో ఉన్నత పాలనా సంఘాన్ని (Counsil of Regency) వర్తక సుంకాల సంఘాన్ని (Zollverein) ఏర్పాటు చేయటం మొదలైన చర్యల్లో జర్మనీలో పాలకుల స్వార్ధం ఉన్నప్పటికీ, జర్మనీని ఐక్యం చేయడానికి దోహదపడ్డాయి. జర్మనీలో పాలక వర్గాల కంటే ఎంతో దేశభక్తి కలవారు వీరులు (knights) 1522-33 సం.లో అల్రి చ్ నాన్ హట్టన్, ఫ్రాంజ్‌వాన్ సికెంజన్‌ల నాయకత్వంలో వీరుల యుద్ధం జరిగింది. పరాజయం పాలైనారు మార్టిన్ లూథర్ ప్రారంభించిన ప్రొటెస్టెంట్

మతోద్యమం కూడా అనైక్యతకు దారి తీసిందనే చెప్పవచ్చు. 19 వ శతాబ్దం ఆరంభంలో జర్మనీలో ఐక్యతా ప్రయత్నాలు అంతగా జరుగలేదు. ఆస్ట్రియాలోని హేప్స్‌బర్గ్ వంశస్థులు, స్పెయిన్‌లోని హేప్స్‌బర్గ్ వంశపు రాజులతో అతి సన్నిహితంగా ఉండటం వల్ల జర్మన్‌లకు క్రమంగా దూరం అయ్యారు. అందువల్ల 19 వ శతాబ్దంలో ప్రష్యా నాయకత్వంలో జరిగిన జర్మనీ ఏకీకరణ ఉద్యమంలో ఆస్ట్రియాను జర్మన్లు శత్రువుగానే చూసారు.

ప్రష్యా పూర్వపరాలు18వ శతాబ్దాంతం వరకు కూడా 300 లకు పైగా ఉన్న జర్మన్, ఆస్ట్రియాతో పాటు బవేరియా, సాక్షని, హనోవర్, బ్రాండెన్ బర్గ్, ప్రష్యాలు ప్రాముఖ్యత కలిగి ఉన్నాయి.బ్రాండెన్ బర్గ్, ప్రష్యాలు జర్మనీ ఏకీకరణకు నాయకత్వం వహించడం వలన ప్రపంచ చరిత్రలో ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకున్నాయి. బ్రాండెన్ బర్గ్ ఉత్తర జర్మనీలో ఓడన్ నదీ తీరాన ఉన్న సైనిక రాజ్యం తూర్పు నుండి ప్లాన్ దండయాత్రలను ఇది నిలువరించేది. దీని రాజధాని బెర్లిన్ క్రీ.శ. 1415 సం.లో హేప్స్‌బర్గ్ వంశస్థులు, రోమన్ చక్రవర్తి ఫెర్డినాండ్ దీని పాలనకు ఊరు పేరు లేని దక్షిణ జర్మనీకి చెందిన 'హోవెన్ జొలరిన్'కుటుంబానికి అప్పగించింది.. వీరు అప్పటినుండి దిన దిన వర్ధమానంగా వెలుగొందారు.

16 వ శతాబ్దంలో హోవెన్ జొలరిన్ వంశస్థులు ప్రొటెస్టెంట్ మతాన్ని స్వీకరించి, చర్చికి సంబంధించిన ఆస్థులను దోచుకుని ఆర్థికంగా స్థిరపడ్డారు. క్లీవ్స్ ప్రష్యాలతో వివాహ సంబంధం నెరుపుకున్నారు. ఫ్రెడరిక్ విలియం పాలనాకాలంలో వీరి ప్రతిష్టలు మిన్నంటాయి. క్రీ.శ. 1655- 60 మధ్య స్వీడన్, పోలాండ్‌ల మధ్య జరిగిన యుద్ధంలో ఇతడు కీలకమైన పాత్ర నిర్వహించి పోలాండ్ రాజు నుంచి తూర్పు ప్రష్యా భూభాగాన్నిసంపాదించాడు. అతడు బ్రాండెన్ బర్గ్, క్లేవ్స్, ప్రష్యా ప్రాంతాలను ఏకం చేసి ఒకటిగా పాలించాడు.

1713 సంవత్సరంలో అట్రిచ్ సంధిలో ఐరోపా రాజ్యాలన్నీ ప్రష్యా రాజరికాన్ని గుర్తించాయి. 1713 -1740 మధ్య కాలంలో ఫ్రెడరిక్ విలియం I కాలంలో అది ఎంతో పురోభివృద్ధి చెంది జర్మనీ రాజకీయాల్లో ఆస్ట్రియాకు పోటి అయ్యింది. 2వ ఫ్రెడరిక్ పాలనా కాలం ప్రష్యా సైన్యం 40,000 నుండి 80000 పెంచడం జరిగింది. ఇతని కాలంలో ప్రష్యా ఐరోపా అగ్రరాజ్యాల్లో ఒకటి అయ్యింది.

13.2 19వ శతాబ్దం పూర్వార్థంలో ప్రష్యా - జర్మనీల స్థితి

19వ శతాబ్దం ఆరంభం నుంచి జర్మన్ రాజ్యాల సంఖ్య క్రమంగా తగ్గిపోయింది. క్రీ.శ. 1801 సం. కల్లా రైన్ నదికి పశ్చిమంగా ఉన్న సుమారు 100 జర్మన్ రాజ్యాలను నెపోలియన్ ఫ్రాన్స్‌లో కలిపేసాడు. 1801లో జరిగిన లవ్విల్లె సంధి ప్రకారం రాజ్యాలను కోల్పోయిన వారికి నష్టపరిహారం ఇప్పించడం ప్రతినిధుల సభకు (Diet) కష్టమైంది. 1801-1803 మధ్య Diet చర్చిభూములను, స్వేచ్ఛా నగరాలను ఆక్రమించటానికి ఈ పాలకులకు అనుమతి ఇచ్చింది. దీనితో 1805 నాటికి 348 రాజ్యాలు 100 రాజ్యాలకు దిగిపోయింది. నెపోలియన్ ఇంకొన్ని చిన్న చిన్న రాజ్యాలను విలీనం చేసుకుని 'రైన్ సమాఖ్య'ను రూపొందించాడు. మిగితా రాజ్యాలు కూడా ఆక్రమించి చివరికి 37 చేసాడు. నెపోలియన్ అనేక సంస్కరణలను చేపట్టి, ప్రజల్లో జాతీయ ఉదార భావాలను పెంపొందించి జర్మనీ ఏకీకరణకు కృషిచేశాడు.

1804 సం.లో ప్రష్యా, జేనా, ఆర్‌స్టాట్ రంగాల్లో నెపోలియన్ చేతిలో చావు దెబ్బతిని టిల్సిట్ సంధి ప్రకారం చాలా భూభాగాన్ని కోల్పోవలసి వచ్చింది. అందువల్ల నెపోలియన్ వ్యతిరేక భావాలు, జర్మనీ జాతీయ భావాలు పెరిగాయి. ప్రష్యాలో ఉన్నత పదవులలో ఉన్న బెరాన్ స్టెయినీ, చాన్సలర్ జోడెన్‌బర్గ్ సంస్కరణలు చేపట్టి ప్రజల్లో ఆత్మస్థైర్యాన్ని , జాతీయ భావాన్ని చెక్కు చెదరకుండా 1807 సం. అక్టోబర్‌లో మెమెన్ నుంచి వాన్‌స్టెయిన్, లిమోచనా శాసనం(Edict

of emanicipation) జారీచేసాడు. ప్రష్యాలో దీనితో బానిసత్వం రద్దు అయ్యింది. 1808 సం.లో స్థానిక ప్రభుత్వ సంస్థ ఏర్పాటు అయింది. 1811 సం.లో రైతులు సాగుచేసే భూములకు హక్కుదారులు అయ్యిరి. ప్రష్యా సైన్యం 40,000 మించకూడదని నెపోలియన్ పేర్కొనగా హాడెన్‌బర్గ్ దీనిని తోసి పుచ్చి 42,000 మందికి శిక్షణ ఇచ్చి ఇంగ్లాండుకు పంపాడు. 1815 సం.లో నెపోలియన్ వాటర్లు యుద్ధంలో ఓడిపోయారు.

1814 సం.లో సెప్టెంబర్‌లో ప్రారంభమైన వియన్నా సమావేశం 1815కల్లా తలపెట్టిన కార్యక్రమాన్ని పూర్తిచేసింది. వియన్నా కాంగ్రెస్ నిర్ణయాల ఫలితంగా ప్రష్యా లాభాలను పొందింది. నెపోలియన్ ఆక్రమించిన ప్రాంతాలు అన్ని ప్రష్యా తిరిగి ఆక్రమించుకున్నది. వీటితోపాటు వెస్ప్ ఫెలియా, స్వీడిష్, పామరేనియా, శాక్షనీ కొద్ది ప్రాంతం, రైన్ సమాఖ్యలో కొంత ప్రాంతం ప్రష్యాకు ఇచ్చినారు. ప్రష్యా ఆర్థికంగా బలపడి ఆస్ట్రియాతో పోటీచేయడానికి సిద్ధమై, జర్మనీని బలోపేతం చేయ పూనుకుంది. మెటర్నిక్ అధ్యక్షతన జర్మనీ జాతీయ, ఉదారవాదుల అంతం చేయడానికి కృషి జరిగింది. నెపోలియన్ యుద్ధాల వల్ల సంభవించిన కష్ట నష్టాల నుంచి తేరుకోవడానికి జర్మనీ రాజ్యాలు కృషి చేయసాగాయి. ప్రష్యా రాజైన మూడో ఫ్రెడరిక్ విలియం కూడా మెటర్నిక్‌ను అనుసరించి నిరంకుశ పాలనను అమలు చేశాడు. ఈ పరిస్థితులలో జర్మనీ విద్యార్థులు టుగన్‌బండ్, బుర్షన్ షాప్ట్ అనే రహస్య సంఘాలను ఏర్పరచి ఉదార రాజ్యాంగాలు కావాలని ఆందోళన రేపారు. కాట్జుబ్యూ అనే పత్రికా విలేఖరి హత్యను పురస్కరించుకొని 1819 సం.లో కార్ల్సర్‌బాద్ ఉత్తర్వుల ద్వారా విద్యార్థి సంఘాలను రద్దుచేసి విశ్వవిద్యాలయాల పై నిఘా ఉంచి, పత్రికలపై ఆంక్షలు విధించి జాతీయ, ఉదార వాదులను అంతమొందించాడు. ఈ విప్లవ కాలంలోనే జర్మనీ ఏకీకరణ దిశగా తొలి ప్రయత్నాలు జూల్‌వెరైన్స్ లేదా కస్టమ్స్ యూనియన్స్ ఏర్పరచడంతో మొదలు అయ్యాయి.వేర్వేరు జర్మనీ రాజ్యాల మధ్య స్వేచ్ఛ వాణిజ్యానికి ఒప్పందాలు కుదిరాయి. ఒక రాజ్యం నుంచి మరొక రాజ్యానికి సరుకుల రవాణా పైగల కస్టమ్స్ సుంకాన్ని రద్దు చేసారు. ఈ వాణిజ్య పరమైన ఐక్య జర్మనీ ఆస్ట్రియా మినహా ఏర్పడింది.

1848 నాటి ఫ్రెంచి విప్లవ ఫలితాల వల్ల జర్మనీలో కొత్త ఆశలను రేకెత్తించాయి. బెర్లిన్ నగర వీధుల్లో సంస్కరణలకై పోరాటాలు జరిగాయి. 200 మంది కాల్పుల్లో మరణించారు. 4వ ఫ్రెడరిక్ విలియం జర్మనీ ఏకీకరణకు పూనుకున్నాడు. ఈక్రమంలో సార్వత్రిక ఎన్నికలు జరిగాయి. జర్మన్ సమాఖ్య రద్దు అయ్యింది. జర్మన్ జాతీయ సభ ఒక సంవత్సరం కృషిచేసి రాజ్యాంగాన్ని తయారుచేసింది. జర్మన్ రాజ్యాంగాలన్నింటికి ఒక బలమైన కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండాలని కోరుకుంది. 4వ ఫ్రెడరిక్ విలియం సింహాసనాన్ని అధిష్టించడానికి సుముఖత వ్యక్తం చేయలేదు. ప్రష్యా రాజు, ఉత్తర జర్మనీని ప్రష్యా సారథ్యంలో సమాఖ్య రాజ్యాంగం వర్తింపజేస్తూ ఐక్యం చేయడానికి జరిపిన ప్రయత్నాన్ని శత్రు రాజ్యమైన ఆస్ట్రియా వ్యతిరేకించింది. జర్మనీ ఐక్యతకు ప్రధాన శత్రవు ఆస్ట్రియానే. ప్రష్యా హోదా పెరిగే విధంగా ఏ ప్రయత్నాన్ని అయినా ఆస్ట్రియా వ్యతిరేకించింది. ఫ్రెడరిక్ విలియం మరణించి అతడి సోదరుడు విలియం కైజర్ సింహాసనం అధిష్టించాడు.

13.3 మొదటి విలియం కైజర్- (1816-88)

జర్మని నుండి ఆస్ట్రియా ప్రాబల్యాన్ని తోసిపుచ్చాలంటే యుద్ధం అనివార్యమని, జర్మనీని పాలించాలంటే ఆస్ట్రియాను జయించాలని పదేపదే చెప్పాడు. సైనిక పటలాన్ని పెంచే ఉద్దేశ్యంలో మోల్ట్కిని సర్వ సైన్యాధ్యక్షుడిగాను, వాన్‌రూన్ ను యుద్ధమంత్రిగా నియమించాడు. సైనికులకు కావల్సిన అవసరాలను తీర్చడానికి ప్రష్యాను డబ్బులు కోరగా 1సంవత్సరానికి సరిపడా డబ్బు మాత్రమే ఆమోదించింది. దీనితో ప్రతిష్టంభన ఏర్పడి ఎన్నికలు నిర్వహించవలసి వచ్చింది. శాసన సభకు ఉదారవాదులు ఎన్నిక అయ్యారు .

రాజు నిరాశ చెంది రాజ్య త్యాగానికి సిద్ధపడ్డాడు. యుద్ధమంత్రి వాన్‌రూన్ ...

అటోవాన్ బిస్మార్క్‌ను ఆహ్వానించాడు.

13.4 ఆటోవాన్ బిస్మార్క్ (1815 -1898)

బిస్మార్క్ చక్రవర్తి ఉద్దేశించిన సంస్కరణల విధానానికి గట్టి మద్దుతు దారుడు. ప్రష్యా రాజరికం అంటే ఎనలేని అచంచల విశ్వాసం ఉన్నవాడు. ఊకదంపుడు ఉపన్యాసాల వల్ల ప్రయోజనం ఉండదని బృహత్కార్యాలు నెరవేరవని కఠిన దండనీతిని (Blood and Iron Policy) ని అనుసరించాల్సిందేనని గట్టిగా నమ్మాడు.

1815 ఏప్రిల్ 1న బెర్లిన్ సమీపంలో షోన్‌హుసెన్ గ్రామంలో ఆటోవాన్ బిస్మార్క్ జన్మించాడు. ఇతడు బెర్లిన్ కోటింజన్ విశ్వ విద్యాలయంలో చదివాడు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగంలో చేరాడు. విచ్చలవిడి ప్రవర్తన వలన ఉద్యోగం పోయింది. 1847సం.లో వివాహం చేసుకోవడం వలన భార్య ప్రభావానికి లోనై స్థిరత్వాన్ని పాటించాడు. లూథరన్ చర్చి సిద్ధాంతాలను నమ్మాడు. ఉదరవాదాన్ని వ్యతిరేకిస్తు ప్రష్యా రాజరికాన్ని శ్లాఘిస్తూ ప్రచారం చేసాడు. రాజుకు వర్తమానం పంపాడు.

ఉదారవాదులను తరిమికొట్టడానికి రైతుదళంతో వస్తానని, జర్మనీ ఏకీకరణకు ఫ్రాంక్‌ఫర్డ్ జాతీయ సభ చేపట్టి పార్లమెంటరీ విధులను బిస్మార్క్ అవహేళన చేసాడు. బిస్మార్క్ అనేక పదవులను చేపట్టి అత్యంత సమర్థవంతంగా నిర్వహించాడు. 1845 సం.లో సామరేనియా శాసనసభలో సభ్యుడు. 1949 ప్రష్యా దిగువ సభలో సభ్యుడు. 1851 నుండి 1859 ప్రష్యా ప్రతినిధిగా ఉన్నాడు. ఈతరుణంలోనే ఆస్ట్రియాపై వ్యతిరేకత పెంచుకున్నాడు. 1859-62 సంవత్సరం మధ్య కాలంలో రష్యాలో ప్రష్యా రాయబారిగా ఉన్నాడు. 1862లో ప్రష్యా రాయబారిగా ఫ్రాన్స్‌లోను పనిచేశాడు. రాయబారిగా పని చేయడం వలన ఆయా దేశాల పరిపాలన, పాలకుల స్వభావం అన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించాడు.

1862 సం.లో ప్రష్యాకు చాన్స్‌లర్‌గా నియమితుడై రాజుతోపాటు మరణించటానికి కూడా వెనుకాడలేదు. అలాంటి రాజభక్తి, దేశభక్తి కూడా రాజ్యాధికారాన్ని పక్కకునెట్టి తనకు వ్యతిరేకంగా ఉదారవాదుల గొంతెత్తి అరిచి, పెడచెవిన పెట్టి, అతడు ప్రజలపై పన్ను విధించి, ప్రష్యా సైన్యాన్ని పెంచి పోషించాడు. సైన్యాన్ని సమాయత్తం చేసి ఆస్ట్రియాతో యుద్దానికి సిద్ధం అయ్యాడు.

13.5 డెన్మార్క్ తో యుద్ధం - 1864

షెల్‌స్విగ్ -హోల్‌స్టీన్ వివాదం ఫలితంగా డెన్మార్క్‌లో సాగించిన యుద్ధం - (1863- 68) బిస్మార్క్ వరుస సాగించిన యుద్ధాలలో మొదటిది. షెల్‌స్విగ్ -హోల్‌స్టీన్‌లు డెన్మార్క్ రాజుకు వారసత్వంగా వచ్చిన ప్రాంతాలు. వాటిని శాశ్వతంగా డెన్మార్క్‌లో కలుపుకోవాలని ఆశించాడు. బిస్మార్క్ ఈ పథకానికి వ్యతిరేకం. ఆస్ట్రియాతో కలిసి డెన్మార్క్‌పై యుద్ధం ప్రకటించాడు. డెన్మార్క్‌లో 2వంతులు జర్మన్లు, 1వంతు డచ్‌లు. డచ్చీలను డెన్మార్క్ రాజు నుండి శాశ్వతంగా విముక్తి చేసాడు. అయితే డచ్చీలు ఆస్ట్రియాకు, ప్రష్యాకు మధ్య విభేదాలకు కారణం అయ్యాయి. డెన్మార్క్, ఆస్ట్రియా ఇద్దరు ఆ ప్రాంతాన్ని శత్రు దేశాలకు దక్కనివ్వకూడదని బలంగా ఆకాంక్షించాయి.

13.6 ఆస్ట్రియా- ప్రష్యా యుద్ధం -1866

ఈ వివాదం దీర్ఘకాలం కొనసాగక బిస్మార్క్ ఎంతో నైపుణ్యంతో వ్యవహరించి చివరకు ఆస్ట్రియాపై యుద్ధం ప్రకటించాడు. అలా డచ్చీలపై కొనసాగించిన ఆస్ట్రియా ప్రష్యాల యుద్ధం త్వరలోనే జర్మనీపై సారధ్య హక్కుకోసం జరిగిన యుద్ధంగా రూపుదాల్చింది.సడోవా వద్ద ఆస్ట్రియన్లు పరాజయం పాలైనారు. అనంతరం అమలులోకి వచ్చిన శాంతి

ఒప్పందం ప్రకారం ఆస్ట్రియా జర్మనీ నుండి వైదొలిగింది. ప్రష్యా పథకం ప్రకారం జర్మనీ రాజ్యాలను ఐక్యం చేయడానికి ఆస్ట్రియా అంగీకరించింది. ఆస్ట్రియాపై ఆధిపత్యం సాధించడం వలన ప్రధాన ప్రతిబంధకం తొలగిపోయింది. బిస్మార్క్ తన లక్ష్యాన్ని అమలు చేశాడు. ప్రష్యా వ్యతిరేకించిన ఉత్తర జర్మనీ రాజ్యాలన్నింటిని ప్రష్యాలో కలిపివేసాడు. ఉత్తర జర్మనీలో తక్కిన రాజ్యాలకు స్వతంత్ర్య ప్రతిపత్తి కల్పించాడు. దక్షిణ రాజ్యాలు కలవలేదు. అయితే అవి ప్రష్యా అధ్యక్షతన ఏర్పడి ఉత్తర జర్మనీ confedaration కు జవాబుదారీగా ఉండాలనే ఆంక్ష విధించాడు. జర్మనీ ఐక్యతకు ఇది ముందంజ వేసినట్లయ్యింది.

13.7 ఫ్రాన్సు -ప్రష్యా యుద్ధం – 1870-71

దక్షిణ జర్మనీ రాజ్యాల ఏకీకరణ ఇక మిగిలిఉంది. దీనికి రెండు ఆటంకాలు ఉన్నాయి. దక్షిణ జర్మనీ రాజ్యాలు ప్రష్యా పట్ల అసూయగా ఉన్నాయి. ప్రష్యా ఆధిపత్యం క్రింద గల కాన్‌ఫెడరేషన్‌కు చేరడానికి అవి నిరాకరించాయి. ఫ్రాన్స్‌కూడా ప్రష్యా సామ్రాజ్య విస్తరణ పట్ల విముఖత కలిగి ఉన్నాయి. ఫ్రాన్స్‌తో ఉద్దేశపూర్వకంగానే యుద్ధానికి రెచ్చగొట్టడం ద్వారా ఈ అడ్డంకులను తొలగించుకోదలచాడు. దీనికి బిస్మార్క్ పథకం వేసాడు. ఉత్తర, దక్షిణ జర్మనీని ఐక్యం చేయడం కోసం జాతీయ వాదాన్ని వ్యాప్తి చేయడానికి జాతీయవాద పోరాటం కొనసాగించాడు. 1869 లోఅతడికి అవకాశం వచ్చింది.

13.8 తక్షణ యుద్ధ కారణం

స్పెయిన్ వారసత్వ సమస్య ప్రష్యా-ఫ్రాన్స్ యుద్ధానికి తక్షణ కారణం అయ్యింది. 1868లో స్పెయిన్‌లో జరిగిన తిరుగుబాటు వలన రాణి ఇసబెల్లా పదవిని కోల్పోయి ప్రవాసానికి పోయింది. ప్రజలు ప్రష్యా రాజు దూరపు బంధువు లియోపోల్డ్‌ను స్పెయిన్‌కు రాజుగా సింహాసనం అధిష్టించమని కోరాడు. అయితే ఫ్రాన్స్‌కు చెందిన నెపోలియన్ III వ్యతిరేకించడంతో లియోపోల్డ్ అంగీకరించలేదు. అయినప్పటికీ నెపోలియన్ సంతృప్తి చెందక భవిష్యత్తులో కూడా ప్రష్యా రాజు నుండి తమ వంశస్థులెవరు స్పెయన్ సింహాసనం కొరకు పోటీ పడమని డిమాండ్ చేసాడు. అందుకు ప్రష్యా రాజు సున్నితంగా తిరస్కరించాడు. తమవి అసంబద్ధ కోర్కెలని ప్రష్యా రాజు అవమానించాడు అని భావించి, రాయబారికి దర్శనం కూడా ఇవ్వకుండా తమ దేశాన్ని, ప్రభుత్వాన్ని అవమానించినందుకు ప్రష్యాపై యుద్ధం ప్రకటించాడు. ఈ విషయం రెండు దేశాల పత్రికలు గోరంతలు, కొండంతలుగా ప్రచురించి ప్రజల సున్నిత భావాలు దెబ్బతీసాయి. దీనితో యుద్ధం ప్రారంభమైంది. ఫ్రెంచి ప్రధాని ఆలీవర్, విదేశాంగ మంత్రి గ్రామెంటోతో సహా అనేక మంది ఫ్రెంచి దేశ భక్తులు నినాదాలు చేసారు. గత్యంతరం లేక 1870 జులై 19న నెపోలియన్ ప్రష్యాపై యుద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. బిస్మార్క్ కోరిక ఫలించింది.

13.9 యుద్ధం

ఈ యుద్ధంలో దక్షిణ జర్మన్ రాజ్యాలు ప్రష్యా పక్షాన చేరాయి. జర్మన్ సైన్యాలు రైన్ నదిదాటి అల్సెస్-లోరైన్‌లో ప్రవేశించాయి. 1870 సెప్టెంబర్ 1న సెడాన్ యుద్ధరంగంలో ఫ్రాన్స్ ఘోర పరాజయాన్ని చవిచూసింది. 3వ నెపోలియన్ జర్మన్లకు 85 వేల సైన్యంతో సహా బందీగా చిక్కాడు. ఫ్రెంచి సైన్యం లొంగి పోయిన తరువాత లిమాన్ గాంబెట్టా ఆధ్వర్యంలో ఫ్రాన్స్‌లో మూడో రిపబ్లిక్ ఏర్పడింది. ఇది జర్మనీలో యుద్ధం కొనసాగించింది. జర్మనీ ముందు నిలబడలేక పోయింది. 1870 సెప్టెంబర్ 19న పారిస్ నగరాన్ని ముట్టడించింది. ఈ ముట్టడి 4 నెలల పాటు జరిగింది. జర్మన్లు పారిస్‌పై బాంబుల వర్షం కురిపించాయి. దీనికి ఫ్రెంచి వారు చలించలేదు. కాకపోతే విధి కూడా వారిని చిన్నచూపు చూసింది. బొగ్గు, వంట చెరకు నిల్వలు అయిపోయాయి. తింటానికి తిండి కూడా లేదు . ఆకలి తీర్చుకొనడానికి పిల్లులు, కుక్కలు, ఎలుకలను కూడా పీక్కుని తిన్నారు.

ఒక్కొక్క ఎలుక 2 ఫ్రాంకులు అయినా కూడా దొరకని స్థితి. అటువంటి దుర్భర స్థితిలో పారిస్ జర్మనీకి లొంగిపోయింది. జర్మన్లు సంపూర్ణ విజయం సాధించారు.

1871 సం.లో జర్మనీ, ఫ్రాన్స్ మధ్య ఫ్రాంక్‌ఫోర్ట్ సంధి జరిగింది. ఈ సంధి ప్రకారం ఫ్రాన్స్ రాష్ట్రాలు అల్సెస్, లొరైన్, మొట్జ్ జర్మనీకి ఇచ్చేసింది. 500 కోట్ల ఫ్రాంక్‌లు 3 సంవత్సరాలు దఫదఫాలుగా చెల్లించాలి. ఇలా ప్రజాభీష్టానికి వ్యతిరేకంగా ఫ్రాన్స్ నుండి జర్మనీ లాగేసుకోవడం వలన ఫ్రాన్స్‌కు జర్మనీపై విద్వేషం కలిగింది. ఫ్రాన్స్ బందీ అయిన తరువాత దక్షిణ జర్మన్ రాష్ట్రాలైన బవేరియా, బాడిన్, వర్టెంబర్గ్ జర్మనీ సమాఖ్యలో చేరాయి. బిస్మార్క్ వాటి సమాఖ్యలో చేరాడు. ఒక వైపు పారిస్ ముట్టడి జరుగుతుండగానే 1871 జనవరి 18వ తేదిన వర్సైల్ రాజ భవనంలో ప్రష్యా రాజైన మొదటి విలియం కైజర్‌ను అఖిల సామ్రాజ్య జర్మనీ చక్రవర్తిగా పట్టాభిషేకం చేశాడు. బిస్మార్క్ కన్నకలలు ఫలించాయి.

13.10 నమూనా ప్రశ్నలు

1.ఇటలీ ఏకీకరణలోని వివిధ దశలను తెల్పుము?

2. జర్మనీ ఏకీకరణకు బిస్మార్క్ చేసిన సేవ?

3. మాజిని

4.కవూర్

5. గారిబాల్టి

6.ఫ్రాన్స్ ప్రష్యా యుద్ధం

13.11 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1.Great and Temperly – Europe in the 19th 20th cenruries

2.Ham CD – Modern Europe

3. Hayer C.JH – Modern Europe up to 1870

4.Taylor AJP – Bismark the man and states

5. Holland – Builders of united Italy

6.Mariot – Makers of Modern Italy

7.w.H Dawson – Evolution of Modern Germany

పాఠము : 14

చైనా – జపాన్ యుద్ధము 1894 - 1895

విషయక్రమం

14.1.లక్ష్యాలు

14.2.ఉపోద్ఘాతం

14.3. చారిత్రిక సంబంధాలు

14.4.కొరియాలో ఘర్షణ

14.5. కొరియాపై అదుపు సమస్య

6. టియన్స్ టిన్ ఒప్పందం

14.7. యుద్ధానికి కారణాలు

14.7.1 కొరియా సమస్య

14.7.2ఆర్థికకారణాలు

7.3 మైజీ పునరుద్ధరణ – రాజ్యవిస్తరణ విధానం

14.7.4 లాజరెఫ్, ట్రాన్స్ సైబీరియా రైలు మార్గానికి రష్యా వత్తిడి

14.7.5 చైనాలో ఆంతరంగిక అలజడి

14.7.6 కిమ్ హత్య

14.7.7 తక్షిణ కారణం - టాంగ్ హాక్ తిరుగుబాటు

14.8. యుద్ధ ప్రకటన

14.9. యుద్ధగమనం

14.10. శాంతి సంభాషణలు - - షిమోనోసెకి సంధి ఏప్రిల్ 17,

14.11 1895 చైనా ఓటమికి కారణాలు

14.11.1.పెచ్చు పెరిగిన అవినీతి

14.11.2.ఐక్యతా లోపము

14.11.3.చైనా ఆర్థిక దుస్తితి

14.11.4.ఆధునిక జపాన్

14.12. ఫలితాలు

14.13. సారాంశం

14.14. ప్రశ్నలు

14.15. ఉపయుక్త గ్రంథాలు

14.1 లక్ష్యాలు: ఈ పాఠం అధ్యయనం చేయడం వల్ల 1895 లో జరిగిన చైనా జపాన్ యుద్ధానికి గల కారణాలను , యుద్ధ గమనాన్ని, యుద్ధ ఫలితాలను విశ్లేషించగలగాలి.

14.2

ఉపోద్ఘాతం: చైనా జపాన్ మధ్య 1895 లో జరిగిన యుద్ధాన్ని మహాబలుడు – మరగుజ్జు కు మధ్య జరిగినయుద్ధం గా చరిత్రకారులు అభివర్ణిస్తారు. దూరప్రాచ్య దేశచరిత్రలో చైనా జపాన్ మధ్య జరిగిన యుద్ధానికి ఒక ప్రత్యేకత ఉంది. చైనా, జపాన్ లు, ఇంచుమించు ఒకేసారి, విదేశీయుల ప్రవేశానికి ఆస్కారం కల్పించినప్పటికి జపాన్ మాత్రం విదేశీ సహకారంతో ఇల్లు చక్కపెట్టి పారిశ్రామికీకరణ చేపట్టి, సైనికంగా వృద్ధిచెంది, ఆక్రమణ సిద్ధాంతాన్ని అమలులో పెట్టడానికి సిద్ధమయింది. కాని చైనా ఆవిధంగాకాక విదేశీయులను నిరోధించడానికి ప్రయత్నించి భంగపడింది. పాశ్చాత్యుల చేతుల్లోనే కాక ప్రాచ్య దేశమైన జపాన్ చేతిలో సులభంగా ఓడిపోయింది. మెయిజీ పునరుద్ధరణ తరవాత జపాన్ దృష్టి కొరియాపై పడింది. కొరియా సమస్య ఈ యుద్ధానికి మూల కారణము.

చారిత్రిక సంబంధాలు

చైనా జపాన్ మధ్య చారిత్రక సంబంధాలున్నాయి. మింగ్ వంశీయుల కాలంలో చైనా తీరప్రాంతాలపై జపాన్ కు చెందిన సముద్ర దొంగల తాకిడి ఉండేది. చింగ్ దర్బారు మాత్రం అధికారికంగా జపాన్ తో ఎటువంటి సంబంధాలను ఏర్పాటు చేసుకోలేదు. 1854లో యోషిడా షాయన్ (Yoshida Shoin) అనే జపాన్ దేశ సంస్కర, 'జపాన్ తన సైనిక బలాన్ని వృద్ధిచేసి , లూషూ (Loochoo) దీవులనుంచి కప్పాన్ని వసూలు చేయాలని, కొరియా, మంచూరియా, ఫార్మోజాలను జపాన్ తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకోవాలని' ప్రచారం చేసినాడు. సాటో షినెన్ (Sato Shinen) అనే సాహితీవేత్త, బడుగుదేశాలను బలవంతమైన దేశాలు సులభంగా ఆక్రమించవచ్చు; జపాన్ మంచూరియాను ఆక్రమిస్తే , చైనా క్షీణించడం ఖాయం. మంగోలియాను సాధిస్తే , కొరియా, చైనాలు అతి సులభంగా జపాన్ ఆధీనంలోకి వస్తాయి అని వ్రాసినారు. ఇంగ్లీష్ , ఫ్రెంచ్ సేనలు పెకింగ్ ను ఆక్రమించిన తరవాత, ఆత్మరక్షణ కోసం చైనాలో కొంత భాగాన్ని జపాన్ ఆక్రమించాలన్న ధోరణి పెరిగింది.

1870 లో చైనా, జపాన్ దేశాల మధ్య రాజకీయ సంబంధాలు ప్రారంభమయినాయి. ఈ సంవత్సరంలో జపాన్, యానాగివారా సాకిమిత్సు (Yanagiwara Sakimitsu) అనే రాయబారిని , వర్తక స్నేహపూర్వక సంబంధాలను ఆశిస్తూ , చైనాకు పంపింది. వ్యాపారానికి మాత్రం అనుమతి లభించిన తరవాత , 1871 లో జపాన్ డేట్ మునేకి (Date Muneki) ని చైనాకు రాయబారిగా నియమించి , మునేకి చైనాకు రాజకీయవేత్త లీహంగ్ ఛాంగ్ తో కలసి శాంతి, సుహృద్భావ సంధిని (1871) రూపొందించినాడు.

కొరియాలో ఘర్షణ

1871 లో జరిగిన సంధిని చైనా ధృవీకరించకమునుపే ఫార్మోజావద్ద జపాన్ తో ఘర్షణ ఏర్పడింది. రుయూకు (Ryukyu) దీవులలోని లూషూ (Loochoo) వద్ద జపాన్ ఓడలు మునిగిపోగా, దాదాపు యాభైమంది నావికులు ప్రాణాలతో బయటపడి, ఫార్మోజా తీరం చేరినారు. ఫార్మోజాకు చెందిన ఆటవికులు వీరిని చంపివేసినారు. వెంటనే జపాన్ లూషూ దీవులు , కొరియాపై తన ఆధిక్యాన్ని ప్రక్ర టించుకొని, చైనాను నష్టపరిహారం చెల్లించమని కోరింది. సూటిగా ఈ విషయాన్ని చర్చించి, నిర్ణయం కూడా చైనా, ఫార్మోసా తన అధీనంలో ఉన్న , ఆటవికులపై తనకు అధికారం లేదని, కాబట్టి జరిగిన సంఘటనకు తన బాధ్యత లేదని జపాన్ కు చెప్పింది. దానిపై జపాన్ రహస్యంగా సైగో (Saigo) అనే అతని నాయకత్వంలో కొంత సైన్యాన్ని కొరియాకు పంపింది. ఈ విషయం తెలియగానే చైనా, షెన్ పువో చెన్ (Shen-puvo-Chen) అనే ఆతని ఆధిపత్యంలో కొంత సేనను కొరియాకు పంపింది.

యుద్ధ ం అనివార్యమయే పరిస్థి తులు ఏర్పడే సమయంలో చైనాలో ఉన్న బ్రిటిష్ ప్రతిని ధి, థామస్ వాడే (Thomas Wade) రెండు దేశాలకు రాజీ కుదిర్చినాడు. రాజీ ప్రకారం చంపబడి న జపానీయుల నష్టపరి హ రంగా చైనా ప్రభు త్వం లక్ష టియల్స్ (teals) ఫార్మోజాలో జపాన్ సైనికులు నిర్మించిన రోడ ్ల ఖర్చులపరంగా నాలుగు లక్షల టీయల్స్ , జపాన్ కు ఇవ్వవలె. ఇక మీదట ఫార్మోజా ఆటవికులు ఇటువంటి దుశ్చర్యలకు పాల్పడకుండా చైనా జాగ్రత్తపడవలె. ఈ షరతులకు చైనా అంగీకరించగా, జపాన్ తన సేనలను ఫార్మోజానుంచి ఉపసం హరించింది. ఈ సంధి సంప్రద ింపులతో చైనా ఫార్మోజాపై చూపిన ఆసక్త ి లూషూ దీవులపై చూపలేదు.పరోక్షంగా ఇది చైనా విముఖ్య ధోరణిని సూచించగా జపాన్ లూచూ దీవులపై ఆధిపత్యా న్ని ప్రకటించి, ఆదీవులను 1879లో ఆక్రమించింది. రష్యా సమస్యతో మునిగివున్న చైనా ప్రభుత్వం లూషూ కోరిన రక్షణను ఇవ్వలేకపోయింది. ఈ కారణంగా జపాన్ లాభపడింది.

జపాన్ అతి సులభంగా లూషూ దీవులను ఆక్రమించి తన దృష్టిని కొరియాపై నిలిపింది. ఫార్మోజా సమస్యను చర్చించేటప్పుడు, కొరియా జపాన్ పట్ల మైత్రీభావం చూపాలని , దానిని నెలకొల్పే బాధ్యత చైనాదే అన్న అభిప్రాయం వ్యక్తం చేసింది. కొరియా చైనాపై ఆధారపడినప్పటికీ, అంతరంగిక విషయాలలో స్వయం నిర్ణయహక్కు కొరియాకు ఉన్నదని చైనా స్పష్టంచేసింది. తగిన సమయం వచ్చినప్పుడు కొరియా విషయం తేల్చవలెనని జపాన్ నిర్ణయించింది. **కొరియాపై అదుపు సమస్య**

చైనాపై ఆధారపడిన కొరియాకు ప్రత్యేక చరిత్ర ఉంది. విదేశీయుల రాక మునుపే "ఈ" (YI) అనే రాజవంశం కొరియా దేశాన్ని పాలిస్తుండేది. "ఈ" రాజదర్బారు రాజకీయ కుట్రలకు, హత్యలకు నిలయమై ఉండేది. అవినీతి పెరగడంవల్ల సామాన్యుని జీవితం దుర్భరమై, ధన, ప్రా ణాలకు రక్షణ లేకపోయింది. వ్యవసాయదారులు, వ్యాపారస్థులు కొంత సంపాదిస్తే అది పన్నుల రూపంలో దోచుకోవడం జరిగేది.ఈ

అరాచకాన్ని అరికట్టే నాథుడే లేడు. చైనాలోవలె కొరియాలో కూడా వ్యక్తి రక్షణ కోసం, హక్కులకోసం తిరుగు బాట్లుజరగడం పరిపాటి. కొరియా ఆర్థికంగా దిగజారి, రాజకీయంగా బలహీనం కావడంతో ఆదేశ ఆధిక్యతకై చైనా జపాన్ లు ఘర్షణ పడ్డాయి. ఈ వైరం రెండు దేశాల మధ్య సంబంధాలను కలుషితం చేసి, సంఘర్షణ లకు దారి తీసింది.

1863 లో పన్నెండేళ్ళ బాలుడు కొరియా రాజయినాడు. కాని పరిపాలనా భారం అతని తండి తైవున్ కున్ (Tai Wun Kun) స్వీకరించినాడు. ఇతనికి జపాన్ లో జరిగిన మెయిజీ పునరుద్ధరణ (Meiji Restoration) నచ్చలేదు. కొరియాతో స్నేహాన్ని కోరుతూ జపాన్ పంపిన ఆహ్వానాన్ని తైవున్ అంగీ ౦రి చ లేదు. పాశ్చాత్య పద్ధతులను ఆనుకరించడం కొరియా ధ్యేయం కాదని స్పష్టం చేసినాడు. జపానీయులతో ఎటువంటి సంబంధాలు ఉండరాదని తన ప్రజలను హెచ్చరించినాడు.ఆటు చైనా,ఇటు కొరియా రెండు దేశాల నిర్లక్ష్య వైఖరిని అవలంబించటంతో జపాన్ దురాకమ్ర ణ ఒక్కటే పరిష్కార మార్గంగా భావించింది. 1875 లో కొరియా , లయొటంగ్ తీర ప్రాంతాల పరిశీలన నిమిత్తం, జపాన్ ఒక యుద్ధ నౌకను పంపింది. కొరియా తీరం వద్ద చిన్న ఘర్షణ జరిగి, జపాన్ నౌక కొరియన్ పై మందుగుండు పేల్చింది. తీరంలోని కోట ధ్వంసమయింది. ఈ విధంగా సంప్రతిం పులకోసం జపాన్ పరిస్థితులను తయారు చేసింది.

ఫిబ్రవరి 1876 లో జపాన్ కొరియాతో బలవంతపు సంధికిగాను, ఆరు యుద్ధ నౌకలను, కొంత సైన్యాన్ని పంపింది. పరిస్థితులు అనుకూలించని కారణంగా, కొరియా ఈ సన్నాహానికి భయపడి శాంతి, సుహ ృద్భావ సంధికి అంగీకరించింది. దీనిలో కొరియా దేశసార్వభౌమత్వాన్ని, స్వతంత్ర ప్రతిపతిని జపాన్ ప్రభ ుత్వం గుర్తించింది. రెండు దేశాల మధ్య రాయబారుల మార్పిడి జరిగింది. కొరియా, జపాన్ దేశ వ్యాపారం కోసం మూడు రేవుపట్టణాలను అనుమతించింది. ఫిబవరి 1878 లో జరిగిన కింగ్వా (Kingwa) సంధి కొరియా చరితల్రో మైలురాయి. జరిగిన సంఘటనలన్నింటినీ జపాన్ చైనా పభ్రు త్వానికి నివేదించింది. తనతో సంపద్ర ించలేదని చైనా పభ్రు త్వం అభాండం వేయగా , కొరియా అంతరంగిక విషయాలలో చైనా జోక్యం లేదన్న మాటను జపాన్ తిరిగి అప్పగించింది. చైనా ఈ సంఘటనపై వ్యాఖ్యానం చేయలేదు. కొరియా దురాకమ్రణలో జపాన్ ప్రథమ విజయం సాధించింది.

కింగ్వా (Kingwa) సంధి జరిగిన అనంతరం కూడా కొరియా చైనాపై ఆధారపడింది. కొరియాలో జపాన్ ఆధిక్యతను ఖండించడానికి చైనా కొత్త పన్నాగం పన్నింది. అమెరికా ఐరోపా దేశాలతో వర్తక సంబంధమైన సంధులు చేసుకోవలసిందిగా చైనా కొరియాను ఆదేశిం చింది. ఈ విధంగాచైనా లీహంగ్ ఛాంగ్ (Li Hung Chang) కొరియాలో చైనా అధికారాన్ని నిరూపించదలచినాడు. కాని ఈ అనవసర జోక్యాన్ని జపాన్ సహించలేకపోయింది. కింగ్వా సంధితో కొరియాలో పవ్రేశాన్ని సంపాదించిన జపాన్ తన స్థానాన్ని భదపర్రచు కోదలిచింది. కింగ్వా సంధి తరవాత కొరియా రాజపాస్ర ాదంలో చీలికలు ఏర్పడినాయి. మితవాదులు తైవాన్

కున్ నాయకత్వంలో చైనా జోక్యాన్ని సమర్థించినారు. పగ్ర తివాదులు కిమ్ ఓక్ కిన్ (Kim Ok Kin) ఆధిపత్యంలో రాణి మిన్ (Min) ప్రోత్సాహంతో జపాన్ రాకను అంగీకరించినారు. చైనా పక్షాన్ని సమర్థించిన కిమ్ రాజకీయాల నుంచి విరమించగా , జపాన్ పక్షం విజృంభించింది. కొరియా సైన్యానికి తర్ఫీదు ఇవ్వడానికి జపాన్ అధికారులను ఆహ్వానించడం జరిగింది. కాని జులై 1882 లో కిమ్ మిన్ పక్షంపై రైతులు తిరుగుబాటు చేసినారు. వ్యవసాయ రంగాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసి స్వంతానికి ఖర్చు పెట్టడం వీరికి నచ్చలేదు. ఈ అవకాశాన్ని తైవాన్ కున్ ఉపయోగించుకొని తన రాజకీయ పలుకుబడిని పెంచుకోవడానికి ప్రయత్నం చేసినాడు. అసంతృప్తి చెందిన సైనికులను ప్రోత్సహించినాడు. రాణి పక్షంవారి అవినీతికి గర్హి చి కొరియా సైనికులు రాజ ప్రాసాదాన్ని ముట్టడించి మిన్ పక్షం వారిని చంపినారు. కొరియా సైన్యానికి శిక్షణ ఇస్తున్న ఒక అధికారిని కూడా చంపినారు. జపాన్ విదేశాంగ కార్యాలయాన్ని ముట్టడించిన వెంటనే జపాన్ తన సైన్యాన్ని కొరియాకు పంపింది. చైనా కూడా యుద్ధ పయ్ర త్నాలు చేసి, సైన్యాన్ని సిద్ధం చేసింది. కాని అన్నామ్ (Annam) విషయమై ఫ్రా న్స్‌తో ఘర్షణ జరుగుతున్నందువల్ల కొరియా సమస్యను వెంటనే పరిష్కరించాలని తీర్మానించింది. తిరుగుబాటు చేసిన సైనికులు శిక్షింపబడినారు. తైవాన్ కున్ ను బంధించి దేశానికి పంపడం జరిగింది. అదే సమయంలో చైనా జపాన్ తో సంపత్రిం పులు ప్రా రంభించింది. కొరియాలో అప్పటికో చైనా సైన్యం పవేశ్రి ంచినందువల్ల తైవాన్ కున్ బంధింపబడుటవల్ల, జపాన్ కేవలం నష్టపరిహారాన్ని కోరింది. చైనా జపాన్ మధ్య ఒప్పందం కుదిరింది. దాని పక్రారం కొరియా నష్టపరిహారంగా జపాన్ కు 55 లక్షల డాలర్లు సమర్పించవలె. జపాన్ దౌత్య కార్యాలయ రక్షణ కోసం కొరియా రాజధానిలో జపాన్ సైనికులు నివసించవలె. కొరియా పతిని్ర ధి జపాన్ దర్శించి క్షమాపణ చెప్పవలె. 1882 తిరుగుబాటు తరవాత కొరియాలో చైనా, జపాన్ సైన్యాలు ఉండిపోయినాయి.

టియన్స్ టిన్ ఒప్పందం

యుద్ధ సన్నాహాలతో లొంగని కొరియాను కనీసం శాంతియుతంగానైనా లొంగ దీసుకోవాలని జపాన్ పయ్ర త్నం చేసింది. కొరియా సమస్యను చర్చించడానికి జపాన్ ఇటో హీరో భూమి (Ito Hirobumi) ని పంపింది. ఛింగ్ ప్రభుత్వం ఇటోతో సంప్రతి ంపులు జరపడానికి లీహంగ్ ఛాంగ్ కు అధికారం ఇచ్చింది. ఏప్రిల్ 1885 లో లీ-ఇటో సమావేశం టియన్ ట్సియన్ లో జరిగింది. ఈ ఒప్పందం ప్రకరం రెండు దేశాలు కొరియా నుంచి తమ సైన్యాలను నాలుగు నెలలలోగా ఉపసంహరించవలె. కొరియా సైనికులకు రెండుదేశాలవారు శిక్షణ ఇవ్వరాదు. కొరియాలో ఏదైన సమస్య ఏర్పడినపుడు, ఒకరికి తెలియకుండా ఇంకొకరికి సైన్యాలను పంపరాదు. సమస్యను పరిష్కరించిన తరవాత వెంటనే సైనిక ఉపసంహరణ జరగవలె. లీ-ఇటో సంభాషణల ఉపశమనం పొందగలిగింది. ఈ సంధి రానున్న చైనా జపాన్ యుద్ధానికి నాంది. కాని ఈ సంధి జరిగిన

ఎనిమిదేళ్ళవరకు చైనా జపాన్ ల మధ్య ఘర్షణలు లేవు. రెండుసార్లు దెబ్బతిన్న జపాన్ స్వదేశీ అభివృద్ధికి నడుముకట్టింది. యువాన్ షికై రక్షిత చర్యలను కొరియన్లు ఆమోదించినారు. కొరియా వాణిజ్య దౌత్య సంబంధాలు యువాన్ పర్యవేక్షణలో జరిగినాయి. కొరియాలో యువాన్ ప్రాబల్యాన్ని జపాన్ సహించలేదు. కాని అవకాశం కోసం జపాన్ కాచుకొని ఉంది.

యుద్ధానికి కారణాలు:చైనా జపాన్ మధ్య జరిగిన యుద్ధానికి గల కారణాలను ఈక్రిం ది విధంగా వర్గీకరించవచ్చు.

కొరియా సమస్య

చైనా జపాన్ మధ్య జరిగిన యుద్ధానికి అసలు కారణం కొరియాలో తమతమ ఆధిపత్యాన్ని స్థాపించుకోవడానికి చేసిన ప్రయత్నాలేనని చెప్పవచ్చు. 1894 లో ప్రారంభమైన చైనా జపాన్ యుద్ధం ఆ రెండు దేశాల చరితల్ర లో మరపురాని ఘట్టము. జపాన్ రాజకీయ దురాకమ్ర ణ విధానాన్ని చైనా సైనిక బలహీనతను ఈ యుద్ధం స్పష్టం చేసింది. పెరుగుతున్న జపాన్ జనాభాకు ఆశ్రయం, పెరిగిపోయిన పారిశ్రా మిక ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ సంపాదనే ఈ దురాక్రమణకు మూల కారణాలు.

కొరియాలో దురాక్రమణ జరిగిన తరవాత జపాన్ అన్యదేశాల ప్రమేయాన్ని నిరోధించదలచింది. బలహీనంగా ఉన్న చైనాను కొరియానుంచి తరిమివేయటం సులభమే. జపాన్ భయమల్లా రష్యా కొరియాలో జొరబడటమే. అందుచేత జపాన్ రష్యా కొరియా విధానాన్ని నిశితంగా పరిశీలించ ప్రారంభించింది. కొరియాతో రాజకీయ సంబంధాలకు 1884 లో రష్యాకు అవకాశం కలిగింది. చైనా , జపాన్ ల ధాటికి ఆగలేక కొరియా తన సైనికుల శిక్షణ కోసం, రష్యా సహాయాన్ని ఆర్జించింది. రష్యా సైనిక శిక్షణకు అంగీకరిస్తూ , లాజరెఫ్ (Lazareff) రేవు పట్టణాన్ని ఉపయోగించటానికి అనుమతి కోరింది. ఈ కోరికతో రష్యా దమననీతి జపాన్ కు బోధపడింది. చైనా కూడా రష్యా రాకతో కొంత కలవర పడింది. రష్యా , జపాన్ లు కొరియాలో చేరితే , చైనాకు చోటుండదు. కాబట్టి చైనా కూడా దురాక్రమణ విధానాన్ని అవలంబించక తప్పలేదు. ఈ పరిస్థితులలో కొరియా సమస్యపై జపాన్ కు రెండు పరిష్కారమార్గాలు లభించినాయి. ఒకటి కొరియాను స్వతంత్ర దేశంగా ప్రకటించి , రాజకీయ పరిస్థితులను మెరుగుపరచటం , రెండు కొరియా అరాచక పరిస్థితులనుంచి తప్పించిన తరవాత విదేశాల జోక్యానికి తావు ఉండకుండ చేయడం. మొదటి నుంచి కొరియాలో సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టాలని కోరుతున్నది జపాన్. అందువల్లనే కొరియా సంస్కరణ ఉద్యమాన్ని జపాన్ ప్రోత్సహించింది. చైనా, రష్యాలను తరిమివేసిన తరవాత జపాన్ కొరియాపై తన ఆధిక్యతను స్పష్టంగా ప్రకటించవచ్చు. కాబట్టి కొరియా సమస్యకు పరిష్కారం సూచించాలన్న జపాన్ నినాదానికి రష్యా దురాక్రమణ భీతితోడైంది.

ఆర్థికకారణాలు

కొరియాలో జపాన్ జోక్యానికి ఆర్థిక సంబంధమైన కారణం ఉంది. కొరియాలో వరి సమృద్ధిగా పండినా ఎగుమతులను నిషేధించడం జరిగింది. కొరియన్ పద్రా న ఆహారం వరియే. జపాన్ పజలక్ర ు అవసరమైన ఆహారాన్ని సులభంగా కొరియా నుంచి సంపాదించవచ్చు, 1896 లోనే జపాన్ ఎగుమతిపై నిషేధాలను తొలగించాలని కోరింది. ధాన్యమేకాక జపాన్ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులపై తన దృష్టిని కేంద్రీకరించింది. అదే సంవత్సరంలో కొరియాలో జపాన్ దిగుమతులు దాదాపు 40 శాతం ఉన్నాయి. కొంియాాలో విస్తృతం కాని మార్కెట్లపట్ల జపాన్ మోజు పెంచుకొంది. పైగా అప్పటి ఐరోపా రాజనీతిని - రాజకీయ ఆధిక్యతతో ఆర్థిక స్థితిని సాధించడం - జపాన్ అమలు పరచదలిచింది.

మైజీ పునరుద్ధరణ – రాజ్యవిస్తరణ విధానం

మైజీ పునరుద్ధరణ కార్యక్రమంలో 'విస్తరణ' ఒకటి. ఈ విస్తరణ విధానాన్ని ప్రచారంలోకి తెచ్చిన వ్యక్తి యోషిడాషోయిన్ (Yoshida Shoin). ఇతడే షోగునేట్ (Shogunate) క్షీణతను, చక్రవర్తి అధికార విస్తరణను కోరినవాడు. అధికార పునరుద్దరణతో కొరియాను కూడా ఆక్రమించవలెనన్నది ఇతని వాదము. యమగట యువరాజు (Prince Yamagata) కౌంట్ ఇటోలు అతనిని సమర్థించినారు. జపాన్ సైన్యాన్ని వృద్ధి పరచినవాడు మోదటివాడైతే, రెండోవాడు జపాన్ రాజ్యాంగాన్ని ప్రతిష్ఠించినవాడు. జపాన్ విస్తరణ విధానానికి మొదటి మెట్టు సైనిక సమీకరణ. 1894 నాటికి జపాన్ ఆస్థితికి చేరుకొందని ఇతని నమ్మకము. కాని 1890-84 మధ్యలో జపాన్ లో కొన్ని రాజకీయ మార్పులు సంభవించినాయి. యమగట నాయకత్వం యుద్ధాన్ని ప్రచారంచేసినా ప్రాభవాన్ని కోల్పోయింది. మత్సుకట (Matsukata) రాజీనామా చేసిన తరవాత కౌంట్ ఇటో పభ్రు త్వ బాధ్యతను స్వీకరించినాడు. కాని జపాన్ పార్లమెంట్ ఇతనిని వ్యతి రకించింది. రాజ్యాంగంలో పార్లమెంటును రద్దు చేస్తూ మార్పు చేయాలని పయ్ర త్నించినాడు. ఏ విధంగానైనా తనపై చెలరేగుతున్న వ్యతిరేకతను అణగ దొక్కాలని ప్రయత్నించినాడు. అందుకని కొరియా విషయంలో యుద్ధాన్ని కోరినాడు. ప్రజాభిప్రాయాన్ని కొరియా సమస్యవైపు మళ్ళించినాడు. రాజకీయ చతురతను ఉపయోగించి తనపైన లేచిన దుమారాన్ని కొరియావైపు తిప్పినాడు. ఫలితంగా ఇటో ఊహించినట్లు జపాన్ దేశీయులంతా కొరియా సమస్య పై దృష్టిని కేంద్రీకరించినారు.

లాజరెఫ్, ట్రాన్స్ సైబీరియా రైలు మార్గానికి రష్యా వత్తిడి

కొరియా సైనికులకు శిక్షణ యిచ్చేందుకు రష్యా సమ్మతించి , పరిహారంగా లాజరేఫ్ రేవుపట్టణాన్ని ఉపయోగించుకోవడానికి, **లాజరెఫ్, ట్రాన్స్ సైబీరియా రైలు మార్గానికి రష్యా** అనుమతి సంపాదించింది. దీనికి ఇంగ్లండ్ అసమ్మతి తెలిపింది. అందుకని రష్యా అమెరికా సహకారాన్ని అర్థించింది. విదేశాల విధానాలను గమనించిన జపాన్ త్వరగా కొరియాను ఆక్రమించడానికి నిశ్చయించింది. రష్యా జోక్యానికి ఇది మొదటి

మెట్టు. ఐరోపా దేశాలు విజృంభించక ముందే ఆసియా దేశమైన జపాన్ పరిస్థితిని అదుపులోకి తేవలెనని యత్నించింది.

చైనాలో ఆంతరంగిక అలజడి

ఈ సమయంలో ఉదాసీనతతో వ్యవహరిస్తే దేశగౌరవానికి లోటని , చైనా దురాకమ్ర ణను సమర్ధించింది. కొరియా సమస్యను మొదటినుంచి పంట పండించు కొన్నవాడు లీ హంగ్ చాంగ్. కాని చైనాలో లీ విధానాన్ని, కొరియాపట్ల అతని పద్ధతిని విమర్శస్తు ఒక పక్షం బయలుదేరింది. లీ కేవలం శాంతియుత మార్గాలనే అవలంభించినాడన్నది వీరి వాదము. చైనా రాజరిక పతిష్ఠ ఇనుమడించాలంటే యుద్దు తప్పదని వీరి అభిప్రా యము. ఈ వ్యతిరేకతను అధిగమించవలసిన అవసరం లీ హంగ్ ఛాంగ్ కు ఏర్పడింది.

కిమ్ హత్య

కొరియా విషయమై చైనా జపాన్ మధ్య యుద్ధం చెలరేగడానికి , ఎన్నో ఏళ్ళుగా కాచుకొని ఉన్నవారికి ఒక ఆవకాశం దొరికింది. 1884 లో జరిగిన రాజకీయ దుశ్చర్య తరవాత కిమ్ జపాన్ కు పారిపోయినాడు. కొరియాలో తన అనుచరుల ద్వారా విప్లవాన్ని ప్రా రంభించడానికి పయ్ర త్నించినాడు. కొరియా రాజు కోపోద్రిక్తుడై కిమ్ ను జపాన్ లో బంధించమని కొంతమంది మనుష్యులను పంపినాడు. షాంఘైకు బందీగా తీసుకొని వచ్చిన కిమ్ ఒక జపాన్ హోటల్ లో హత్య చేయబడినాడు. కిమ్ ను హత్య చేసిన హాంగ్ ను, శవాన్ని కొరియారాజు కోరిక పట్ల , చైనా పంపింది. కొరియాలో కిమ్ శవాన్ని ముక్కలుగా కోసివేసినారు. అతనిని హత్య చేసిన వాడిని వదలిపేసినారు. ఈ చర్య జపాన్ కు అంతులేని ఆగ్రహాన్ని తెప్పించింది.

తక్షిణ కారణం - టాంగ్ హాక్ తిరుగుబాటు

ఈ సంఘటనల అనంతరం కొరియాలో టాంగ్ హాక్ తిరుగుబాటు (Tong Hok Rebellion) జరిగింది. ఈ తిరుగుబాటు చైనా జపాన్ మధ్య యుద్ధాన్ని ప్రా రంభించింది , టాంగ్ హాక్ అనే వ్యవస్థ ప్రా చీన మతాల అధ్యయనానికి పతీక్ర . పాశ్చాత్య, విధానాలను విమర్శ ంచి బౌద్ధ కన్ ఫ్యుసియస్, టావో మత ధర్మాలను వీరు పాటించేవారు. దేశ భక్తి పప్రూ రితమైన టాంగ్ హాక్ సంఘం మత వ్యవస్థగా పజ్రా భిమానం సంపాదించుకొన్నది. అవినీతిపరులైన అధికారులను శిక్షించాలని వీరు సూచించినారు. పభ్రు త్వం అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా ఈ సంఘుసభ్యుల్ని శిక్షించేది. పభ్రు త్వమే అస్థిరంగా ఉన్నప్పుడు , వీంని శిక్షించేవారే కరువయినారు. అనిశ్చిత ప్రభుత్వాన్ని విమర్శించడమే వీరి కర్తవ్యము. పైగా తిరుగుబాటును ప్రోత్సహిస్తూ జపాన్ కూడా రహస్యంగా సహాయాన్ని అందచేసింది. మార్చి 1894లో ఓ మారుమూల ప్రారంభమైన టాంగ్ హాక్ తిరుగుబాటు కొరియా అంతటా వ్యాపించింది. ఈ తిరుగుబాటును అణచలేక కొరియా చైనా సహాయాన్ని ఆర్జించింది. కిమ్ మరణానంతరం జపాన్ తన సైన్యాన్ని కొరియాకు పంపుతుందన్న పుకారు బయలు దేరింది . లీ హంగ్ ఛాంగ్ ఈ పుకారు గురించి నిజానిజాలు తెలుసు కుసేందుకు యువాన్ కు ఉత్తరం వ్రాసినాడు. కొరియా రాజకీయ

వ్యవహారాలను పర్యవేక్షిస్తున్న యువాన్ షి కై ఈ పుకారును నమ్మవద్దని, ప్రస్తుతం ప్రమాదం లేదని సమాధానమిచ్చినాడు. టాంగ్ హాక్ తిరుగుబాటు ప్రారంభమైనపుడు లీ హంగ్ ఛాంగ్ టియన్ ట్సి వద్ద సైన్యాన్ని సమీక్షిస్తూ ఉన్నాడు. మే 25వ తేదీ యువాన్ షి కై కొంయిా నుంచి పంపిన వర్తమానంలో జపాన్ నుంచి ప్రమాదం లేదని మరోసారి తెలియజేసినాడు. కాని ఈ తిరుగుబాటువల్ల, జపాన్ వ్యాపార కేంద్రాలు దెబ్బతిన్నాయి. కాబట్టి ఈ తిరుగుబాటును చైనా అణచాలని జపాన్ దౌత్యకార్యాలయం యువాన్ కు సూచించింది వెంటనే యువాన్ ఈ వర్తమానాన్ని లీ హంగ్ ఛాంగ్ కు పంపినాడు. దీనిని బట్టి కొంయిాలో చైనా జోక్యానికి జపాన్ ప్రోత్సహించింది. ఈ ప్రోత్సాహంతో, యువాన్ లీ హంగ్ లిద్దరు జపాన్ ఘర్షణకు రాదని భావించినారు. కొరియా పభ్రు త్వం టాంగ్ హాక్ తిరుగుబాటును అణచమని, యువాన్ షి కైను కోరింది. కొరియా నుంచి అధికారక ఆహ్వానం అందగానే, లీ హంగ్ చైనా చక్రవర్తి నుంచి 1500 సైనికులను మంజూరు చేయించుకొన్నాడు. కొరియాలోని యషాన్ (Yashan) అనే ఓడ్రేవుకు ఈ సైన్యాలు చేరినాయి. ఈ సైనిక మార్పిడి గురించి జపాన్ కు తెలియచేయబడింది. కాని ఈ వర్తమానం జపాన్ చేరేలోపుగా జపాన్ పభ్రు త్వం తన సైన్యాలను కొరియాకు పంపింది. చైనా 1500 మందిని పంపితే జపాన్ 7000 మందిని సిద్ధంచేసింది. చైనా, జపాన్ దేశాలనుంచి సైన్యాలు రాగానే యించుమించు టాంగ్ హాక్ - తిరుగుబాటుదార్లు తోకముడిచినారు. తమరాక వల్లనే తిరుగుబాటు అణచబడిందన్న గర్వంతో, చైనా, జపాన్ ను తన సేనలన్ను ఉపసంహరించుకోమని కోరింది. జపాన్, లీ-ఇటో ఒప్పందం ప్రకారం, రెండు దేశాలు ఒకేసారి సైనిక ఉపసంహా రణ జరపాలని, ఏ పద్ధతిలో ఇది జరగాలో చెప్పుమని చైనాను కోరింది. పైగా ఇద్దరూ కలసికొరియ రాజకీయ జీవితాన్ని సరిదిద్దాలని కూడా జపాన్ సూచించింది. ఈ సూచనపట్ల లీ హంగ్ ఛాంగ్, యువాన్ షి కైలు నిర్ఘాంతపోయారు.

లీహంగ్ ఛాంగ్ మాత్రం శాంతియుత పరిష్కారాన్ని ఆశించినాడు. కొరియా రాజధానినుంచి చైనా అధికారులను తరిమివేయటం జపాన్ ప్రారంభించగానే లీ తన అభి ప్రాయాన్ని మార్చుకొని, 8000 సైనికులను కోరినాడు. ఈ ఆదనపు సైన్యాలు కొరియా చేరగానే , ఏ సందర్భంలో కూడా తొందరపడవద్దని లీ యువాన్ హెచ్చరించినాడు. కాని ఇంగ్లండ్ , రష్యా మొదలైన దేశాల మధ్యవర్తిత్వం కూడా విఫలమైంది. జులై 25వ తేది , 1894లో, చైనా సైనికులను మోసుకొస్తు న్న "కౌషింగ్" (Kowshing) నౌకను, జపాన్ సైన్యం ముట్టడించి వేసింది. అదే సమయంలో యాషన్ వద్ద ఉన్న చైనా సైన్యాన్ని జపాన్ సైన్యం ముట్టడించింది. అప్పుడు యుద్ధం అనివార్యమని లీ హంగ్ నిశ్చయించినాడు.

యుద్ధ ప్రకటన

1894 ఆగస్టు 1వ తేదీన అధికార రీత్యా రెండు దేశాలు యుద్ధం ప్రకటించాయి. చైనా జపాన్ తో దౌత్య సంబంధాలు తెంచుకొంది. కొరియా స్వతంత్ర రాజ్యమని , దానిని అభివృద్ధి పరచడానికి కొన్ని సంస్కరణలు

అవసరమని, కాని చైనా ఆందుకు అడ్డు వస్తుందని , అటువంటి విధాన మే తూర్పు దేశాల శాంతి , భద్రతలకు భంగ మని జపాన్ ఆరోపించింది. అప్పుడు చైనా కోరియా గత రెండు శతాబ్దాలుగా చైనాకు కప్పం చెల్లిస్తుందని (tributary), అక్కడి క్లిష్ట పరిస్థితులు ఏర్పడ్డం వల్ల , కొరియా ప్రభుత్వం రక్షణ కోరగా చైనా సైన్యాలు ప్రవేశించాయని సమాధానం చెప్పింది.

యుద్ధగమనం

ఈ విధంగా రెండు దేశాల మధ్య కొరియా గురించి యుద్ధం ప్రారంభమైంది. బయటికి మాత్రం జపాన్ కంటె చైనా పెద్దది కనక జపాన్ ఎట్లా గూ ఓడిపోతుందని ఇంగ్లండు వంటి దేశాలు తలచారు. కొరియాను ఆర్థికంగా అభివృద్ధి చేయడానికి సహాయపడుతున్న జపాన్ కంటె బలహీనమైన చైనాయే పరిపాలించడం మంచిదని రష్యా భావించింది. వీరి ఉద్దేశ్యాలను కనిపెట్టి, జపాన్ తనకు కొరియాను పరిపాలించే ఉద్దేశ్యాలు లేవని కేవలం కొరియాలో కొన్ని సంస్కరణలు అమలు జరిపి ఆ దేశాన్ని అభివృద్ధి చేయడమే తన లక్ష్యమని ప్రకటించింది. అంతేకాక అవసర మైతే ఐరోపావారి వ్యాపారానికి తాను పతిబం్ర ధకమైతే షాంఘై రేవులో జోక్యం కల్గించుకోమని హామీ ఇచ్చింది. జపాన్ హామీతో ఐరోపా వారు తృప్తి చెంద లేదు.

అందుకు మరొక కారణం కూడ ఉంది. గత 25 సంవత్సరాలలో జపాన్ సాధించిన ఆర్థిక అభివృద్ధిని పాశ్చాత్య దేశాలు అర్థం చేసుకోలేదు. అందువల్ల ఆ దేశం ఓడిపోతుందని భావించారు. ఒక విధంగా చూస్తే వారు అట్లా తప్పుడు అంచనా వేయడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. ఎందువల్లనంటే జపాన్‌తో పోలిస్తే చైనా విశాల దేశం. కాని అటువంటి పెద్ద దేశం తమకు కావలసిన సైన్యాలను సేకరించడంలోను, ఉపయోగించడంలోను సామర్థ్యం చూపలేక పోయింది. జపాన్ వారు అయితే బాగా విద్యావంతులు కనుక తమ దేశ గౌరవం కాపాడుకోడానికి దృఢ సంకల్పంతో ఉన్నారు. చైనా అధికారులు అయితే తమది బలవంతమైన దేశం అని , అందువల్ల తమకు సలహా ఇవ్వడానికి బ్రిటిషు అధికారులు అనవసరమని , తలచి యుద్ధానికి పూర్వమే వారిని కీలక పదవుల నుంచి తొలగించి వేశారు. అందువల్ల నౌకా యుద్ధంలో చైనాకు సరియైన ంతీ లో సలహా ఇచ్చేవారు లేకపోయారు. నౌకాదళం పటిష్టంగా ఉండి ఉంటే , యుద్ధ ఫలితం మరొక విధంగా ఉండేది. నౌకాభివృద్ధికోసం పూర్వం కేటాయించిన నిధుల నుంచి చైనా ప్రభుత్వం శిథిలమైన చక్రవర్తి వేసవి విడిది (Summar Palace) ని పునః నిర్మాణం చేయసాగింది. అందువల్ల కొంయిా యుద్ధంలో చైనా నౌకాదళంలో కేవలం ఉత్తర చైనా సైనికులు మాత్రమే పాల్గొన్నారు. వారిలో చాలా మందికి ఇంకా పాశ్చాత్య యుద్ధ విధానాలు తెలియవు.

అట్లా పాశ్చాత్యులు గ్రహించకపోయినా కొరియారాజు చైనా బలహీనతను గుర్తించి, చైనా జపాన్ చేతిలో ఓడిపోవడం తథ్యం అని ముందరే గ్రహించాడు. అందువల్ల జపాన్ వారితో చేతులు కలిపి , చైనా సైనికులను ఎలాగైనా తరిమి వేయాలని, కొరియాను స్వతంత్ర దేశంగా ప్రకటింప జేయాలని , జపానులో 1894 ఆగస్టు 20 తేదీన ఒక ఒప్పందాన్ని చేసుకొన్నాడు. దాని వల్ల సెప్టెంబరు 15వ తేదీన జపాన్ వారు ఉత్తర కొరియా నుంచి

చైనా సైనికులను వెడలగొట్టడానికి యాలు (Yalu) నది వద్ద భీకర పోరాటం జరిపారు. అందులో 4 చైనా యుద్ధ నౌకలు సర్వనాశనం అయ్యాయి. 5వ నౌక ముక్కముక్కలుగా పేలిపోయింది. చైనా సైన్యాధిపతి తింగ్ జు ఛాంగ్ (Ting Ju Chang) నౌకల యంత్రాలను పాడుచేసి విషం తాగి ఆత్మహత్య చేసుకొన్నాడు. జపాన్ కు వై హై వై (Wei Hei Wei) దక్కింది. దీనితో చైనా ఓటమిని యించు మించు అంగీకరించినట్లే.

ఈ విధంగా చైనాపై విజయం సాధించడంతో జపాన్ సైన్యంలో ఒక దళం కొరియా గుండా మంచూరియాలో ప్రవేశించగా , మరొక దళం ఆర్థర్ రేవువద్ద ఆగి, అక్కడి నౌకా కేంద్రాన్ని ఒక్క రోజులోనే వశపరచుకొంది. నిజానికి ఈ విధంగా విజృంభిస్తున్న జపాన్ సేనా నాయకులు రెండో శ్రేణికి చెందిన వారయినప్పటికి, ఈ యుద్ధంలో మంచి అనుభవం సంపాదించి, భవిష్యత్తులో రష్యాతో యుద్ధం జరుగుతున్నప్పుడు మొదటి శేణ్రి నాయకులు అయ్యారు. ఆ తరువాత జపాను మూడవదళం కూడా మంచూరియాలో ప్రవేశించి న్యూచ్వాంగ్ (New Chwang), యింగ్ కో (Ying Kow) లను ఆక్రమించి, లియె (Liao) దాటింది. దీనివల్ల ఇప్పుడు సైనికుల పెకింగ్ లోకి ప్రవేశించడానికి మార్గం ఏర్పడింది. వారిని ఆపేశక్తి చైనాలో ఎవ్వరికి లేకుండాపోయింది.

శాంతి సంభాషణలు - షిమోనోసేకి సంధి ఏప్రిల్ 17, 1895

శాంతిని ప్రతిపాదించిన లీహంగ్ ఛాంగ్ ను నిందించిన యుద్ధోన్మాదులు ఈ ఓటమితో తలవంచినారు. ఉద్యోగం నుంచి తొలగించబడినా శాంతి బాధ్యత లీహంగ్ కే వదిలి వేయబడింది. 1895 లీ, షిమెనోషికి (Shimonoshiki) పాంతాన్ని చేరినాడు. జపాన్ తరపున కౌంట్ ఇటో, విదేశాంగమంత్రి ముత్సు (Mutshu) సంభాషణలకు హాజరయినారు. ఏప్రిల్ 1895లో షిమెనోషికి సంధి పత్రంపై అంగీకారం కుదిరింది. దీని ప్రకారం,

1. కొరియా స్వతంత్ర దేశమని చైనా అంగీకరించింది.
2. జపాన్ కు ఆర్థర్ రేవు పట్టణం ఫార్మోజా , పెస్కు డోర్స్, లియొటంగ్ (Port Arthur, Farmosa, Pescodores, Liao Tung) సమర్పించబడ్డాయి.
3. యుద్ధనష్ట పరిహారంగా చైనా రెండువందల మిలియన్ల టియల్స్ ఇవ్వవలె.
4. జపాన్ అత్యంత అభిమాన దేశంగా ప్రకటింపబడింది.
5. జపానీయులకు న్యాయ నిర్ణయహక్కులు (Extra-territorial rights) ఇవ్వడం జరిగింది.
6. షాన్సి, చుంగ్ కింగ్, సూచౌ, హాంగ్ చౌ రేవులు జపాన్ కు సమర్పించడం జరిగింది.
7. అన్ని రేవు పట్టణాలలో వ్యాపారం చేయటానికి జపాన్ కు అనుమతి లభించింది.
8. దిగుమతి సుంకాలను చెల్లించి, జపాన్ తన యంత్ర సామాగ్రిని యథేచ్ఛగా చైనాలో అమ్మవచ్చు.

9. పన్నుల మినహాయింపుతో జపాన్ కొన్ని వస్తువులను చైనాలోనే తయారుచేసి అమ్మటానికి అనుమతి లభించింది.

చైనా ఓటమికి కారణాలు

జపాన్ తో చేసిన యుద్ధంలో చైనా ఓడిపోవడానికి మూడు ముఖ్య కారణాలను లీ ఛియన్ నంగ్ (Li Chien Nung) సూచించినారు.

1.పెచ్చు పెరిగిన అవినీతి:

చైనాలో రాజప్రాసాదం నుంచి సామాన్య ఉద్యోగివరకు అవినీతి అన్నది సామాన్యమైంది. జవాడర్ రాణి సైన్య విభాగానికి కేటాయించిన నిధులన్నీ స్వంత ప్రయోజనాలకు వాడుకొంది. రాణి ప్రాసాదంలో పనిచేసే నౌకర్లు ఉద్యోగాలను అమ్మడం ప్రారంభించినారు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో ఉన్నవారు అవకాశమున్నంత వరకు , అందినంత సంపాదించేవారు. చివరకు సైనికాధికారులు కూడా ఈకుటల్రో భాగస్వాములయినారు. ఉదాహరణకు ఈ యుద్ధం ప్రా రంభం కాకమునుపు, ఇంగ్లండ్ నుంచి కొన్ని బాంబులను కొనాలని చైనా నిశ్చయించింది. కాని సైనికాధికారుల నిర్లక్ష్యంవల్ల వీటిని కొనలేదు. యుద్ధం తప్పనిసరి అయినప్పుడు లీ హంగ్ వీటిని కొనడానికి పరుగులు తీసినాడు. అదేవిధంగా చైనా యుద్ధ నౌకలు కూడా యుద్ధానికి సిద్ధంగా లేవు. అందు వల్లనే కొరియా విషయంగా జపాన్ తో యుద్ధం చేయటానికి లీ హంగ్ ఛాంగ్ చివరి నిమిషం వరకు వెనుకంజ వేసినాడు. అధికార , అనధికార సభ్యులంతా లీను పిరికివాడని నిందించినా సహించి , చైనా సైనిక బలహీనత తెలిసినవాడు కావడంవల్ల శాంతియుతంగా కొంయిా సమస్యను పరిష్కరించాలని తీవ్ర ప్రయత్నం చేసినాడు. సైనిక బలహీనత, రాజకీయ అవినీతి విస్తరణ చైనా ఓటమికి కారణమైంది.

2.ఐక్యతా లోపము:

జాతీయ సమైక్యత సాధించని చైనా రాజకీయ , దౌత్య, ఆర్థిక, సైనిక, పరిపాలనా రంగాలలో పరిపూర్ణత సాధించ లేక పోయింది. సంప్రదాయబద్ధంగా చైనా చక్రవర్తి సర్వాధికారి. ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంలో చైనా ఐక్యత సాధించిందని కొందరు అపోహపడినారు. వాస్తవానికి రాజప్రాసాద రాజకీయాలన్నింటిని , రాణియే హస్తగతం చేసుకొంది. ఉద్యోగులందరు జవాడర్ రాణికి గులాములైనారు. లీ హంగ్ ఛాంగ్ విదేశీ వ్యవహారాలను చక్కపెట్టడానికి ప్రయత్నించినాడు. కాని, ఆతనికి అధికార నియామకం లేదు. ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలోని ప్రతి అధికారి విదేశవిధానంలో జోక్యం కల్పించుకొన్నాడు. నిజానికి లీ హంగ్ ఛాంగ్ ఇట్లా ంటి పరిస్థితులలో చైనా రాజకీయవిధానాన్ని గడిపిన తీరు ఆశ్చర్యకరమైనది.

ఈ విషయంలో చైనాతో పోల్చిచూస్తే ఎన్నో రెట్లు ఉత్సాహంతో జపాన్ ఈ యుద్ధంలో పాల్గొన్నది. దీనికి కారణాలు జపాన్ దేశ సమైక్యత , నిర్దిష్టమైన పరిపాలనా యంత్రాంగం. దేశానికంతా నాయకుడు చక్రవర్తి.

ఆతనికి సంపూర్ణ అధికారాలు ఉండేవి. ప్రధానమంత్రి రాజకీయ విధాన నిర్మాత. ఒక్కొక్క మంత్రికి ప్రత్యేకించిన శాఖ; అన్ని విధానాలను పరిశీలించడానికి డయట్. చైనా విషయంలో యివి మృగ్యమైనవి. లీ హంగ్ ఛాంగ్ చైనా తరఫున మంత్రి కాదు. ప్రధానమంత్రి ఆసలే కాదు. అనధికారికంగా రాజకీయ వ్యవహారాలను చక్కదిద్ద పయత్నించినవాడు మాత్రమే . ఆవినీతిపరులైన అనేక మంది ఉద్యోగులకు తృప్తిగా సమాధానాలిచ్చి దేశ గౌరవం కోసం పాటు పడినాడు. అసలు రాజ ప్రాసాదంలోనే రాజుకు రాణికి ఏకాభిప్రాయం లేదు. యుద్ధప్రారంభం నుంచి చైనా ఒకే పద్ధతిని అవలంబించ లేదు. యుద్ధ వ్యూహరచనలో చైనాలో ఎవరికి బొత్తిగా అనుభవ మున్నట్లు తోచదు. నౌకా శాఖలో కూడా అధికారుల మధ్య సమన్వయం లేదు. నావికాశాఖకంటె, సైనిక విభాగం మరింత ఆధ్వాన్నంగా తయారైంది. యుద్ధ మంత్రిత్వశాఖ కేవలం అలంకార ప్రాయమే. ప్రాంతీయ సేనలు స్వతంత్రంగా వ్యవహరించేవి. సైనికులలో శిక్షణ, క్రమశిక్షణ పూర్తిగా లోపించినాయి.

3.చైనా ఆర్థిక దుస్థితి:

చైనా దేశ ఆర్థిక పరిస్థితి కూడా అస్తవ్యస్తంగా ఉంది. ఆర్థిక శాఖ మంత్రికన్న ప్రాంతీయ గవర్నర్లకే ఆదాయాల పై అజమాయిషీ ఉండేది. లీహంగ్ యుద్ధ విధులను సమకూర్చుకోవడానికి చాలా ఇబ్బందులు పడినాడు. ధనం అవసరమైనప్పుడు లీ మొదట చక్రవర్తికి, విజ్ఞాపన పంపవలె. తరవాత ఆ విజ్ఞాపనపై చర్చకోసం, ఆర్థిక శాఖకు పంపబడేది. ఆ శాఖ ఆమోదించిన తరవాత నిధులను జమ చేయాలని ప్రాంతాలకు ఆజ్ఞలు జారీ చేయబడేవి. కాని ప్రాంతీయ అధికారులు ఏమీ తెలియనట్లే ప్రవర్తించేవారు. యుద్ధానికి పూర్వం గవర్నర్లు, ఇతర అధికారులంతా యుద్ధాన్ని కోరినవారే. యుద్ధం అసలు ఆరంభమయ్యేటప్పటికి, నిధులు కూర్చడానికైతేనేం సైన్యాలను పంపటానికయితేనేం , కిమ్మనే వారు కాదు. లీహంగ్ కేవలం తన ప్రాంతమైన చిహ్లి (Chihili) నుంచి అన్ని విధాలా సహాయాన్ని పొందినాడు. అందుచేతనే జపాన్ తో చిహ్లియే యుద్ధం చేస్తుందన్న లీహంగ్ మాట అసత్యం కాదు.

4.ఆధునిక జపాన్:

అవినీతి, ఐక్యతాలేమి కారణాలకు తోడుగా చైనా రాజ్యాంగ విధానము మూడో కారణము. మైజీ పునరుద్ధరణ తరవాత , జపాన్ పాశ్చాత్య పద్ధతులను అనుసరించి ఆధునీకరణ ప్రారంభించింది. ప్రభుత్వ విధానాన్ని కేంద్రీకరించింది కాని చైనాలో ఫ్యూడల్ వ్యవస్థ అట్లాగే వుంది. చక్రవర్తి నుంచి ఎటువంటి ప్రోత్సాహం ఆటు అధికారులకు కాని, ఇటు ప్రజలకు కాని లభించలేదు. చక్రవర్తి భోగలాలసత్వమే అధికారులకు ఆదర్శమైంది. జపాన్ ప్రముఖంగా ఈ యుద్ధంలో జయించడానికి కారణం రక్తపాత రహితంగా సాధించిన రాజకీయ విప్లవమే. ఇంట గెలిచి రచ్చ గెలవాలన్న సామెత జపాన్ పట్ల నిజమైంది. కాబట్టి భవిష్యత్తు లో ఉత్తమ పాత్రను చైనా నిర్వహించాలంటే మొదటి సంస్కరణలు రావలె. రాజకీయ చైతన్యం కావలె.

ఫలితాలు

చైనా జపాన్ల మధ్య జరిగిన ఈ యుద్ధంవల్ల జపాన్ ఆధిక్యత, చైనా బలహీనత ప్రపంచానికి వెల్లడి అయింది. జపాన్ , చైనా వ్యవహారాలలో జోక్యాన్ని కల్గించుకోవటం, ఐరోపా దేశాలకు నచ్చలేదు. తాము సంపాదించిన మినహాయింపులను పోగొట్టు కొనడమేకాక , కొత్తగా ఏమీ సాధించలేమని భావించినాయి. చైనాలో లేదా ఆసియాలో ఐరోపా దేశాలు దురాకమ్రణ విధానాన్ని అంత సులభంగా అనుసరించ లేవు. ఈ యుద్ధంలో విజయం సాధించినందువల్ల, జపాన్ కు తన ఆధిక్యతపై నమ్మకం ఏర్పడింది. "జపాన్ సైనిక , నావికా విజయం దూరప్రాచ్య రాజకీయాలలో నూతన యుగ ప్రారంభానికి నాందిగా చెప్పవచ్చును. ఈ యుద్ధ ఫలితాలు ఆసియానేగాక, ఐరోపా రాజకీయాలను కూడా ప్రభావితం చేసాయి " అని క్లాడ్ అభిప్రాయపడ్డాడు. భవిష్యత్తులో ఆసియా రాజకీయాలకు మూలమైంది జపాన్. కేవలం దేశ వైశాల్యం , జనాభా, ఆ దేశబలాన్ని నిర్ణయించ లేవన్న సంగతి స్పష్టమైంది. ఈ ఓటమితో చైనా సైనిక బలహీనతను సంపూర్ణంగా అర్థం చేసుకొన్న ఐరోపాదేశాలు, చైనా దేశ విభజనను పత్రి పాదించినాయి. జపాన్ చేతిలో చైనా ఓటమి ఐరోపా రాజ్యాల దురాక్రమణకు దారితీసింది. చైనానుంచి రాయితీలు పొందడానికి పాశ్చాత్య దేశాలు పోటీపడ్డాయి. చైనా అనే రొట్టె ముక్కలను పంచుకొనడానికై ఐరోపా రాజ్యాలు ఉవ్విళ్ళూరినవి. చైనా ప్రజలు కూడా తమ దేశ దీనస్థితిని గమనించి, సంస్కరణలు కోరినారు. సంకుచిత స్వభావాన్ని విడిచి , పాశ్చాత్య పద్ధతులను అనుకరించాలని కొందరు తీర్మానించినారు. పాశ్చాత్యీకరణ అన్నది చైనాలో చోటుచేసుకుంది. కొరియాను పోగొట్టుకున్న చైనా, కనీసం స్వదేశ స్వతంత్ర ప్రతిప త్తికి భంగం రాకుండా కాపాడుకోవాలని కోరింది.

1885 సంధి ప్రకారం జపాన్ చైనానుంచి యుద్ధ నష్టపరిహారంగా రెండువందల మిలియన్ టయల్స్ ను సంపాదించింది. ఈ ధనమంతా సైనిక విభాగ అభివృద్ధికి కేటాయించడం జరిగింది. ఫలితంగా కొన్ని సంవత్సరాలలో జపాన్ నావికా బలాన్ని ఐరోపా దేశాలు గుర్తించినాయి. జపాన్ ఈ యుద్ధంలో జయించగానే, ఇంగ్లండ్ మైత్రికోసం పాకులాడింది. 1902లో ఇంగ్లాండ్ జపాన్ మధ్య మైత్రి సంధి ఏర్పడింది. 1905లో జపాన్ ప్రపంచాన్ని మరొక్కసారి ఆశ్చర్యంలో ముంచివేస్తూ , రష్యాను ఓడించింది. జపాన్ లో సైనికాధికారులకు విపరీతమైన గౌరవ, ప్రతిష్ఠలు చేకూరినాయి. ఈ యుద్ధంలో ఓటమి మంచువంశ ప్రాబల్యం పై దెబ్బతీసింది. చైనాలో సంస్కరణ ఉద్యమం ప్రారంభమైంది.

సారాంశం: కొరియాను గురించి చైనా జపాన్ లు ఘర్షణపడ్డాయి. 1895 లో కొరియాపై ఆధిపత్యం కోసం ఈరెండు దేశాలమధ్య యుద్ధం జరిగింది. ఈయుద్ధం లో చైనాను ఓడించి జపాన్ అద్భుత విజయాన్ని సాధించింది. 1895 లో జరిగిన షిమనోకి సంధి వలన ఈయుద్ధం పరిసమాప్తమయ్యింది. ఈయుద్ధం వలన చైనా రాజకీయంగా బలహీనపడి ఆసియా జబ్బు మనిషిగా చరితల్లో పేర్కొనబడింది. జపాన్ ఈయుద్ధవిజయంతో సైనికపరంగా ఆసియాఖండం లో శక్తివంతమైన దేశంగా ఆవిర్భవించింది.

ప్రశ్నలు

1. 1895లో జరిగిన చైనా జపాన్ యుద్ధ కారణాలను పేర్కొనండి?
2. 1895లో జరిగిన చైనా జపాన్ యుద్ధ ఫలితాలను వివరించండి?
3. **షిమోనోసేకి** సంధి అంశాలను తెల్పండి?

ఉపయుక్త గ్రంథాలు:

1. Chattarjee – Modern China- Short History
2. Claude & Buss: The Far East
3. Clyde & Beers: The Far East
4. Crafts & Buchanan: The Far East
5. Latourette: History of the Far East
6. Panikkar. K.M.,: Asia & Western Dominance
7. Sivakumar & Jain.S: History of Modern China

పాఠము : 15

పారిశ్రామిక విప్లవం

విషయ క్రమం:

15.1. లక్ష్యాలు
15. 2. ఉపోద్ఘాతము-అర్ధవివరణ
15. 3. వ్యవసాయ విప్లవం
a) పంట మార్పిడి పద్ధతి
b) బంజరు భూముల సాగు
c) యాంత్రీకరణ
d) రసాయన ఎరువుల వాడకం
15.4. వాణిజ్య విప్లవం
a) త్రికోణ వాణిజ్యం
b) సముద్ర వ్యాపారం
15.5.వ్యాపార వాదం
a) గృహ పరిశ్రమ
15.6.పారిశ్రామిక విప్లవం
15.7.ఇంగ్లాడులో పారిశ్రామిక విప్లవం ప్రారంభం కావడానికి కారణాలు
15.7.1 పెట్టుబడి
15.7.2 కార్మికశక్తి
15.7.3 వనరులు
15.7.4 రవాణా
15.7.5 మార్కెట్లు
15.8. పారిశ్రామిక విప్లవ ప్రగతి
15.8.1 నేత పరిశ్రమ
15.8.2 ఆవిరి యంత్రం
15.8.3 ఇనుము- ఉక్కు పరిశ్రమ
15.8.4 రవాణా రంగం
15.8.5 రహదారులు
15.8.6 కాలువలు
15.8.7 రైలు మార్గాలు
15.8.8 ఆవిరి ఓడలు
15.8.9 వార్తా ప్రసార సౌకర్యాలు
15.8.10 విద్యుచ్ఛక్తి
15.9. పారిశ్రామిక విప్లవ విస్తరణ
15.10. పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితాలు
15.11. ఆర్ధిక ఫలితాలు
15.11.1 అధికోత్పత్తి
15.11.2 జాతీయ ఆదాయం పెరుగుదల

15.11.3 ప్రజల జీవన ప్రమాణం పెంపు
15.11.4 కర్మాగారాలు, పారిశ్రామిక నగరాలు ఏర్పడటం
15.11.5 వ్యవసాయాభివృద్ధి
15.11.6 బ్యాంకింగ్ రంగ విస్తరణ
15.11.7 జాతీయ, అంతర్జాతీయ మార్కెట్లు పెరగడం
15.12. సాంఘిక ఫలితాలు
15.12.1 వర్గ విభజన
15.12.2 నగర జీవనం
15.12.3 స్త్రీలు, బాలురు కార్మికులగుట
15.13. రాజకీయ ఫలితాలు
15.13.1 వలస విధానం
15.13.2 సంస్కరణోద్యమాలు
15.13.3 కార్మిక చట్టాలు ఏర్పడుట
15.13.4సోషలిస్టు, కమ్యూనిస్టు ఉద్యమాలు
15.14. వైజ్ఞానిక ఫలితాలు
15.15.సారాంశము
15.16. ప్రశ్నలు
15.17. ఉపయుక్త గ్రంధాలు

15.1.లక్ష్యాలు

ఈ భాగాన్ని చదవడం వల్ల క్రింది విషయాలను తెలుసుకోగలగాలి.

1. పారిశ్రామిక విప్లవం ఆధునిక యుగంలో జరిగిన ప్రధాన సంఘటన.
2. పారిశ్రామిక విప్లవం ఉత్పత్తి విధానంలోనూ, ఆర్థిక విధానంలోనూ గణనీయమైన మార్పులు తీసుకురావడం.
3. విప్లవం అంటే ఏదైనా ఒక రంగంలో వచ్చిన ఆకస్మికమైన మార్పు.
4. పారిశ్రామిక విప్లవం అంటే పరిశ్రమల రంగంలో వచ్చిన మౌలిక పరమైన మార్పు. వస్తూత్పత్తి రంగంలో సంభవించిన ఆరంభం మరియు శాస్త్ర సాంకేతిక రంగంలో సాధ్యపడిన గొప్ప పరివర్తన.
5. వ్యవసాయ విప్లవంలో యంత్రాల ప్రవేశం, కొత్త పంటల ఆవిష్కరణ, బంజరు భూముల అదృశ్యం, రసాయనిక ఎరువుల వాడకం, పశుగాణాభివృద్ధి వంటి అంశాలు ప్రధానమైనవి.
6. వాణిజ్యం ప్రపంచమంతా విస్తరించడం, వ్యాపార రంగంలో వచ్చిన మార్పులు, కాగితం, కరెన్సీ, ఉమ్మడి స్టాక్ కంపెనీలు, బ్యాంకింగ్ మొదలైన పరిశ్రమలు
7. నేతపరిశ్రమలో జాన్‌కీ "ఫ్లయింగ్ షటిల్," జేమ్స్ హార్‌గ్రీవ్స్ "స్పిన్నింగ్ జెన్నీ," క్రాంప్టన్ "స్పిన్నింగ్ మ్యూల్," జెమ్స్ వాట్ ఆవిరియంత్రం వంటి ఆవిష్కరణలు
8. మానవుని జీవితం సుఖప్రదమగుట. చిన్న పరిశ్రమలు మూతపడుట, కార్మికులు దోపిడీకి గురవుట వంటి అనేక మార్పులు పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితమేనని తెలుసుకొనుట.

15.2. ఉపోద్ఘాతము:

పారిశ్రామిక విప్లవం: మానవజాతిని ఆధునిక యుగంలోకి ప్రవేశపెట్టినది విప్లవం. ఈ విప్లవాలు మనకు ప్రపంచంలో రెండు రకాలుగా వస్తాయి. మొదటిది ఆర్థిక రంగంలో వస్తే రెండోది రాజకీయ రంగాల్లో వచ్చేవి. విప్లవం అనగా ఏదైనా

ఒకరంగంలో ఆకస్మికంగా వచ్చినటువంటి మార్పు. ఫ్రెంచ్ విప్లవం, అమెరికా విప్లవం, రష్యా విప్లవం రాజకీయ, సాంఘిక రంగాల్లో మౌలిక మార్పుకు వేదికగా, పారిశ్రామిక విప్లవం ఆర్థిక రంగంలోను, ఉత్పత్తి విధానంలోను గణనీయమైన మార్పుకు అంకురార్పణ చేసింది. ఫ్రెంచి విప్లవం, పారిశ్రామిక విప్లవాలు రెండు తమ రంగాలకు పరిమితం కాకుండా ఇతర రంగాలకు విస్తరించాయి. ఈ రెండు విప్లవాలు అవి సంభవించిన దేశాలు కేంద్రంగా కొలనులో తరంగాల మాదిరిగా ప్రపంచం అన్ని అంచులకు విస్తరించింది. ఈ రెండు విప్లవాలు కలసి ఆధునిక ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరించాయి.

అర్థవివరణ: పారిశ్రామిక విప్లవం అంటే పరిశ్రమల రంగంలో వచ్చిన మౌలికమైన మార్పు. వస్తూత్పత్తి రంగంలో సంభవించిన సరంభం. శాస్త్ర సాంకేతిక రంగంలో సాధ్య పడిన గొప్ప మార్పు. "కుటీర పరిశ్రమల స్థానంలోకి యంత్రాలు ప్రవేశించడం " పారిశ్రామిక విప్లవం. చేతివృత్తుల స్థానంలోకి యంత్ర ఉత్పత్తులు చేరడం పారిశ్రామిక విప్లవం. వస్తువును ఉత్పత్తి చేయడానికి ఉపయోగించే మానవశ్రమ, శక్తి, నైపుణ్యం స్థానంలోకి శక్తి ఉత్పత్తి కారకాలైన నీరు, బొగ్గు, విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవేశించడం పారిశ్రామిక విప్లవం.చేతి మగ్గం స్థానంలోకి మరమగ్గం రావడం, కలప స్థానంలోకి స్టీలు ప్రవేశించడం, గుర్రపు బండ్ల స్థానంలో రైలు బళ్లు పరుగెత్తడం, శ్రామికుడి కండలోంచి జనించే శక్తి స్థానంలో కణకణమండే బొగ్గులిచ్చేశక్తిని ఉపయోగించడం పారిశ్రామిక విప్లవం.

18వ శతాబ్దంలో వస్తూత్పత్తి, రవాణారంగాల్లో త్వరితగతిన వచ్చిన మార్పు పారిశ్రామిక విప్లవం అయితే ఇది 18వ శతాబ్ది రెండవ భాగంలో ప్రారంభమై క్రమంగా జరిగి నేటికీ కొనసాగుతోంది. కాబట్టి దీనిని పారిశ్రామిక విప్లవం అనడం కంటే " పారిశ్రామిక పరిణామం అనడం సముచితం. పారిశ్రామిక విప్లవం అనే పదాన్ని మొట్టమొదటి సారిగా ఫ్రెంచ్ సామ్యవాది లూయిబ్లాంక్ ఉపయోగించాడు. అలాగే బ్రిటిష్ చరిత్రకారుడు ఆర్నాల్డ్ టాయన్‌బీ ఇండస్ట్రియల్ రివెల్యూషన్ అనే పేరుతో గ్రంథం రచించి, ఆ పదాన్ని విశేష ప్రాచుర్యంలోకి తీసుకువచ్చాడు.

పారిశ్రామిక విప్లవం మొదట 18 వ శతాబ్దంలో ఇంగ్లాండులోనే ప్రారంభమైనప్పటికీ, యూరప్‌లో వ్యాపించిన వ్యవసాయ విప్లవం, వాణిజ్యవిప్లవాల నేపథ్యంలోనే అది సాధ్యపడింది.

15.3. వ్యవసాయ విప్లవం:

17 వ శతాబ్దం ఆరంభంలో వ్యవసాయ ఉత్పాదకతలో సాధించిన గణనీయమైన అభివృద్ధినే వ్యవసాయ విప్లవం అంటారు. ప్రాచీన మధ్యయుగాల్లో గృహావసరాలకు మించి వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల డిమాండు లేకపోవడం వల్ల ఎవరి అవసరాలకు తగినంత వారే ఉత్పత్తి చేసుకున్నారు. చిరకాలం నుంచి వాడుతున్న పరికరాలను, పద్ధతులనే ఉపయోగించారు. అంతేకాక మధ్యయుగాల భూస్వామ్య వ్యవస్థ రైతుకు స్వాతంత్ర్యం

లేకుండా చేసి వ్యవసాయ ప్రగతిని నిరోధించింది. ఈ వ్యవస్థ విచ్ఛిన్నం కావడంతో వ్యవసాయ రంగంలో విప్లవాత్మక మార్పులు సంభవించాయి. యుద్ధాల్లో జరిగిన నష్టాల వల్ల, వేతనం పొందేవారి సంఖ్య పెరగడం వల్ల, జనాభా వృద్ధి పెరగడం వల్ల కూడా వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల పెరుగుదల అనివార్యమైంది. ఫలితంగా వ్యవసాయ విప్లవంలో యంత్రాల ప్రవేశం, కొత్త పంటల ఆవిష్కరణ, బంజరు భూముల అదృశ్యం, రసాయనిక ఎరువుల వాడకం, పశుగాణభివృద్ధిలో గణనీయమైన అభివృద్ధి జరిగి నూతన మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. ఈ పరిణామాల్లో ఎక్కువ భాగం ఇంగ్లాండు కేంద్రమయింది. అందువల్లే ఇంగ్లాండు 1730 నుంచి 19వ శతాబ్ది వరకు వ్యవసాయ నిపుణుల మక్కాగా ప్రసిద్ధి చెందింది.

15.3.1 పంటల మార్పిడి పద్ధతి:

వ్యవసాయ విప్లవంలో ప్రధాన పరిణామం పంటల మార్పిడి పద్ధతి. దీనికి ఆద్యుడు. ఇంగ్లాండుకు చెందిన చార్లెస్ టౌన్‌షెండ్. ఈయన వివిధ రకాల మొక్కలతో ప్రయోగాలు చేసి గాలి నుంచి నత్రజనిని గ్రహించి, నేలకు అందించే ఒకే

రకమైన పశుగ్రాసాన్ని, నేలను సారవంతం చేసే "టర్నిఫ్‌లనే" పంటలను పండించడం ద్వారా మంచి ఫలితాలు సాధించవచ్చని కనుగొన్నాడు. ఆవర్తన పద్ధతిలో పంటలను, టర్నిఫ్‌లను పండించడం ద్వారా మరింత ఫలసాయం పొందవచ్చని ప్రచారం చేసాడు.

పంటల మార్పిడి పద్ధతిని అనుసరించి టౌన్‌షెండ్ శిష్యుడు హోల్కమ్‌కోక్ నాలుగు పంటల ఆవర్తన పద్ధతిని రూపొందించాడు. ఈ పద్ధతిలో మొదటి సంవత్సరం 'గోధుమ', రెండవ సంవత్సరం టర్నిఫ్‌ను, మూడవ సంవత్సరం బార్లీని, నాల్గవ సంవత్సరం గడ్డి రకాలైన క్లోవర్, రైగ్రాస్‌లను పండించారు. ఇది ఇంగ్లాండులోని నార్‌ఫోక్ ప్రాంతంలో ప్రారంభం కావడంతో "నార్‌ఫోక్ పద్ధతి' గా ప్రసిద్ధికెక్కింది. ఈపద్ధతి వల్ల పంటల్లో అధికోత్పత్తి సాధించడమే కాక, పశుగ్రాసం పుష్కలంగా లభించింది.

15.3.2 బంజరు భూముల సాగు:

నార్‌ఫోక్ పద్ధతి వల్ల 'ఇంగ్లాండు"లో కంచెలు వేసే ఉద్యమం' ప్రారంభమైంది. సాగుచేయని వ్యవసాయ యోగ్యమైన భూములను, బంజరు భూములను ఆక్రమించి వాటి చుట్టూ కంచె నిర్మించి వ్యవసాయం చేయడం అనే ఈ ఉద్యమం వ్యవసాయ విప్లవానికి విశేషంగా ఉపకరించింది. ఈ ఉద్యమంలో గతంలో ఉమ్మడిగా సాగు చేస్తున్న క్షేత్రాలు ఆక్రమణకు గురయ్యాయి. ఈక్రమంలో భూస్వాములు బ్రిటిష్ పార్లమెంట్ చేసిన చట్టాలను తమకు అనుకులంగా ఉపయోగించుకుని భూమిని ప్రైవేటు ఆస్తిగా మార్చుకోగలిగారు. అయినా పంటను పెంచి ప్రయోజనం పొందడం సాధ్యమైంది.

15.3.3 వ్యవసాయ రంగంలో యాంత్రీకరణ:

పంటల మార్పిడి పద్ధతి, కంచెలు వేసే పద్ధతివల్ల వ్యవసాయ రంగానికి మెరుగైన యంత్రాలు, పనిముట్లు అవసరమయ్యాయి. ఈ క్రమంలో స్కాట్లండ్ దేశస్తుడు "ఆండ్రుమైకే" పంటలు విత్తే యంత్రాన్ని కనిపెట్టాడు. జెర్థోటోల్ అనే ఆంగ్లేయుడు కలుపుతీసే యంత్రాన్ని కనుగొన్నాడు. ఇదే సమయంలో పోత ఇనుముతో చేసిన నాగలి, ఉయ్యాల, కొడవలి ఉపయోగంలోకి వచ్చాయి.

15.3.4 రసాయనిక ఎరువుల వాడకం:

వ్యవసాయ విప్లవంలో రసాయనిక ఎరువుల వాడకం వల్ల ఉత్పత్తి, ఉత్పాదకతలో గణనీయమైన మార్పులు సంభవించాయి. వివిధ ప్రయోగాలు జరిగి పంట తీరులో మార్పు వచ్చింది. కొత్త పశుగ్రాసపు పంటల వల్ల పశుపోషణ పెరిగింది. మాంసం ఉత్పత్తి అధికమైంది. ఆవులతో పాల ఉత్పత్తి పెరిగింది. మేలైన గొర్రెల జాతులు రూపొందాయి. పందుల సంఖ్య పెరిగింది. నూతన పశుగాణాభివృద్ధిలో బేక్‌వెల్ కృషి అసమాన్యమైంది. పెరిగిన మాంసం వాడడం వల్ల ఏర్పడిన సుగంధ ద్రవ్యాల అవసరమై యురోపియన్ వర్తకులను భారతదేశం వంటి తూర్పుదేశాలతో వర్తకం కోసం అర్రులు చాచేటట్టు చేసింది. ఫలితంగా వలసల స్థాపనకు పోటి ఏర్పడింది. వీటి ఫలితంగా నూతన భూస్వామ్య వర్గం అవతరించింది. కంచె వేసే ఉద్యమం వల్ల రైతులు కమతాలు పోగొట్టుకొని వ్యవసాయ కూలీలుగా మారారు. రైతులు ఉపాధి కోసం నగరాలకు వలస పోయారు. అయితే వ్యవసాయ విప్లవం కరవు భయాన్ని తొలగించింది. ప్రజల జీవన ప్రమాణం పెరిగింది. వ్యవసాయ సమృద్ధి, వాణిజ్యానికి, పరిశ్రమలకు ఊపునిచ్చింది. వ్యవసాయ విప్లవం పరిశ్రమలకు అవసరమైన ముడి పదార్థాలనివ్వటమే కాక పరిశ్రమలో పని చేయడానికి కావలసిన "కార్మిక శక్తి"ని కూడా సరఫరా చేసింది.

15.4.వాణిజ్య విప్లవం:

భౌగోళిక పరిశోధనల ఫలితంగా నూతన భూభాగాల ఆవిష్కరణ, జాతీయ రాజ్యాల ఆవిర్భావం జరిగి వలస రాజ్యాల స్థాపనకు దారితీసింది. వలసలతో చేసిన వాణిజ్యం ప్రపంచ మార్కెట్ విస్తరించడానికి, వాణిజ్య వ్యవస్థల ఆవిర్భవానికి

దారితీసింది. వాణిజ్యం ప్రపంచమంతా విస్తరించడం, వ్యాపార పద్ధతుల్లో వచ్చిన మార్పులు, కాగితం, కరెన్సీ, ఉమ్మడి స్టాక్ కంపెనీలు, బ్యాంకింగ్ మొదలైన పరిణామాలన్నింటిని కలిపి వాణిజ్య విప్లవం అని పిలుస్తారు.

15.4.1. త్రికోణ వాణిజ్యం:

1500 నుంచి 1750 మధ్య సంభవించిన వాణిజ్య విప్లవానికి నాంది ఖండాంతర వాణిజ్యం అభివృద్ధి చెందడం. తొలి దశలో యూరప్ నుంచి ఆఫ్రికాకు వస్త్రాలు, సారాయి, తుపాకులు, లోహపు వస్తువులు, ఆఫ్రికా నుంచి అమెరికాకు బానిసలు, అమెరికా నుంచి యూరప్‌కు పంచదార, పొగాకు, వెండి, బంగారం ఎగుమతి కావడం త్రికోణ వాణిజ్యంగా ప్రసిద్ధికెక్కింది. ఈ దశలో యూరప్, ఆసియాలో చేసిన వ్యాపారానికి అనేక అడ్డంకులు ఏర్పడ్డాయి. భారతదేశపు నూలు వస్త్రాలకు యూరోపియన్ మార్కెట్లో గిరాకీ ఉన్నప్పటికీ

యూరప్‌లోని జౌళి పరిశ్రమలు వీటి దిగుమతిని వ్యతిరేకించాయి. చౌకగా, తేలికగా మెరుస్తూ ఉండి, ఉతకడానికి సులువైన భారతదేశ వస్త్రాల దిగుమతివల్ల, తమ వ్యాపారం దెబ్బతింటుందని, తమదేశపు వెండి, బంగారాలు తరిగి పోతాయని జౌళి వ్యాపారులు ఆందోళన చెందారు. ఫలితంగా భారతీయ వస్త్రాల దిగుమతులను ప్రభుత్వాలు నిషేధించాయి.

15.4.2 సముద్ర వ్యాపారం:

ప్రపంచ వాణిజ్యంపై యూరప్ ఆధిపత్యం విస్తరించి, 18వ శతాబ్ది నాటికి మధ్యధరా సముద్రం నుండి అట్లాంటిక్ సముద్రానికి వాణిజ్యం విస్తరించింది. దీంతో ఇటాలియన్ నగరాల వర్తకవైభవం అంతరించి, హాలండ్, ఇంగ్లాండు దేశాల ఆధిపత్యం ప్రారంభమైంది. హాలండ్‌లో బ్యాంక్ ఆఫ్ ఆమ్‌స్టర్ డామ్, ఇంగ్లాండులో బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండులు స్థాపితమయ్యాయి. దీంతో నాణేల వాడకం స్థానంలో కాగితపు కరెన్సీ చలామణిలోకి వచ్చింది. 'చెక్' సదుపాయం కలదు. ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ, డచ్ ఈస్టిండియా కంపెనీ వంటి ఉమ్మడి స్టాక్ కంపెనీలు ఏర్పడ్డాయి. డబ్బుతో డబ్బును సృష్టించే పథకాలు ప్రారంభమై, బీమా సదుపాయలు కూడా వచ్చాయి.

17 వ శతాబ్దంలో స్పెయిన్, పోర్చుగల్‌ల ఆధిపత్యం తగ్గి, డచ్ వారు ఆధిపత్యం సాధించారు. వీరితో పోటీపడిన బ్రిటిష్ వారు ఆ శతాబ్ది అంతానికి వారిని వెనక్కి నెట్టి ఇంగ్లాండు సముద్రంపై ఆధిపత్యం పొంది "సముద్రరాణి"గా కీర్తి పొందింది.

వాణజ్య విప్లవం వల్ల ఏర్పడిన నూతన ఆర్థిక వ్యవస్థ యూరప్‌ను అనేక మార్పులకు లోను చేసింది. ప్రపంచ వాణిజ్యాన్ని యూరప్ శాసించింది. విపరీతమైన లాభాలు సమకూరాయి. సామాన్య యూరోపియన్ల జీవన ప్రమాణం పెరిగింది. ప్రపంచ ఆర్థికవ్యవస్థ అగ్రభాగానికి చేరుకున్న యూరప్, 18వ శతాబ్ది మొదటి భాగంలో ప్రారంభమైన పారిశ్రామిక విప్లవానికి కావలసిన పెట్టుబడిని సమకూర్చుకొంది.

15.5. వ్యాపార వాదం: మర్కంటైలిజమ్:

మర్కంటైలిజమ్‌ను మొట్టమొదట ఫ్రాన్స్ చక్రవర్తి 14లూయి ఆర్థిక మంత్రి కోల్బర్ట్ ప్రవేశపెట్టాడు. దీనిని సమర్ధవంతంగా వలసరాజ్యాలపై అమలు చేసి ఫ్రాన్స్ ఆర్థిక పరిస్థితిని అగ్రస్థానానికి చేర్చాడు. మర్కంటైలిజమ్ అనగా "దిగుమతులను తగ్గించి, ఎగుమతులను మాత్రమే ప్రోత్సహించడం ద్వారా ఆర్థిక పురోభివృద్ధిని సాధించడం" 16 వ శతాబ్ది నుండి 18వ శతాబ్ది మధ్యకాలాన్ని వ్యాపారవాద యుగంగా పేర్కొంటారు. ఆధునిక జాతీయ రాజ్యాల అవతరణ తర్వాత ఆ రాజ్యాలు ఆర్థికరంగంలో నిలదొక్కుకోవడానికి వ్యాపారంలో ప్రభుత్వజోక్యం అవసరమైంది. ఒక నిర్దిష్టమైన వాణిజ్య విధానం ద్వారా తమ దేశపు వెండి, బంగారాలు ఇతర దేశాలకు తరలి పోకుండా ఇతరదేశాల వెండి, బంగారాలే తమదేశంలోకి ప్రవహించేలా చేసుకోవడం అందుకు దిగుమతులు తగ్గించి ఎగుమతులను ప్రోత్సహించి ఆర్థిక పురోభివృద్ధిని సాధించడమే వ్యాపారవాదం అన్నారు. ఈ వ్యాపారవాదం వెనక జాతీయవాద స్ఫూర్తి ఇమిడి ఉంది. కొన్ని పరిశ్రమలపై

ప్రభుత్వమే గుత్తాధిపత్యం సాధించడం. కొన్ని పరిశ్రమల పట్ల ఉదారంగాను, కొన్నిటి పట్ల కఠినంగా వ్యవహరించడం ఇందులో ముఖ్యమైనవి.

15.5:2 మార్కెట్ల విస్తరణ :

వ్యాపారవాదం వల్ల మార్కెట్లు విస్తరించి వలసరాజ్యాల స్థాపన జరిగింది. పెట్టుబడి మూలధనం పేరుకుపోయింది. అనేక ఆర్థిక, వాణిజ్య సంస్థలు అభివృద్ధి చెందాయి. ఇది పారిశ్రామిక పెట్టుబడిదారి విధానానికి దారి తీసింది. వాణిజ్య విప్లవం వల్ల వ్యాపార వాదం, భూస్వామ్య ఉత్పత్తి పద్ధతుల స్థానంలో పెట్టుబడిదారు ఉత్పత్తి పద్దతుల ఆవిర్భావాన్ని సాధ్యం చేసింది.

15.5.3 గృహ పరిశ్రమ:

పారిశ్రామిక విప్లవం సంభవించి పరిశ్రమలు, భారీ పరిశ్రమలు స్థాపితం కావడానికి ముందు గృహ పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాయి. కర్మాగారాలకు ముందు గృహం కర్మాగారంగా ఉండేది. ఇంగ్లాండులో గృహపరిశ్రమ ద్వారా వస్తూత్పత్తి సాధించడం 15వ శతాబ్ది నాటికే ఉంది. గృహ పరిశ్రమ విధానంలో ఒక నిర్వాహకుడు ముడిపదార్థాన్ని కొనుగోలు చేసి పనివారికి ఇస్తాడు. వారు తమతమ గృహంలో వస్తూత్పత్తి చేసి, నిర్వాహకునికిచ్చి ఖరీదు వేతనం పొందుతారు. నిర్వాహకుడు తయారైన వస్తువును అమ్ముకుంటాడు. ముడి పదార్థానికి శ్రమకు పెట్టుబడి పెట్టి లాభం సంపాదించేవాడు. ఇతడే ప్రాథమిక దశలోని పెట్టుబడిదారు. ఈ విధానాన్ని "పుట్టింగ్ ఔట్ సిస్టమ్' అంటారు. ఈ విధానమే కర్మాగార విధానానికి నాంది పలికింది. ఈ విధానం క్రమంగా చిన్న చిన్న కేంద్రాల స్థాపనకు దారితీసి 18వ శతాబ్ది మధ్యభాగానికి గృహ పరిశ్రమ ఇంగ్లాండులో మూడు పువ్వులు ఆరుకాయలుగా విలసిల్లుతున్న నేపథ్యంలో పారిశ్రామిక విప్లవం సంభవించింది.

15.6. పారిశ్రామిక విప్లవం:

పారిశ్రామిక విప్లవం పాశ్చాత్య ప్రపంచంలోనే సంభవించడానికి కారణం అక్కడ శాస్త్ర విజ్ఞానం సమాజంతో జతకట్టి ఉండటమే. తత్వవేత్త, శాస్త్రవేత్త, చేతివృత్తి నిపుణుడు సన్నిహితంగా సహజీవనం చేసిన సమాజం అది. శాస్త్రీయ విజ్ఞాన మూలాలు ప్రాచ్య ప్రపంచంలో ఉన్నా అభివృద్ధి మాత్రం పాశ్చాత్య నాగరికతలలో వెల్లి విరియడానికి కూడా ఇదే ముఖ్య కారణం.

శారీరక శ్రమ, బానిసత్వంతో ముడిపడి ఉండటం వల్ల దానికి సృజనాత్మకతతో సంబంధం లేదనే దురభిప్రాయాన్ని పునరుజ్జీవన యుగం విచ్ఛిన్నం చేసింది. ఈ రెండింటి మధ్య జరిగిన అనుసంధానం అద్భుత ఆవిష్కరణలకు దారితీసి పారిశ్రామిక విప్లవాన్ని పరుగులెత్తించింది.

15.7.ఇంగ్లాడులో పారిశ్రామిక విప్లవం ప్రారంభం కావడానికి కారణాలు

పారిశ్రామిక విప్లవం 18వ శతాబ్దపు అర్ధభాగంలో ఇంగ్లాండులో ప్రారంభమైంది. ఇందుకు ఇంగ్లాండులో అనేక పరిస్థితులు అనుకూలించాయి.

15.7.1 పెట్టుబడి:

పారిశ్రామికీకరణకు అవసరమైన 'పెట్టుబడి ఇంగ్లాండులో లభ్యమైంది. 17,18 శతాబ్దాలలో సంభవించిన వ్యవసాయ, వాణిజ్య విప్లవాల వల్ల సమకూరిన మూలధనం ఫ్యాక్టరీలు స్థాపించి, యంత్రాలను ముడిపదార్థాలను కొనుగోలు చేసి, కార్మికులను నియమించుకోవడానికి ఎంతగానో ఉపయోగపడింది. బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్, లండన్ స్టాక్ ఎక్స్ చేంజ్, బ్రిటిష్ కరెన్సీలు బ్రిటిష్ ఆర్థిక వ్యవస్థకు, సుస్థిరతకు దోహదంచేసాయి. తొలి నుంచి వర్తకుల దేశంగా ప్రసిద్ధికెక్కిన

ఇంగ్లాండు, వర్తక వ్యాపారాల్లో విశేష అనుభవం గడించి గణతికెక్కింది. ఈ నేపథ్యంలో సాహసోపేతులైన బ్రిటిష్ వర్తకులు, భూస్వాములు పెట్టుబడులు పెట్టి పరిశ్రమలు స్థాపించడానికి ముందుకొచ్చారు.

15.7.2: కార్మికశక్తి:

పరిశ్రమలకు కావల్సిన కార్మికులు ఇంగ్లాండులో పుష్కలంగా లభించారు. 18వ శతాబ్దంలో బ్రిటన్ జనాభా రెట్టింపయింది. 19వ శతాబ్ది నాటికి జనాభా రెండు రెట్లు పెరిగింది. దీని వల్ల కొందరు ఇతర దేశాలకు వలస వెళ్ళినప్పటికి ఎంతో మంది కార్మికులుగా పరిశ్రమల్లో కుదురుకోగలిగారు. కాగా "కంచెవేసే విధానం" వల్ల భూములు కోల్పోయిన అనేకమంది గ్రామీణ వ్యవసాయదారులు నగరాలకు తరలివచ్చి కార్మికులుగా స్థిరపడ్డారు. ఐరోపా ఖండంలోని అస్తవ్యస్త రాజకీయ పరిస్థితుల వల్ల కూడా ఎంతో పాటక జనం, చేతివృత్తుల వారు ఇంగ్లాండుకు వలస వచ్చారు. వీరందరూ అతి చౌకగా కూలీకి అందుబాటులోకి వచ్చారు.

15.7.3 వనరులు:

పరిశ్రమల స్థాపనకు కావలసిన వనరులు ఇంగ్లాండులో పుష్కలంగా ఉన్నాయి. తేమతో కూడిన ఇంగ్లాండు వాతావరణం యంత్రాల మీద నూలు వడకడానికి , వస్త్రాలు నేయడానికి బాగా అనుకూలించింది. జలవనరులు కూడా ఇంగ్లాండులో సమృద్ధిగా లభించాయి. అన్నింటిని మించి అపారమైన ఇనుము, బొగ్గు ఖనిజ నిక్షేపాలు పుష్కలంగా లభించి పరిశ్రమల స్థాపనకు ఆయువుపట్టుగా నిలిచాయి.

15.7.4 రవాణా:

18 వ శతాబ్దం నాటికి ఇంగ్లాండు ప్రపంచంలోనే నౌక నిర్మాణ రంగంలో అగ్రభాగాన ఉంది. అదే శతాబ్దపు రెండవ అర్థభాగంలో ఇంగ్లాండు తన దేశీయ రహదారులను, కాలువలను అభివృద్ధి పరిచింది. చుట్టూ సముద్ర జలాలతో అలరారిన ఇంగ్లాండు లోపల ఏ పట్టణమైనా, సముద్ర తీరానికి 60 లేదా 70మైళ్లలోపునే ఉండటం వల్ల అవి వేగంగా బ్రిటిష్ వాణిజ్యంలో అంతర్భాగం కాగలిగాయి.

15.7.5 మార్కెట్లు :

18 వ శాతాబ్దికే ప్రపంచ వ్యాపితంగా ఇంగ్లాడుకు భారీ మార్కెట్లు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. **యూరప్, ఉత్తర అమెరికా, ఆసియా, ఆఫ్రికా ఖండాలకు** బ్రిటిష్ వలస సామ్రాజ్యం విస్తరించింది. ఈ సందర్భంగా ప్రత్యేకంగా చెప్పుకోదగ్గ మార్కెట్ భారతదేశం. ఇదికాక ఇంగ్లాండు, స్కాట్‌లాండ్, ఐర్లాండ్‌ల మధ్య అంతర్గత స్వేచ్ఛ వ్యాపారానికి అవకాశముంది. కాబట్టి పరిశ్రమలకు కావలసిన ముడి పదార్థాల సరఫరాకు కాని, ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులకు కాని, మార్కెట్‌లకు కాని ఇంగ్లాండుకు కొదువలేక పోయింది. ఈ అనుకూలమైన పరిస్థితుల వల్ల ఇంగ్లాండులో మొట్టమొదటగా ప్రారంభం కావడానికి, విస్తరించడానికి విశేషంగా తోడ్పడ్డాయి.

15.8.పారిశ్రామిక విప్లవ ప్రగతి:

18 వ శతాబ్దంలో రాజకీయ విప్లవాలేగాక, ఆర్థిక విప్లవాన్ని కూడా చవిచూశాము. చిరకాలంగా మానవశక్తితో వస్తువులు తయారుచేయబడినవి. శాస్త్రీయ పరిశోధనల వల్ల ఎన్నో నూతన యంత్రాలు కనిపెట్టబడ్డాయి. చేతి పరిశ్రమ స్థానంలో యాంత్రిక పరిశ్రమలను నెలకొల్పుట వలన హెన్రీబెస్సమర్ ఉక్కును పోతపోసే పద్ధతిని కను గొనడం వల్ల దీనిని బెస్సమిర్ పద్దతి అంటారు. బెస్సమిర్ ఇంగ్లాండులో పెద్ద ఉక్కు కర్మాగారాన్ని స్థాపించాడు. ఇంగ్లాండులో ఇనుము, ఉక్కు పరిశ్రమ విశేష అభివృద్ధి సాధించడంలో డార్బీ, హాంట్స్ మన్, నికోల్సన్, పీటర్ఓనియా

వంటి మేధావుల కృషి ఎంతో ఉంది. ఇలా తయారైన ఇనుము -ఉక్కు లోహాన్ని యంత్ర నిర్మాణంలో, రైల్వే లైన్లు, స్టీమర్ల నిర్మాణంలో, పనిముట్ల తయారీలో విశేషంగా ఉపయోగించారు.

15.8.1రవాణా రంగం:

బ్రిటన్‌లో పారిశ్రామికీకరణ రవాణా రంగాన్ని తీవ్ర ప్రభావానికి గురిచేసింది. కొత్త పరిశ్రమల స్థాపన వాటికి కావాల్సిన ఇందనం, ముడి సరుకులను అందించాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. పరిశ్రమ ముడి సరుకులను, ఇందనాన్ని చేరవేసి ఉత్పత్తి వస్తువులను మార్కెట్లకు చేర్చాల్సి ఉన్నందువల్ల రవాణా రంగంలో విప్లవాత్మక మార్పులు అవసరమయ్యాయి.

15.8.2 రహదారులు:

పారిశ్రామిక విప్లవానికి ముందు ఒక ప్రదేశం నుంచి మరొక ప్రదేశానికి వెళ్లడానికి సరుకులను చేరవేయడానికి, కాలినడకనగాని, గుర్రాలపై గాని సాధ్యపడేది. మారిన పరిస్థితుల్లో వేగం, బలం అవసరమయ్యాయి. ఈ నేపథ్యంలో 1811 సంవత్సరంలో "జాన్ మెకడమ్' అనే స్పానిష్ ఇంజనీర్ కంకర రోడ్లు' నిర్మించే పద్ధతిని కనుగొన్నాడు. దీన్నే "మెకడమ్ పద్దతి" అంటారు. ఈ పద్దతిలో దేశంలో పలు ప్రాంతాలకు రోడ్ల నిర్మాణం జరిగింది. ఈ రోడ్ల పైన వాహనాలు సులువుగా వేగంగా పరుగులు పెట్టడం సాధ్యమైంది. రహదారి ఉపరితలాన్ని గట్టిపరచడానికి రాళ్ళను బంకమట్టితో అతకడం ఈ పద్దతిలో ఉంటే.... ఫ్రెంచ్ ఇంగ్లీష్ ఇంజనీర్లు, బంకమట్టి స్థానంలో తారు మిశ్రమాన్ని ఉపయోగించి మరింత ప్రయోజనాన్ని సాధించారు.

15.8.3 కాలువలు:

రహదార్ల నిర్మాణం, నిర్వహణ ఖర్చుతో కూడుకున్నది కావడం వల్ల జలమార్గాల అభివృద్ధికి ప్రోత్సాహం లభించింది. 1761లో ఇంగ్లాండులో గనుల నుంచి కొలుములకు బొగ్గు తీసుకుపోవడానికి 'వర్స్ లీ' నుంచి "మాంచెస్టర్"కు ఒక కాలువను తవ్వారు. ఈ ప్రయోగం విజయవంతం కావడంతో 1790 లో తొలిసారిగా ఇనుప ఓడల నిర్మాణం జరిగింది. 1812లో క్లైడ్ కాలువలో "కామెట్" అనే స్టీమర్ ప్రయాణించింది. 1830 నాటికి ఇంగ్లాండులో 4000 మైళ్ల నదీకాలువ మార్గాలు నిర్మితమయ్యాయి. ఫ్రాన్స్ లో 19వ శతాబ్ది నాటికి 7500 మైళ్ల జల మార్గం సిద్ధమైంది. అమెరికాలో నిర్మించిన "ఈరీ కాలువ" పెద్ద జల మార్గాల్లో ఒకటి. ఈ నిర్మాణాల వల్ల బొగ్గు, ముడి ఇనుము, వంటి పెద్ద పెద్ద బరువులను కదలించడంతో ఎంతో సమయం, ఖర్చు ఆదా అయింది. అయితే రైలుమార్గాల ఆవిర్భావం జల మార్గాల ఆధిక్యతను తగ్గించినప్పటికీ పారిశ్రామిక విప్లవ తొలిదశలో రవాణా మార్గాలుగా కాలువలు నిర్వహించిన పాత్ర విస్మరించరానిది.

15.8.4 రైలు మార్గాలు:

రహదారులు, జలమార్గాలు అవసరాలను పూర్తిగా తీర్చలేకపోయాయి. వాటి నిర్మాణానికి వ్యయం ఎక్కువై ప్రయాణం నెమ్మదిగా సాగింది. అభివృద్ధి చెందిన పారిశ్రామిక పట్టణాల అవసరాలు, నూతన ఆవిష్కరణలు రైలు మార్గాల నిర్మాణాన్ని అనివార్యం చేసాయి. క్రీ.శ.

1815 సంవత్సరంలో ఆవిరి యంత్ర సహాయంతో జార్జి స్టీఫెన్‌సన్ గమనశక్తిగల యంత్రాన్ని రూపొందించాడు. ఇదే రైలు ఇంజన్. ఫలితంగా 1825లో ప్రజల ప్రయాణ సౌకర్యార్థం, తొలి ప్రయాణికుల రైలుబండిని ఇంగ్లాండులో స్టాక్‌టన్, డార్లింగ్‌టన్‌ల మధ్య గంటకు కేవలం మూడు మైళ్ల వేగంతో నడిచింది. తర్వాత 1829 లో మాంచెస్టర్, లివర్‌పూల్‌ల మధ్య గంటకు 29 మైళ్ల వేగంతో ఆధునిక రైలు పరుగెత్తింది. ఈ అద్భుతాన్ని వార్త పత్రికలు ''లోకో మోటివ్'' అనే ఇనుప రాక్షసి కనీ వినీ ఎరుగని రీతిలో గంటకు 29 మైళ్ల వేగంతో పరుగెత్తింది అని పతాక శీర్షికల్లో ప్రచురించినప్పుడు ప్రజలు నిజంగానే బ్రహ్మరాక్షసి పరుగెత్తి వెళ్లినట్లు భావించి భీతిల్లారు. పెద్ద ఎత్తున ప్రయాణికులు,

సరుకులు రైలు బండ్ల మీద సుదూర ప్రాంతాలకు రవాణా కావడం సర్వసాధారణమైంది. 1870 సంవత్సరానికి లండన్ నుంచి దేశంలోని అన్ని పెద్ద పట్టణాలకు రైల్వే లైన్ల నిర్మాణం జరిగింది. రైల్వేల్లో పెట్టుబడుల నిమిత్తమై అనేకమంది పెట్టుబడిదారులు ముందుకు వచ్చారు. ఎన్నో ఆర్థిక సంస్థలు ఏర్పడ్డాయి. ఫలితంగా ఇంగ్లాండులో ఎన్నో రైల్వే లైన్ల నిర్మాణం జరిగింది. రైల్వేల ఉపయోగాన్ని ప్రజలు కూడా స్వల్పకాలంలోనే గుర్తించి ఆ సౌకర్యాన్ని అనుభవించారు.

15.8.5 ఆవిరి ఓడలు:

విస్తృతంగా తవ్విన జలమార్గాల్లో ఆవిరి పడవలు తిరగడం మరొక ముఖ్య పరిణామం. ఆవిరి ఓడల నిర్మాణంలో రాబర్ట్ ఫుల్టన్, నికోలస్ రూజ్ వెల్ట్‌లు ముఖ్యపాత్ర వహించారు. 1807 లో క్లెర్‌మాంట్ అనే ఆవిరి ఓడలో రాబర్ట్ ఫుల్టన్ హడ్సన్ నదిలో ప్రయాణించాడు. ఇది 150 మైళ్ళ దూరాన్ని 32 గంటల్లో చేరింది. "ది గ్రేట్ వెస్టర్న్ అనే నౌక ఆవిరిశక్తి మీద ఇంగ్లాండ్ బయల్దేరి 15 రోజుల్లో అట్లాంటిక్ మహా సముద్రాన్ని దాటి అమెరికాను చేరింది. ఈ స్టీమర్ల ద్వారా అధిక మోతాదుల్లో సరుకులు, పెద్దసంఖ్యలో ప్రయాణికులు తక్కువ ఖర్చుతో వేగంగా ప్రయాణించడం వీలైంది.

15.8:6 వార్తా ప్రసార సౌకర్యాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవంలో భాగంగానే త్వరితమైన, వేగవంతమైన వార్తా ప్రసార సౌకర్యాలు ఆవిర్భవించాయి. 1832లో టెలిగ్రాఫ్ తంతి సాధనం రూపొందింది. 1844 లో శామ్యూల్ మోర్స్ "టెలిగ్రాఫ్ కు సంపూర్ణమైన రూపకల్పన చేశాడు. మొదట టెలిఫోన్ కనుక్కోవడానికి ఫిలిప్‌రీస్ 1860 లో ప్రయత్నించగా, పూర్తిగా టెలిఫోన్‌ను 1876లో అలెగ్జాండర్ గ్రహంబెల్ కనుక్కొన్నాడు. 1866లో అమెరికా నుంచి యూరప్‌కు అట్లాంటిక్ సముద్రం గుండా కేబుల్ ఏర్పాటైంది. 1840లో తపాలా సేవలు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. క్రమంగా విద్యుచ్ఛక్తి, నిస్తంత్రి వార్తా విధానం, రేడియో, కుట్టుమిషన్, టైప్ మిషన్, రిఫ్రిజిరేటర్లు రూపొందించబడి ప్రజల జీవితాన్ని సుఖమయం చేశాయి.

15.8:7 విద్యుచ్ఛక్తి:

1870 వరకు ఆవిరిశక్తి చలాయించిన స్థానాన్ని అప్పట్నుంచి విద్యుచ్ఛక్తి ఆక్రమించుకుంది. ఆవిరిశక్తి ప్రాధాన్యత తగ్గిపోలేదు కాని విద్యుచ్ఛక్తి ద్వారా నడిచే వస్తువులు, యంత్రాల సంఖ్య పెరిగింది. 1878లో "థామస్ ఆల్వా ఎడిసన్" కాంతినిచ్చే విద్యుత్ బల్బును కనుగొనడంతో విద్యుత్ రంగాన్ని తేజోమయం చేసింది.

15.9. పారిశ్రామిక విప్లవ విస్తరణ:

1730 లోనే ఆరంభమైన పారిశ్రామిక విప్లవం 1830 నాటికి ఇంగ్లాండును శక్తివంతంగా రూపొందించే స్థితిని చేరుకుంది. 1830 – 1870 మధ్య కాలంలో ఇంగ్లాండు ప్రపంచపు అత్యంత శక్తివంతమైన పారిశ్రామిక దేశంగా అవతరిస్తున్నప్పుడు ఇతర యూరప్ రాజ్యాలు పారిశ్రామిక విప్లవ తొలిదశలోకి అడుగుపెట్టాయి. ఫ్రాన్స్ కూడా 1850 తర్వాత ఇనుము పరిశ్రమలోకి కాలు మోపింది. 1870లో ఏకీకరణ తర్వాత జర్మనీ పారిశ్రామిక రంగంలో ఉవ్వెత్తున ఎగసి బ్రిటన్‌కు సవాలుగా నిలిచింది. 1860 తర్వాత అమెరికాలో పారిశ్రామికీకరణ ఊపందుకుంది. చివరగా పరిశ్రమల స్థాపన జరిగిన దేశం రష్యా. 1917లో వచ్చిన విప్లవం తర్వాత రష్యా పారిశ్రామికాభివృద్ధి వేగవంతంగా జరిగింది. ఆసియాలో ప్రథమంగా పారిశ్రామికంగా అవతరించిన తొలి దేశం జపాన్. 19వ శతాబ్దికల్లా ఉక్కు లోహ వస్తువులు, రసాయనాలతో జపాన్ అద్భుతమైన ప్రగతిని సాధించింది.

15.10. పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితాలు :

పారిశ్రామిక విప్లవం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అనేక మంచి, చెడు ఫలితాలను కలిగించింది. అంతేగాక పారిశ్రామిక విప్లవం ఊహాతీతమైన ఫలితాలను తెచ్చింది. దానిప్రభావం ఆర్థిక, సాంఘీక, రాజకీయ రంగాల్లో విశేషంగా ఉంది.

15.11. ఆర్థిక ఫలితాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవం సంభవించింది ఆర్థికరంగంలోనే అయినందువల్ల ఆ రంగాన్ని విప్లవం పెనుమార్పులకు లోను చేసింది.

15.11.1 అధికోత్పత్తి :

పారిశ్రామిక విప్లవం వల్ల నూతన యంత్రాలు కనుగొనుట వలన, శ్రమ విభజన వలన వస్తూత్పత్తి పెరిగింది. అదే సమయంలో వస్తువుల ఉత్పత్తి ఇబ్బడి ముబ్బడిగా మార్కెట్‌లో అతి చౌకగా లభించాయి. వస్తు తయారీ ప్రమాణీకరించబడింది.

15.11.2 జాతీయ ఆదాయం పెరుగుదల:

వస్తూత్పత్తి పెరగటం వలన జాతీయాదాయం పెరిగి దేశ తలసరి ఆదాయం పెరిగింది. ఇది ఇంగ్లాండు వంటి పారిశ్రామిక దేశాల జాతీయ సంపదను పెంచింది. ఈ సంపదతోనే ఇంగ్లాండ్ ప్రపంచంలోనే శక్తి వంతమైన రాజ్యంగా రూపొందింది.

15.11:3 ప్రజల జీవన ప్రమాణం పెంపు:

యంత్రాలు, ఉత్పత్తులు, వ్యాపారం, నగరాలు మధ్య యుగాలలో ఉనికిలో లేని అనేక నూతన వస్తువులను సృష్టించాయి. అది మానవ జీవనాన్ని సుసంపన్నం చేయగా రవాణా సౌకర్యాలు, టెలిఫోన్, టెలిగ్రాఫ్ వంటి ఆవిష్కరణలు జీవితాన్ని సుఖమయం చేశాయి. మరియు చౌకగా వస్తువులు లభ్యమగుట వలన ప్రజల జీవన ప్రమాణం పెరిగింది. ప్రజలకు సౌకర్యలేర్పడ్డాయి.

15.11:4 కర్మగారాలు, పారిశ్రామిక నగరాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవం వల్ల గృహ పరిశ్రమల స్థానంలోకి యంత్ర పరిశ్రమలు వచ్చాయి. పరిశ్రమల్లో భారీయంత్రాలు స్థాపితమయ్యాయి. ఉపాధి నిమిత్తమై ప్రజలు కర్మాగారాల వైపు రాసాగారు. దీని ఫలితంగా కర్మాగారాలు నెలకొల్పబడిన ప్రదేశాలు నగరాలుగా ఏర్పడ్డాయి. ఫలితంగా డబ్బును పెట్టుబడిగా పెట్టే పారిశ్రామిక పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ ఒకటి రూపొందింది.

15.11:5 వ్యవసాయాభివృద్ధి:

పారిశ్రామిక విప్లవం వల్ల నూతన యంత్రాలు ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి. నూతన పంటలు, మేలురకం విత్తనాలు, నీటిపారుదల, రసాయనిక ఎరువుల వాడకం మొదలగు వాటి వలన వ్యవసాయాభివృద్ది జరిగింది. ఫలితంగా రైతులు వాణిజ్య పంటలను పండించి ధనవంతులైనారు.

15.11.6 బ్యాంకింగ్ రంగ విస్తరణ:

భారీ పరిశ్రమలకు పెట్టుబడులు పెట్టడం ఒకరిద్దరితో సాధ్యమయ్యేది కాకపోవడంతో, కార్పొరేషన్‌లు, జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలు ఆవిర్భవించాయి. దీనివల్ల భారీ వ్యాపారం, భారీ పరిశ్రమల స్థాపన సమిష్టి సంస్థల పరిధిలోకి వచ్చాయి. వీటి కార్యకలాపాలను ఉద్యోగబృందం నిర్వహించడం వల్ల పెట్టుబడిదారులు, వ్యాపారుల వల్ల తలెత్తే సమస్యల నుంచి దూరం కాగలిగారు. లాభాలను మాత్రం పూర్తిగా పొందగలిగారు.

15.11.7జాతీయ, అంతర్జాతీయ మార్కెట్లు:

పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులు పెరగటం వలన జాతీయ మరియు అంతర్జాతీయ మార్కెట్లు పెరిగాయి. తమ జాతీయ పరిశ్రమలను కాపాడుకోవటం కోసం వివిధ దేశాలు దిగుమతులపై పన్నులు విధించసాగాయి. అధికోత్పత్తి, ఎగుమతులను ప్రోత్సహించింది.

అందువలన అంతర్జాతీయ మార్కెట్లు వృద్ధి చెందాయి. ఇది ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వలస రాజ్యాల స్థాపనకు దారితీసింది. వలసరాజ్యాలు ముడి సరుకులను సరఫరా చేస్తూ ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులకు మార్కెట్లుగా పని చేసాయి. వలసవాదం పేరిట ఇది ఆసియా దేశాలను ఆర్థికదోపిడికి గురిచేసింది. పారిశ్రామిక విప్లవం వలసవాదానికి, సామ్రాజ్యవాదానికి దారితీసింది.

15.12. సాంఘిక ఫలితాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవం గొప్ప సాంఘిక పరిణామాలకు కారణమైంది. ప్రాచీన, మధ్యయుగాల్లో పరిడవిల్లిన పట్టణాలు పూర్వవైభవాన్ని కోల్పోయి ముడి సరుకులు, శక్తి కారకాలు, రవాణా సౌకర్యాలు అందుబాటులో ఉండటం ప్రాతిపదికగా స్థాపితమైన పరిశ్రమల చుట్టూ నూతన నగరాలు అభివృద్ధి చెంది, నగరాల్లో వర్గ విభజన నగరజీవనం పెరుగుట, స్త్రీలు, బాలురు కార్మికులుగా మారడం జరిగింది.

15.12.1. వర్గవిభజన:

నూతన నగరాలు వెలిసి సమాజంలో రెండు కొత్త వర్గాలు ఆవిర్భవించాయి. ఒకటి పెట్టుబడిదారి వర్గం, రెండవది కార్మికవర్గం. పెట్టుబడిదారులు భోగజీవితం గడుపుతుండగా, కార్మికులు కడు దారిద్ర్యంతో బాధపడుతున్నారు. ఈ రెండు వర్గాల మధ్య సంఘర్షణ ఏర్పడి సమాజంలో అశాంతి, అవ్యవస్థ ఏర్పడ్డాయి. భిన్న ప్రాంతాల వారు ఒకచోట చేరడం వల్ల పారిశ్రామిక నగరాల్లో వినూత్న నాగరికత, సంస్కృతులు రూపు దాల్చాయి. ప్రజల జీవన విధానం ఆచారాలు, నీతి నియమాలు గణనీయమైన మార్పుకు లోనయ్యాయి.

15.12.2 నగర జీవనం:

పారిశ్రామిక విప్లవం వల్ల పరిశ్రమలు విరివిగా స్థాపించడంతో ఐరోపా దేశాలలో పెద్ద పట్టణాలు, నగరాలు వెలిసాయి. ఫలితంగా నాణ్యంగా ఉండి చౌకగా లభ్యమయ్యే యంత్ర ఉత్పత్తుల పోటీకి చేతివృత్తుల ఉత్పత్తులు నిలవలేకపోయాయి. ఫలితంగా కుటీర పరిశ్రమలు క్రమంగా క్షీణించిపోయాయి. నిపుణులైన పనివారు వృత్తులు కోల్పోయి పట్టణాలకు వలస వచ్చి కార్మికులుగా పనిచేయవలసి వచ్చింది. స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి, ప్రత్యేక గౌరవం, అనుభవించిన వృత్తి నిపుణుడు ధనిక స్వామికి దాస్యం చేస్తూ యంత్ర భూతాల కోరలు తోమవలసి వచ్చింది. కాగా పరిశ్రమలు స్థాపించిన ప్రదేశాల్లో కార్మికులు పెద్ద సంఖ్యలో చేరడంతో మురికి వాడలు విపరీతంగా పెరిగిపోయాయి. ఆకలి, అపరిశుభ్రత తాండవించాయి. అజ్ఞానం, అరాచకం తోడయ్యాయి. కార్మిక జీవితం దుర్భరమైంది. అగ్నికి ఆజ్యం పోసినట్లు తండోపతండాలుగా వలసరావడంతో కార్మికుల సంఖ్య పెరిగి కూలీరేట్లు తగ్గిపోయాయి.

15.12.3 స్త్రీలు, బాలురు కార్మికులగుట:

తక్కున వేతనములు ఇచ్చు ఫ్యాక్టరీలో స్త్రీలను, బాలురను ఎక్కువగా నియమించేవారు. వీరిచే ఎక్కువ గంటలు పనిచేయించేవారు. పరిశ్రమల్లో కూడా ఆరోగ్యప్రదమైన వాతావరణం లేకుండేది. గాలి, వెలుతురు సరిగాలేని ప్రదేశాల్లో కార్మికులు పనిచేసేవారు. పరుషులతోపాటు స్త్రీలు, బాలురు కూడా అధికంగా శ్రమించేవారు. నిర్దిష్టమైన పని గంటలు లేక స్త్రీలు, పిల్లలు కూడా ఊడిగం చేశారు. కార్మికుల విద్య వైద్యాల గురించి పట్టించుకున్నవాడే కరువయ్యాడు. దీనికి తోడు యంత్రాల వల్ల నిరుద్యోగం కూడా ప్రబలింది.

అందుకు మినహాయింపుగా స్కాట్లాండ్ కు చెందిన 'రాబర్ట్ ఓవెన్' మానవతా దృక్పదంతో తన కర్మగారాల్లో పనిచేసే కార్మికుల స్థితిగతులు మెరుగుపరచడానికి, కార్మిక సంక్షేమానికి కృషి చేసి 'సహజవాదానికి' పునాది వేసాడు. తన కార్మాగారంలో పనిచేసే కార్మికులు పనిగంటలు తగ్గించాడు. 'రాబర్ట్ ఓవెన్' పసికందులను పనిలోకి రాకుండా చేశాడు. తన కర్మగారంలో పారిశుధ్యాన్ని సక్రమంగా పాటించి కార్మికులు ఆరోగ్యకరమైన వాతావరణంలో పనిచేయడానికి

కావలిసిన వసతులు కల్పించారు. పనిలేని వారికి నిరుద్యోగభృతి ఏర్పాటుచేశారు. తన లాభాల్లో కొంత భాగం కార్మికులకు పంచి పెట్టాడు. కార్మికుల మన్ననలందుకున్న ఆదర్శ యాజమాని ఓవెన్ తన మార్గాన్ని సన్ లైట్ ఫోర్టులోని లెవర్స్, బోనర్, విల్లీలోని కాడ్ బరిన్ మొదలగువారు అనుసరించారు. రష్యా చక్రవర్తి మొదటి నికోలస్ ఓవెన్ కార్మాగారన్ని సందర్శించి అతనని ఘనంగా కీర్తించాడు. విక్టోరియా మహారాణి తండ్రి కేంటీప్రభువు కూడా ఓవెన్ కర్మాగారాన్ని దర్శించి అతనిని ఘనంగా శ్లాగించారు. అయినప్పటికి స్వార్ధపరులైన యాజమానులు ఓవెన్ మార్గాన్ని వరవడిగా తీసుకోలేదు.

15.13. రాజకీయ ఫలితాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవం వల్ల రాజకీయరంగంలో కూడా పెనుమార్పులు సంభవించాయి.

15.13.1 వలససామ్రాజ్య విధానం:

పారిశ్రామిక విప్లవం వలన సాధించిన అధికోత్పత్తులకు అమ్మడం కోసం యూరప్ రాజ్యాలు మార్కెట్ల కోసం ప్రయత్నించవలసి వస్తుంది. ఇది ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వలస రాజ్యాల స్థాపనకు దారితీసింది. వలస రాజ్యాలు ముడిసరుకులను సరాఫరా చేస్తు ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులకు మార్కెట్లుగా పనిచేసాయి. వలసవాదం పేరిట ఇది ఆసియాదేశాలకు ఆర్ధిక దోపిడికి గురిచేసింది. వలసస్థాపనలో పెంపకంలో యూరప్ రాజ్యాల మధ్య తలెత్తిన వివాదాలు ప్రపంచ యుద్దాలకు దారితీసాయి. ఫలితంగా 19వశతాబ్దంలో వలసవాదం, సామ్రాజ్యవాదానికి దారితీసింది.

15.13.2 సంస్కరణ ఉద్యమాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితంగా ఇంగ్లాండ్ లో అనేక పట్టణాలు వెలిశాయి. ప్రజలు వలస వెళ్లడం వలన కొన్ని ప్రాంతాలలో జనాభా పెరిగింది. అందువలన పార్లమెంటులో ప్రాతినిద్యంపై సమస్య ఉత్పన్నమైంది. అందువల్ల పార్లమెంటులో ప్రాతినిద్యంపై ఉద్యమాలు వెలిసాయి. ఫలితంగా 19వశతాబ్దంలో అనేక సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి. పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితంగా కార్మికుల సమస్యలు ఉత్పన్నమైయ్యాయి. కార్మకులకు పని దొరక్క తినడానికి తిండిలేక తమ దుస్థితికి కారణం కొత్తయంత్రాలేనని, కొంత మంది నిరుద్యోగులు తిరుగుబాటు చేసి హింసాయుత చర్యలకు పూనుకున్నారు. క్రీశ 1811-1812 లో లడ్డయిటీ పోరాటాలు, 1817లో మాంచేస్టర్ నుంచి లండన్ కు బ్యాంకిటీర్ల నిరుద్యోగ యాత్ర చేసారు. అయితే ప్రభుత్వం ఈపోరాటలను నిరసన ప్రదర్శనలను కఠినంగా అణిచివేసింది. చివరకు కార్మికులు సమస్యలను పరిష్కరించటకు ఛారిటిస్టు ఉద్యమం బయలుదేరింది.

15.13.3కార్మిక చట్టాలు ఏర్పడుట:

ఫ్యాక్టరీల వలన పరిసరాల కాలుష్యం ఏర్పడింది. కార్మికుల ఆరోగ్యం దెబ్బతింది. అందువలన ప్రభుత్వం కార్మిక చట్టాలు చేయవలసి వచ్చింది. వేతనాలను పెంచుటకు, పని గంటలను నిర్దేశించుటకు, సెలవులను నిర్ణయించుటకు అనేక చట్టాలు చేయబడ్డాయి. పరిశ్రమల నిర్మాణాన్ని, నిర్వహణను నియంత్రణ చేస్తూ అనేక చట్టాలు వచ్చాయి. కార్మికులకు సైతం ఓటు హక్కు, స్వేచ్ఛా సంఘాలను ఏర్పరచుకొనే హక్కులను కోరారు. ఇట్లా కార్మిక వర్గం, మధ్యతరగతి వర్గం రెండు రాజకీయ హక్కుల కోసం ఉద్యమించినపుడు కార్మికవర్గం పట్ల ఉన్న భయం వల్ల ప్రభుత్వాలు మధ్యతరగతి వైపు మొగ్గు చూపి సమయానుకులంగా వారికి ప్రభుత్వ భాగస్వామ్యం కలిగించాయి.

15.13.4సోషలిస్టు, కమ్యూనిస్టు ఉద్యమాలు:

19 వ శతాబ్దంలో గ్రేట్ బ్రిటన్ తొలుత స్వేచ్ఛావాణిజ్య విధానానికి పట్టంగట్టింది. దీన్ని ఆధారంగా చేసుకొని ఆర్ధిక ఉదారవాదం తలెత్తింది. ప్రభుత్వం ప్రమేయం లేని స్వేచ్ఛా వాణిజ్య సిద్ధాంతానికి ప్రాణం. ఈసిద్ధాంతం బ్రిటన్లో పారిశ్రామిక పెట్టుబడి దారులకు ఎంతో అనుకూలంగా ఉంది. స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానం బ్రిటన్తోపాటు ఇతర ఐరోపా

దేశాలు 1870 వరకు అనుసరించాయి. బ్రిటన్ స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానానికి కిరీటం పెట్టిన కాలంలో కార్మికుల దుస్థితి తొలగించడానికి అనేక ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు రూపొందించి ప్రచారం చేసారు. అయితే మాల్థస్, రికార్డో మొదలైనవారు చెప్పిన ఆర్థిక సిద్ధాంతాలు సామాన్య ప్రజానీకానికి అగమ్య గోచరమయ్యాయి. కమ్యూనిస్టులు, సోషలిస్టులు తమ తమ సిద్ధాంత ప్రచారాలతో జనాన్ని ఆకర్షించారు. అన్నింటికంటే విశేష ఆదరణను సోషలిస్టు సిద్దాంతాలు పొందాయి. ఆ రోజుల్లో ప్రజాస్వామ్యం రాజకీయ సమానత్వ ప్రతిపాదించినట్లే సోషలిజం ఆర్థిక సమానత్వం ప్రతిపాదించి... సంపద కొద్దిమంది చేతుల్లో ఉండటాన్ని సోషలిజం వ్యతిరేకించింది. పెట్టుబడి, శ్రమ సమిష్టి ఫలితమే సంపద అని, దాని పంపిణి కాలంలో పెట్టుబడి దారులు శ్రామికులను దోచుకోవడం జరుగుతుందని సోషలిస్టులు ప్రచారం చేసారు. ప్రొథాన్ దృష్టిలో సంపదంతా చౌర్య ఫలితమే. ఫ్రాన్స్ లో సోషలిస్ట్ సిద్ధాంతాల వ్యాప్తికై కృషిచేసిన వారిలో లూయిబ్లాంక్ ముఖ్యుడు. ఇతడు ప్రతి పౌరుడు పని చేసే హక్కు సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించి, రాజకీయాధికారం లేనిదే కార్మికుల పరిస్థితి చక్కబెట్టడం సాధ్యంకాదని విశ్వసించాడు.

సెయింట్ సైమన్, రాబర్ట్ ఓవెన్, లూయిబ్లాంక్, ప్రొథాన్ వంటి ప్రసిద్ధ నాయకులు ఐరోపాలో విరివిగా సోషలిస్టు ఉద్యమాలను ఆరంభించారు. తదుపరి కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం ఆరంభం అయ్యింది. అర్థిక వనరులు ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలో ఉండాలని, కార్మికులకే రాజకీయ అధికారం ఉండాలని సిద్దాంతం చేయబడింది.

15.14. వైజ్ఞానికి ఫలితాలు:

పారిశ్రామిక విప్లవం అనేక నూతన ఆలోచనలకు, ఆర్థిక సిద్ధాంతాల పరికల్పనకు దారితీసింది. ఈ సిద్ధాంతాలు 19, 20 శతాబ్దాల ప్రపంచ చరిత్ర మీద గాఢమైన ప్రభావాన్ని చూపాయి.

పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితంగా ఏర్పడిన కార్మిక వర్గం అనుభవిస్తున్న దుస్థితిని తొలగించడానికి మేధావులు నూతన ఆర్థిక సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించారు. వీరిలో మానవతావాదులు, కాల్పనికవాదులు, సోషలిస్టులు, సామ్యవాదులు ఉన్నారు. వీరిలో సోషలిస్టులు, కమ్యూనిస్టుల సిద్దాంతాలు విశేష ఆదరణ పొందారు.

ప్రజాస్వామ్యం సాంఘీక సమానత్వాన్ని ప్రతిపాదించగా, సోషలిజం ఆర్థిక సమానత్వాన్ని ముందుకుతెచ్చింది. సంపద కొద్దిమంది చేతుల్లో కేంద్రీకృతం కాగా అధిక సంఖ్యాకులు దారిద్ర్యంతో బతుకీడ్చడాన్ని గర్హించింది. పెట్టుబడి, శ్రమల సమిష్టి ఫలితమే సంపద అని ప్రకటించింది. సంపద పంపిణీలో నెలకొన్న అన్యాయాలే ఆర్థిక అసమానతల మూలాలని నిర్ద్వంద్వంగా స్పష్టం చేసింది. ఈ సిద్ధాంతాలకు ఫ్రాన్స్ జన్మస్థానమైంది. ఫ్రాన్స్ లో సోషలిస్టు సిద్ధాంతాల వ్యాప్తికి కృషిచేసిన వారిలో ప్రూదోన్, లూయిబ్లాంక్‌లు ముఖ్యులు.

సోషలిస్టు సిద్ధాంతాలను నవీకరించి కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాలను ప్రవచించినవాడు:

కారల్ మార్క్స్. ఇతడు జర్మన్ దేశస్థుడు, యూదు కుటుంబంలో 1818లో జన్మించాడు. ఇతడు చరిత్ర రాజకీయ, అర్థశాస్త్రం, తత్వశాస్త్రాలు చదివాడు. పారిశ్రామిక రంగాన్ని గూర్చి, కార్మికుల స్థితుగతుల గూర్చి లోతుగా పరిశీలించాడు. సోషలిజం పెట్టుబడిదారి విధానాన్ని కూలదోస్తుందని మార్క్స్ ధృడంగా నమ్మాడు. ఇతడు 1848లో బ్రిటన్‌కు చెందిన ఫ్రెడలిక్ ఏంగెల్స్ తో కలిసి రాసిన "కమ్యూనిస్ట్ మానిఫెస్టో" అనే 40 పేజీల కరపత్రం ప్రపంచ ఆర్థిక రాజకీయ రంగాల్లో మహా సంచలనం సృష్టించింది. ఈ కరపత్రంలో "చరిత్ర అంతా వర్గపోరాటమేనని, వర్గ పోరాటానికి మూలకందం ఆర్థిక కారణాలని" నొక్కి చెప్పాడు. సమాజంలో ఉన్నవాళ్ళు, లేనివాళ్ళు అనే రెండు వర్గాలున్నాయని ఈ రెండింటి మధ్య జరిగిన సంఘర్షణే చరిత్ర అని కారల్ మార్క్స్ చెప్పాడు. ఉత్పత్తిసాధనాలు చేజిక్కించుకున్న ధనిక వర్గానికే సమాజంలో అధికృత ఉంటుందని, సామాన్య వర్గాన్ని పేదరికానికి, ఆకలికి, అజ్ఞానానికి గురిచేస్తుందని అన్నాడు. ప్రాచీనయుగంలో ఈ ఘర్షణ యజమానికి, బానిసకు, మధ్యయుగంలో, భూస్వామికి రైతుకు జరగగా ఆధునిక యుగంలో పెట్టుబడిదారునికి, కార్మికునికి మధ్య జరుగుతుందని, ఫలితంగా ఏర్పడే సామ్యవాద వ్యవస్థలో వర్గరహిత సమాజం నెలకొంటుందని స్పష్టం చేసాడు. ఈ అంతిమ పోరాటానికి కార్మికులకు పిలుపునిస్తూ "ప్రపంచ కార్మికులారా

ఏకంకండి! మీ మీ శృంఖలాలు తప్ప, మీరు పోగొట్టుకునేది ఏమిలేదు. కమ్యూనిస్టు విప్లవాన్ని చూచి పాలకవర్గాలు వణికిపోవాలి. జయించడానికి మీకు ఒక ప్రపంచం ఉంది" అని నినదించాడు. మార్క్స్ రూపొందించిన కమ్యూనిస్ట్ సిద్ధాంతం ఐరోపా అంతటా విస్తరించింది. జర్మనీ, ఫ్రాన్స్ దేశాలు కార్మిక సంక్షేమ కార్యక్రమాలు చేపట్టాయి. కార్మికుల విద్య, ఆరోగ్యం, పారిశుద్యం, భీమా, ఫించన్ మొదలైన విషయాల్లో ప్రభుత్వాలు శ్రద్దవహించాయి. ఇంగ్లాండు కార్మిక అనుకూల చట్టాలను ప్రవేశపెట్టింది.

పెట్టుబడిదారి విధానం, సామ్యవాదం' అనే రెండు పరస్పర విరుద్ద వ్యవస్థల ఆవిర్భవానికి దారి తీయడమే పారిశ్రామిక విప్లవం విలక్షణ ఫలితం. వస్తూత్పత్తి రంగంలో మాలిక మార్పులకు అంకురార్పణ చేస్తూ ఇంగ్లాండులో ప్రారంభమైన పారిశ్రామిక విప్లవం మొదట యూరప్‌కు తరువాత ప్రపంచానికంతటికి విస్తరించి, మానవ జీవనానికి సంబంధించిన అన్నికోణాలను ప్రభావితం చేసింది. విప్లవం జీవితాన్ని కొందరికి సుఖమయం ఎందరికో దఃఖమమయం చేసి, దోపిడికి, పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థ ఆవిర్భవానికి దారి తీసింది. పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థ సామ్రాజ్యవాదానికి, సామ్రాజ్యవాదం ప్రపంచ యుద్ధాలకు దారి తీయగా, దోపిడి సామ్యవాద విప్లవాన్ని అనివార్యం చేసింది.

15.15. సారాంశము:

1. పారిశ్రామిక విప్లవం మొదట ఇంగ్లాండులో 18 వ శతాబ్దంలో వచ్చింది.
2. పారిశ్రామిక విప్లవం అనే పదాన్ని మొదట లూయిబ్లాంక్ ఉపయోగించాడు.
3.పారిశ్రామిక విప్లవం అనగా పారిశ్రామిక రంగంలో వచ్చిన మౌళికమైన మార్పు. శాస్త్ర సాంకేతిక రంగంలో సాధ్యపడిన గొప్ప పరివర్తన.
4. వ్యవసాయ ఉత్పాదకతలో సాధించిన గణనీయమైన అభివృద్దినే వ్యవసాయ విప్లవం అంటారు.
5. ఇంగ్లాండు 1730 నుంచి 19 వ శతాబ్ది వరకు వ్యవసాయ నిపుణుల మక్కాగా ప్రసిద్దిచెందింది.
6. పంటల మార్పిడి పద్ధతికి ఆద్యుడు చార్లెస్ టౌన్‌షెండ్.
7. ఇంగ్లాండులో కంచెలు వేసే ఉద్యమం మొదలైంది.
8. జెర్థోటోల్ అనే ఆంగ్లేయుడు కలుపు తీసే సాధనాన్ని కనుగొన్నాడు.
9. స్కాట్లాండ్ దేశస్థుడు ఆండ్రుమైకే పంటలను విత్తే యంత్రాన్ని కనుగొన్నాడు.
10. పారిశ్రామిక విప్లవం 18వ శతాబ్దంలో నేత పరిశ్రమలో ఇంగ్లాండులో ప్రారంభమైంది.
11. 1733 లో జానకీ తురి అనే యంత్రాన్ని కనుగొన్నాడు.
12. 1764లో జేమ్స్ హార్‌గ్రీవ్స్ స్పిన్నింగ్ జెన్నీ'ని రూపొందించాడు.
13. రిచర్డ్ ఆర్క్ రైట్ 1769 లో "వాటర్‌ఫ్రేం" కనుగొన్నాడు..
14.సన్నగా ధృడంగా ఉండే దారం తీయగల "స్పిన్నింగ్ మ్యూల్" ను శామ్యూల్ క్రాంప్టన్ 1779 లో కనుగొన్నాడు.
15. ఎడ్మండ్ కార్ట్ రైట్ 1785 లో " మరమగ్గం'ను రూపొందించాడు. దీని ద్వారా వస్త్రాలు వేగంగా అధికోత్పత్తి వీలైంది.
16. ఆవిరి యంత్రం 1769లో జేమ్స్ వాట్ రూపొందించాడు.
17. హేన్రీకార్ట్ రాతిబొగ్గుతో ఇనుమును కరిగించే పద్ధతిని ఇంగ్లాండులో ప్రవేశపెట్టాడు.
18. గనుల్లో దీపాలు తీసుకెళ్లడానికి, ప్రమాదాలు తొలగించడానికి 1815 లో "హంఫ్రీడేవి" "సేఫ్టీలాంప్" కనుగొన్నది.
19. ఉక్కు పరిశ్రమ అభివృద్దికి విశేష కృషి చేసినవాడు హెన్రీ బెస్సమీర్.
20. 1811లో జాన్‌మెక్‌డమ్ అనే స్పానిష్ ఇంజనీర్ కంకర రోడ్డును నిర్మించే పద్ధతిని కనుగొన్నాడు.
21. 1815 లో ఆవిరితో నడిచే రైలు ఇంజన్‌ను మొదట జార్జి స్టీఫెన్‌సన్ రూపొందించాడు. ఇది మొదట ఇంగ్లాండులో స్టాక్‌టన్ నుండి డార్లింగ్‌టన్‌ల మధ్య నడిచింది.
22. లీబిగ్ పరిశోధనల ఫలితంగా కొత్త రసాయనపు ఎరువులు వ్యవసాయరంగంలో ఉపయోగించి అధిక ఉత్పత్తి సాధించారు.

23.ఆవిరి ఓడల నిర్మాణంలో రాబర్ట్ ఫుల్టన్, నికోలస్ రూజ్‌వెల్ట్ లు ముఖ్యపాత్ర వహించారు.

24. 1844లో శామ్యూల్ మోర్స్ "టెలిగ్రాఫ్"కు సంపూర్ణమైన రూపకల్పన చేసాడు.

25.1876లో అలెగ్జాండర్ గ్రహంబెల్ టెలిఫోన్‌ను కనుగొన్నాడు.

26. 1878లో థామస్ ఆల్వా ఎడిసన్ కాంతినిచ్చే బల్బును ప్రవేశపెట్టి విద్యుత్ రంగాన్ని తేజోమయం చేసింది.

27. ప్రపంచంలో చివరగా పరిశ్రమల స్థాపన జరిగిన దేశం రష్యా.

28. కార్మిక సంక్షేమానికి కృషి చేసి సహజ వాదానికి పునాది వేసినది రాబర్ట్ ఓవెన్

29. ప్రౌధాన్ దృష్టిలో సంపద అంతా చౌర్య ఫలితమే

30. పనిచేసే హక్కు సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించింది లూయీ బ్లాంక్

15.16. ప్రశ్నలు:

క్రింది ప్రశ్నలకు 30 పంక్తుల్లో జవాబులు రాయండి

1) పారిశ్రామిక విప్లవం ప్రగతిని వివరించండి.

2) పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితాలను విశ్లేషించండి.

3) పారిశ్రామిక విప్లవం ఇంగ్లాండులో ప్రారంభం కావడానికి గల కారణాలు తెల్పండి?

4) పారిశ్రామిక విప్లవం ఇంగ్లాండులో ఎందుకు వచ్చింది. వివరించండి.

II దిగువనిచ్చిన ప్రశ్నలకు 15 పంక్తుల్లో జవాబులు రాయండి.

1. వ్యవసాయ విప్లవం గూర్చి తెల్పండి?

2. వ్యాపార వాదం

3. వాణిజ్య విప్లవం గురించి వివరించండి

4. నేత పరిశ్రమ గురించి తెల్పండి.

5. కారల్ మార్క్స

6. పారిశ్రామిక విప్లవకాలం నాటి రైలు మార్గాల అభివృద్ధి గూర్చి వివరించండి.

15.17. ఉపయుక్త గ్రంథాలు:

1. Carlyle	:	The French Revolutions
2. Gooch, GP.	:	A History of Modern Europe
3: Hazem, CD	:	Modern Europe up to 1945
4. Fischer, HAL	:	History of Europe
5 Telugu Academy	:	World History
6. Armold Toymbee	:	Industrial Revolution

డా. G. దయాకర్

పాఠము : 16

అమెరికాలో విస్తృత వాణిజ్యం

16.0 విషయక్రమం

16.1 లక్ష్యం

16.2 ఉపోద్ఘాతము

16.3 వ్యవసాయరంగం- వర్తకం

16.4 పరిశ్రమలు- వర్తకం

16.5 రవాణా సదుపాయాలు

16.6 సారాంశము

16.7 ప్రశ్నలు

16.8 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

16.2 ఉపోద్ఘాతము:

తూర్పు దేశాలకు సముద్ర మార్గం కనుక్కునే క్రమంలో పోర్చుగల్ ఉండగా, జెనోవాలో ఒక సాహసికుడు సముద్ర మార్గాల అన్వేషణల్లో నూతన అధ్యాయం సృష్టించాడు. అతనే క్రిష్టోఫర్ కొలంబస్. తూర్పు దేశాల్లో లభ్యమయ్యే సుగంధ ద్రవ్యాల వేటలో కొలంబస్ చీకటి సముద్రంగా పేరుబడ్డ అట్లాంటిక్ మహా సముద్రాన్ని దాటి ఒక నూతన ప్రపంచాన్ని కనుగొన్నాడు. ఈ నూతన అన్వేషణ వల్ల యూరోపియన్ దృష్టి తూర్పు ప్రాంతాల సంపదల నుండి పశ్చిమ ప్రాంతాల సంపదల మీదకు మళ్ళింది. కొలంబస్ అన్వేషణ 1492 ఆగస్టు 3 న ప్రారంభమైంది. నినా, పింటా, సాంతామారియా అనే నౌకలతో కొలంబస్ పడమర దిశగా తన యాత్రను ఆరంభించాడు. కొలంబస్ 1492 అక్టోబర్ 12 న నూతన ప్రాంతాన్నికనుగొన్నాడు.

కొలంబస్ అనంతరం అమెరిగో వెస్పూసి కనుగొన్న ప్రాంతాలను అతని పేరు మీద అమెరికా అని నిర్ణయించడం జరిగింది. ఆ తర్వాత 1497 లో జాన్ కాబట్ ఉత్తర అమెరికా చేరుకున్నాడు. 1498 లో ఉత్తరాన కెనడా వరకు, దక్షిణాన ఉత్తర కెరోలినా వరకు ప్రయాణించాడు. బాల్బోవా 1513 లో 1000 ఇండియన్లతో బయలుదేరి పెనామాలోని చిత్తడి అడవుల గుండా ప్రయాణం చేసి, సముద్రాన్ని చూశాడు. దానికి అతడు దక్షిణ సముద్రం అని పేరుపెట్టాడు. దాన్నే నేడు పసిఫిక్ మహా సముద్రం అని పిలుస్తున్నారు. ఫెర్డినాండ్ మాజిలాన్ అట్లాంటిక్‌ను దాటి, దక్షిణ అమెరికా చేరుకున్నాడు. ఆ తర్వాత నూతన దీవులను చేరుకున్నాడు. ఆ దీవులకు ఫిలిప్పైన్స్ అని స్పెయిన్ రాజు గౌరవార్థం పేరు పెట్టాడు. 1513 సంవత్సరంలో జువాన్ పాన్స్ డి లియోన్ పొర్సారికో నుండి బయలుదేరి ఉష్ణమండల పూల మొక్కలతో నిండి ఉన్న భూమిని చేరుకున్నాడు. దానికి ఫ్లోరిడా అని పేరు పెట్టాడు. ఆ తర్వాత ఫెర్నాండో డి కార్టేజ్ అనే సాహసికుడు బంగారం కోసం యాత్ర ఆరంభించాడు.

కార్టేజ్ మెక్సికో చేసుకున్నాడు. ఫ్రాన్సిస్కో పిజారో తన అనుచరులతో కలిసి వెళ్లి పెరూను చేరుకున్నాడు. ఆవిధంగా అమెరికాను కనుగొనడం జరిగింది. వర్జీని , మసాచునేట్స్, పెన్సిల్వేనియా, మేరీలాండ్, ఉత్తర కెరోలినా, కెనక్టికట్, న్యూయార్క్, దక్షిణ కెరోలినా, న్యూ జెర్సీ, న్యూహాంప్‌షైర్, రోడ్ ఐలాండ్, డెలవేర్, జార్జియాలు ముఖ్యమైన అమెరికా ప్రాంతాలు. ఈ ప్రాంతాల్లో ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచివారు, డచ్చివారు వలసలను ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఈ వలసలకై అన్ని ప్రాంతాలు పోటీపడ్డాయి. చివరకు సప్త వర్ష సంగ్రామంలో బ్రిటన్ బ్రహ్మాండమైన విజయం సాధించింది.

1763లో జరిగిన పారిస్ సంధితో బ్రిటన్‌కు లబ్ది చేకూరింది. దీంతో అమెరికాలో అత్యధిక ప్రాంతాలు ఇంగ్లాండు అధికారంలోకి వెళ్ళాయి. ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వం అమెరికాలో అనేక సంస్కరణలకు శ్రీకారం చుట్టింది. వలస ప్రాంతాల్లో జనాభా క్రమ క్రమంగా పెరిగింది. 1640 నాటికి జనాభా పెరుగుతూ వచ్చింది. ఇంగ్లాండు నుండి ప్యూరిటన్లు కొన్ని వేల సంఖ్యల్లో కొత్త ప్రాంతానికి చేరుకున్నారు. 1640 నాటికి 50,000 మంది ప్యూరిటన్లు ఉత్తర అమెరికాలోని ప్రధాన భూభాగాలను చేరుకున్నారు. 1715 నాటికి అమెరికాలోని వలసల జనాభా 4,35000. ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వం 1790 నుండి వలసల్లో జనాభా లెక్కలు తీయడం ఆరంభించింది. నాడు జనాభా రీత్యా ఉత్తర కెరోలినా నాల్గవ స్థానం, న్యూయార్క్ ఐదవ స్థానంలో ఉన్నాయి. అమెరికా వలసల్లో ప్రజల మధ్య సంబంధాలు విస్తృతమయ్యాయి. విద్య, వైజ్ఞానిక అంశాలు వారిని చైతన్యం చేశాయి. జ్ఞాన వికాసం పొందిన అమెరికన్లు ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వ వైఖరికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించారు.

విశాల సామ్రాజ్యం కోసం ఇంగ్లాండు జరిపిన పోరాటాల వల్ల ఆ దేశ ఆర్థిక పరిస్థితి దిగజారిపోయింది. యుద్ధాల కోసం ఇంగ్లాండు పెద్ద ఎత్తున రుణాలు చేసింది. 1763 లో 130 మిలియన్ పౌడ్ల అప్పుకు, సంవత్సరానికి 4 మిలియన్ పౌన్ల వడ్డీ చెల్లించాల్సి వచ్చింది. దానికి తోడు ప్రభుత్వ ఖర్చులు విపరీతంగా పెరగడం, పాలన వ్యయం పెరగడంతో ఇంగ్లాండు వలస ప్రాంతాల మీద పన్నులు విధించడం జరిగింది. దానికితోడు ఆంక్షలు విధించడంకూడా చేసింది.

1650లో అమెరికా ఎనుమతి చేసే వస్తువులు, దినుమతి చేసుకునే వస్తువులు, వలసలకు సంబంధించిన లేదా ఇంగ్లాండుకు చెందిన ఓడల్లోనే పంపాలని నౌక చట్టం చేసింది. ఓడల సిబ్బంది కూడా ఇంగ్లాండు లేదా, వలస వారై ఉండాలి. ఎగుమతి దిగుమతులు ఇంగ్లాండు ఓడరేవుల గుండానే జరగాలి. దీనికితోడు 1750లో అమెరికా పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను నియంత్రించడానికి ఇనుము చట్టం తీసుకువచ్చింది. ముడి ఇనుము మీద ఆంక్షలు విధించింది. మొలాసిస్‌పై పన్నులు పెంచుతూ 1733లో మొలాసిస్ చట్టం చేసింది.

1764-67ల మధ్య కొత్త పన్నులను వలసలు మీద ఇంగ్లాండు విధించింది. 1764 లో పంచదార చట్టం' తీసుకువచ్చింది. దీని ప్రకారం అమెరికా దిగుమతి చేసుకునే పంచదార మీద పన్నులను పెంచింది. ఆ తర్వాత 1764 లో కరెన్సీ చట్టం చేసి వలస ప్రాంతం వారిని ఇబ్బందులకు గురి చేసింది. అమెరికాలో సైనికులకయ్యే ఖర్చులో కొంతభాగం వారే భరించేటట్లు 1765లో క్వార్టరింగ్ చట్టం చేసింది. వార్తా పత్రికల మీద తనఖా పత్రాలపైనా, అమ్మకాలు, కొనుగోలు దస్తావేజుల మీద న్యాయస్థానాల్లో ఉపయోగించే పత్రాల మీద పన్నులు విధించింది .

1765లో స్టాంప్ చట్టం రూపొందించింది. ఆతర్వాత టౌన్‌షెండ్ రూపొందించిన చట్టాలకు, పన్నులకు వ్యతిరేకంగా అమెరికా వలసలు తిరుగుబావుటకు సిద్ధం అయ్యారు. దీంతో వలస ప్రజలు ఇంగ్లాండుపై సమర శంఖారావం పూరించారు. 1776 లో థామస్ జఫర్‌సన్ తయారు చేసిన "స్వాతంత్ర్య ప్రకటన"ను కాంగ్రెస్ ఆమోదించింది. ఆ తర్వాత ఇంగ్లాండ్, అమెరికా వలసలకు మధ్య యుద్ధం జరిగింది. కారన్ వాలీస్ 7000 సైనికులతో 1781 అక్టోబర్ 11న లొంగిపోయాడు. న్యూయార్క్, చార్లేస్‌స్టన్, సెవానాలు కూడా చివరకు అమెరికా వలసల విజయంతో స్వాతంత్ర్యం పొందాయి. 1802లో కుదుర్చుకొన్న ఒప్పందం ప్రకారం బ్రిటీషు వ్యాపారుల రుణాలన్నింటిని అమెరికా కేంద్ర ప్రభుత్వం తీర్చింది. దానికై 600,000 పౌన్లను కాంగ్రెస్ మంజూరు చేసింది.

1783 పారిస్ సంధి వల్ల పడమర మిసిసిపి నది నుండి తూర్పున అట్లాంటిక్ మహాసముద్రం వరకు, ఉత్తరాన గ్రేట్‌లేక్స్ నుండి దక్షిణాన ఫ్లోరిడా వరకు 8, 50,000 చదరపు మైళ్ల భూభాగంతో కూడిన ప్రాంతం అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు అనే రాజ్యం ఏర్పడింది. నాడు ఈ అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల జనాబా 4,000,000. అమెరికాలో నాడు బోస్టన్, న్యూయార్క్ పిలడెల్ఫియా, బాల్టిమోర్, చార్లేస్టన్, సెవానా మొదలైన నగరాలు వెలిసాయి. కాని అధిక సంఖ్యాకులు గ్రామాల్లోనే నివసించారు. జనాభాలో అధిక శాతం ప్రజలు అలిఘనే పర్వత పశ్చిమ ప్రాంతాలకు తరలివెళ్లారు. స్వాతంత్ర్యానంతరం అమెరికా ఇంగ్లాండు కంటే వేగంగా అభివృద్ధి చెందింది. అమెరికా వర్తక వాణిజ్యంలో ప్రత్యేక స్థానం సంపాదించుకుంది.

16.3 వ్యవసాయరంగం – వర్తకం:

అమెరికాలో అత్యధిక శాతం గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో నివసిస్తూ వ్యవసాయ రంగం మీద ఆధారపడి జీవించారు. 1800 సంవత్సరం నాటి 83 శాతం మంది ప్రజలు వ్యవసాయం, దాని అనుబంధ రంగాలపై ఆధారపడి జీవనం కొనసాగించారు. నాడు నిగ్రో బానిసలు,

బానిసలు వ్యవసాయ క్షేత్రాల్లో, వ్యవసాయ రంగంలో పాల్గొని, తమ ప్రత్యేకతను చాటుకున్నారు. మొదటి జనాభా రిపోర్టు ప్రకారం: 38,93,874 జనాభాలో, 6,94, 207 మంది బానిసలు.

1860 సంవత్సరం నాటికి మొత్తం జనాభా 3,14,43,321 . వీరిలో 39, 53,760 బానిసలు. ఈ బానిసల జనాభా 14శాతానికి తగ్గిపోయింది. వ్యవసాయ రంగంలో పెను మార్పులు సంభవించాయి. అనేక నూతన పనిముట్లు అందుబాటులోకి రావడంతో ఉత్పత్తిలో ప్రగతి కనిపించింది. 1837 వసంవత్సరంలో జాన్‌డీర్ పైస విలువతో కూడిన ఇనుప నాగలిని కనుగొనడం జరిగింది. ఈ నాగలి చివరి అంచును ఉక్కుతో రూపొందించాడు. 1857 లో ఇల్లినాయస్ ప్రాంతంలో అతని ఫ్యాక్టరీ సంవత్సరానికి 10,000 ఇనుప నాగళ్లు తయారు చేసి వ్యవసాయ రంగానికి అందించింది. కోతకోసే యంత్రం, గోధుమ సాగుకు ఉపయోగించే యంత్రం 1831 లో కనుక్కోవడం జరిగింది. ఒకరోజులో 12 నుండి 15 ఎకరాల్లో పంటను కోత కోసేది. ఇతర ఇనుప పని ముట్లు వ్యవసాయ రంగంలో ప్రవేశ పెట్టడంతో వ్యవసాయ రంగంలో అదనపు ఉత్పతి సాద్యం అయింది. ఈ వ్యవసాయరంగలో నాడు అమెరికన్లు గోధమ, మొక్కజొన్న, వోట్స్, సోయాచిక్కుళ్లు, పత్తి, నూనె గింజలు, పొగాకు మొదలైన పంటలు పండించారు. 1850 నుండి 1870 మధ్య సంభవించిన వ్యవసాయ విప్లవం ఉత్పత్తిలో ప్రగతికి దోహద పడింది. ఈ 20 సంవత్సరాలలో వ్యవసాయోత్పత్తి 1.4 బిలియన్ పౌండ్ల నుండి 2.5 బిలియన్ పౌండ్లకు చేరింది. 1850లో వ్యవసాయదారుని సరాసరి ఉత్పత్తి 294 పౌండ్ల నుండి 1870 లో 362 పౌండ్లకు చేరింది. అమెరికా అత్యధిక శాతం వ్యవసాయోత్పత్తిని యూరప్, ఆసియా, ఆఫ్రికా దేశాలకు ఎగుమతి చేసింది.

1870,1880లలో అమెరికా ప్రధాన మార్కెట్లు పశ్చిమ, తూర్పుఐరోపాలు. అదేవిధంగా కెనడ, మెక్సికో, అర్జెంటినా, బ్రెజిల్, భారత్, జపాన్, టర్కి, థాయిలాండ్, చైనా, దక్షిణాఫ్రికా చిలీ, పెరూలు ప్రధాన మార్కెట్లు. ఈ మార్కెట్లకు వ్యవసాయోత్పత్తులతో పాటు, పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను ఎగుమతి చేసింది. ముఖ్యంగా వ్యవసాయ రంగంలో పండించే 96 శాతం గోధమ, 95 శాతం మొక్కజొన్న, 90 శాంతం ఓట్స్, 20 శాతం సోయాచిక్కుళ్లు వివిధ ప్రాంతాలకు ఎగుమతి చేసింది. 1615, 1616 లో వలస ప్రాంతంగా ఉన్న వర్జీనియా అమెరికా వ్యవసాయ ఉత్పత్తులతో పాటు చేపలు ఎగుమతి కూడా చేసింది. వివిధ రకాల చేపలను ఎగుమతి చేసి, తన వ్యాపార మార్కెట్ పెంచుకుంది.

1870లో62 శాతం చేపలను ఎగుమతి చేసింది.

1880లో64 శాతం చేపలను ఎగుమతి చేసింది.

1890లో88 శాతం చేపలను ఎగుమతి చేసింది.

1900లో46శాతం చేపలను ఎగుమతి చేసింది.

అమెరికా వివిధ రకాలైన వ్యవసాయోత్పత్తులను ఎగుమతి చేసి తనకు అవసరమైన ఇతర ఆహార ధాన్యాలను, తేయాకును దిగుమతి చేసుకుంది. ముఖ్యంగా చైనా నుండి పెద్ద ఎత్తున తేయాకును దిగుమతి చేసుకుంది.

1785 లో 8,80,100 పౌండ్లు

1790 లో 3,093,200 పౌండ్లు

1795 లో 1,438, 270 పౌండ్లు

1800 లో 5,665,067 పౌండ్లు

1805 లో 8,546,800 పౌండ్లు

1810 లో 9,737,066 పౌండ్లు

1822 లో 6,639, 434 పౌండ్లు

1828 లో 7,707, 427 పౌండ్లు

1840 లో 19,333,597 పౌండ్లు తేయాకు చైనా నుండి దిగుమతి చేసుకుంది. కాంటన్ ఓడరేవు తేయాకు ఎగుమతికి ప్రసిద్ధి గాంచింది. 1873 నాటికి 16.5 మిలియన్ల తేయాకు దిగుమతులను 1914 నాటికి 3 మిలియన్లకు అమెరికా తగ్గించుకుంది. కారణం అమెరికా నందలి వివిధ ప్రాంతాల్లోని వ్యవసాయ క్షేత్రాల్లో తేయాకు సాగుకు శ్రీకారం చుట్టడమే.

16.4 పరిశ్రమలు -వర్తకం:

మొత్తం మీద అమెరికా పారిశ్రామిక విప్లవ వెలుగులో భాగంగా తన వ్యవసాయోత్పత్తులను పెంచుకోవడం, నూతన వంగడాలను వినియోగించడం, నాణ్యమైన విత్తనాల వాడకం, ఇనుప పనిముట్లు వ్యవసాయరంగంలో పెద్ద ఎత్తున వినియోగించడం వలన వ్యవసాయరంగంలో ఆర్థిక ప్రగతి సాధ్యమైంది.

1849 తర్వాత కాలిఫోర్నియాలో బంగారాన్ని వెలికితీసారు. ఎగువ మిసిసిపి వరకు బంగారు వాణిజ్యం విస్తృతం అయింది. బంగారంను వెలికితీసిన తర్వాత కాలిఫోర్నియా దాని చుట్టూ ప్రాంతాలు వేగంగా అభివృద్ధి చెందాయి. బంగారం అన్వేషణకై భూగర్భ శాస్త్రజ్ఞులు పలు ప్రాంతాల్లో పరిశోధనలు చేసి బంగారం నిక్షేపాలు గుర్తించి వాటిని వెలికితీసి పలు దేశాలకు ఎగుమతి చేయడం జరిగింది.

సర్ హెన్రీ బెస్మర్ ఉక్కు తయారీకి సంబంధించిన పద్దతులను కనుగొనడం ఇనుము - ఉక్కు పరిశ్రమల వృద్ధికి అవకాశాలు ఏర్పడ్డాయి. 1840 తర్వాత దుక్క ఇనుమును తయారు చేశారు. మిసిసిపి, పెన్సిల్వేనియా, అలబారు, వర్జీనియాలు ఇనుము తయారీకి ప్రసిద్ధి గాంచిన ప్రాంతాలు. బెస్మెర్ ఇనుము-ఉక్కు పరిశ్రమపై ప్రభావాన్ని

చూపించాడు. 1900 సంవత్సరంలో మిసిసిపి 86 శాతం దుక్క ఇనుమును తయారుచేసింది. దేశంలో మిసిసిపి ఇనుము తయారీలో ప్రముఖ స్థానం ఆక్రమించింది. పెన్సిల్వేనియా 47 శాతం, ఓహియా 18 శాతం, ఇల్లినయస్ 10 శాతం, అలబామ 8 శాతం, వర్జినియా 3 శాతం ఇనుము తయారు చేశాయి. అదేవిధంగా ఉక్కు తయారీలో కూడా కీలక పాత్ర పోషించింది. 1860 లో అమెరికా మొత్తం ఉక్కు ఉత్పత్తి 12,000 టన్నులు. అదేవిధంగా ఇనుము ఉత్పత్తి 9,20,000 టన్నులు. 1870 సంవత్సరంలో ఉక్కు ఉత్పత్తి 42,000 టన్నులు. 1880 నాటికి 1. 2 మిలియన్ టన్నులుగా ఉత్పత్తి ఉంది. అమెరికా స్వాతంత్ర్యం పొందిన నాటి నుండి 1869 వరకు 50,000,000 టన్నుల ముడి ఇనుమును వెలికితీసింది. అదే విధంగా 1910 నాటికి 6,85, 000 టన్నుల ఇనుమును ఉత్పత్తి చేసింది. ఇనుము ఉత్పత్తి, ఎగుమతులలో ఇంగ్లాండు, జర్మనీ, అమెరికాలు అగ్రస్థానంలో కొనసాగాయి. అమెరికా అనేక ప్రాంతాలకు ఇనుమును ఎగుమతి చేసింది.

అమెరికా అనేక ప్రాంతాల్లో బొగ్గు నిల్వలను గుర్తించి ఆధునిక యంత్రాలతో పెద్ద ఎత్తున బొగ్గును వెలికితీసి విద్యుత్తు రైల్వేలకు కావలసిన నాణ్యమైన బొగ్గును వివిధ దేశాలకు పెద్దమొత్తంలో సరఫరా చేసింది. నాణ్యమైన బొగ్గును వివిధ దేశాలకు, పరిశ్రమలకు, విద్యుత్తు ఉత్పత్తికి, రైల్వేల నిర్మాణానికి ఎగుమతి చేసి విశేషమైన సంపదను పొందింది. రాగి నిల్వలు కూడా అమెరికాలో విస్తారంగా ఉన్నాయి. ప్రపంచ ఎగుమతుల్లో సగానికిపైగా రాగిని అమెరికా ఎగుమతి చేసింది. గృహోపకరణ, పారిశ్రామిక , ఇతర ఇతర రంగాలకు అవసరమైన రాగిని అమెరికా సప్లయ్ చేసింది. మాచినావ్‌లో 50 జిల్లా కంపెనీలు రాగి గనులను నియంత్రించాయి.

నూనె తయారీ కర్మాగారాలను కూడా వివిధ ప్రాంతాల్లో నెలకొల్పి, పెద్ద ఎత్తున పశ్చిమ, తూర్పు ఐరోపాకు నూనె ఉత్పత్తులను అమెరికా ఎగుమతి చేసింది. 1859 లో మొదటి నూనె తయారీ కర్మాగారాన్ని పశ్చిమ పెన్సిల్వేనియాలో నెలకొల్పడం జరిగింది. నూతన కార్మాగారాల స్థాపనతో ఆర్థిక ప్రగతి సాధ్యం అయింది. అమెరికాలో కుట్టు మిషన్ల తయారీ, ఆయుధాల తయారీ, వ్యవసాయ పనిముట్లు, పాదరక్షలు, ఔషదాలు, వస్త్రాలను పెద్ద ఎత్తున తయారు చేశారు. 50 కంపెనీలు సగినోన్ లోయ (మాచిగాన్) లో ఉప్పు తయారీని చేశాయి. ఈ కంపెనీల మధ్య పెద్ద ఎత్తున ఉత్పతిలో పోటి ఉండింది. యూరప్ దేశాలకు ఉప్పును ఎగుమతి చేసి, అమెరికా ప్రముఖ స్థానం పొందింది. మెసాచూసేట్స్ లో చిన్న చిన్న పాదరక్ష కంపెనీలు, రకరకాల పాద రక్షలను తయారీ చేసి, ఎమమతి చేయడం జరిగింది. తోలు వస్తువుల తయారీకి కూడా ప్రసిద్ధి గాంచింది.

1847 కు ముందు అమెరికా పెద్ద ఎత్తున వస్త్రాలను దిగుమతి చేసుకుంది. కాని వాటిలో చాలవరకు నాణ్యమైనవి లేవు. 1846లో 13,000, 000 పౌండ్ల వస్త్రాలను దిగుమతి చేసుకుంటే 1855లో 15,5000,000 పౌండ్ల వస్త్రాలను

దిగుమతి చేసుకుంది. అదే సందర్భంలో నాణ్యమైన, మన్నికైన వస్త్రాలను అమెరికా ఎగుమతి చేసింది. 1855లో 16,000, 000 పౌండ్ల విలువగల వస్త్రాలను ఎగుమతి చేసింది. 1846 నుంచి వస్త్రాలను 10 మిలియన్ డాలర్ల విలువగలవి దిగుమతి చేసుకుంటే 1855 నాటికి నూలు వస్త్రాల దిగుమతి విలువ 22 మిలియన్లుగా ఉంది.

వార్నిష్ (కలపకు వేసే పూత) పరిశ్రమ అమెరికాలో బాగా వృద్ధి చెందింది. 1870 నాటికి 59 కర్మాగారాలు ఉండేవి. 1880 లో 81 కర్మాగారాలు, 1890 నాటికి 140 కర్మాగారాలు వార్నిష్ ఉత్పత్తి చేసేవి. 1870లో ఈ వార్నిష్ కర్మాగారాలు 4,991, 405 పౌండ్ల విలువైన వార్నిష్‌ను ఉత్పత్తి చేసింది. 1880 లో 5,721, 524 పౌండ్ల ఉత్పత్తి చేయగా, 1890లో 13,795, 510 పౌండ్ల ఉత్పత్తి చేసి, అనేక ప్రాంతాలకు ఎగుమతి చేసింది. ఈ పరిశ్రమ అనేక వేలమంది ప్రజలకు ఉపాధి అవకాశం కల్పించింది.

రంగుల పరిశ్రమ అమెరికాలో ముఖ్యమైన పరిశ్రమ. ఈ పరిశ్రమలు 1870లో 143, 1880లో 244, 1890 లో 382 పరిశ్రమలు అమెరికాలో ఉన్నాయి. ఈ పరిశ్రమలలో నాడు అనగా 1870 లో 16,932, 405 పౌండ్ల విలువైన రంగులను ఉత్పత్తి చేయగా, 1880 లో 23.290, 767 పౌండ్ల విలువైన రంగుల ఉత్పత్తి.. అదేవిధంగా 1890 లో 40, 430,171 పౌండ్లు రంగులు ఉత్పత్తి చేసి, పరిశ్రమ అంచెలంచెలుగా అగ్రస్థానానికి చేరింది. ఆధునిక పరిశ్రమలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, నిపుణులైన కార్మిక వర్గం నాడు ఉత్పత్తి పెరుగుదలకు ప్రధాన కారణం. పారిశ్రామిక రంగంలో 1870 అనంతరం ఇంగ్లాండును కూడా అధిగమించి 1900 సంవత్సరం నాటికి ప్రపంచంలో ఒక అగ్రగామి దేశంగా ఎదగగలిగింది. అనేక వేలమందికి పరిశ్రమల్లో ఉపాధి కల్పించి, ఉత్పత్తి చేసిన మిగులును అనేక దేశాలకు ఎగుమతి చేసి, ఆర్థిక వ్యవస్థ మీద పట్టును సాధించింది.

ఐరోపా, ఆసియా, ఆఫ్రికాలోని పలు దేశాలకు అమెరికా క్రమక్రమంగా తమ ఎగుమతులను పెంచుకుంది. దిగుమతులను తగ్గించుకుంది.నాటి ఎగుమతి, దిగుమతులను పరిశీలిస్తే మనకు ఈ విషయం తెలుస్తుంది.

అమెరికా 1806 నుండి 1811 మధ్య కాలంలో రష్యాకు తన ఎగుమతులను విస్తృతం చేసింది. 1806లో 12,000 పౌండ్లు ఎగుమతులు

1809లో 842,000 పౌండ్లు ఎగుమతులు

1810లో 3,975,000 ఎగుమతులు

1811లో 6,137,000 పౌండ్ల విలువ గల ఎగుమతులు రష్యాకు చేరాయి. అమెరికా ఆర్థిక వ్యవస్థ బలపడింది.

16.5 రవాణా సదుపాయాలు:

రవాణ సాధనాలు కూడా మెరుగయ్యాయి. రోడ్లు, రైల్వేలైన్లు పెద్ద ఎత్తున వేయడం జరిగింది. 1811-39 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో కుంబర్ ల్యాండ్ రోడ్డు నిర్మించడం జరిగింది. ఇది మేరిలాండ్ నుండి మిస్సోరి వరకు వేయడం జరిగింది. అదేవిధంగా ఎర్రికాలువ 350 మైళ్లు నిర్మించడం జరిగింది. ఇది ఎర్రి కాలువ నుండి హడ్సన్ నది వరకు నిర్మించడం వల్ల ఆయా ప్రాంతాల రైతులకు సాగునీటి సౌకర్యంతో పాటు ప్రయాణ సౌకర్యాలు ఏర్పడ్డాయి. నాడు కన్సాస్, నెబ్రాస్కా, ఐవ, ఓక్లోమా, మన్నేసోట, డకోటాస్ వంటి నగరాలు రోడ్డు, రైల్వేల నిర్మాణంతో వేగంగా వృద్ధి చెందాయి. తద్వారా వర్తక వాణిజ్యం, మార్కెటింగ్ సౌకర్యాలు విస్తృతం అయ్యాయి. రైల్వేలు 1830 నుండి ఆరంభమయ్యాయి. 1828 లో 13 మైళ్ల బాల్టిమోర్ నుండి ఓహిహో వరకు రైల్వేమార్గం వేయడం జరిగింది. 1836లో 1000 మైళ్ల పైగా రైల్వేలు ప్రయాణించి 11 రాష్ట్రాల నుండి ప్రయాణికులను తరలించాయి.

1871 కు ముందు సరాసరి 45,000 మైళ్ల రైల్వే మార్గాలు పూర్తైనవి. 1871 నుండి 1900 సంవత్సరం మధ్య కాలంలో 1,70,000 మైళ్ల రైల్వే మార్గం అందుబాటులోకి వచ్చింది. దీంతో రైల్వే ప్రయాణికులు, వర్తక వ్యాపారం వృద్ధి చెందింది. 1862 లో అమెరికా కాంగ్రెస్ పసిఫిక్ రైల్వే చట్టం చేసింది. దీని ప్రకారం అమెరికా ఖండం అంతా రోడ్డు, రైల్వే మార్గాల నిర్మాణం చేపట్టాలి. అందుకు అనుగుణంగా ప్రభుత్వం ఆదాయం సమకూర్చుతుంది. దీంతో రైల్వేల నిర్మాణం, రోడ్డు నిర్మాణం వేగవంతమైంది.

నౌకలు కూడా వర్తక వ్యాపారంలో కీలక పాత్ర పోషించాయి. 400 నుండి 600 టన్నుల సామర్థ్యం గల నౌకలు 19వ శతాబ్ధంలో వర్తక వాణిజ్యంలో పాల్గొన్నాయి. న్యూయార్క్ కీలకమైన ఓడరేవు, 1818 నుండి న్యూయార్క్ నుండి లివర్‌పూల్ వరకు "బ్లాక్‌బాల్ మార్గం' వినియోగించబడింది.

1824 నుండి న్యూయార్క్ నుండి లటార్వీ, లండన్‌కు నిర్విరామంగా నౌకలు ప్రయణించాయి. ఈ నౌకల ద్వారా అమెరికా పత్తి, పొగాకు, తోలు, ఉప్పు, ధాన్యం, పరిశ్రమలకు చెందిన ఉత్పత్తులు, రంగులు, చక్కెర, లోహసామాగ్రిని ఎగుమతి చేసింది.. వస్త్రాలు, గ్రంధాలు, విలాసవస్తువులు, మద్యం, ఉప్పు, బొగ్గు, ఇనుము, ఇతర వస్తువులను దిగుమతి చేసుకుంది" 1000 టన్నుల సామర్థ్యంగల నౌకలను న్యూయార్క్ ఓడరేవులో తయారు చేశారు. 1814 నుండి 1861 మధ్య కాలం నౌకలకు స్వర్ణ యుగం. బోస్టన్, న్యూయార్క్, అచ్చి, ఫిలడెల్పియా, బాల్టిమోర్ ఉత్తర ప్రాంతంలో అభివృద్ధి చేయబడ్డ రేవులు. దక్షిణ ప్రాంతంలో మెచిలి, చాక్లేటన్, సవన్నా, న్యూ ఓర్లిన్స్ మొదలైన రేవులు అభివృద్ది చెందాయి. సముద్ర మార్గం, సముద్రయాణంలో అమెరికా పూర్తిగా ఆదిపత్యం వహించింది.

16.6 సారాంశం:

నూతన ప్రపంచం కనుగొన్న తర్వాత అమెరికాలోని పలు ప్రాంతాలకు రవాణ మార్గాలు ఏర్పడ్డాయి. క్రమక్రమంగా పలు ప్రాంతాల ప్రజలు అమెరికాలో వివిధ కాలనీలలో స్థిర నివాసం ఏర్పరచుకున్నారు. పారిశ్రామిక విప్లవ వెలుగులో వచ్చిన నూతన ఆవిష్కరణలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అమెరికాను చైతన్యం చేసింది. దాంతో ఇంగ్లాండ్ వలస విధానానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడి విజయం సాధించింది. నూతన ఆర్థిక సంస్కరణలకు పునాదులు వేసుకొని, అనేక దేశాలతో వర్తక వాణిజ్య సంబంధాలను మెరుగు పర్చుకుంది. పలు పరిశ్రమలను ఏర్పాటు చేసుకుని ఉత్పత్తి పెంచి, పారిశ్రామిక లాభాలకు, వర్తక వాణిజ్యాభివృద్ధికి దోహదపడింది. నిర్దిష్ట విధానాల ద్వారా ప్రపంచ ఆర్థిక చరిత్రలో అమెరికా అగ్రగామి దేశంగా నిలవగల్గింది.

16.7 ప్రశ్నలు

1. అమెరికా ఎగుమతుల గురించి వివరించండి.
2. అమెరికా వర్తక వాణిజ్యంపై ఒక వ్యాసం రాయండి.
3. అమెరికా పారిశ్రామిక వాణిజ్యం గురించి చర్చించండి.
4. అమెరికా వ్యవసాయ రంగ వర్తకం గురించి విశ్లేషించండి.
5. అమెరికాలో రవాణా, వాణిజ్య సదుపాయాలను పేర్కొనండి.

16.8 ఉపయుక్త గ్రంధాలు

1. Bhattacharya Arun – Modern Europa
2. Hazen CD – Modern Europe up to 1945
3.Richard Denis – An Ilustrated History of Modern Europe 1789 – 1984
4.Sven Beckert – Empire off cotton, A Global History
5.Snellgrase, L. E. – The Modern world since, 1870
6. Dulles, F.R – America's Rise to world power
7. Henry Banford pakes – The United states of America — A History

DR.G దయాకర్

పాఠము : 17

చైనాలో అమెరికా తలుపులు తెరుచువిధానం

OPEN DOOR POLICY OF U S A AIN CHINA

17.1 విషయ క్రమం

17.2 ఉపోద్ఘాతము :

17.3 ఓపెన్ డోర్ పాలసీ

17.4 జాన్ హే ప్రతిపాదనలు:

17.5 రష్యా- జపాన్ యుద్ధం- (1904-1905):

17.6 మంచూరియా సంఘటన:

17.7 నూతన వలసవాదం అభివృద్ధి

17.8 ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్ళు ఏర్పాటు:

17.9 సారాంశం

17.10 నమూన ప్రశ్నలు

17.11 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

17.2 ఉపోద్ఘాతము :

19వ శతాబ్దంలో పాశ్చాత్య దేశాలు వలసల స్థాపన, సామ్రాజ్యకాంక్ష మరియు వర్తక, వాణిజ్యాల విస్తరణకు పోటీపడ్డాయి. ఈక్రమంలో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు దౌత్యనీతితో సమాన వ్యాపార వాణిజ్య పెట్టుబడిదారి విధానానికి పిలుపునిచ్చింది. చైనాలో వివిధ దేశాలకు సమాన వ్యాపార అవకాశాలను కల్పించుటకు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు కొన్ని సూత్రాలను రూపొందించింది. దీనిని గ్రేట్ బిటన్, జర్మనీ, ఫాన్స్, ఇటలీ, జపాన్ మరియు రష్యా దేశాలకు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల రాజ్య కార్యదర్శి జానే హే రూపొందించి పంపించినాడు. ఇది అమెరికా దౌత్య విధానంలో మైలురాయిగా చెప్పవచ్చు. ఆనాటి అమెరికా అధ్యక్షుడు విలియం మెకన్లీ మద్దతుతో తూర్పు ఆసియాలో సుమారు నలభై సంవత్సరాలకు పైగా అమెరికా విదాశాంగ విధానానికి పునాదిగా నిలిచింది.

17.3 ఓపెన్ డోర్ పాలసీ- తలుపు తెరుచు విధానం అనేది జాన్ హే సెప్టెంబర్ 1899 లో ప్రతిపాదించాడు. దీని ప్రకారం చైనాలో ఏ ఒక్క విదేశీ రాజ్యం వ్యాపార సంబంధాలు కలిగి ఉండకుండా అన్ని ప్రపంచ దేశాలు స్వేచ్ఛా వ్యాపారం చేసుకునేందుకు వీలుకలుగుతుంది. ముందుగా ఈ ప్రతిపాదనలు గ్రేట్ బ్రిటన్, జర్మనీ, ఫ్రాన్స్, ఇటలీ, జపాన్ మరియు రష్యాలో అమెరికా విదేశాంగ మంత్రి జానీ హే పంపిణీ చేశారు. అయితే ఇది ఒక అధికారిక ఒప్పందంగా ఆమోదించబడనప్పటికీ "తలుపుతెరచు విధానం" కొన్ని దశాబ్దాలపాటు ఆసియాలో అమెరికా విదేశాంగ విధానాన్ని కొనసాగించింది. నాన్‌జింగ్ ఒప్పందం ప్రకారం 19వ శతాబ్దం వరకు స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానం బాగానే కొనసాగింది.

లక్ష్యాలు:

ఈ భాగాన్ని చదివిన తర్వాత మీరు:

1. స్వేచ్ఛ వాణిజ్య విధానం అంటే ఏమిటో తెలుసుకుంటారు.
2. 'తలుపు తెరచు విధానం' అంటే ఏమిటో వివరిస్తారు.
3. తలుపు తెరచు విధానానికి దోహదపడిన కారణాలను చర్చిస్తారు.
4. తలుపు తెరచు విధానం ద్వారా జరిగిన మార్పులను వర్ణిస్తారు.
5. తలుపు తెరుచు విధాన ప్రభావాన్ని విశ్లేషిస్తారు.

1895 లో మొదటి చైనా- జపాన్ యుద్ధం ముగియడంతో తమ ప్రభావాన్ని చూపించడానికి పోటీపడుతున్న సామ్రాజ్యవాద యూరోపియన్‌ల శక్తులచే విభజించబడి, వలస రాజ్యాలు చైనా తీర ప్రాంతంపై ఆధిపత్య పోరువల్ల చైనా ప్రమాదంలో పడింది. 1898 నాటి స్పానిష్ అమెరికన్ యుద్ధంలో ఫిలిప్పైన్ దీవులపై నియంత్రణ పొందిన అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు, చైనాలో తన వాణిజ్య, రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం విస్తరించాలని, తూర్పు ఆసియాలో తన ఉనికిని పెంచుకోవాలని భావించింది. యూరోపియన్ శక్తులు చైనాను విభజించడంలో విజయం సాధించినట్లయితే చైనాతో లాభసాటియైన ప్రయోజన అవకాశాలను కోల్పోతానన్న భయంతో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు తలుపు తెరచు విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. అమోరికా రాజ్య కార్యదర్శి జాన్‌హే ద్వారా యూరోపియన్ రాజ్యాలకు పంపిణీ చేసి, అవి ఆమోదించినట్లుగా భావించినది.

17.4 జాన్ హే ప్రతిపాదనలు:

జాన్ హే ప్రతిపాదనల ప్రకారం అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలతో పాటు అన్ని దేశాలు ఏదైనా చైనా ఓడ రేవు లేదా వ్యాపార మార్కెట్‌లోకి ఉచితంగా అనుమతించాలి. వాణిజ్య పన్నులను గాని, సుంకాలను గాని చైనా ప్రభుత్వమే నిర్ణయించి వసూలు చేయాలి. వ్యాపార రాజ్యాలు ఏవైనా ఓడరేవు సుంకాలు మరియు రైల్వే చార్జీలు చెల్లించడానికి మినహాయింపులకు అనుమతించకూడదు.

దౌత్యపరమైన సంబంధాలకు బదులుగా జాన్ హే తలుపు తెరిచే విధానాన్ని ప్రచారం చేసాడు. అయితే ఇదే సమయంలో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలకు వెళ్ళే చైనా వలసలను నిలిపి వేసేందుకు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటున్నది. 1882 లో గల చైనీస్ మినహాయింపు చట్టం చైనా కార్మికుల ఇమ్మిగ్రేషన్‌పై పది సంవత్సరాల తాత్కాలిక నిషేధాన్ని విధించింది. అమెరికాలో గల చైనా వ్యాపారులు మరియు కార్మికుల అవకాశాలను దెబ్బ తీసింది. ఇది ఇలా ఉండగా 1900 సంవత్సరం అక్టోబర్ 6న బ్రిటన్ మరియు జర్మనీలు యాంగ్జీ ఒప్పందంపై సంతకాలు చేయగా తలుపు తెరిచే విధానాన్ని ఆమోదించినట్లయింది.

ఈరెండు దేశాలు చైనాను రాజకీయంగా విభజించడాన్ని మరియు అందుకు అనుకూలమైన విదేశీ శక్తులను వ్యతిరేకిస్తామని పేర్కొన్నాయి. అయినప్పటికీ, ఒప్పందాన్ని కొనసాగించడంలో జర్మనీ వైఫల్యం 1902 నాటి ఆంగ్లో జపనీస్ కూటమికి దారి తీసింది. దీనితో బ్రిటన్ మరియు జపాన్, చైనా మరియు కొరియాలో తమ ప్రయోజనాలు కాపాడుకోవడానికి పరస్పరం సహకరించు కోవడానికి అంగీకరించాయి. తూర్పు ఆసియాలో రష్యా సామ్రాజ్యవాద విస్తరణను అడ్డుకోవడానికి ఉద్దేశించిన ఆంగ్లో- జపనీస్ కూటమి 1919 లో మొదటి

ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసే వరకు ఆసియాలో బ్రిటీష్ మరియు జపనీస్ విధానాన్ని రూపొందించింది. 1900 తర్వాత ఆమోదించబడిన వినిధి బహుళ జాతి ఒప్పందాలు తలుపు తెరిచే విధానాన్ని సూచిస్తున్నప్పటికీ చైనాలోని రైలు, రోడ్డు మరియు మైనింగ్ హక్కులు, ఓడ రేవులు మరియు ఇతర వాణిజ్య ప్రయోజనాల కోసం, ప్రత్యేక రాయితీల కోసం ప్రధాన శక్తులు ఒకదానితో ఒకటి పోటీ పడటం కొనసాగించాయి. 1899-1901 నాటి బాక్సర్ తిరుగుబాటు చైనా నుండి విదేశీ ప్రయోజనాలను నడపడంలో విఫలమైన తరువాత, రష్యా జపాన్ అధీనంలో ఉన్న చైనీస్ ప్రాంతమైన మంచూరియాపై దాడి చేసింది. 1902 లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల అధ్యక్షుడు థియోడర్ రూజ్ వెల్ట్ ప్రభుత్వం తలుపు తెరిచే విధానం షరతులను ఉల్లంఘించిన రష్యా చొరబాటును నిరసించింది. 1905లో రష్యా-జపాన్యుద్ధం ముగిసిన తరువాత జపాన్, దక్షిణ మంచూరియాను రష్యా నుండి స్వాధీనం చేసుకున్నపుడు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు మరియు జపాన్ మంచూరియాలో వాణిజ్య సమానత్వం యొక్క తలుపు తెరిచే విధానాన్ని కొనసాగించాలని ప్రతిజ్ఞను చేశాయి. కొరియా మరియు మంచూరియాలో అధిపత్యం కోసం రష్యా మరియు జపాన్లు పోటీ పడ్డాయి. ఈ పోటీ యుద్ధానికి దారి తీసింది. జపాన్ కొనుగోలు చేసిన లయందోంగ్ ప్రాంతాన్ని యూరోపియన్ శక్తుల ప్రభావం వల్ల చైనా రష్యాకు అప్పగించింది. రష్యా లీజుకు తీసుకోవడం వల్ల కోపానికి గురియైన జపాన్ రష్యా యుద్ధ నౌకలపై దాడి చేసింది. ఈ చర్య రష్యా- జపనీస్ యుద్ధానికి దారి తీసింది.

17.5 రష్యా- జపాన్ యుద్ధం- (1904-1905):

సైనిక సంఘర్షణలలో విజయం సాధించిన జపాన్ వల్ల తూర్పు ఆసియాలో రష్యా తన విస్తరణ విధానాన్ని విడిచిపెట్టవలసి వచ్చింది. తద్వారా అధిక కాలంలో యూరోపియన్ శక్తుల మద్దతు గల రాజ్యాన్ని ఓడించిన మొట్టమొదటి ఆసియా శక్తిగా అవతరించింది. రష్యా చక్రవర్తి మూడవ అలెగ్జాండర్ (1881-94) పాలనా కాలంలో రష్యా అధీనంలోని ఆసియా ప్రాంతాల అభివృద్ధికి ఆసక్తిని చూపడం జరిగింది. ఇది అతని కుమారుడైన రెండవ నికోలస్ కాలానికి మరింత వేగం పుంజుకున్నది. కానీ, ఇతడు చాలా బలహీన మనస్కుడు, తన రాణి జరీనా చేతిలో కీలు బొమ్మ. దురదృష్టవశాత్తు ఆమె కూడా గ్రెగరీ రస్పుటిన్ అనే అనుమానాస్పద క్రైస్తవ సన్యాసి ప్రభావంలో ఉండి పోయింది. ఫిన్లాండ్ను రష్యాలో కలిపి రుసీకరణకు పాల్పడ్డాడు. చైనాపై జపాన్ సాధించిన విజయం రష్యాకు కంటగింపుగా మారింది. వెచ్చటి నీటి రేవు పట్టణమైన ' ఆర్థర్ రేవును' రష్యా ఆక్రమించుకోవాలనుకుంది. 1895లో జరిగిన షిమోనోలేకి సంధి మూలంగా జపాన్, ఫార్మోజా, లియాతలంగ్ ద్వీపకల్పం, ఆర్థర్ రేవులను సంపాదించింది. ఫ్రాన్స్, జర్మనీలను మిత్ర బృందంగా తనలో కలుపుకున్నది.

అమెరికా అధ్యక్షుడు థియోడర్ రూజ్వెల్ట్ జపాన్ ప్రభుత్వంతో శాంతి చర్యలు జరిపి రష్యాలో శాంతి నెలకొల్పడానికి ప్రతిపాదనలు చేయడం, అమెరికా మైనేలోని కిట్టేరిలో 1905, ఆగస్టు 9 పోర్ట్ మౌత్ నావల్ షిప్యార్డులో మధ్యవర్తిత్వం చేసిన రూజ్వెల్ట్ జపాన్ లియాండీంగ్ ద్వీపకల్పం మరియు పోర్ట్ ఆర్థర్, దక్షిణ మంచూరియన్ రైల్వే, సఖాలిన్ ద్వీపకల్పంపై అధికారం సాధించింది. అదే విధంగా రష్యా మంచూరియాను ఖాళీ చేయడానికి అంగీకరించింది. ఇది తిరిగి చైనాకు పునరుద్ధరించబడింది. కొరియాపై అధికారాన్ని గుర్తించింది. సంఘర్షణను అంతం చేయడంలో కీలక భూమిక పోషించిన థియోడర్ రూజ్నెల్ట్ కు నోబెల్ శాంతి బహుమతి లభించింది.

పోర్ట్స్‌మౌత్ ఒప్పందం రష్యా యొక్క విస్తరణ వాదాన్ని తూర్పు ఆసియాలో సమర్ధవంతంగా ముగించింది. రెండు నెలల్లోనే నికోలస్ -II అక్టోబర్ మ్యానిఫెస్టో విడుదల చేసి రష్యాను అపరిమిత నిరంకుశ రాజ్యాంగ రాజరికంగా మార్చాడు. రష్యా జపాన్ చేతిలో ఓటమి, ఆసియా- ఐరోపా ఖండాలలో తీవ్ర పరిణామాలకు దారితీసింది. అయినప్పటికి సైబీరియా మరియు ఉత్తర మంచూరియా మీదుగా 'వ్లాదివోస్టాక్' వరకు రైలుమార్గాలు నడిపి చైనాతో సన్నిహితంగా ఉన్నది. ఈ ఒప్పందాల అనంతరం రైలు-రోడ్డు హక్కులు, మైనింగ్ హక్కులు, రుణాలు, విదేశీ నౌకాశ్రయాలు మొదలైనవాటి కోసం, చైనాలో ప్రత్యేక రాయితీల కోసం వివిధ దేశాల మధ్య పోటీ తగ్గుముఖం పట్టింది. అక్టోబరు 6, 1900 సంవత్సరంలో బ్రిటన్ మరియు జర్మనీలు 'యాంగ్జీ' ఒప్పందంపై సంతకాలు చేసాయి. లార్డ్ సాలీస్‌బరీ మరియు అంబాసిడర్ పాల్‌వాన్ హట్జ్ సీల్డ్ సంతకం చేసిన ఈ ఒప్పందం ఓపెన్ డోర్ పాలసీకి అంగీకారంగా భావించారు. చైనా యొక్క విభజన జర్మనీని మొత్తం చైనాకు బదులుగా చిన్న వాణిజ్య మార్కెట్‌కు పరిమితం చేస్తుంది కాబట్టి జర్మన్లు దీనికి మద్దతు ఇచ్చారు.

ఓపెన్ డోర్ పాలసీ చైనా ప్రజల పట్ల ప్రపంచ సానుభూతిని పెంచింది. చైనా మార్కెట్లు విస్తారమైన అభివృద్ధిని సాధించమేగాక చైనాలో అమెరికా ప్రభావాపై ఆశలు చిగురింపజేసింది. అమెరికా దౌత్యపరమైన ప్రభావాన్ని ప్రముఖ చిత్రకారుడు మైఖెల్ చైనాను రక్షించడం మరియు చైనాను సంస్కరించడంగా అభివర్ణించాడు. ఈ క్రమంలో చైనా దేశీయ పోరాటం భూస్వామ్య జడత్వం,ప్రగతిశీల సరస్కరణలపై దృష్టి సారించింది. మరియు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల దయా దాక్షిణ్యాల విధానాలకు వ్యతిరేకంగా బ్రిటన్, రష్యా మరియు జపాన్‌ల సామాజ్యవాదాన్ని నిలబెట్టిన అంతర్జాతీయ పోరాటంపై కూడా దృష్టిసారించింది. తరువాత దశాబ్దాలలో అమెరికా దౌత్యవేత్తలు వ్యాపార వేత్తలు మరియు మిషనరీలు చైనాపై ప్రత్యేక ఆసక్తిని కనబరిచారు. చైనాలో తమ ఆధిపత్యం కొనసాగుతుందని కలలు కన్నారు. కానీ వీటిని సాకారం చేసుకోవడం కష్టమని తేలింది. అమెరికా పెట్టుబడులు గణనీయమైన స్థాయిలో ఉన్నప్పటికీ జపాన్ జోక్యానికి వ్యతిరేకంగా పనిచేయలేకపోయింది.

17.6 మంచూరియా సంఘటన:

జపాన్ యొక్క దక్షిణ మంచూరియా సమీపంలోని కొద్ది దూరంలో జపనీస్ ఇన్‌ఫాంట్రీ రెజిమెంట్ యొక్క ఇండిపెండెంట్ గారిసన్ యూనిట్‌కు చెందిన లెఫ్టినెంట్ సుమోరి కవామోటో సెప్టెంబర్ 18, 1931న దక్షిణ మంచూరియా రైల్వే యొక్క ముక్డెన్ ప్రాంతంలో రైల్వే ట్రాక్ కూల్చేటందుకు డైనమెట్‌ను పేల్చాడు. అది సరిగా పేలకపోవడంతో కొద్ది నిమిషాల తర్వాత రైలు వెళ్ళింది. దీనిని చైనా యొక్క అసమ్మతి దారులైన నిరసనకారులను నిందితులుగా భావించారు.

బలహీనమైన మంచు రాష్ట్రాన్ని సామ్రాజ్య వాద జపాన్ సేనలు ముట్టడించాయి. ఆరు నెలల తర్వాత దీనిపై కమీషన్ వేయడం జరిగింది. 1932 నాటి లిట్టన్ నివేదిక ద్వారా మోసం బహిర్గతమైంది. జపాన్ దౌత్యపరమైన ఒంటరి తనం మరియు లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ నుండి మార్చి 1993 ఉపసంహారణకు దారి తీసింది.

రష్యా- జపాన్ యుద్ధం తర్వాత మంచూరియా రాజకీయ మరియు ఆర్థిక రంగాలలో అభివృద్ధి చెందింది. పోర్ట్స్ మౌత్ సంధి ఫలితంగా జపాన్ దక్షిణ మంచూరియాను చాంగ్‌చున్ నుండి లుషూన్ వరకు రైల్వే ట్రాకులతో సహ పొందింది. జపాన్ ప్రభుత్వం 1898 నాటి క్యాంటూంగ్ లీజు ఒప్పందం వల్ల విస్తరించబడిన 1896 లి– లోబకోవ్ ఒప్పందంలో చైనా రష్యాకు మంజూరు చేసిన అన్ని హక్కులు మరియు ప్రత్యేకాధికారాలు జపాన్‌కు సంక్రమించాయి. తద్వారా జపాన్ రైల్వే గార్డులు దక్షిణ మంచూరియా రైల్వే జోన్‌కు భద్రత కల్పించేవారు. అంతేకాక రైళ్లు మరియు ట్రాకుల నిర్వహణతో పాటు పరిసర ప్రాంతాలను కూడా గస్తీ కాసేవారు. ఇంతలో, కొత్తగా ఏర్పడిన చైనీస్ ప్రభుత్వం ఒక దశాబ్దం పాటు విచ్ఛిన్నమైన యుద్ధ నాయకుల ఆధిపత్యం తర్వాత దేశంపై తన అధికారాన్ని పునరుద్ధాటించడానికి ప్రయత్నించారు. అంతేగాక చైనా జపాన్ మద్ద, ఒప్పందాల ఉల్లంఘనకు పురికొల్పారు. జపాన్ అధీనంలోని కొరియా, తైవాన్ ప్రజలు చైనాలో తమ సొంత వ్యాపారాలను నిర్వహించడం ప్రారంభించారు. మంచూరియా యుద్ధవీరుడు చాంగ్-త్సో-లిన్ జపనీయుల రాయితీలను తీసివేయుటకు ప్రయత్నించాడు. కానీ అతడు జపనీయుల క్యాంటూంగ్ సైన్యం చేత హత్య చేయబడ్డాడు. చాంగ్‌త్సోలిన్ కుమారుడు మరియు వారసుడు అయిన చాంగ్ హు లియాంగ్, జపనీయుల వ్యతిరేక భావన నుండి చియాంగ్-కై-షేక్ నేతృత్వంలోని నాన్జింగ్ ప్రభుత్వంలో చేరారు. చైనాలో జపాన్ జాతీయులపై అణచివేతకు సంబంధించిన అధికారిక జపాన్ అభ్యంతరాలను చైనా అధికారులు తిరస్కరించినారు. చైనావారి తూర్పు రైలు రోడ్ల పై 1929 చైనా సోవియట్ (జులై - నవంబర్) వివాదం ముక్డెన్ సంఘటనకు దారి తీసే ఈశాన్య ప్రాంతంలో ఉద్రిక్తతలను మరింత పెంచింది. చాంగ్‌హు లియాంగ్ దళాలపై సోవియట్ ఎర్రసైన్యం విజయం మంచూరియాలోని చైనా తూర్పు రైలు రోడ్డుపై సోవియట్ నియంత్రణను పునరుద్ధాటించడమే కాకుండా జపాన్ క్యాంటుంగ్ ఆర్మీ అధికారులు త్వరగా గమనించిన చైనా సైనిక బలహీనతలకు బహిర్గతం చేసింది. సోవియట్ ఎర్రసైన్యం పనితీరు జపాన్ అధికారులను కూడా ఆశ్చర్యపరిచింది.

జపాన్ తూర్పు ఆసియా విధానానికి మంచూరియా కేంద్రంగా ఉన్నది. 1921 మరియు 1927లో ఇంపీరియల్ ఈస్టర్న్ రీజియన్ కాన్ఫరెన్స్ లు రెండూ మంచూరియాలో ఆధిపత్య శక్తిగా జపాన్ నిబద్ధతను పునరుద్ధాటించాయి.

1929లో ఎర్రసైన్యం విజయం ఆ విధానాన్ని పూర్తిగా కదిలించింది. మరియు మంచూరియన్ సమస్యలను తిరిగి తెరిచింది. 1930 నాటికి క్యాంటూంగ్ సైన్యం ఎర్రసైన్యం యొక్క బలం పెరుగుతుందని భావించి, అది బలపడకముందే ఈశాన్య ప్రాంతాలను జయించాలని ప్రణాళికలను జపాన్ వేగవంతం చేసింది. 1931 ఎప్రిల్‌లో చైనా జాతీయ నాయకత్వ సమావేశం చియాంగ్ కై షేక్ మరియు చాంగ్ హు లియాంగ్ మధ్య నాన్కింగ్‌లో జరిగింది. తమ విభేదాలను పక్కన బెట్టి, మంచూరియాలో చైనా సార్వభౌమాధికారాన్ని బలంగా నొక్కి చెప్పేటందుకు అంగీకరించారు. మరోవైపు క్యాంటూంగ్ సైన్యానికి చెందిన కొందరు అధికారులు మంచూరియాపై రహస్యంగా దండెత్తాలని పన్నాగం ప్రారంభించారు. టోక్యోలో కుట్రదారులకు మద్దతు ఇవ్వాలని కోరుకునే ఇతర అధికారులు కూడా ఉన్నారు.

బక్సార్ తిరుగుబాటు తర్వాత మంచూరియాలో రష్యా చొరబాటు ఓవెన్ డోర్ పాలసీని ఉల్లంఘించిందని అమెరికా ప్రభుత్వం నిరసించింది. రష్యా-జపనీస్ యుద్ధం (1904-1905) తర్వాత జపాన్ దక్షిణ మంచూరియాలో రష్యా స్థానంలో వచ్చినపుడు, జపాన్ మరియు అమెరికన్ ప్రభుత్వాలు మంచూరియాలో సమానత్వ విధానాన్ని కొనసాగించాలని ప్రతిజ్ఞ చేసాయి. 1905-1907లో ఫుజియాన్‌ను చేర్పడానికి జపాన్ తన ప్రభావ పరిధిని విస్తరించేందుకు ప్రకటనలు చేసింది. జపాన్ ఫ్రెంచ్ రుణాలను పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తుంది మరియు ఓవెన్ డోర్ పాలసీని కూడా తప్పించింది. జపాన్ ఓపెన్ డోర్ సూత్రాలను గౌరవిస్తుందని మరియు చైనా యొక్క ప్రాదేశిక సమగ్రతను ఉల్లంఘించకూడదనే షరుతుపై పారిస్ రుణాలను అందించింది.

ఓవెన్ డోర్ పాలసీని కాపాడటానికి అమెరికన్ ప్రయత్నాలు 1909 లో అంతర్జాతీయ బ్యాంకింగ్ కన్సార్టియం ఏర్పడటానికి దారితీశాయి. దీని ద్వారా అన్ని చైనీస్ రైల్‌రోడ్ రుణాలు 1917 లో యునైటెడ్ స్టేట్స్ మరియు జపాన్ మధ్య మరొక నోట్ల మార్పిడికి అంగీకరించాయి. ఓవెన్ డోర్ పాలసీ గౌరవించబడుతుందని పునరుద్ధరించబడిన హామీలున్నాయి. అయితే యునైటెడ్ స్టేట్స్ చైనాలో జపాన్ ప్రత్యేక ప్రయోజనాలను గుర్తిస్తుంది. ఓవెన్ డోర్ విధానం 1917 లో జపాన్ మరియు మిత్రరాజ్యాల ' త్రిపుల్ ఎంటాంట్ ' మధ్య జరిగిన రహస్య ఒప్పందాల శ్రేణిలో మరింత బలహీనపడింది. ఇది మొదటి ప్రపంచయుద్ధం విజయవంతంగా ముగిసిన తర్వాత చైనాలో జర్మన్ ఆస్తులను ఇచ్చుటకు జపాన్‌కు వాగ్దానం చేసింది. ఈ వాగ్దానం యొక్క తదుపరి సాకారం 1919 వర్సెల్స్ ఒప్పందం చైనా ప్రజలకు కోపం తెప్పించింది. మరియు మే 4 ఉద్యమంగా పిలువబడే నిరసనను రేకెత్తించింది. తొమ్మిందిపవర్ ఒప్పందం 1922లో స్పష్టంగా ఓవెన్ డోర్ విధానాన్ని పునరుద్ఘాటించింది. 1949 లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల రాజ్య వ్యవహారాల శాఖ చైనాపై శ్వేత పత్రాన్ని విడుదల చేసింది. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు చైనా సంబంధాలపై అధికార పత్రాలపైన 1900-1949 ముఖ్య కార్యదర్శి అచెనస్ సంతకం చేశాడు. ఈ ఒప్పందం ఓవెన్ డోర్ విధానం యొక్క ప్రాథమిక సూత్రాలను అనుసరించి వాటికి లోబడి జరిగింది. అయితే, ఈవిధానం చైనా యొక్క సార్వ భౌమాధికారాన్ని సమర్థవంతంగా అడ్డుకున్నందున రిపబ్లిక్ ఆఫ్ చైనా ప్రభుత్వం 1920 మరియు 1930లలో విదేశీ శక్తులతో సంబంధిత ఒప్పందాలను సవరించడానికి ప్రయత్నించింది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత చైనా తన పూర్తి సార్వ భౌమాధికారాన్ని పొందగలిగింది.

చరిత్ర పరంగా చూసినట్లయితే ఐరోపా వారి వలసవాద అధికార విస్తరణ కొత్తవలస వాదంగా రూపుదిద్దుకొన్నది. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు మరియు జపాన్ 19 మరియు 20 శతాబ్దాల కాలంలో అపూర్వమైన విదేశీ సముపార్జనల అన్వేషణ జరిగింది.

ఆ సమయంలో రాష్ట్రాలు కొత్త సాంకేతిక పురోభివృద్ధితో తమ సామ్రాజ్యాలను నిర్మించడం, ఆక్రమణల ద్వారా తమ భూభాగాలను విస్తరించడం మరియు అధీనంలో ఉన్న దేశాల వనరులను దోపిడి చేయడంపై దృష్టిసారించాయి. కొత్త సామ్రాజ్య వాదంతో పాశ్చాత్య శక్తులు మరియు జపాన్ దాదాపు మొత్తం ఆఫ్రికాను స్వాధీన పర్చుకున్నాయి. మరియు ఆసియాలోని కొన్ని భాగాలు సామ్రాజ్య వాదం యొక్క కొత్త తరంగం, గొప్ప శక్తుల మధ్య కొనసాగుతున్న పోటీ, కొత్త వనరులు మరియు మార్కెట్లకోసం అర్రులు చాచుతున్నట్లు

వారి అభిమతం ప్రతిబింబిస్తుంది. చాలా వరకు వలసలు ఈ కాలంలోనే నెలకొల్పబడి, ఇదేకాలంలో తొలి ఇరవయ్యో శతాబ్ది నాటికి అనగా రెండో ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందినాయి.

17.7 నూతన వలసవాదం అభివృద్ధి:

అమెరికాలో విప్లవం చెలరేగి ముగిసిన పిదప 1820 నాటికి లాటిన్ అమెరికాలో స్పానిష్ సామ్రాజ్యం పతనమవడంతో ఐరోపా సామ్రాజ్యవాద మొదటి శకం ముగిసిందని చెప్పవచ్చు. ప్రత్యేకంగా ఈ విప్లవాలు గ్రేట్ బ్రిటన్‌లో వలసవాదులకు కనువిప్పు కలిగించాయి. అప్పటి వరకు వర్తకం విధానంలోని లోపాలను ఈ విప్లవాల ద్వారా అవగతం చేసుకున్నారు. 1846లో పాత సామ్రాజ్య చట్టాలను క్రమబద్ధీకరించడం వల్ల అనేక మంది నూతన పెట్టుబడిదారులు వెలుగులోకి రావడం జరిగింది. ఇంగ్లాండు నూతన స్వేచ్ఛా వ్యాపార పద్ధతిని అనుసరించింది. ఇదే కాలంలో ఫ్రాన్స్ లో నెపోలియన్ ఓటమి, 1871 లో ఫ్రాంకో ప్రష్యా యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత 1815 వియన్నా కాంగ్రెస్ ఏర్పడింది. ఇదే అదనుగా ఇంగ్లాండు పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితాలు అందుకొన్న ఏకైక రాజ్యంగా స్థానిక ఉత్పత్తులను విదేశీ మార్కెట్లో అమ్మి అధిక ధనార్జన గడించింది. అంతేగాక ఆయా ఉత్పత్తులను జర్మనీ రాజ్యాల్లో, ఫ్రాన్స్, బెల్జియం మరియు అమెరికా ప్రాంతాలను ముఖ్య మార్కెట్లుగా వినియోగించుకున్నది.

నూతన వ్యాపార వాదం, సామ్రాజ్య వాదం కొత్త సామాజిక చిక్కులను కూడా తెచ్చిపెట్టింది. రుథియార్డ్ క్లిప్పింగ్ తన రచనల్లో చెప్పినట్లుగా వలస పాలనకు గురియైన ప్రజలు ఇతర నాగరికతల పట్ల మక్కువ చూపించినప్పటికి యూరోపియన్ నాగరికతను బలవంతంగా రుద్దే ప్రయత్నాలు గావించారు. దీనికోసం శ్వేత జాతీయుల భారాన్ని స్వీకరించండి అని అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలను కోరినారు. ఈ క్రమంలోనే బ్రిటీష్‌వారు బర్మా, మలయా, సింగపూర్ మరియు బోర్నియోలకు మరింత విస్తరించారు. ఈ కాలనీలు బ్రిటిష్ వస్తువులకు వాణిజ్యం మరియు ముడి పదార్థాలకు మరింత వనరులుగా మారినాయి. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు ఫిలిప్పీన్స్‌పై దావా వేయడమే గాక ఫిలిప్పీన్స్ -అమెరికా యుద్ధం తర్వాత అమెరికా విదేశీ ఆస్తులతో ఫిలిప్పీన్స్ అధికారం చెలాయించింది.

1839 లో జరిగిన మొదటి నల్లమందు యుద్ధంలో ప్రతిభా పాటవాలు కనబర్చిన చైనా బ్రిటిష్ గవర్నర్ జనరల్ హుదాన్ మరియు హుబైల నేతృత్వంలో నల్లమందు అక్రమ వ్యాపారాన్ని నిషేధించింది. తరువాత కొనసాగిన నల్లమందు యుద్ధంలో ఓడిపోయి 1842 లో నాన్ కింగ్ ఒప్పందం ద్వారా బ్రిటిష్‌వారి నిబంధనలకు అంగీకరించింది. ఫలితంగా హంగ్ కాంగ్ ద్వీపం బ్రిటన్‌కు అప్పగించింది. అంతేగాక కొన్ని ఓడరేవులు, షాంఘైతో సహ బ్రిటిష్ వాణిజ్యం కోసం తెరవబడ్డాయి. 1856 లో జరిగిన రెండవ నల్లమందు యుద్ధంలో చైనీయులు ఓడిపోవడంతో 'టియాటిన్' ఒప్పందం ద్వారా బలవంతపు నిబంధనలను అంగీకరింపజేశారు.

బ్రిటీష్‌వారు ఈ ఒప్పందం ద్వారా వారి వాణిజ్యానికి నూతన ఓడరేవులను తెరిచారు మరియు విదేశీయులు లోపలి భూభాగంలో ప్రయాణించడానికి అనుమతి లభించింది. క్రైస్తవ మిషనరీలు తమ మతాన్ని ప్రచారం చేసే హక్కును పొందారు. ఇది పాశ్చాత్య సంస్కృతి వ్యాప్తికి మరొక మార్గంగా ఉపయోగపడింది. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు మరియు వేర్వేరు ఒప్పందాలతో ప్రత్యేక అధికారాలను పొందినాయి.

19వ శాతాబ్దపు చివరలో చైనా భూభాగమంతా విచ్ఛన్నమవడమేగాక విదేశీయుల చేతుల్లోకి మారింది. చైనా ఆర్థిక వ్యవస్థ పతన దిశగా పయనింపసాగింది. భారతదేశంలో స్థితిని బ్రిటీష్‌వారు చైనీయులతో చేసుకున్న ఒప్పందాలు అందులోని నియమ నిబంధనలు చైనీయులలో దీర్ఘకాలికంగా తీవ్ర అనుమానాన్ని కలిగించినాయి. విదేశీయ చట్టాల్లో చైనా వారు వారి ఉనికిని కోల్పోయినారు. మాతృదేశపు వ్యక్తి బ్రిటీషు చట్టాల ప్రకారం విచారించబడినాడు. విదేశీ సుంకాల క్రమబద్ధీకరణ, చైనా జలాల్లో విదేశీయులు తమ నౌకలను నిలిపే హక్కును పొందినారు. 13వ దలైలామా రష్యా చక్రవర్తి జార్ నికోలస్ -II మధ్య జరిగిన రహస్య ఒప్పందాలు మరియు రష్యన్ కుట్రలకు వ్యతిరేకంగా 1904 లో బ్రిటీష్ వారు 'లాసా'పై దాడి చేశారు. దలైలామా చైనా మరియు మంగోలియాకు ప్రవాసుడిగా పారిపోయినాడు. రష్యా, రస్సో-జపానీస్ యుద్ధంలో ఘోరంగా ఓడిపోయింది. అంతేగాక అంతర్గత తిరుగుబాట్లతో బలహీనపడింది. భారత దేశంలోని బ్రిటీష్ ప్రాంతాలను రష్యా కొల్లగొడుతుందనే భయం బ్రిటీష్ వారికి లేకుండా పోయింది.

ప్రకృతి వైపరిత్యాలు, కరువు మరియు అంతర్గత తిరుగుబాట్లు, చైనాను బలహీన పర్చాయి. 19వ శతాబ్దం చివరలో జపాన్ శక్తులకు సులభంగా వాణిజ్య మరియు ప్రాదేశిక రాయితీలను కల్పించారు. ఇది చైనాకు అవమానకరం అయినప్పటికీ జపాన్‌తో యుద్ధం మంచిది కాదని భావించింది.

చైనా 1800 చివరలో అనేక అపజయాల తర్వాత పాశ్చాత్య దేశాల నుండి ఆయుధాలు కొనుగోలు చేసి వాటి తయారీలో భారీ నూతన పద్ధతులను ప్రారంభించింది. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం పెంచుకుని ఆయుధ శాలల వద్ద స్వంత పరిజ్ఞానంతో నూతన శకం ఆరంభించారు. చైనీయులు తమ నూతన ఆయుధాగారాల నిర్మాణం రష్యన్లు గమనించారు. చైనీయులు జర్మనీ నుండి వేలాది రైఫిళ్ళను కొనుగోలు చేశారు. 1880లో చైనా ఐరోపా నుండి టార్పెడోలు ఫిరంగి దళాలు మరియు ఆధునిక రైఫిళ్ళను కొనుగోలు చేయడంతో ఆంట్ వేర్స్ నుండి బోట్ల ద్వారా చైనాకు భారీ మొత్తంలో సైనిక పరికరాలు మరియు రైఫిళ్ళు రవాణా చేయబడ్డాయి. రష్యన్ పరిశీలకుడు పుటియాటియా 1888లో చైనాను సందర్శించారు. చైనా-రష్యా సరిహద్దు గుండా మంచూరియాలో, చైనా సైనికులు యుద్ధ వ్యూహాల్లో ప్రావీణ్యులైనట్లుగా గుర్తించాడు. క్రుప్ ఫిరంగి, వించెస్టర్, కార్బైన్లు మరియు మౌసర్ రైఫిల్స్ వంటి ఆధునిక ఆయుధాలు కలిగి ఉన్నారని గుర్తించాడు.

రష్యన్ నియంత్రిత ప్రాంతాలతో పోలిస్తే చైనా నియంత్రణ ప్రాంతాలపై ముస్లిం కిర్గిజ్‌లకు ఎక్కువ ప్రయోజనాలు అందించబడ్డాయి. రష్యన్ సెటిలర్లు ముస్లిం సంచార కిర్గిజ్‌కి వ్యతిరేకంగా పోరాడినారు. ఇది చైనాకు వ్యతిరేకంగా ఏదైనా సంఘర్షణలో కిర్గిజ్ బాధ్యత వహిస్తుందని రష్యన్లు విశ్వసించారు. కానీ వారికి భిన్నంగా రాబోయే యుద్ధంలో చైనా రష్యాను ఓడించగలదని ముస్లిం కిర్గిజ్‌లు భావించారు.

19వ శతాబ్దంలో క్వింగ్ రాజవంశం పరాజయానికి కారణం యుద్ధ అపజయాలు, నౌకాదళ బలహీనత, ఆర్థిక బలహీనతలుగా చరిత్రకారులు అభిప్రాయపడ్డారు. తూర్పు ఆసియా దేశాలు కొన్ని సందర్భాల్లో ఐరోపా వారికి వ్యతిరేకంగా విజయాలు, కూడా సాధించారు. చైనాకంటూ ఒక ప్రత్యేక ఏకీకృత నౌకాదళం లేదు మరియు సముద్రం నుండి దాడి ఎంత తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపెడుతుందో తెలియదు. సముద్ర జలాలనుండి శత్రు సేనలు

ఎటువైపునుండి వస్తాయో పసిగట్ట లేక పోయారు. బ్రిటీషువారు నల్లమందు యుద్ధాల సమయంలో ఆవిరి ఓడల ద్వారా ప్రయాణించి శత్రుసేనలను ఓడించినాయి.

1860 సైలాంగ్ నుండి జిలి సింధు శాఖ నుండి వచ్చే ఆంగ్లో, ఫ్రెంచి దాడులను చైనీయుల బాణాల యుద్ధం అడ్డుకోలేకపోయింది. అయితే మధ్యాసియాలోని వివాదాస్పద సరిహద్దుల శాంతియుత పరిష్కారంగా రష్యాను ముట్టు బెట్టినాయి. మరియు 1884-85లో జరిగిన చైనా ఫ్రెంచి యుద్ధంలో చైనా సొంత సైన్యాలు ఫ్రెంచ్ సేనలను ఓడించినాయి. అయితే నౌకాదళం యొక్క ఓటమి మరియు తైవాన్‌కు స్టీమ్ షిప్ రాకపోకలకు ముప్పు వాటిల్లడం వల్ల చైనాకు అనుకూలంగా ఉండే నిబంధనలతో శాంతి ఒప్పందాలను ముగించ వలసి వచ్చింది. బ్రిటీష్ మరియు రష్యన్ కాన్సుల్స్ కష్గర్ వద్ద ఒకరికొకరు వ్యతిరేకంగా పన్నాగం పన్నినారు. 1906 లో చైనాలో జరుగుతున్న ఆధునిక సంస్కరణలపై దురాభిప్రాయం గల రష్యా చక్రవర్తి జార్ నికోలస్ -II చైనాకు తన రహస్య గూఢాచారిని పంపించాడు. అతడు ఫ్రెంచ్ సైకాలజిస్ట్ పాల్ పల్లియోట్‌తో కలిసి చైనాకు వెళ్ళి రష్యన్ సైన్యంలోని కల్నల్ కార్ట్ సస్టాప్ ఎమల్ మన్నె రహీంకు చైనా రాజు అంతఃపురంలోకి చొరబడే పని అప్పగించడం జరిగింది. మన్నే రహిం, పిన్నష్ పాస్ పోర్ట్‌ని ఉపయోగించి ఎథ్నో కలెక్టర్‌గా మారువేషంలో వెళ్ళినాడు . ఫిన్లాండ్ ఆసమయంలో, గ్రాండ్ డచ్చి రెండు సంవత్సరాలు, మన్నెరహీం ద్వారా జన్జియాంగ్, గన్స్, పాంగ్జీ, హెనాన్ మరియు ఇన్నర్ మంగోలియా వరకు బీజింగ్ గుండా ప్రయాణం సాగింది. వు తాయ్ షాన్ భౌద్ధ పర్వతం వద్ద మన్నేహి.. 13వ దలైలామాను కూడా కలిశాడు. అయినప్పటికి 1907 లో మన్నె రహీం చైనాలో ఉండగానే ఆంగ్లో రష్యన్ ఒప్పందం చేసుకొన్నారు.

ఇది ఇలా ఉండగా మొయిజీ పునరుద్ధరణ తర్వాత జపాన్ సామ్రాజ్య శక్తిగా ఎదగటం కారణంగా చైనాను మరింత లొంగదీసుకోవడానికి దారితీసింది. ఆధిపత్య వివాదంలో, చైనా మరియు జపాన్ యుద్ధాలు జరిగాయి. ఫలితంగా చైనీయులకు మరో అవమానకర ఒప్పందం ఎదురైంది. 1895లో షిమోనోసెకి ఒప్పందం ద్వారా ఇంపీరియల్ చైనీస్ వ్యవస్థ నుండి కొరియా నిష్క్రమించవలసి వచ్చింది.

ఇది కొరియన్ సామ్రాజ్యం యొక్క ప్రకటనకు దారితీసింది మరియు తైవాన్ ద్వీపం జపాన్‌కు అప్పగించడం జరిగింది. 1897లో జరిగిన రెండు మిషనరీల వ్యక్తుల హత్యలను సాకుగా తీసుకొని షెన్డాంగ్ ప్రావిస్ లోని జియాకోజు సింధు శాఖలోన ఖనిజ వనరు పైన మరియు రైలు రోడ్డుపైన హక్కుల కోసం డిమాండు చేసింది. 1898లో రష్యా పోర్ట్ ఆర్థర్ మరియు మంచూరియాలో రైలు రోడ్డు నిర్మించడానికి హక్కులు పొందింది. దీనితో ఈశాన్య చైనాలో ఎక్కువ భూభాగంపై రష్యా ఆధిపత్యాన్ని సంపాదించింది. దీనితోపాటు యునైటెడ్ కింగ్‌డం, ఫ్రాన్స్ మరియు జపాన్ కూడా తదుపరి అనేక రాయితీలను పొందినాయి. చైనీస్ సార్వభౌమాధికారం క్షీణిస్తుండడంతో, చైనాలో ఒక అద్భుతమైన, మహత్తరమైన విదేశీ వ్యతిరేకత ప్రబలింది. న్యాయమైన హక్కుల కోసం బాక్సర్లు బీజింగ్‌లోని విదేశీ దౌత్య కార్యాలయాలపై దాడులు చేశారు. ఈ బాక్సర్ల తిరుగుబాటు వలసవాద శక్తుల మధ్య అరుదైన ఐక్యతను ప్రేరేపించింది. ఇది ఎనిమిది దేశాల కూటమిని ఏర్పాటు చేసింది. దీని యొక్క దళాలు టియాంజిన్‌లో దిగి, ఆగస్టు 14 వతేదీన 1900 సంవత్సరంలో రాజధాని నగరానికి చేరుకున్నాయి. విదేశీ సైనికులు బీజింగ్‌ను కొన్ని నెలలపాటు దోచుకున్నారు. తమ రాయబారులను హత్య చేసిన విషయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని జర్మన్ దళాలు తీవ్ర నష్టాన్ని కలిగించినాయి.

1904-05 లో రస్సో- జపానీస్ యుద్ధంలో జపాన్ చేతిలో చిత్తుగా ఓడిపోయే వరకు రష్యా ఈశాన్య ప్రాంతంలోని మంచూరియా పై తన పట్టును బిగించింది.

పైన పేర్కొన్న రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక పర్యవసానాల ఫలితంగా చైనాలో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల దౌత్యాధికారియైన జాన్ హే తన ఓపెన్ డోర్ పాలసీ (తలుపు తెరచు విధానం)ని తయారు చేసి అమలు పరచుటకు సిద్ధపడినాడు. అధికారికంగా ఏదేశం ఈ విధానాన్ని ఆమోదించకపోయినప్పటికి, అనేక దేశాలు మౌనం వహించడం వల్ల అవి అంగీకరించినట్లు చిత్రించాడు.

రస్సో- జపానీస్ యుద్ధం తర్వాత దక్షిణ మంచూరియాలో రష్యా ఆదిపత్యాన్ని జపాన్ మరియు అమెరికన్ ప్రభుత్వాలు మంచూరియాలో సమానత్వ విధానాన్ని కొనసాగించాలని ప్రతినబూనాయి. 1905-07 లో జపాన్ తన ఆధిపత్యాన్ని విస్తరించుటకు ఫ్యూజియాన్‌ను ఉపయోగించుకున్నది. ఫ్రెంచ్ వద్ద నుండి రుణం పొందేందుకు ఓపెన్ డోర్ పాలసీని ప్రక్కన బెట్టింది. వాస్తవానికి జపాన్ ఓపెన్ డోర్ పాలసీ సూత్రాలను జపాన్ గౌరవిస్తుందని మరియు చైనా యొక్క ప్రాదేశిక సమగ్రతను ఉల్లంఘించ కూడదనే షరతుపై ఫ్రాన్స్ రుణాలను అందించింది.

ఈ విధానం చైనీస్ సార్వ భౌమాధికారాన్ని సమర్థవంతంగా అడ్డుకున్నందున, రిపబ్లిక్ ఆఫ్ చైనా ప్రభుత్వం 1920లు మరియు 1930లలో విదేశీ శక్తులతో సంబంధిత ఒప్పందాలను సవరించడానికి ప్రయత్నించింది. అయితే రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత మాత్రమే చైనా తన పూర్తి సార్వభౌమాధికారాన్ని తిరిగి పొందగలిగింది. తరువాత ఏర్పడిన చైనా కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వాలు ఓపెన్ డోర్ పాలసీకి స్వస్తి పలికినాయి.

17.8 ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్ళు ఏర్పాటు:

చైనా సార్వభౌమాధికార రాజ్యంగా ఏర్పడిన తర్వాత ఆధునిక ఆర్థిక వ్యవస్థను రూపొందించుకున్నది. చైనా యొక్క నూతన ఆర్థిక విధానం వల్ల ఓపెన్ డోర్ పాలసీ తిరిగి పునరుద్ధరించబడింది. డిసెంబర్ 1978 లో డెంగ్ జియావోపింగ్ ప్రకటించిన నూతన ఆర్థిక విధానం విదేశీ వ్యాపారులకు తలుపులు తెరిచింది. 1980 నాటికి చైనాలో ప్రత్యేక ఆర్థిక మండళ్లు (Special Economic zones) ఏర్పాటు చేయబడినాయి. చైనాలో పరిశ్రమలను ఆధునికీకరించడానికి మరియు దాని ఆర్థిక వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేయడానికి డెంగ్ జియావో పింగ్ విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులను స్వాగతించవలసిన అవసరం ఉందని నమ్మినాడు. ఇతని ముందు చూపు ఆర్థిక విధానం తరువాత విదేశీ వాణిజ్యం మరియు పెట్టుబడులను ప్రోత్సహించడం మరియు మద్దతు ఇవ్వడం వైపు మొగ్గింది. ఈ విధానం చైనా ఆర్థిక వ్యవస్థను మలుపు తిప్పడమేగాక, ప్రపంచ ఫ్యాక్టరీగా అవతరించేటందుకు దోహదం చేసింది.

17.9 సారాంశం

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు, జపాన్‌లు వాణిజ్య సమానత్వానికై చైనాలో తలుపు తెరిచే విధానానికి శ్రీకారం చుట్టాయి. కొరియా, మంచూరియాలో ఆదిపత్యం కోసం రష్యా, జపాన్‌లు పోటీపడ్డాయి. తీవ్రమైన ఆదిపత్యం కారణంగా యుద్ధానికి నాంది పలికింది. చైనాను విభజించినట్లైతే స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం ద్వారా లబ్ధి

పొందవచ్చనే ఆశతో జపాన్, ఇంగ్లాండ్, అమెరికాలు తీవ్రంగా శ్రమించాయి. స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం ద్వారా చైనాను ఆర్థికంగా నష్ట పరిచేందుకు పలు దేశాలు ప్రయత్నించాయి. యూరోపియన్ దేశాల సామాజ్య కాంక్ష, నందూ వలస వాదం చైనా, భారత్ వంటి పలు దేశాలను తీవ్ర ఇబ్బందులకు గురి చేసింది. తలుపు తెరచు విధానం అనేక రాజకీయ ఘర్షణలకు దారి తీసింది.

17.10 నమూన ప్రశ్నలు

1. తలుపు తెరచు విధానం అనగానేమి? దాని స్వభావాన్ని వివరించండి.
2. చైనాలో వర్తక వాణిజ్యంపై తలుపు తెరచు విధాన ప్రభావాన్ని తెల్పండి.
3. మంచూరియా ఆక్రమణకు దోహదపడిన పరిస్థితులను వర్ణించండి
4. స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానం, దాని ప్రభావాన్ని పేర్కొనండి.

17.11 ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. Hazem, C. D : Europe Since 1815
2. Gooch, G.P : History of Modern Europe 1878
3. John and Gwennath stokes: Europe and the Modern world 1870 1583
4. wolfe, M . : The Ecomonnic causes of Imperialism
5.settas, S : world the History

Dr. G. దయాకర్

జపాన్ రష్యా యుద్ధం

లక్ష్యాలు

ఈ భాగాన్ని చదివిన తర్వాత మీరు

1. మంచూరియాలోని ఆర్థికపరిస్థితులను తెలుసుకుంటారు.
2. జపాన్ సామ్రాజ్యవాదాన్ని వివరిస్తారు.
3. రష్యా రాజకీయ విస్తరణను చర్చిస్తారు.
4. జపాన్, రష్యా యుద్ధ కారణాలను వర్ణిస్తారు.
5. జపాన్, రష్యా యుద్ధ పలితాలను విశ్లేషిస్తారు.

పరిచయం:

19వ శతాబ్ధం అంతానికి యురోపియన్ రాజ్యాల మధ్య సంభవించిన సంఘర్షణలో తూర్పు ఆసియా ప్రధానకేంద్రం అయింది. ఆసియా ఖండానికి చెందిన జపాన్ ఆధునీకీకరణ సాధించి ఆసియాలో ఒక బలమైన శక్తిగా ఎదిగి సామ్రాజ్యవాదంతో వలసరాజ్యస్థాపన పోటీలో పాల్గొన్నది. అంతేకాక తన ప్రభావాన్ని విస్తరించడానికి జపాన్ మొదట కొరియాపై ఆ తరువాత చైనా రష్యాతో వైరంతో మొదలైన సమస్యపర్యవసానం, ప్రపంచం మొత్తాన్ని ప్రభావితం చేసిందది. రష్యా-జపాన్ యుద్ధానికి కారణం అయిన అంశాలు, స్వభావం, ఫలితాలు సంపూర్ణంగా అర్ధం చేసుకోవాలంటే చైనా, జపాన్ యుద్ధం యొక్క నేపధ్యం, జపాన్- రష్యా సంబంధాలను ప్రభావితం చేసిన అంశాలను గురించి సమగ్రంగా చెప్పుకోవాలి.

జపాన్-చైనా యుద్ధం (క్రీ.శ 1894-95) నాటి పరిణామాలు:

జపాన్ సామ్రాజ్యవాదానికి మొదట బలైనదేశం చైనా. ముఖ్యంగా ఆధునిక జపాన్ చైనా దేశాల చరిత్రలో ఆరెండు దేశాల భవితవ్యాన్ని నిర్ణయించిన జపాన్-చైనా యుద్ధం ఒక ముఖ్య సంఘటన. కొరియాపై ఆధిపత్య సమస్య చైనా-జపాన్‌ల మధ్య యుద్ధానికి దారి తీసింది. ఈ యుద్ధం కొరియా ఆక్రమణ కోసం జరిగిన ఫలితంగా చైనా ఒక బలహీనమైన, వెన్నెముక లేని రాజ్యంగా రూపొందింది. కాని అందుకు పూర్తి భిన్నంగా జపాన్ మాత్రం యురోపియన్ రాజ్యాలతో సమానమైన హోదా స్థాయిని పొందింది. చైనా,జపాన్,రష్యా దేశాలు చుట్టూ పరివేష్టమైన దేశం కొరియా. అనేక శతాబ్దాలుగా చైనాతో కొరియా సన్నిహిత సంబంధాలు కలిగి ఉంది. కొరియాను పరిపాలిస్తున్న రాజవంశం ‘ఈ‘ వంశం అసమర్ధపాలనతో దేశంలో అరాచకం పెరిగిపోయింది. పెరుగుతున్న ఆహార అవసరాలను తీర్చుకోవడానికి జపాన్‌కు కొరియాపై అధిపత్యం అవసరం అయింది. రష్యా కూడా ఈ సందర్భంలో కొరియాపై కన్నువేసింది. ఈ సందర్భంలో 1876లో జపాన్ కొరియాతో కింగ్వా సంధి చేసుకొని ఆదేశంలో తనప్రాబల్యాన్ని విస్తరించింది. ఈ పరిణామం రష్యా,చైనాలకు మింగుడు పడలేదు. కొరియాకు చెందిన కొన్ని తీరప్రాంతాలు తనకు ఇవ్వాలని రష్యా ఒత్తిడి తీసుకువచ్చింది. ఈ పరిస్థితులలో కొరియాలో “టాంగ్‌హక్ “ అనే సంస్థ తిరిగుబాటు చేసింది. ఈ తిరుగుబాటును అణిచివేయడానికి కొరియా చైనా సహాయం అర్ధించింది. దీనితో జపాన్ కూడా తన సైన్యాన్ని పంపింది. అయితే ఈ సమయంలో కొరియా ఈ తిరుగుబాటును తానే స్వయంగా అణచివేసుకుంది.

అంతేకాక సాయంగా వచ్చిన జపాన్, చైనా దేశాల సేనలను ఉపసంహరించుకోవాలని కోరింది.

<u>చైనా-జపాన్ యుద్ధం (క్రీ.శ 1894-95)</u> :

కొరియా విజ్ఞాపనను దిక్కరించి జపాన్ కొరియా రాజాధాని సియోల్ నగరాన్ని ఆక్రమించింది. దీనిని వ్యతిరేకించిన చైనా, జపాన్‌తో యుద్ధానికి తలపడింది. స్వాంగ్‌యుంగ్ వద్ధ, ఆర్షక్‌రేవు వద్ద జరిగిన యుద్ధాల్లో చైనా ఘోర పరాజయం పాలైంది. 1895లో జరిగిన "షిమోనోసేకిసంధి"లో చైనా ఫార్మోజా ద్వీపాన్ని, లియోటంగ్ ద్వీపకల్పాన్ని, ఆర్థర్ రేవును అంతేకాక "200" టేల్స్ నష్టపరిహారాన్ని జపాన్‌కు సమర్పించుకుంది.

ఈ యుద్ధంలో చైనా ఓటమి ఐరోపా రాజ్యాలకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది. జపాన్ విజయం రష్యా, జర్మనీ, ఫ్రాన్స్‌లకు అసూయ కలిగించింది. ఈ మూడు దేశాలు జపాన్‌పై ఒత్తిడి తెచ్చి లియోటాంగ్ ద్వీపకల్పం, ఆర్థర్ ఓడరేవును మరలా చైనాకు ఇప్పించాయి. ఫలితంగా జపాన్ జాతి అహానికి తీవ్రమైన దెబ్బ తగిలింది. అంతేకాక 1897లో చైనాను బలవంత పెట్టి రష్యా ఆర్థర్ రేవును లీజుకు తీసుకుంది. ఇది జపాన్ - రష్యాల మధ్య వివాదానికి కారణం అయింది.

<u>రష్యా-జపాన్ దేశాల మధ్య వలస రాజ్యాల కోసం సంఘర్షణ</u>:

జపాన్ కూడా ప్రపంచ రాజ్యాల మధ్య తన హోదా, గౌరవం పెంచుకోవాలని కోరుకుంది. ఈ క్రమంలోనే సమకాలీన ఐరోపా రాజ్యాలలాగా జపాన్ కూడా వలసరాజ్యాల స్థాపన చేయాలనే తన కోరికను కొరియా, మంచూరియాలపై చూపెట్టింది. అయితే రష్యాకు సైతం మంచూరియా కొరియాలలో వలసల స్థాపనకు ఆసక్తి చూపడంతో జపాన్-రష్యాల మధ్య యుద్ధం తప్పని సరైంది. చైనా-జపాన్ యుద్ధంలో విజయం పొందిన జపాన్ యుద్ధానంతర పరిణామాలలో ఎక్కువ ప్రయోజనాలను ఆశించింది. కాని యురోపియన్ రాజ్యాలు జపాన్ ప్రయత్నాలను అడ్డుకున్నాయి. బలహీనమైన చైనా, రష్యానుండి ఆర్థిక సహకారం పొందడానికి ప్రతిగా లియోటుంగ్ ద్వీపకల్పం, ఆర్థర్ ఓడరేవును రష్యాకు ఇచ్చింది. జపాన్‌కు ఇది ఆగ్రహాన్ని కలిగించింది. ఇదే సమయంలో 1900లో చైనాలో సంభవించిన బాక్సర్ తిరుగుబాటు సందర్భంగా రష్యా, చైనా ఆధీనప్రాంతమైన ఉత్తర మంచూరియాలోకి రష్యా తమ పౌరుల భద్రత పేరుతో తన సేనలను తరలించింది. ఈ విధంగా చైనా రష్యా రక్షిత స్థానం సంపాదించడం జపాన్ భరించలేకపోయింది.

<u>కొరియా</u>:

చైనా - జపాన్ యుద్ధంలో జపాన్ విజయం సాధించినా కొరియాపై జపాన్ ప్రాబల్యం తాత్కాలికం అయింది. కొన్ని పరిణామాల తరువాత కొరియా రష్యాకు అనుకూలంగా మారింది. అయితే జపాన్ కొరియాపై తనకు ఉన్న ఆసక్తిని రష్యా తెలుసుకోవాలని అనేక ప్రయత్నాలు చేసింది. ఈ ప్రయత్నంలో రష్యాతో జపాన్‌కు విభేదాలు తలెత్తాయి. దీనితో జపాన్ రష్యాకు సరైన గుణపాఠం నేర్పే అవకాశం కోసం ఎదురు చూసింది. చైనాలో ప్రాబల్యం కోసం ఐరోపా రాజ్యాల మధ్య పోటీ (చైనా - మంచూరియా) జపాన్ చైనా యుద్ధం తరువాత 1897 నుండి ఐరోపా రాజ్యాలు చైనాలో ప్రాబల్య ప్రాంతాల విస్తరణకు ప్రాంతాలను లీజుకు సంపాదించడానికి ప్రయత్నాలు ప్రారంభించారు. ఈ ప్రయత్నంలో రష్యా, జర్మనీలు విజయం సాధించగా, జపాన్ కోరికను దెబ్బకొడుతూ రష్యా తన ప్రాబల్యాన్ని ఉత్తర

చైనాలో మంచూరియా ప్రాంతంలో పెంచుకుంది. అలాగే ఫ్రాన్స్, ఇంగ్లాండ్‌లు గుత్తకు తీసుకున్న ప్రాంతాలలో ప్రాబల్యాన్ని పెంచుకున్నాయి. ఈ సందర్భంలో మేధావులైన చైనీయులు ముఖ్యంగా కాంగ్‌యూవై నేతృత్వంలో వందరోజుల సంస్కరణోద్యం ద్వారా చైనాలో సంస్కరణలు తీసుకరావడానికి చేసిన ప్రయత్నాలు విఫలం అయ్యాయి. ఈ సమయంలోనే మరికొందరు మంచురాజవంశపాలనకు, చైనాలో విదేశీరాజ్యాల జోక్యానికి వ్యతిరేకంగా బాక్సర్ తిరుగుబాటులేవదీశారు. అయితే ఈ తిరుగుబాటును చైనా అణచివేసింది. అదే సమయంలో విదేశీయుల మద్దతు పొందింది. కానీ జపాన్, రష్యా, చైనాల మధ్య విభేదాలు అలాగే కొనసాగాయి.

1900 సంవత్సరంలో చైనాలో సంభవించిన బాక్సర్ తిరుగుబాటును ఒక సాకుగా తీసుకొని తమ పౌరులను, ఆస్తులను కాపాడుకునేందుకు మంచురియాలోకి రష్యా తనసైన్యాన్ని పంపింది. ఇదే సమయంలో బాక్సర్ తిరుగుబాటును చైనా అణచివేసింది. కానీ రష్యా తన సైన్యాన్ని మంచూరియా ప్రాంతంలోనే ఉంచింది. రష్యా చర్యలను జపాన్ తీవ్రంగా వ్యతిరేకించింది. ఈ సందర్భంలో చైనా భౌగోళిక సమగ్రతను కాపాడే లక్ష్యంతో, అమెరికా తలుపు తెరచువిధానం చైనాతో పాటు మంచూరియాలో కూడా అమలు చేయాలనీ ప్రతిపాదించింది. 1902లో రష్యా తన సైన్యాన్ని మంచూరియా ప్రాంతం నుండి తరలిస్తానని హామీ ఇచ్చింది. కానీ మంచూరియాను తన ప్రాబల్య ప్రాంతంగా ఉంచుకోవాలనేది రష్యా ఆలోచన. కానీ ఇంగ్లాండ్, అమెరికా, జపాన్‌లు తీవ్రంగా రష్యా చర్యలను వ్యతిరేకించాయి. అయినా రష్యా మాత్రం తన విధానాలను మంచూరియా విషయంలో కోనసాగించడమే కాక, కొన్ని ప్రత్యేక సదుపాయాలను పొంది కాక మంచూరియాలో తమ రాజప్రతినిధిని నియమించింది. ఆ విధంగా కొరియా, మంచూరియా ప్రాంతాల విషయంలో రష్యా, జపాన్‌లు తమ మధ్య ఏర్పడిన వివాదాలను శాంతియుతంగా పరిష్కరించుకోలేకపోవడం రెండు దేశాల మధ్య యుద్ధానికి ప్రధాన కారణంగా చెప్పవచ్చును.

<u>జపాన్- ఇంగ్లాండ్ మైత్రీ ఒప్పందం</u>

రష్యా, మంచూరియాలో తన విధానాన్ని కొనసాగించడంతో అది జపాన్, బ్రిటన్‌లలో తీవ్రమైన అసంతృప్తికి కారణం అయింది. రష్యాతో ఒక ఒప్పందం కోసం ఇంగ్లాండ్ 1901 సంవత్సరం వరకు ఎదురుచూసింది. అలాగే, జపాన్ కూడా ఆశించింది. అయితే ఇంగ్లాండ్‌తో మైత్రీ ఒప్పందం కంటే రష్యాతో ఒప్పందం చేసుకోవడం వలన కొరియాలో తమకు ప్రయోజనాలు, లాభాలు నేరవేరుతాయని నాటి జపాన్ ప్రధాన మంత్రి ''ఇటోహిరోబూమి'' ఆశించాడు. కానీ కొన్ని రాజకీయ కారణాల వల్ల ప్రధాని 'ఇటో హిరోబూమి' తన పదవి నుండి వైదోలగాడు. ఆ తరువాత జనరల్ 'కత్సూర' నూతన ప్రధానమంత్రిగా జపాన్‌కు నియమితుడయ్యాడు. ఈ సందర్భంలోనే జపాన్, ఇంగ్లాండ్ దేశాలకు రష్యాపట్ల ఉన్న అనుమానం ఈ రెండు దేశాలను (ఇంగ్లాండ్ - జపాన్) దగ్గర అయ్యేటట్లు చేశాయి. దీంతో 1902 జనవరి 30వ తేదిన జపాన్- ఇంగ్లాండ్ దేశాల మధ్య జరిగిన సంతకాలతో ఇంగ్లాండ్- జపాన్ మైత్రి ఏర్పడింది. చైనాలో ఇంగ్లాండ్ ప్రయోజనాలను ఈ సంధి గుర్తించింది. అలాగే జపాన్ ప్రయోజనాలను కొరియాలో ఇంగ్లాండ్ గుర్తించింది. అంతేగాక చైనా, కొరియాల ప్రాదేశిక సమగ్రత, స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానాన్ని ఈ రెండు దేశాలు గుర్తిస్తునట్లు పేర్కోన్నాయి. చైనాలో ఇంగ్లాండ్, జపాన్ రెండు దేశాల స్వప్రయోజనాలను అంగీకరించడం, రాజకీయ, వాణిజ్య, పారిశ్రామిక రంగాలలో కొరియాలో జపాన్ ప్రాముఖ్యతను గుర్తించడం, ఈ మైత్రీ విశిష్టత. ఈ మైత్రీ ద్వారా ఇప్పటి వరకు ఇంగ్లాండ్ అనుసరిస్తూ వస్తున్న ఏకాంత విధానం అంతం అయింది. జపాన్ అగ్రదేశాల స్థాయికి ఎదిగింది. కొరియా, మంచూరియా ప్రాంతాలలో రష్యా ప్రాబల్యాన్ని ఎదుర్కోనే బలం జపాన్‌కు లభించింది.

అంతేగాక లండన్‌లోని బ్యాంకర్ల మద్దతు కూడా జపాన్‌కు లభించింది. అది ఆ సమయంలో జపాన్‌కు అవసరం. బ్రిటన్- జపాన్‌ల మధ్య జరిగిన ఈ ఒప్పందం మొదట 5 సంవత్సరాల కాలానికిగానూ నిర్ణయించబడింది. అయితే 1905వ సంవత్సరంలో మరో 5 సంవత్సరాలకు, 1911లో మరొక 10 సంవత్సరాలకు ఈ సంధి పొడిగించడం జరిగింది. 1922లో ఈ సంధి నుండి ఇంగ్లాండ్ తప్పుకుంది. ఆ విధంగా దాదాపు 20 సంవత్సరాల పాటు ఇంగ్లాండ్, జపాన్‌ల మధ్య ఈ సంధి అమలులో ఉండింది. ఆ సంధితో రెండు దేశాల రాజకీయ ఆర్థిక, శాస్త్రసాంకేతిక రంగాలలో పరస్పరం సహరించుకున్నాయి.

జపాన్- ఇంగ్లాండ్‌ల మైత్రీ తరువాత రష్యా-చైనాల మధ్య 1902 ఏప్రిల్‌లో ఒకసంధి కుదిరింది. ఆసంధి ప్రకారం రాబోయే 18 నెలల సమయంలో మంచూరియా నుండి 3 దశలలో తన సైన్యాన్ని ఉపసంహరించుకుంటానని రష్యా హామీ ఇచ్చింది. అయితే అదే సమయంలో రష్యా, కొరియాలో కీలకమైన ప్రవేశాలను సంపాదించడం మొదలు పెట్టింది. ఈ సమయంలో 1903 జూన్‌లో జపాన్, రష్యాతో సంప్రదింపులు ప్రారంభించింది. మంచూరియాలో రష్యా హక్కులు గుర్తించడానికి జపాన్ అంగీకరించింది. దానికి ప్రతిఫలంగా కొరియాలో తన ప్రత్యేకస్థానాన్ని రష్యా గుర్తించాలని జపాన్ కోరింది. ఇలా ఈ రెండు దేశాల మధ్య 1904 జనవరి వరకు సంప్రదింపులు, చర్చలు కొనసాగాయి కాని ఎలాంటి ఒప్పందం కుదరలేదు. చివరగా జపాన్ తన విధానాలను ప్రకటించింది. అయితే 1904 ఫిబ్రవరి 4 వరకు రష్యా నుండి ఎలాంటి సమాధానంలేదు. దీంతో జపాన్, రష్యాతో దౌత్య సంబంధాలను పూర్తిగా తెగతెంపులు చేసుకొని, యుద్ధానికి పూర్తిగా సంసిద్ధమైంది.

<u>రష్యా - జపాన్ యుద్ధ ప్రారంభం (1904 - 1905)</u>

రష్యాతో జపాన్ సంబంధాలను పూర్తిగా తెగతెంపులు చేసుకోవడంతో పాటు, మంచూరియాలోని అనేక ప్రాంతాలను ఆక్రమించి, తన సైన్యాన్ని కొరియా సరిహద్దులవైపు నడిపించింది. దీనితో ఏమాత్రం ఆలస్యం చేయకుండా జపాన్, 1904లో రష్యా పై యుద్ధాన్ని ప్రకటించింది. యూలు నదిని దాటి, టా గోపై దాడి చేసి దానిని ఓడించింది.

<u>యుద్ధ గమనం</u>

1904 - 1905 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో జపాన్, రష్యా మధ్య ప్రారంభమైన యుద్ధం ప్రధానంగా మంచూరియా, కొరియా భూభాగాలకై జరిగింది. వాస్తవానికి మంచూరియా చైనాకు చెందిన భూభాగం. 1904 ఫిబ్రవరి 8వతేదిన జపాన్ భూ, సముద్ర యుద్ధాలలో విజయపరంపర కొనసాగించింది. ఆర్థర్ రేవుని, రష్యా నౌకదళాన్ని చావుదెబ్బ తీసింది. ఆదే సమయంలో కొరియా రాజధాని ''సియోల్'' నగరాన్ని జపాన్ సైన్యం ఆక్రమించింది. ఆ యుద్ధంలో ''జనరల్ కురోకి'' సియోల్ నుండి ఉత్తర దిశగా వేళ్ళి, యూలునది యుద్ధం ప్రారంభించింది. 1905 జనవరి నాటికి 'జనరల్‌నోగే' ఆర్థర్ ఓడరేవును ఆక్రమించాడు. దక్షిణ మంచూరియా ప్రాంతం నుండి రష్యా సైన్యాన్ని తరిమివేశారు. మార్షల్ ''బయామా'' నాయకత్వంలోని సైన్యాలను ఈ సైన్యాలు కలుసుకోవడానికి మంచూరియా ప్రాంతం వైపు తరలివేళ్లాయి. 1905 ఫిబ్రవరి, మార్చిలో 3 వారాలు పాటు మంచూరియా ముఖ్యపట్టణం ''యుక్డెన్'' వద్ద జరిగిన పోరాటంలో జపాన్ సైన్యం చేతిలో రష్యా సైన్యం ఘోరపరాజయాన్ని పొందింది. దాదాపుగా 1,50,000 పైగా సైనికులు క్షతగాత్రులు అయ్యారు. చాల మంది మృతిచెందారు. యుక్డేన్ జపాన్‌కు లోంగిపోయింది. చరిత్రలో జరిగిన యుద్దాలలో ఈ యుక్డేన్ యుద్ధం ఒక ముఖ్యమైన యుద్ధం. దక్షిణ మంచూరియా ప్రాంతం నుండి రష్యాసైన్యం

తరిమివేయబడింది. ఈ సమయంలోనే చైనా సముద్ర ప్రాంతంలో తాము పోగొట్టుకున్న ప్రాంతాలను తిరిగి పొందడానికి రష్యా చక్రవర్తి జార్ రెండవ నికోలస్ తన ం"బాల్టిక్ నావికాదళం"ను పంపించాడు. 1905 మేలో ఈ రష్యా నావికాదళం వ్లాడివోస్టిక్ వైపు ప్రయాణించగా జపాన్ కొరియాల మధ్య "త్సుషియా" జలసంధి వద్ద "అడ్మిరల్‌టోగో"నాయకత్వంలో, 1905 మే ఉదయాన జపాన్ నావికాదళంతో జరిగిన యుద్ధంలో రష్యా ఓడిపోయింది. ఆ తరువాతరోజు ముగ్గురు రష్యా అడ్మిరల్‌లు జపాన్‌కు లొంగిపోయారు. "త్సుషియా" యుద్ధం లేక జపాన్ యుద్ధం అని పిలువబడే ఈ యుద్ధంలో రష్యా చివరి నావికాదళం విధ్వంసానికి గురై, సంపూర్ణ పరాజితుడైన రష్యా చక్రవర్తి జార్ రెండవ నికోలస్ జపాన్‌తో సంధికి సిద్ధపడ్డారు.

పోర్ట్స్‌మౌత్ ఒప్పందం (క్రీ.శ 1905 సెప్టెంబర్ 5)

జపాన్, రష్యా పై విజయం సాధించి దాని నౌక బలాన్ని నాశనం చేసినప్పటికీ, రష్యా సైనిక శక్తిని పూర్తిగా జపాన్ నాశనం చేయలేకపోయింది. అదే సమయంలో రష్యా ఈ యుద్ధంలో పూర్తిగా అణచివేయబడకపోయినా తమ దేశంలో ప్రజావ్యతిరేకతకు గురి అయింది. రష్యాలో 1905లో విప్లవంసైతం చెలరేగింది. అందుకే రష్యా శాంతి ఒప్పందానికి సిద్ధంగా ఉంది. అమెరికా అధ్యక్షుడు "థియోడర్‌రూజ్‌వెల్ట్" మధ్యవర్తిత్వం చేయడానికి ముందుకు రాగా, ఈ రెండు దేశాలు అంగీకరించాయి. అమెరికాలోని న్యూహంప్‌షైర్ రాష్ట్రంలోని "పోర్ట్స్‌మౌత్" నగరంలో ఈ శాంతి సంభాషణలు జరిగాయి. 1905 సెప్టెంబర్ 5న ఈ పోర్ట్స్‌మౌత్ సంధిపై ఇరుదేశాలు సంతకాలు చేశాయి. ఈ ఒప్పందంలో ప్రధాన అంశాలు:-

1. రెండు దేశాలు ఒకేసారి మంచూరియా ప్రాంతం నుండి వైదొలగడానికి అంగీకరించాయి.
2. కొరియా ప్రాంతంపై జపాన్ ఆధిపత్యానికి రష్యా అంగీకరించాల్సివచ్చింది.
3. కరాఫుయో లేక "సఖాలన్" దక్షిణ భాగాన్ని రష్యా జపాన్‌కు ఇచ్చింది.
4. మంచూరియా ప్రాంతంలో సాయుధులైన రైల్వే భద్రత సిబ్బందిని ఉంచడానికి రెండు దేశాలు అంగీకరించాయి.
5. జపాన్ ద్వీపాలకు పశ్చిమ, ఉత్తర దేశంలోని సముద్ర జలాలలో చేపలు పట్టుకునే సౌకర్యం జపాన్‌కు లభించిది.
6. రష్యా దక్షిణ మంచూరియా ప్రాంతంలో తనకు ఉన్న గనులు, రైలు మార్గాలతో పాటు "లియోటుంగే" ద్వీపకల్పంలో తన హక్కులను జపాన్‌కు బదిలీచేసింది.
7."సఖాలిన్"లో జపాన్, రష్యాలు ఆయుధాలు నిల్వచేయకుండా ఉంటామని అంగీకరించాయి.
8. మంచూరియాలో చైనా అధికారాన్ని తిరిగి పుతిష్టించాలి. అంతేగాక స్వేచ్ఛా వ్యాపార సిద్ధాంతాన్ని అన్ని దేశాలవారు అక్కడ అనుసరించాలి.
9. తమ స్వంతప్రయోజనాలకు రష్యా, జపాన్‌లు మంచూరియాలోని రైలు మార్గాలను వినియోగించరాదు.
10. ఈ సంధి ప్రకారం జపాన్‌కు, రష్యా ఆర్థర్ ఓడరేవును సయితం సమర్పించుకుంది. ఈ యుద్ధ విజయంతో జపాన్ ప్రాముఖ్యత పెరిగింది.

యుద్ధ ఫలితాలు

1904-1905 సంవత్సరాల మధ్య జరిగిన రష్యా, జపాన్ యుద్ధం చాల కీలకమైంది. ఆధునిక తూర్పు ఆసియా చరిత్రలో రష్యా-జపాన్ మధ్య జరిగిన 'పోర్ట్‌మౌత్ సంధి' అనంతర పరిణమాలు చాల ప్రధానమైనవి. కొరియా ప్రాంతంలో జపాన్ తన సార్వభౌమాధికారాన్ని స్థాపించింది. దీనితో కొరియా చుట్టు జపాన్ రక్షణ వలయాన్ని

ఏర్పర్చుకుంది. మంచూరియాలో జపాన్, రష్యా దేశాల మధ్య సామరస్యానికి, సయోధ్యకు కలిసి పని చేయడానికి ఈ యుద్ధం కారణం అయింది. అతిచిన్న దేశమైన జపాన్ ఐరోపాలో అతిపెద్ద దేశమైన రష్యాను ఓడించడం ఆసియా ప్రజల ఆలోచన విధానాన్ని చైతన్యం చేసింది. ఆసియా, ఐరోపాలో సమతుల్యం దెబ్బతిన్నది.

<u>రష్యాపై ఈ ఓటమి ప్రభావం</u>

యుద్దంలో జపాన్ చేతిలో రష్యా ఓడిపోవడంతో, రష్యా అనేక అవమానాలకు గురి అయింది. ఐరోపాలో రాజకీయాలు కొత్త మలుపు తిరిగాయి. ఆసియా ఖండంలో రష్యా సామ్రాజ్య విస్తరణకు అవకాశం లేకుండా పోయింది. రష్యా యుద్ధానంతరం తన దృష్టిని బాల్కన్ రాజ్యాల వైపు మళ్ళించి, అక్కడ తన ప్రాబల్యాన్ని పెంచుకుంది. దీనితో రష్యాకు ఆస్ట్రియా, జర్మనీ దేశాలతో విభేదాలు ఏర్పడ్డాయి. చైనాతోపాటు అంతర్జాతీయంగా కూడా రష్యా గౌరవం, పలుకుబడి తగ్గాయి. జార్ చక్రవర్తి పరిపాలనలోని బలహీనతలు ప్రపంచంతో పాటు ముఖ్యంగా రష్యా ప్రజలకు తెలిసివచ్చాయి. ఈ యుద్ధ వల్ల రష్యాలో అనేక మార్పులు జరిగాయి. జార్ చక్రవర్తుల పరిపాలన విధానాలు రష్యా ప్రజల అసంతృప్తికి దోహదపడ్డాయి. ప్రజావ్యతిరేకత నానాటికి తీవ్రమై, ఈ యుద్ధప్రభావం రష్యాలో బోల్షివిక్ విప్లవం తలెత్తడానికి దోహదపడింది. విచిత్రం ఏమిటంటే మంచూరియా ప్రాంతంలో యుద్ధానంతరం జపాన్, రష్యాల మధ్య పరస్పర సహకారం పెరిగింది. ముఖ్యంగా 1907 నాటికి జపాన్, రష్యాలు మరింత సన్నిహింతం అయ్యాయి. ఈ ఉభయదేశాల మధ్య అనేక ఒప్పందాలు జరిగాయి. అందులో రష్యా, జపాన్‌లు ముఖ్యంగా మంచూరియా ప్రాంతాన్ని విభజించుకోవడం అతి ముఖ్యమైన రహస్య ఒప్పందం.

<u>జపాన్ పొందిన లాభాలు</u>

ఈ యుద్ధ ఫలితాలతో జపాన్ మొదట తృప్తి చేందలేదు. ఎందుకంటే "పోర్ట్స్‌మౌత్" ఒప్పందం ప్రజాధంణ పొందలేదు. దీనిలో జపాన్‌కు నష్ట పరిహారం ఇచ్చేఅంశం లేకపోవడం ప్రధాన కారణం. ఈ ఒప్పందానికి వ్యతిరేకంగా అనేక ఉద్యమాలు జరిగాయి. అయినప్పటికీ ఈ ఒప్పందం ద్వారా జపాన్ పొందిన లాభాలను, ప్రయోజనాలను తక్కువ అంచనా వేయడానికి వీలులేదు. జపాన్, కొరియాలో, దక్షిణ మంచూరియాలో తన అధికారాన్ని స్థాపించింది. రష్యా నుండి ప్రమాదం పూర్తిగా తొలగిపోయింది. అంతేగాక జపాన్ ప్రపంచ అగ్రదేశాలలో సమానం అయిన హోదా, గుర్తింపు పొందింది. చైనా భూబాగంలో తన ఆక్రమణ విధానాన్ని స్వేచ్ఛగా కొనసాగించే అవకాశం జపాన్‌కు లభించింది. వాణిజ్య, వర్తక వ్యాపారాలు అభివృద్ధి చెందాయి. పశ్చిమ దేశాలలో జపాన్ ప్రతిష్ట పెరిగింది. 1905 ఆగస్టు నెలలో జపాన్-ఇంగ్లాండ్‌ల మధ్య ఒప్పందం తిరిగి కొనసాగించబడింది. అంతేకాక జపాన్, చైనాల మధ్య 1905లో మరొక ఒప్పందం జరగడానికి కూడా ఈ యుద్ధం కారణం అయింది. అయితే కొరియా స్వాతంత్ర్యం విషయం ఈ సంధిలో పెర్కోనలేదు

చైనాపై జపాన్ రష్యా యుద్ధ ప్రభావం

రష్యా, జపాన్ యుద్ధ పలితంగా కొరియాతో పాటు చైనా తీవ్రంగా నష్టపోయింది.చైనా అనేక భూబాగాలను కోల్పోయింది. చైనా పాద్రేశిక సమగ్రతకు ప్రమాదాన్ని తెచ్చింది. ఎదుకంటే ఈ యుద్ధం ప్రధానంగా మంచూరియాలో జరిగింది. 1900నాటి నుండి రష్యా సైనిక ప్రాబల్యంలోకి వెళ్ళిన మంచూరియా ప్రాంతం చైనాకు చెందిన భూభాగం. కానియుద్ధానంతరం మంచూరియాలో జపాన్, రష్యాల ప్రాబల్యంలోకి వెళ్లింది.

ఈ యుద్ధానంతరం చైనాలో జాతీయ భావజాలం ప్రగాఢంగా వ్యాప్తి చెంది, చైనా ప్రజలు జాతీయతను గౌరవించి ప్రేమించసాగారు. యుద్ధం, శాంతి విషయాలలో జపాన్ అనుసరించే విధానాలు, పద్ధతులను, వ్యూహాలను అధ్యయనం చేయడానికి అత్యధిక సంఖ్యలో చైనా విద్యార్థులు జపాన్‌కు వెళ్ళారు. అందుకే చైనాలో 1911లో ''కాంగ్‌యూవై'' నేతృత్వంలో ఆరంభమైన సంస్కరణోద్యమానికి పునాదులు జపాన్-రష్యా యుద్ధంతో ఆరంభమైందని పరిశీలకులు పేర్కొన్నారు.

ఈ పోర్ట్సమూ సంధి ప్రకారం మంచూరియాలో ప్రాదేశిక రైల్వేలు జపాన్‌కు అప్పగించబడ్డాయి.అయితే దీనికోసం చైనా అనుమతి పొందాలన్నది ప్రధాన షరతు. అయితే 1905 డిసెంబర్ 23న చేసుకున్న ''కొమూర'' ఒప్పందం ద్వారా జపాన్ చైనా నుండి అనుమతి పొందింది. అంతేగాక మరోక ఒప్పందం కూడా ఈ జపాన్, చైనాల మధ్య జరిగింది. ఈ ఒప్పందాల పలితంగానే మంచూరియాలోదక్షిణ మంచూరియా రైల్వే కంపెనాని స్థాపించడం జరిగింది దీనినే ''హాన్‌యేపింగ్'' కంపెనీ అని అంటారు. జపాన్‌కు ఈ కంపెనీయే మంచూరియాలోకి చొచ్చుకపోవడానికి ఒక శక్తివంతమైన సాధనంగా మారింది. అంతేగాకుండా ఈ ''హాన్‌యేపింగ్'' కంపెనీ మధ్య చైనాలో కూడా బొగ్గు, ఇనుము గనులను పొందడమే కాకుండా, ఉక్కు కర్మాగారాలను కూడా ఏర్పాటు చేసింది. ఈ కంపెనీ పని, అభివృద్ధి చెందిన విధానం విదేశీయులలో అసూయ, భయాందోళనలకు కారణం అయింది. ముఖ్యంగా దక్షిణ మంచూరియాలోని జపాన్‌వాసులు కాని, విదేశీయులందరూ తమను ఈ కంపెనీని అడ్డంపెట్టుకొని ఆ ప్రాంతం నుండి తరిమి వేస్తారేమో అని బయటపడినారు.

ఆసియాపై జపాన్ రష్యా యుద్ధ ప్రభావం

ఆసియా ఖండంపై ఈ రష్యా-జపాన్ యుద్ధం ప్రగాఢమైన ముద్రవేసింది. అతి చిన్న దేశమైన జపాన్ యూరప్‌లోనే అత్యంత పెద్ద దేశం, శక్తివంతమైన రష్యాను ఓడించడం ఆసియా ప్రజలలో చైతన్యం పెంపొందించిది. జపాన్ సాధించిన ఈ విజయం చారిత్రాత్మకమైంది. ఈ రష్యా- జపాన్ దేశాల మధ్య యుద్ధం మహారాక్షసునికి - మరగుజ్జుకు మధ్య జరిగిన యుద్ధంగా ప్రపంచం వాఖ్యానించింది. ఐరోపా దేశాలు అజేయులనే భ్రమ జపాన్ రష్యా మీద సాధించిన విజయంతో బద్దలైపోయింది. ముఖ్యంగా ఆసియా ప్రజల రాజకీయ దృక్పథంలో విప్లవాత్మకమైన మార్పు సంభవించింది. యూరోపియన్ సామ్రాజ్యవాద దేశాల మీద జరుగుతున్న అనేక ఆసియా దేశాల ప్రధానంగా పర్షియా, భారతదేశం, చైనా దేశాల జాతీయోద్యమాలకు, ఆయా దేశాల జాతీయవాదులకు ఈ విజయం ఎంతో స్ఫూర్తిని ఇచ్చింది. తాము కూడా జపాన్‌లాగా పోరాడి ఉన్నత స్థితిని అందుకోవాలని ఆశించాయి. ఈ విధంగా జపాన్ విజయం ఆసియా దేశాలను, ప్రజలను, నాయకులను చైతన్యవంతం చేసి జాతీయోద్యమ విజయాలకు దిక్సూచి అయ్యింది.

సారాంశం

నాడు వలసవాదం, సామ్రాజ్యవాదాలకు అనేక దేశాలు బలైయ్యాయి. అటువంటి దేశాలలో చైనా ఒకటి. జపాన్‌కు అవసరమైన బొగ్గు, ఇనుము, నూనే నిక్షేపాలు మంచూరియాలో ఉండటంతో జపాన్ మంచూరియాకై యుద్ధానికి తలపడింది. రష్యా కూడా తనకు అవసరమైన వనరుల కోసం, సామ్రాజ్యవిస్తరణ కోసం ప్రయత్నించడంతో జపాన్-రష్యాయుద్ధం ఆరంభమై, అందులో జపాన్ విజయం సాదించడంతో అనేక మార్పులకు చైనా గురిఅయింది. ప్రపంచంలో అనేక మార్పులకు చైనా గురి అయింది. ప్రపంచంలో అనేక దేశాలు ఈ యుద్ధానంతరం తమసామాజ్యాలను విస్తృతం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించడంతో అనేక విప్లవాలకు, ప్రపంచ యుద్ధాలకు దారి తీసింది. రష్యాలో యుద్ధ పరాజయంతో ప్రజలలో పెద్ద ఎత్తున నిరసనలు ప్రారంభమయ్యాయి. చైనా ఆర్థికంగా ఇబ్బందులకు గురైంది. నూతన రాజకీయాలు ఆరంభమయ్యాయి.

పరీక్షనమూన ప్రశ్నలు

1. రష్యా-జపాన్ యుద్ధానికి దారితీసిన కారణాలను వివరించండి.
2. 1904-1905 మధ్య జరిగిన యుద్ధ గమనాన్ని చర్చించండి.
3. రష్యా-జపాన్ యుద్ధ పలితాలను విశ్లేషించండి.
4. పోర్ట్స్‌మౌత్ ఒప్పందంలోని కీలకాంశాలను పేర్కొనండి.

ఉపయుక్త గ్రంధాలు

1. Johon and Gwenneth Stocks : Europe and the Modern World,1870-1983
2. Snellgrove, L.E : The Modern World Since, 1870
3. David Thomson : Europe since Napolean
4. Grant, A.J.: The Story of Europe during the Last five centiries5. Kettelby C.D.M : History of Europe
6. Rao, B.V : History of Europe (1450-1815)

Dr. G. Dayakar

బాల్కన్ రాజ్యాలతో జాతీయభావం

ఉపోద్ఘాతం

బాల్కన్ రాజ్యాలలో జాతియతా భావం (1815-1878). బాల్కన్ రాజ్యలలో జాతీయతా భావ ఆవిర్భావం అంటే ఆటోమన్ (టర్కీ) సామాజ్యపతన చరిత్రే. 18,19వ శతాబ్దాలలో టర్కీ తన సామర్థ్యంవల్ల గాక, ఇరుగు పొరుగు రాజ్యాల బలహీనతలవల్ల, వారి మధ్యగల అసూయ ద్వేషాలవల్ల తన మనుగడను కొనసాగించగలిగి ంది. డాన్యూబ్ నదీ ప్రాంతం కొరకు (LowerDanube) ఆష్ట్రియా, రష్యాల మధ్య కొనసాగుతున్న స్పర్థ, మధ్య ధరా సముద్రంలో బ్రిటన్ కున్న స్వప్రయోజనాలు ఇందుకు దోహదకారులయినవి."ఐరోపా జబ్బుమనిషి" (SickmanofEurope) తన మనుగడను అతికష్టం మీద కొనసాగిస్తున్నప్పటికి ఆకాలంలో జరిగిన అనేక ప రిణామాలు ఆటోమన్ (టర్కీ) సామ్రాజ్య పతనానికి కారణమయ్యాయి. ఆటోమన్ (టర్కీ) సామ్రాజ్యంలో 1815 నాటికి బాల్కన్ రాజ్యాలు, ఆసియా మైనర్, సిరియా, పాలస్తీనా, అరేబియా, ఈజిప్ట్, మధ్యధరా దక్షిణ తీరప్రాంతమంతా చేరి ఉండేది. బాల్కన్ రాజ్యాలలో ద్వీపకల్పంలోని సెర్బియా, బల్గేరియా, బోస్నియా, హెర్జిగోవినా, మాటినిగ్రో, గ్రీస్ రాజ్యాలున్నాయి. ఈ రాజ్యాలలో క్రైస్తవ మతాన్ని అనుసరించే అనేక జాతులవారున్నారు. కాని పాలకులు, సైనికోద్యోగులు మహమ్మదీయులు. వారి నిరంకుశ పాలనవల్ల బాల్కన్‌రాజ్యాలలోని క్రైస్తవుల జీవితం దుర్భరమై,ఆ పరిస్థితి నుండి విముక్తులు కావాలనే ఆకాంక్ష వారిలో జాతీయభావం రేకెత్తించింది.19వ శతాబ్దం నాటికి ఐరోపాలోని అగ్రరాజ్యాలైన రష్యా, ఆష్ట్రియా, బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్,ఇటలీలు బాల్కన్ రాజ్యాలలో తమ తమ అధికారాన్ని, పలుకుబడిని పెంచుకోవడానికి తీవ్రప్రయత్నాలు చేయసాగాయి. బాల్కన్ రాజ్యాలలో ఉధృతమౌతున్న జాతీయభావానికి తోడు ఐరోపారాజ్యాలు తమస్వలాభ ంకోసం బాల్కన్‌రాజకీయాలలో జోక్యం చేసుకోవడం కూడా బాల్కన్ రాజ్యాలలో అనేక సమస్యలకు దారితీసిం దిఈ సమస్యచే ప్రాచ్య సమస్య లేదా తూర్పు ఐరోపా సమస్య అని వ్యవహరిస్తారు.

బాల్కన్ రాష్ట్రాల ఉద్భవం ఆటోమస్ (టర్కీ) సామాజ్య క్షీణత చరిత్రయే. ఈ క్షీణత క్రమక్రమమైనది. 18, 19వ శతాబ్దాలలో టర్కీ తన ఆంతరంగిక సామర్థ్యంవల్ల గాక, తన ఇరుగుపొరుగు వారి బలహీనతలవల్ల వారి మధ్యగల అసూయ ద్వేషాలవల్ల తన మనుగడను కొనసాగించగలిగింది. డాన్యూబ్ నదీ ప్రాంతం కొరకు (Lower Danube) ఆస్ట్రియా, రష్యాల మధ్య కొనసాగుతున్న స్పర్థ, మధ్యధరా సముద్రంలో బ్రిటన్ కున్న స్వప్రయోజనాలు ఇందుకు దోహదకారులయినవి "ఐరోపా జబ్బుమనిషి" (Sick man of Europe) తన మనుగడను అతికష్టంమీద కొనసాగిసున్నప్పటికి ఈమనుగడను పొడిగించటానికి చేసే ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యే పరిస్థితులు ఏర్పడసాగినవి సమీపకాలంలో జరిగిన అనేక పరిణామాలు కొత్త కారకాలను రంగంలోకి తీసుకువచ్చినవి. అందువల్ల ప్రాచ్య సమస్యకు సరికొత్త దృక్పథం ఏర్పడింది.

ప్రాచ్య సమస్య ఎప్పుడూ అంతర్జాతీయ సమస్యయే. 12 శతాబ్దా ల ఐరోపా రాజకియాల సమస్యయే నేపధ్యంగా నిలిచింది. 8వ శతాబ్దంలో మహమ్మదీయ దండయాత్ర అలలు ఐరోపాను ముంచెత్తినవి. ఈ అలలు తిరోగమించినప్పటికీ ఈదండయాత్రవల్ల కలిగిన అలజడి ఫలితం ఎల్లప్పుడూ తన ఉనికిని చాటుతూనే ఉంది. వెయ్యి సంవత్సరాల తర్వాత ప్రాచ్య సమస్య మరింత జటిలమయింది. అయితే దాని ప్రభావం మౌలికంగా మార్పు

పొందింది. ఐరోపా రాజనీతి కోవిదులు ఆటోమన్ సామ్రాజ్య విస్తరణను గురించి భీతి చెందటంలేదు. ప్రస్తు తంవారు దాని పతనం గురించి వ్యాకులత చెందసాగినారు. ఐరోపా అగ్రరాజ్యాలు టర్కీకి వెలుపలనుంచివచ్చే అపాయాలను విజయవంతంగా మరలించగలినప్పటికి, ఆంతరంగిక బలహీనతవల్లి టర్కీ సామ్రాజ్యపు పునాదులు నెమ్మదిగా కదులుతుంటే దాచి ఆపలేకపోయినవి. ఈ బలహీనతలు రెండు మూలాధారాల నుంచి ఉత్పన్నమైనవి. ఒకటి పాషా (Pasha) లనే రాష్ట్ర గవర్నర్ల అధికారకాంక్ష, అసమర్థులైన, అవివేకులైన సుల్తా నుల పాలన రెండోది. ఈ రెండూ కలిసి సామ్రాజ్య క్షీణతను మరింత త్వరితం చేసినాయి. అయితే ఆటోమన్ సామాజ్య విస్తీర్ణంక్రమక్రమంగా తగ్గిపోవటానికి ప్రధాన కారణాలు వర్ణ, మతపరమైనవి. ఖడ్గంతో సాధించబడిన టర్కీ అధినివేశం (Turkish dominion) ఖడ్గంతోనే నిర్వహించబడింది. జయించినవారికి జయించబడినవారికి మధ్య మతపరమైన సమైక్యతగాని, లేదా భావసంబంధమైన సమైక్యతగాని లేదు. టర్కులు ఎల్లప్పుడు స్వాధీన ప్రజల మధ్య ఏకాంతంగా ఉండడం జరిగింది. తిరుగుబాటు ధోరణి బాల్కన్ జాతులలో విస్తరించడంతో, ప్రాచ్య సమస్య దౌత్యవేత్తల ఆధీనం నుంచి దాటిపోయింది. అణచ బడిన బాల్కన్ ప్రజలు తమ కాంక్షలను, ఆకాంక్షలను, సామర్థ్యాన్ని ప్రపంచ దృష్టి కితీసుకొని రావడం జరిగింది.

ఈ విధంగా ఒకవైపు అగ్రరాజ్యాల స్పర్థలు, ప్రధానంగా టర్కీ పాలననుంచి విముక్తి పొందవలెనే బాల్కనుల తీవ్రకాంక్షతో కూడిన వాతావరణం కలిగిన, అంతరంగిక పరిస్థి తులు మరొకవైపు, సమీప ప్రాచ్య సమస్యలో ఇమిడి ఉన్న ప్రధాన అంశాలు. ఈ రెండుఅంశాలు ఒకదానితో ఒకటి మిళితమవడం, ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకటి, మరొకసారి ఇంకొకటి అనూహ్యరీతిలో ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకొని శతాబ్ద కాలగమనంలో అనేక సంక్షోభాలను కలుగచేయనున్నవి.

19వ శతాబ్దా రంభంలో టర్కీ పరిస్థి తి

1815 లో ఐరోపా, ఆస్ట్రియా, ఆఫ్రికా ఖండ పటంలో టర్కీకి స్థూ లంగాఇంకా రాజ్యాలున్నట్లు తెలుస్తు ంది ఆటోమన్ సామ్రాజ్యంలో 1815 నాటికి బాల్కన్ రాజ్యాలు, ఆస్ట్రియా మైనర్, సిరియా, పాలస్తీనా, అరేబియా, ఈజిప్ట్, మధ్యదరా దక్షిణ తీరప్రాంతమంతాచేరి ఉండేవి. శతాబ్దం దాని పైన పాతిక సంవత్సరాల కాలంలో తన శక్తిమంతమైన పొరుగు రాజ్యాలు రష్యా, ఆస్ట్రియాలకు తను కొంతప్రదేశాన్ని దత్తం చేసుకొనవలసి వచ్చినా, ఒక రష్యాని మినహాయించి, ఐరోపాలో మరే ఇతర రాజ్యం టర్కీ అంత విస్తీర్ణతగల ప్రదేశాలను కలిగి ఉండలేదు. తన ఉత్తర సరిహద్దు లలో మోల్టేవియా (Moldavia), వల్లా కియా (WallaChia) విస్తృత మైదాన ప్రదేశాలుకూడా ఉన్నాయి. తన సరిహద్దు లలోనే ఇంకా దక్షిణాన బాల్కన్ ద్వీపకల్పమంతా ఉన్నది. బాల్కన్ రాజ్యాలు ఉత్తరాన డాన్యూబ్ నది, దక్షిణాన ఈజియిన్ సముద్రం తూర్పున నల్లసముద్రం, పశ్చిమాన ఆడ్రియాటిక్ సముద్రం సరిహద్దు లుగా కలిగిఉన్న ప్రాంతం సెర్బియా, బల్గే రియా, బాస్నియా, హెర్జిగోవినా, మాంటినిగ్రో, గ్రీస్ లు ఈ

ద్వీపకల్పంలోని రాజ్యాలు. బాల్కన్ లలో ఆరు పెద్ద జాతి సమూహాలు -గ్రీక్ లు, రుమేనియన్లు, బల్గేరియన్లు, ఆల్బేనియనులు (Albanians), సెర్బులు, టర్కులు - ఉండేవారు.

19వ శతాబ్ద ఆరంభంలో టర్కీ సామ్రాజ్యమంతటా, మత, జాతి సమస్యలు అతి క్లిష్టమైన పరిస్థితిలో ఉన్నవి. ఆధిపత్యంలో ఉన్న వారు సున్నీ మహమ్మదీయులు. అయితే అధిక సంఖ్యలో ఉన్నవారు క్రైస్తవులు, వీరు సనాతన గ్రీకు చర్చికి సంబంధించినవారు, గ్రిగోరియన్లు, రోమన్ కేథలికులు. వీరిని మహమ్మదీయులు అవిశ్వాసులుగా (Infidels) నిర్ణయించి, తక్కువగా చూసేవారు. మహమ్మదీయ పరిపాలకులు కొంతవరకు సహనంతో ఉన్నా, మతపట్టుదలకలిగి సంకుచిత భావంతో ఉండడమే ఇందుకు కారణం. మతశాసనానికి అధిక ప్రాముఖ్యత ఉండేది. విద్య, అనేది మత వ్యవహారాలకే పరిమితమైనది. మసీదులకు చేర్చి పాఠశాలలు ఉండేవి. ఫకీరులకు, కాదీ (Cadi) లకు - న్యాయమూర్తులు - శాసనాలకు వ్యాఖ్యాన మిచ్చే ముఫ్తీలకు (Mufti) మతపవిత్ర శాసనమైన షెరికి (Sheri) ప్రతిష్ట, మన్నన, ప్రాముఖ్యత ఉండేది. ఇటువంటి సంకుచిత దృక్పధముండటంచేత టర్కీ ప్రభుత్వం క్రైస్తవులను, యూదులను సామాన్య న్యాయ పరిపాలనా సంస్థల పరిధి నుంచి తొలగించి వేసింది. ప్రతి మతవర్గం ఒక ప్రత్యేక మిల్లెట్ (Millet)గా వ్యవస్థీకృతమై దానికి వేరే ఒక అధ్యక్షుడు (Patriarch), బిషప్ లేదా ఇతర మతాధికారి ఎవరైనా నిర్వహించడానికి నియోగితులైనారు. సామాజ్య ఐరోపా భాగాలలో ఉన్న వాటిలో అతిముఖ్యమైనది సనాతన గ్రీకు చర్చి. దీనికి అధిపతి కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లో ఉండే పేట్రియర్క్ ఆనే అతడు గ్రీకుచర్చికి అనుబంధ మైన చర్చిలపై అంతా ఇతని అధికారం విస్తరించి ఉన్నది. ఏజాతికి చెందినా, ఏస్థానికానికి చెందినప్పటికీ, వారు టర్కీ సామాజ్యంలో ఉన్న ప్రజలైనప్పుడు వీరు సుల్తాన్ కు చెల్లించవలసిన సైనిక పన్నును చర్చికి చెల్లించవలసిన పన్నులను వసూలు చేయటానికి ఇంకా వివాహంపైన, విడాకుల వ్యవహారాలపైన, వారసత్వ విషయం లోను తదితర విషయాలపైన అతనికి అధికారముంది. పేటియార్క్ కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లో నివాసమున్నా, టర్కీ సుల్తాన్ చే నియామకమయి టర్కీ ప్రయోజనాలకే సాధారణంగా అంకితమయి ఉండవలె. అయినా 'మిల్లెట్'గా వ్యవస్థీకరించడమనేది ఒక శక్తిమంతమైన సాధనంగా తయారైంది. ప్రాచీన సంప్రదాయాలను కాపాడటం, గ్రీకు సంస్కృతిని వ్యాప్తిచేయడం, మున్ముందు స్వాతంత్రం సిద్ధికి సన్నద్ధం చేయడం మొదలైనవాటికి ఉపకరించినది

ఆర్థికపరిస్థితులు కూడా టర్కీలో నిరుత్సాహజనకంగా ఉన్నాయి టర్కులు చాలామంది భూస్వాములైనా సాధారణంగా, తమ భూముల అభివృద్ధి గురించి అంతపట్టించుకొనే వారుగారు వారి భూములను స్థానిక రైతులు సాగుచేసేవారు వారిని భూస్వాములు పీడించేవారు. పర్వతప్రాంతాలు పరిమితంగా ఉన్నా వాటిని పశువుల మేతకు ఉపయోగించేవారు. బల్గేరియా, సెర్బియా, మాసిడోనియాల సారవంతమైన లోయలు పాక్షికంగా సాగులో ఉండేవి. వర్తక వాణిజ్యాలు, స్వదేశీయుల ఆధీనంలో కాని, విదేశీయుల ఆధీనంలో గాని ఉండేవి. అయితే గ్రీకులు, ఆర్మీనియనులు వర్తక వాణిజ్యాలు చేసినా, ప్రభుత్వ పన్నుదారుల దోపిడీకి

గురిఅయి, పూర్తి అయిన భద్రతలేకుండా ఉండేవారు. విదేశీయుల విషయమై చూస్తే వారు ప్రత్యేకమైన సమాధాన ఒడంబడికల ఆధారంగా ప్రత్యేక హక్కులు, స్వాధికారాలను అనుభవించేవారు. ఈ ఒడంబడికలు ప్రథమంగా ఫ్రాన్సు, టర్కీల మధ్య ప్రారంభమైనవి. (1535) వీటిని 1535-1815ల మధ్య తరచుగా పునర్వచనం చేయడం జరిగింది. ఇంకా 1740లో వాటికి ఇంకా విస్తరణ వచ్చింది. ఈ కాలంలోనే యితర పాశ్చాత్య రాజ్యాలు చాలామటుకు, అటువంటి స్వాధికారహక్కులు, తమతమ జాతీయులకు పొందగలిగినారు.

జాతి, మత, ఆర్థిక కారణాలవల్ల ఇబ్బంది కలగడమేగాక, టర్కీకి మరింత తీవ్రమైన పరిస్థితి రాజకీయంగా ఎదుర్కొనవలసి వచ్చినది. సుల్తాన్ పరిపాలన బలహీనమైపోయి ఐరోపా సమాఖ్య రాజ్యాలలో కంటె ఎక్కువ అవినీతితో నిండి ఉంది. అవినీతి, లంచగొండితనం ప్రభుత్వ సర్వీసులలో సార్వత్రికమై, పరిపాటయిపోయింది. సుల్తాన్ తన అంతఃపురంలో ఉండి క్రియాత్మంగా, ప్రభుత్వ సైనిక, పరిపాలన విషయాలలో పాల్గొనేవాడు కాదు అంతఃపుర కుట్రలెక్కువైనాయి. తీవ్రమైన అల్లర్లు అపుడపుడు జరిగి సుల్తాన్ పదవికేముప్పు వచ్చేటట్లు ఉండేది.

పై వాటితో బాటు టర్కీ సామ్రాజ్యం ఆంతరంగికంగా విచ్ఛిన్నమయ్యే బెడద ఒకటి ఉన్నది. పాషాలు, తదితర స్థానికాధికారులు రహస్యంగా తమలో తాము సంప్రదింపులు చేసుకొంటూ సాధారణంగా కుట్రలు పన్నుతూ ఉండేవారు. వీరి కుట్రలు సుల్తాన్ మంత్రుల పైన చేస్తూ తరచుగా కేంద్రప్రభుత్వాన్నే ధిక్కరిస్తూ ఉండేవారు. ఇటువంటి వారిలో ప్రసిద్ధి గాంచినవాడు సాహసికుడు, ఈజిప్టు స్వాధీనపరచుకొన్న మహమ్మద్ ఆలీ. 10వ శతాబ్దారంభం నాటికి టర్కీ స్థితి సంక్షోభానికి గురి అయినది పాశ్చాత్యులు టర్కీ సామ్రాజ్య పతనం త్వరలోనే జరుగగలదని ఊహించసాగినారు.

దేశపరిస్థితిని గ్రహించి సంస్కరణావశ్యకతను గుర్తించినసుల్తానులు మూడో సెలీమ్ రెండో మహమ్మద్ వీరు విస్తృతమైన సంస్కరణకోసం కార్యక్రమాన్ని రూపొందించినారు. భూస్వామ్య విధానాన్ని రద్దు పరచడం పరిపాలనా విధానంలో మార్పులు తీసుకొనిరావడం, పాశ్చాత్య ఐరోపారాజ్యాలలో శాశ్వత రాయబారవర్గాన్ని ఏర్పరచడం, పాశ్చాత్యనమూనాలో సైన్యాన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించడం ముఖ్యమైనవి. అయితే వీరు జయంపొందక పోవడానికి అనేక కారణాలున్నాయి. అవి ఏవంటే 1. స్వతఃసిద్ధంగా మహమ్మదీయ మతసనాతనత్వం, తురుష్క సాంప్రదాయం 2. 'పాతటర్కీ' పార్టీ (Old Turk) ప్రతికూలంగా ఉండటం 3. జాతీయతా భావం ఉద్భవించడంవల్ల బాల్కనులలోని ప్రజలు తిరుగుబాటుకు సన్నద్ధులు కావడం 4. టర్కీకి బాహ్యంగా ఉన్న ప్రభుత్వాలుగాని, ప్రజలు గాని ఏమాత్రం సానుభూతి చూపకపోవడం.

బాల్కనులలో జాతీయతాభావ ఆవిర్భావం

బాల్కన్లలో జాతీయతాభావం ఆవిర్భవించడం 18వ శతాబ్దారంభంలోనే దానికి అనేక పరిస్థితులు సహకరించినవి. బాల్కన్ ద్వీపకల్పంలో ఉన్న భౌగోళిక సరిహద్దులు రాష్ట్రీయతత్వాన్ని ఆహ్వానించి ప్రాచీన

జాతీయ సాంప్రదాయాలు కొనసాగేటట్లు చేయడం టర్కులు తాము మేటివారమనే దృక్పథంతో తాము జయించిన ప్రజలను తమలో కలుపుకోలేక పోవడం: టర్కీ అధికారం తగ్గిపోవడం అవినీతి, అరాచకం, నిరంకుశం పెచ్చు పెరిగిపోవడం; ఇతర రాజ్యాలవారి ప్రచారం, ముఖ్యంగా రష్యా స్వలాభాపేక్షతో (రక్షకత్వాలను) ఏర్పరచి చివరకు వీలయితే తమ దేశంలో కలుపుకోవడానికి నిరీక్షించి ఉండటం; పశ్చిమ ఐరోపాలో ఫ్రెంచి విప్లవం ఫలితంగాను, నెపోలియన్ విధానాలవల్లను అభివృద్ధి చెందిన జాతీయతాభావ ప్రభావం 'జనీస్సరీలు' అనే టర్కీ సైనిక దళం దురంతాలవల్ల బాల్కన్ ప్రజలలో బయలుదేరిన సంతృప్తి మొదలగునవి ముఖ్యమైనవి.

సెర్బియాలో తిరుగుబాటు

సెర్బియనులు సుల్తాన్ దష్పరిపాలనకు ఎదురు తిరిగిన వారిలో మొదటివారు వీరు ఫిబ్రవరి 1804లో కరాజార్జి పెట్రోవిష్ (Kara George Petroviesh) నాయకత్వంలో, నిరంకుశ సైనిక అధికారులైన జనీస్సాలకు (Janissaries) వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు సలిపినారు. ఈ అధికారులు సుల్తానునే ధిక్కరించి దేశమంతా అనేక దురంతాలు జరిపినారు. వీరినణచిన తర్వాత, తిరుగుబాటుదార్ల స్థానికహక్కుల కోరికను సుల్తాను మన్నించక పోవడంతో ఈ తిరుగుబాటు స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంగా పరణమించింది. 1806లో కరాజార్జి టర్కీ సైన్యాన్ని ఓడించి, తాత్కాలిక జాతీయ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసినాడు. 1807 నుంచి 1812 వరకు రష్యా టర్కీల మధ్య జరిగిన యుద్ధంలో అతడు రష్యాకు మద్దతు ప్రకంటించినాడు. 1812లో జరిగిన బుకారెస్ట్ (Bucharest) ఒప్పందం ప్రకారం టర్కీ సుల్తాన్ కారాజార్జి ప్రభుత్వాన్ని సెర్బియాలో రష్యా ప్రభావాన్ని గుర్తిచటానికి నిర్ణయం జరిగింది. కాని 1813 నెపోలియన్ దండయాత్ర నెదుర్కొనటానికి రష్యా బాల్కనులనుంచి తన సైన్యాన్ని తరలించినపుడు, సుల్తాను సెర్బియాపై పవిత్రయుద్ధంను ప్రకటించి తిరుగుబాటు నణచివేసినాడు. కరాజార్జి ప్రవాసంలోకి వెళ్ళినాడు.

అయితే సెర్బులలో నాటుకుపోయిన జాతీయ విప్లవ బీజాలను తొలగించటం సుల్తాను సైన్యాలకుగాని ఉత్తరవులకుకాని సాధ్యపడలేదు. మళ్ళీ 1815లో తిరుగుబాటు "మిలోష్ ఒబ్రినోలిష్" (Milosh obrenovicho) నాయకత్వం కింద జరిగినది. అతడు వివేకంతో సంప్రదింపులు టర్కీతో జరిపి 1817లో ఒక సమాధానం కుదిర్చినాడు. దీనిని బట్టి సెర్బులు సుల్తాన్ కు సామంతులుగా ఉండటానికి దానికి ప్రతిగా తమ సొంత సైన్యం నెలకొల్పుకొని, స్థానిక ప్రభుత్యంలో భాగస్వాములుగా ఉండేహక్కు సంపాదించు కోవటానికి నిర్ణయమైంది. అతనిని "సెర్బియన్ల ఉన్నత పాలకుడు" (Supreme Prince)గా గుర్తించడం జరిగింది.

తరవాత దశలలో రష్యా మద్దతుతో సెర్బియా స్వాతంత్ర్యం కోసం ఒత్తిడి చేయసాగింది. 1828లో "అకర్ మన్" (Ackerman) దగ్గర జరిగిన ఒప్పందం ప్రకారం సుల్తాన్ సెర్బులకు స్వయంపాలిత హక్కును త్వరలో ఇవ్వటానికి అంగీకరించినాడు. అయితే యీ అంగీకారాన్ని వెంటనే టర్కీ ప్రభుత్వం నిర్లక్ష్యం చేసింది. కాని

ఆడ్రియానోపిల్ సంధి (1829) ప్రకారం సుల్తాన్ తన వాగ్దానాలను అమలుచేయకతప్పలేదు 1830 నాటికి సెర్బియా ఆటోమన్ సామ్రాజ్యంతో బంధం తెంచుకొని స్వతంత్రరాజ్యంగా అవతరించింది.

గ్రీక్ స్వాతంత్ర్యసమరం

టర్కీ సామ్రాజ్యంలో మరీ విస్తృతమైన, జయప్రదమైన జాతీయోద్యమం గ్రీస్ లో జరిగింది. రహస్య సంఘాలనేవి ఏర్పడటం ప్రప్రధమంగా యీ ఉద్యమంలోనే. అంతేగాక విస్తృతమైన ప్రచారం పాశ్చాత్య దేశాలలో జాతీయ ఉద్యమాలలో సామాన్యంగా ఉండే తీవ్ర జాతీయతా భావంకూడా గోచరమవుతుంది. అంతేగాక మొదటిసారిగా, బాహ్యదేశాల దృష్టి నాకర్షించి అంతర్జాతీయ జోక్యానికి కూడా దారితీసిన ఉద్యమం ఈ ఉద్యమం వృద్ధిచెందటానికి ప్రోత్సాహకరమైన కొన్నిప్రత్యేక పరిస్థితులు గ్రీులో ఉన్నాయి. గ్రీకుల భౌగోళిక ఉనికి, సముద్రానికి చేరువ, వాణిజ్యరీతిగా ఆర్థికసౌకర్యాలు కలిగి ఉండటంవల్ల కలిగే లాభాలు అన్నికలసి ప్రోత్సాహమిచ్చినాయి. వీటన్నిటి ప్రభావంవల్ల గ్రీకుల మధ్య ఐక్యత ఏర్పడటమేగాక, ప్రత్యక్షంగా పాశ్చాత్య ఐరోపా విప్లవ భావాలతోను, రాజకీయ సిద్ధాంతాలతోను పరిచయం ఏర్పడింది 18వ శతాబ్దంలో గ్రీకు భాషాధ్యయనంతో కూడిన జ్ఞాన పున్వికాస (Intellectual revival) కృషి ప్రారంభమయింది. కొరియస్ (Korais) అనే పండితుడు యీ విషయంలో చెప్పుకోదగ్గ కృషి సలిపాడు. అందువల్ల ప్రాచీన గ్రీకు వైభవం స్ఫురణకు రావడం జరిగింది. రిగాస్ (Rhigas) అనే యువకవి జాతీయ గీతాల సంపుటిని తయారుచేసి నాడు. గ్రీకులలో రాజకీయ చైతన్యం 19వ శతాబ్ద తొలి కాలంలో కలిగింది. దీనికి తార్కాణం గ్రీసులో అనేక రహస్య సమాజాలు (Secret Societies) ఆవిర్భవించడం ఈ సంఘాలు విముక్తికోసం జాతీయసమరానికి మద్దతునిచ్చేవి. వీటిలో అతిశక్తిమంతమయినది 1814లో ఒడెస్సాలో (Odessa) స్థాపితమయిన 'హిటైరా ఫిలికె' (Hetairia Philike) అనే సంఘం. టర్కీ వివిధ ప్రాంతాలలో దాని శాఖలున్నవి. 1820 నాటికి దీని ప్రభావం అధికమయింది,

గ్రీకు స్వాతంత్ర్య సమరాన్ని మూడు కాలావధులుగా (Periods) విభజించవచ్చు. మొదటిది, హిటైరా రేకెత్తించిన తిరుగుబాటు గ్రీసుఅంతట వ్యాపించింది. (1821 – 1824). అలెగ్జాండర్ ఇప్సిలాంటి (Alexander Ypsilanti) అనే అతని ఆధ్వర్యంలో హోరాహోరీగా టర్కీతో యుద్ధం జరిగింది. ఈ కాలావధిలో రక్తపాతం రెండు పక్షాలవల్ల జరిగింది. మహమ్మదీ ఉద్యోగలను నివాసులను గ్రీకు తిరుగుబాటుదార్లు హత్య చేసినారు దీనికి ప్రతిగా టర్కులు, కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లోని పేట్రియార్కును హత్య చేసి, షియాస్ (Chiop) దీవిలోను, సామ్రాజ్య ఇతర ప్రాంతాలలోను ఉన్న వేలాది గ్రీకులనూ చంపివేసినారు. తరవాత దశ - 1824-1827 - టర్కీ సుల్తాన్ గ్రీకు తిరుగుబాటును అణచటానికి ఈజిప్ట్ పాషా సహాయాన్ని స్వీకరించడంతో ప్రారంభమయింది. దీనిని ఈజిప్ట్ జోక్యం చేసుకొన్న కాలం అనవచ్చు.

ఈజిప్ట్ పాషా మహమ్మద్ ఆలీ వద్దనున్న శిక్షణ, తర్ఫీదు పొందిన సైనిక సహాయం పొందకోరి, టర్కీ సుల్తా న్ అతనికి అనేక రాయితీలు ఇస్తానని వాగ్దానం చేసినాడు. వీటిలో ఒకటి, దక్షిణ గ్రీసులోని మొరియా (Morea) గవర్నర్ పదవిని మహమ్మద్ ఆలీ కుమారుడైన ఇబ్రహీమ్ కు ఇవ్వడం, ఇబ్రహీమ్ నాయకత్వంలో ఈజిప్టు సేనలు గ్రీకు తిరుగుబాటును అణచివేసి ఏథెన్సును స్వాధీనం చేసుకున్నాయి. పరిస్థితి టర్కీకి అనుకూలంగా మారుతున్నట్లు కనిపించింది అయితే, నిరాక్షిణ్యంగా, క్రూరంగా గ్రీకు తిరుగుబాటుదార్లను అణచివేయడం, విదేశాలలో విస్తృతంగా వాటి దృష్టినాకర్షించింది. 1827లో వివిధ దేశాలలో ప్రజాభిప్రాయం బలపడి ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, రష్యా ప్రభుత్వాలు లండన్ సంధి (Treaty of London) వల్ల సమిష్టిగా సమీప ప్రాచ్యంలో (Near East) సత్వర యుద్ధ విరమణ జరగటానికి చర్యలు తీసుకోవలెనని నిశ్చయించినవి. గ్రీసు, సుల్తా న్ సర్వంసహాధికారం క్రింద స్వయంపాలితహక్కు పొందవలెనని కూడా నిర్ణయింపబడింది. దీనిని మనం మూడోదశ అనవచ్చు. ఈ దశలో అంతర్జాతీయ జోక్యంవల్ల జాతీయ సమరం కొనసాగింది. మిత్ర రాజ్యాలు కోరినవాటిని అంగీకరించటానికి టర్కీకి రెండు సంవత్సరాలు పట్టింది . ఈలోపుగా మిత్రరాజ్యాల నౌకాదళాలు టర్కీ, ఈజిప్ట్ నౌకాదళాన్ని 'నవారినో అఖాతం' (Bay of Navarino) వద్ద 1827 లో నాశనం చేసినవి. గ్రీసు స్వయంపాలనకు సుల్తా న్ ఒప్పుకొనేటట్లు మెల్డేవియా, వల్లా కియా టర్కీ అధికారం నుంచి విడిపోయేటట్లు 1825లో "ఆకర్ వాన్" డగ్గర జరిగిన ఒప్పందాన్ని ఖరారు చేయాలని టర్కీ సుల్తా నును ఒత్తిడి చేసినవి కాని అందుకు సుల్తా న్ నిరాకరించడంతో రష్యా సేనలు ఆడ్రియానోపిల్ వరకు సాగినాయి. ఈజిప్ట్ సేనలు బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్ ల వత్తిడివల్ల అక్కడినుంచి ఉపసంహరించు కొన్నాయి. చివరకు టర్కీ సుల్తా న్ ఆడ్రియానోపిల్ సంధికి (1829) అంగీకరించక తప్పలేదు. దీని ప్రకారం మోల్డేవియా (Moldavia) వల్లా కియాలు (Wallachia) టర్కీ పాలననుంచి విముక్తి పొందినవి. సెర్బియా స్వాతంత్ర్యాన్ని గుర్తించడమయింది గ్రీస్ స్వతంత్ర రాజ్యమయింది.

గ్రీకు స్వాతంత్ర్యపోరాటం చివరిలో, రష్యాకు ఆడ్రియానోపిల్ సంధివల్ల బాగాలాభం కలిగింది. సెర్బియాలోను, డాన్యూబ్ రాష్ట్రాలలోను తన ప్రభావం పటిష్టం చేసుకొనడమే గాక వాణిజ్య విషయాలలో టర్కీ జలాలలో అనేక రాయితీలు పొందినది. అంతేకాక కొన్ని ప్రదేశాలను డాన్యూబ్ నదీ ముఖద్వారాన, కాకసస్ (Caucasus) క్షేత్రాన పొందినది.

1882లో గ్రీస్ హోదా కచ్చితంగా నిర్ణయింపబడింది. సుదీర్ఘ సంప్రదింపుల తరవాత అగ్రరాజ్యాలు, టర్కీ కూడా గ్రీసు పూర్ణస్వాతంత్ర్యం పొందవలెనని అంగీకరించినవి. అయితే దాని సరిహద్దు లు అధికారంమధ్య, దక్షిణ గ్రీకు ద్వీపకల్ప ప్రాంతానికే పరిమితం సరిహద్దు ల నిర్ణయంతోబాటు నూతన ప్రభుత్వం రూపొందింది. నూతన గ్రీసు రాజ్యం గణతంత్ర రాజ్యం నడపటానికి యత్నించింది. కాని విఫలమయింది. అంతఃకలహాలు చెలరేగినవి. 1831లో అధ్యక్షుడయిన కాపోడిస్ట్రియా (Capo destria) అనే ఆతడు హత్యకు గురయినాడు. అగ్రరాజ్యాలవారు

గ్రీసులో రాజరిక ప్రభుత్వం ఉండవలెనని ప్రకటించినారు. 1832లో బవేరియా రాజకుమారుడు ఆటో (Prince Otto) గ్రీస్ కు రాజయినాడు.

గ్రీస్ స్వాతంత్ర్యం సంపాదించటంతో ఆటోమన్ సామ్రాజ్య క్షీణతలో ప్రథమ ఘట్టం పరిసమాప్తి అయింది ఇది మెటర్నిఖ్ విధానానికి గట్టి దెబ్బ తీసింది

సమీప ప్రాచ్యంలో అంతర్జాతీయ పోటీ 1832-1856

గ్రీకు స్వాతంత్ర్య యుద్ధమయిన తరవాత 1856 వరకు అగ్రరాజ్యాలైన బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, రష్యాల మధ్య అర్థాతీయ పోటీ ఏర్పడింది. టర్కీ విషయమై ఎట్లా పరిష్కరించాలి అనేది సమస్య రష్యా కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ ను పొందుదామని కుతూహలంతో ఉన్నది. అది తనకు మిక్కిలి లాభదాయకం. మధ్యదరా సముద్రానికి మార్గ మేర్పడటమేగాక సాంప్రదాయక గ్రీక్ సనాతన చర్చి కేంద్రంపై నియంత్రణ లభిస్తు ంది అందుచేత ఆటోమన్ సామ్రాజ్యం అగ్రరాజ్యాల పంపిణీకి రష్యా అనుకూలంగా ఉంది. గ్రేట్ బ్రిటన్ ప్రమేయమేమంటే రష్యా జలసంధి ప్రాంతంలో (Straits Region) ఆధిక్యత సంపాదిస్తే ఐరోపాలో సమతుల్య ప్రాబల్యానికి భంగం కలుగతుందని, బ్రిటన్ వాణిజ్య ప్రయోజనాలకు సవాలుగా ఉంటుందని, టర్కీని శక్తిమంతంచేషి సమీప ప్రాచ్యంలో బలిష్ఠమైన శక్తిగా టర్కీని ర్యాకు ప్రతికూలంగా చేద్దా మని ఉన్నది. ఒకానొక సందర్భంలో ఈజిప్ట్ పాషా మహమ్మద్ ఆలీనే పాలకునిగా చేసి, పతనమవుతున్న టర్కీ సామ్రాజ్యానికి నూతన జీవితం కలగ చేస్తే బాగుంటుందని ఫ్రాన్సు తలపెట్టింది మరికొన్ని సమయాలలో ఫ్రాన్సు బ్రిటన్ తో చేయికలిపి టర్కీకి అనుకూలంగా ప్రవర్తించేవి. ఆటోమన్ సామ్రాజ్యంలోనే సుల్తా న్ బలహీనత బాల్కన్లలోని క్రైస్తవుల జాతీయ భావాలవల్ల విదేశీయులను, ఆ పరిస్థితి ఆకర్షించేటట్లు ండిఅవి జోక్యం కలుగజేయ సంసిద్ధు లై ఉండి టర్కీగురించి ఎట్టా పరిష్కారం చేయటం అనేది ఒక సమస్యగా పరిణమించింది. ఆటోమన్ సామ్రాజ్యం ఆవల అంతర్జాతీయ పోటీ సమీప ప్రాచ్య వ్యవహారాలలో ఏర్పడటానికి, ఉద్రిక్తత వహించడానికి రెండు కారకాలున్నవి. వీటివల్ల అగ్రరాజ్యాల మధ్య, టర్కీ సమస్య విషయమై ఏ పరిష్కారం కుదరడానికి సాధ్యంకాలేదు. అందులో ఒకటి మూడు అగ్రరాజ్యాల వారికి టర్కీ పరిసర ప్రాంతాలలో ప్రదేశాల ప్రయోజనముండటం భారతదేశంలోను, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ లోను, బ్రిటిష్ ప్రభావం వృద్ధి చెందడం రష్యాకు మధ్యఆసియా కాకసస్ ప్రాంతంలో నియంత్రణ ఉండటం, ఉత్తర ఆఫ్రికాలో ఫ్రెంచి అధికారం స్థాపితమవడం, ప్రాచ్యప్రాంతాలకు సూయజుమార్గాన్ని ఉపయోగించటానికి పశ్చిమ ఐరోపియనులు అందరూ ఆసక్తి చూపడం మరొక కారకం. సమీప ప్రాచ్యంలో జాతీయతాభావమావిర్భవించిన ఫలితంగా అంతర్జాతీయ పోటీ ఏర్పడింది. 18వ శతాబ్ది ఆరంభంలో, స్వల్పంగా ఆరంభమయింది. కాని టర్కీ వ్యవహారాలు ఐరోపా రాజ్యాల మధ్య బేదాభిప్రాయం కలగజేసింది. గ్రీకు స్వాతంత్ర్య సమరం తరవాత దశాబ్దంలోనే అప్పుడే సమీప ప్రాచ్యంలో పోటీవల ఒక సాధారణ ఐరోపా యుద్ధమే జరిగే అవాంతరం పొడసూపింది.

ఈజిప్ట్ - టర్కీల మధ్య యుద్ధం (1831- 1841)

టర్కీ సుల్తాన్ రెండో మహమ్మద్ (Sultan Mahmud II)కు, ఈజిప్ట్ పాషా మహమ్మద్ ఆలీకి మధ్య కలహం సంభవించినప్పుడు, టర్కీ సామ్రాజ్య వ్యవహారాలలో అంతర్జాతీయ జోక్యానికి, పోటీకి అవకాశం లభించింది. మహమ్మద్ ఆలీ టర్కీ సుల్తానుకు గ్రీకు స్వాతంత్ర్య సమర సమయంలో సహాయపడినందువల్లక్రీట్ (Crete) దీవిని బహుమానంగా పొందినాడు. టర్కీ సుల్తాను అధికారాన్ని నామమాత్రంగా అంగీకరించిన అతడు దానితో తృప్తిపడక తన అధికారాన్ని సిరియా, డమాస్కస్ లకు (Damascus) విస్తరించవలెనని కుతూహలపడినాడు. అందుకు టర్కీ సుల్తాను సుముఖంగాలేడు. ఇది గ్రహించిన మహమ్మద్ ఆలీ 1831లో తన కుమారుడైన ఇబ్రహీమ్ నాయకత్వంలో సిరియా పైకి సేనలను పంపించాడు. నవంబరు 1831లో ఇబ్రహీమ్ పాలస్తీనాను [Palestine) ముట్టడించి నాడు. ఏక్రె (Acre) మే 1832 అతనికి వశమైంది. జూన్ లో డమాస్కస్, జులై లో అలెప్పో (Aleppo)ను అతడు స్వాధీనపరుచుకొని తారస్ (Taurus) పర్వతశ్రేణిని జులై నెలాఖరుకు దాటినాడు. డిసెంబరు 1832లో మహమ్మద్ తన సైన్యాన్ని చివరిసారిగా ఇబ్రహీమ్ ను ఎదుర్కోవటానికి పంపినాడు. కొనియా (Koniah) యుద్ధంలో టర్కీ సైన్యం ఘోర పరాజయం పొందింది. కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ ఇబ్రహీమ్ హస్తగతమయ్యే పరిస్థితి ఏర్పడటంతో మహమూద్ నిస్సహాయుడై గ్రేట్ బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు, రష్యాల సహాయమర్థించినాడు. పాశ్చాత్య దేశాలు తమ ఇతర సమస్యలతో సతమతమవుతూ ఉండంటంచేత టర్కులకు సహాయం చేయలేకపోయినవి. ఒక రష్యామాత్రం అనుకూలంగా ఉండి సహాయం చేసింది. సుల్తాన్ తో మిత్రత్వం వహిస్తూ, బెదిరించి, బలప్రయోగంచేసి అయినా తన ప్రయోజనాలను ఉద్ధరించుకోవచ్చుననే సిద్ధాంతంలో రష్యా సైనిక, నౌకాదళాలను కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ రక్షణార్థం సుల్తానుకు సహాయంగా పంపింది

రష్యా సేనలు బోస్పరస్ లో ఫిబ్రవరి 1833లో కనబడేసరికి, రష్యా విధానం గురించి అనుమానిస్తున్న గ్రేట్ బ్రిటన్, ఫ్రాన్సులు కలవరపడసాగినవి. ఆటోమన్ రాజధాని వద్ద రష్యనులు తిష్ట వేయడాన్ని గురించి అవి అసమ్మతి తెలిపినాయి. తాముకూడా ఈ విషయంలో జోక్యం చేసుకుంటూ, టర్కీకి ఈజిప్ట్ కు మధ్య ఒక సమాధానం కుదిరేటట్లు కృషి చేసినాయి దీని ఫలితంగా పాలస్తీనా, సిరియా, అలెప్పో, డమాస్ కస్ లు మహమ్మదాలికి అర్పితమయినవి. ఆడానా (Adana) సముద్ర ఓడరేవులను అతడు ఆక్రమించడానికి అనుమతి ఇవ్వబడింది. దీనితో ఇబ్రహీమ్ సిరియాకు మరలినాడు. అంతటితో ఈ సంక్షోభం ముగిసినట్లు అనిపించింది

రష్యా సేనలు ఆసియానుంచి ఉపసంహరించేముందు రష్యా, టర్కీ సుల్తాను రష్యాతో ఒక రహస్య ఒడంబడికను చేసుకొనేటట్లు వత్తిడి చేసింది. దీని ఫలితమే ఊంకియర్ స్కెలెస్సీ (Unklar Skelessi) అనే సంధి (8 జులై, 1833). ఈ సంధిని వాస్తవంగా ఈ రెండు రాజ్యాల మధ్య రక్షణార్థమైన, అధిఘాత్ర (Offensive) మైత్రిగా పేర్కొనటం జరిగింది. రష్యా చక్రవర్తి ఈ సధివల్ల రెండు రాయితీలు పొందినాడు. మొదటిది సుల్తాను రష్యా చక్రవర్తి పరమ మిత్రుడుగా, టర్కీకి బెడద వచ్చినపుడు తగిన సహాయం చేయడానికి ఒప్పందం, రెండోది బోస్పరస్, డార్డనల్స్ (Dardanelles) జలసంధులు ఒక్క రష్యా యుద్ధ నౌకలకు తప్ప ఇతర దేశాలకు మూసి

వేయడానికి టర్కీ ఒప్పుకొన్నది. ఈ విధంగా రష్యా సైనిక రక్షకత్వం వహించింది. ఈ ఒప్పందం కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లో రష్యా ప్రభావాన్ని అధికం చేసింది.

ఉంకియర్ స్కెలిస్సి సంధి షరతుల గురించి తెలుసుకొన్న వెంటనే ఫ్రాన్సు, గ్రేట్ బ్రిటనుల వైరుధ్యం రష్యాపట్ల అధికమయింది. పత్రికలలో బెదిరింపు ధోరణిలో వ్యాస్యాలు వచ్చినవి. సంధి నిబంధనలు విస్మరింపబడగలవని రష్యాకు, టర్కీకి తెలియపరచబడింది. ఇది చాలదన్నట్లు ఒక సంయుక్త నౌకాదళం తూర్పు మధ్యధరా జలాలలో పయనించడానికి పంపబడింది. రష్యా అదే విధంగా పశ్చిమ ప్రత్యర్థులపై ప్రవర్తించి వారి హెచ్చరికను లక్ష్యపెట్టలేదు. నిజానికి కొంతకాలం యుద్ధం తప్పదన్నట్లు ఉంది

తరవాత పరిస్థితి ఊర్ధ్వంవరకు కొంత సద్దు మణిగినట్లు నట్లి. కాని సమీపప్రాచ్యంలో క్రొత్త సంక్షోభమేర్పడింది. టర్కీ సుల్తా న్ సిరియా అడానాలు కోల్పోయినదానికి సమాధానపడక, తన అపాయకరమైన సామంతునితో తిరిగిపోరు సల్పడానికి విస్తృతంగా సన్నాహాలు చేసినాడు. మోల్డు కి (Von Moltke) అనే జర్మన్ సైనిక సలహాదారుని పర్యవేక్షణ క్రింద తన సైన్యాన్ని పునర్వ్యవస్థీకరించినాడు. తుదకు 1839లో ఐరోపా రాజ్యాల ప్రతినిధుల హెచ్చరికను లక్ష్యపెట్టక తన సైన్యాన్ని సిరియాకు తరలించినాడు. 24 ఏప్రిల్ 1839న నెజిబ్ (Nerib) అనేచోట యుద్ధం జరిగింది. ఈసారి ఫ్రాన్స్ మహమ్మద్ ఆలీకి అండగా నిలిచింది. ఈ యుద్ధంలో 1832లో కంటె నిశ్చయార్థంగా ఓడిపోయినాడు. సేనలు చెల్లా చెదరయిపోయినవి. నౌక లొంగిపోవలసి వచ్చింది. ఈ సంక్షోభం మధ్యలో సుల్తాను చనిపోయినాడు ఈ సమయంలో అగ్రరాజ్యాలు జోక్యం చేసుకొన్నాయి. బ్రిటన్ కాని, రష్యాకాని మహమ్మద్ ఆలీ అధిక్యాన్ని సహించే స్థితిలో లేవు అయితే ఫ్రాన్సు మాత్రం మధ్యధరాసముద్రంలో తన పలుకుబడిని పెంచుకొనేందుకు కలలుగంటూ మహమ్మదాలీకి రహస్య సహాయాన్ని అందచేయసాగింది. కాని బ్రిటన్ మాత్రం కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లో రష్యా ఆధిక్యత ఎంత ప్రమాదకరమో ఈజిప్టు లో ఫ్రాన్సు పలుకుబడికి కూడా అంతేనని భావించి, టర్కీ సమగ్రతను నిలపటానికి ఏ ఒక్క అగ్రరాజ్య ఒంటరి జోక్యాన్ని నివారించడాన్ని తన రాజనీతిగా నిర్ణయించుకొన్నది.

ఫ్రాన్సు ఎత్తు గడలను చిత్తు చేయటానికి తనకున్న పరిమితులను గుర్తించి రష్యా, బ్రిటన్ కు చేరువకాసాగింది. ప్రాచ్య సమస్య విషయంలో సహకారాన్ని కోరుతూ ఉంక్లియర్ స్కెలెస్సి సంధిని విడిచి పెట్టటానికి కూడా తన సంసిద్ధతను తెలియపర్చింది. ఈ విధానంవల్ల కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ మహమ్మద్ ఆలీకి దక్కకపోవడమేగాక, పశ్చిమ అగ్రరాజ్యాల ఐక్యతకు భంగం కలిగించి దౌత్యపరమైన విజయాన్ని సాధించటానికి అవకాశం ఉంది. అందుచేత ఫ్రాన్సును ఏకాకి చేయడమైంది. తక్కిన నాలుగు రాజ్యాలు - గ్రేట్ బ్రిటన్, రష్యా, ఆస్ట్రియా, ప్రష్యాలు - ఫ్రాన్సును లక్ష్యపెట్టక 1840లో లండన్ సంధి చేసుకొని మహమ్మద్ ఆలీపై ఒత్తిడి కలగ చేసినాయి. మహమ్మద్ ఆలీ రాచరికం వారసత్వంగా వస్తు న్న ఈజిప్టు ప్రాంతాలకే పరిమితం చేయబడింది అతనికి సిరియాపై హక్కు పోయింది. యుద్ధ సమయంలో అన్ని రాజ్యాల నౌకలు జలసంధులలో

ప్రవేశించటానికి వీలులేదు. నాలుగు దేశాల సైన్యాలు ఈ సంధి నిబంధనలను అంగీకరించవలెనని టర్కీ సుల్తాను ఈజిప్టు పాషాను వత్తిడి చేసినవి మరుసటి సంవత్సరం పరిస్థితి తీవ్రతను గ్రహించిన ఫ్రాన్సు తన ధోరణిని మార్చుకొని నాలుగు ఆగ్రరాజ్యాలతో చేతులు కలిపింది. 1841లో మహమ్మద్ ఆలీకి వారసత్వంగా వస్తున్న ఈజిప్టు ప్రదేశాలు అతనికి ప్రసాదించబడిన తర్వాత, అయిదు రాజ్యాలు 'జలసంధి సమాధానం' [Straits Convention) అనే దాని పై సంతకం చేసినాయి. దీనినిబట్టి బోస్పరస్ డార్టనల్స్ జలసంధులలో ఒక్క టర్కీకి తప్ప, ఏ ఇతర రాజ్య యుద్ధ నౌకలకు ప్రవేశం లేదు.

క్రిమియా యుద్ధం (1854-1856)

జలసంధి సమాధానం జరిగిన తరవాత కొద్ది సంవత్సరాల కాలం సమీప ప్రాచ్యంలో ప్రశాంతత కొంత వరకు ఏర్పడింది. ఆ తరువాత మరోసారి రష్యా టర్కీ విధానం ప్రముఖమైన విషయంగా పరిణమించింది. అంతర్జాతీయ పోటీ నమీకరించబడిన ఈకాలంలో ఆంగ్ల-రష్యనుల సంబంధాలలో సంభవించిన మార్పులు గమనించతగినవి. ఊంకియర్ స్కెలెస్సి సంధి వల్ల కలిగిన ప్రయోజనాలను రష్యను చక్రవర్తి సమీప ప్రాచ్య విషయంలో బ్రిటన్ సహకారాన్ని పొందటం కొరకు వదులు కొనడం జరిగింది. బ్రిటన్ తో కుదుర్చుకొన్న తాత్కాలిక సమాధానాన్ని శాశ్వతం చేయటానికి నిశ్చయించుకున్నాడు. గ్రేట్ బ్రిటన్ , రష్యాల తూర్పు ప్రాంత విధానాలను సవరించుకోవచ్చునని నమ్మినాడు. అంతేగాక ఆటోమన్ సామ్రాజ్య పంపిణిని గురించి మైత్రి సంధిని లాంఛనప్రాయంగా చేసుకొనవచ్చునని కలగన్నాడు. ఆంగ్లేయుల భావాలు దీనికి ఏ మాత్రం దగ్గరగా లేవు వీరు సమీప ప్రాచ్యంలో రష్యా, ఫ్రెంచి రెండింటి ఆధిక్యతకు వ్యతిరేకులు. జనవరి 1853లో రష్యా చక్రవరి నికోలస్ సెంట్ పీటర్స్ బర్గులో ఉన్న బ్రిటిష్ రాయబారితో "జబ్బుమనిషి" దాటుకోనేటట్టున్నాడు, అవసరమైన ఏర్పాటు చేయవలెనని సూచించినాడు. గ్రేట్ బ్రిటన్ కు క్రీట్ (Crete) ఈజిప్ట్ దక్కవలెనని, తనుముటుకు కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ ను ఆక్రమించే స్వాధికారం బాల్కన్ లలోని స్వయంపాలిత క్రైస్తవ రాష్ట్రాల రక్షకుడుగా ఉండవలెనని కోరినాడు. ఈ ప్రతిపాదనలు బ్రిటిష్ చెవులకు కఠోరంగా ఉన్నాయి. వెంటనే వాటిని తిరస్కరించటం జరిగింది. రష్యా తనకుతానే టర్కీ పై మరల దురాక్రమణ చేయవచ్చునని గ్రేట్ బ్రిటన్ భీతి చెందింది. ఆవిధంగానే 1830 నుంచి రష్యాకు ఫ్రాన్స్ కు సజావుగా లేని సంబంధాలు ఈ సమయంలో మరింత బెడిసినవి. పాలస్తీనాలోని రోమన్ కాథలిక్, సనాతన గ్రీకు మతాధికారులకు జెరుసలెమ్ పవిత్రస్థలాల నియంత్రణ గురించిన వివాదం నిప్పుకణంవంటిది. సమీప ప్రాచ్యంలో రగుల్కొని ఐరోపా అంతను అనవసరమైన క్రిమియా యుద్ధంలోకి దింపింది.

టర్కీ, సామ్రాజ్య పంపిణీకి బ్రిటన్ మద్దతును పొందడంలో విఫలం కావటంవల్ల నిగ్రహం కోల్పోయిన రష్యాచక్రవర్తి నికోలస్, ఫ్రాన్స్ పవిత్ర స్థలాలపై రోమన్ కాథలిక్ నియంత్రణ ఉండవలెనని పట్టుపట్టడంతో ఉగ్రుడైపోయి, 1858 మార్చిలో కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ కు ప్రత్యేకదూత మెన్షికోవ్ అనే రాజకుమారుని (Prince

Menshikov) ద్వార తుది హెచ్చరికను పంపినాడు. దీనిలో రెండింటిని కోరడమైంది. మొదటిది పవిత్ర స్థలాల విషయమై తగదా వెంటనే గ్రీకులకనుకూలంగా పరిష్కరించాలి. రెండోది టర్కీ సామ్రాజ్యంలో నున్న క్రైస్తవులకందరకు రష్యా చక్రవర్తియే రక్షకుడుగా ఉండవలే. బ్రిటిష్ రాయబారి లార్డ్ స్ట్రాట్ ఫర్డు రెడ్ క్లిఫ్ (Lord stratfard Redchiffe) యుక్తితో పోర్టె (porte) - టర్కీ ప్రభుత్వాన్ని ఒత్తిడిచేసి రెండు రష్యన్ కోరికలను వేరుపరచమని, మొదటి దానికి అంగీకరించమని, రెండో దానిని తిరస్కరించమని సలహానిచ్చి, ఆ విధంగా రష్యాయే దురాక్రమణ విధానానికి బాధ్యత వహించేటట్లు చేసినాడు అందుచేత మేన్షికోవ్ 1853 మేలో కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ ను వదలి వెళ్ళిపోయినాడు. పోర్టీ తన నిర్ణయాన్ని సమర్థించుకొంటూ ప్రకటనచేసి 'ఆత్మరక్షణ' చర్యలు ప్రారంభించింది. 1853 జులై లో డాన్యూబ్ సంస్థానాలను (Danubiau principalities) - మోల్డే వియా, వల్లా కియాలు- రష్యా సేనలు ఆక్రమించినాయి.

ఈ సంక్షోభాన్ని దౌత్యపరంగా పరిరక్షించటానికి ప్రయత్నాలు ప్రారంభమైనవి బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, ఆస్ట్రియా ప్రష్యాలు వియన్నాలో సమావేశమయి వియన్నా సందేశాన్ని (Vienna Note) తయారుచేసి టర్కీ, రష్యాలకు పంపినవి. “క్రైస్తవమత సంరక్షణకు సంబంధించిన కుచుక్ కైనార్జీ, ఆడ్రియానోపిల్ సంధుల షరతులను అంగీకరించవలెనని ఇందులో కోరబడింది. రష్యా దీనికి అంగీకరించినప్పటికి, స్ట్రాట్ ఫర్డు ప్రోద్బలంచేత టర్కీ ఇందుకు నిరాకరించింది. దౌత్యప్రయత్నాలు విఫలంకావటంవల్ల సమస్య పరిష్కారం యుద్ధ పరమైంది. బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్ అండ తనకు ఉన్నదన్న నమ్మకంతో టర్కీ 1853 అక్టోబరు 23న సంస్థానాలనుంచి వైదొలగమని హెచ్చరిస్తూ రష్యాపై యుద్ధం ప్రకటించింది దీనికి జవాబుగా 'సినోప్' (Sinope) అనేచోట రష్యా నౌకాదళం టర్కీ నౌకాదళాన్ని ధ్వంసం చేసింది. (30 నవంబరు). టర్కీ సామ్రాజ్య ప్రాదేశిక సమగ్రతకు ముప్పువాటిల్లే పరిస్థితి ఏర్పడిందని తలంచి, బ్రిటన్, ఫ్రాన్సులు డార్డనల్స్ ద్వారా నల్ల సముద్రంలోకి తమ నౌకాదళాలను పంపి నాయి. 1854 ఫిబ్రవరి 27న సంస్థానాలనుండి వైదొలగమని ఉమ్మడి హెచ్చరిక రష్యాకు పంపబడింది మార్చి చివరలో రెండు దేశాలు రష్యాపై యుద్ధ ప్రకటన చేసినవి. ఈ యుద్ధం రెండు అసమాన దశలలో జరిగింది. మెదటిది 1854 మార్చి నుంచి జులై వరకుగల తక్కువ వ్యవధిదశ. మోల్డె వియా వల్లా కియాలను అప్పటికే ఆక్రమించిన రష్యా సేనలు మార్చి 23న సిలిస్ట్రియాను (Silistria) ముట్టడించినవి. వార్నా (Varna) దగ్గర దిగి బ్రిటిష్, ఫ్రెంచి సేనలు రష్యాను మోల్డేవియా, వల్లా కియాలనుంచి వైదొలగమని హెచ్చరించినాయి సిలిస్ట్రియా ముట్టడిలో టర్కీ నుంచి అనుకోని తీవ్ర ప్రతిఘటనను ఎదుర్కొనడంవల్ల, ఫ్రెంచి, బ్రిటిష్ సేనలు వారికి సహాయంగా నిలిచినందువల్ల ముట్టడిని తొలగించి, సంస్థానాలనుంచి తన సైన్యాన్ని నికోలస్ ఉపసంహరించక తప్పలేదు. ఈ విధంగా జులై ఆఖరకు రష్యా ఆధిఘాతం విఫలమైంది. ఈ బలహీనతను ఆధారం చేసుకొని మిత్రదేశాలు "నాలుగు విషయా"లను (Four points) ప్రతిపాదించినవి. రష్యా నుంచి తృప్తి కరమైన సవివరణను కోరినవి ఇవి గ్రీక్ చర్చి రక్షణగురించి రష్యా వాదన, నల్ల సముద్రంమీద తన నౌకా హక్కులు, డాన్యూబ్ పై తనకుగల వ్యాపార

స్వాధికారాలు, సంస్థానాల విషయాలలో జోక్యం చేసుకోవటానికి తనకున్న అస్పష్ట అధికారం రష్యా సంశయించి, చివరకు నవంబరులో మిత్రదేశాల 'నాలుగు విషయా'లకు అంగీకరించింది. అయితే ఈ సంశయం దీర్ఘకాలం కావటంవల్ల సెప్టెంబరులో మిత్రదేశాలు క్రిమియాపై దండయాత్ర ప్రారంభించటంతో ఈ యుద్ధం 'రెండోదశ' ప్రారంభమైంది.

మిత్రదేశాలు 1854 సెప్టెంబరులో మెన్షికోఫ్ సేనాధిపత్యంలో ఉన్న రష్యా సేనలను ఆల్మా (Alma) యుద్ధంలో ఓడించినాయి. క్రిమియా యుద్ధరంగమయింది. మిగిలిన యుద్ధమంతా ముఖ్యంగా సెబాస్టపోల్ ముట్టడిపై, దానిని విఫలం చేయటానికి రష్యనులు చేసినకృషి పైన కేంద్రీకృతమైంది. అది ఒక సంవత్సరకాల ప్రయత్నం బాలక్లావా (Balaclava), ఇన్కర్మన్ (Inkerman) యుద్ధాలలో రష్యా చేసిన ఎదురు దాడిని మిత్రదేశాలు భగ్నంచేసినాయి. తరవాత మిత్రసైన్యాలు క్రిమియన్ చలికాలంలో దీర్ఘకాల, దుర్భరమైన, ముట్టడికి స్థిరపడినాయి రవాణా సౌకర్యాలు, వైద్య వసతులు లేనందువల్ల రెండు పక్షాల సేనలు ఆపార కష్టనష్టాలకు గురి అయినవి. ఈ పరిస్థితులలో ఫ్లారెన్స్ నైటింగేల్ తన ఉన్నత వైద్యవ్యవస్థను 'స్కుటరీ' (Seutari) అనేచోట సాధించింది. గాయపడిన, రోగగ్రస్తులైన సైనికులకు వైద్య వసతి కలుగజేసి ఆసుపత్రులలో ఉండే నర్సింగ్ పద్ధతికి నాంది పలికింది. ఒక రష్యా యువ స్వచ్ఛంద కార్యకర్త లియో టాల్ స్టాయ్ (Leo Tolstoy) తన సహచరులమ శిబిర-చలి అగ్నులముందు ('Gamp fires) కథలు చెబుతుండేవాడు. చివరకు 1854 సెప్టెంబరు9న సెబాస్టపోల్ మిత్రమండలి వశమైంది.

1855లో పరిస్థితిని మౌకాలికంగా మార్పు చేసింది సైనిక కారకాలు కావు పామర్ స్టన్ [palmereston} బ్రిటన్ ప్రధానమంత్రి అయినాడు. పెలిస్సా (palisaier) ఫ్రెంచి సైన్యాధిపతి అయినాడు. సార్డీనియా సేనలు మిత్రరాజ్యాల సేనలకు సహాయంగా వచ్చినవి. మరొకవైపు ఆస్ట్రియా ద్వంద్వ విధానాన్ని అనుసరించసాగింది మూడో నెపోలియన్ బ్రిటన్ తో ఉన్న సంధిమైత్రి విషయంలో ఊగిసలాడసాగాడు. 1855 ఫిబ్రవరిలో జార్ మొదటి నికోలస్ చనిపోవడం అన్నింటికంటే ముఖ్యమైనది. 1855 నవంబరులో కాకసస్ ప్రాంతంలో ఉన్న కార్స్ (Kars) అనే కోట రష్యా వశమైంది. నూతన చక్రవర్తి రెండో అలెగ్జాండర్ పోరాటంలో ఎక్కువ ఆసక్తి చూపక పోవటం చేత శాంతికోసం సంప్రదింపులు లాంఛనప్రాయంగా కోరినాడు. గ్రేట్ బ్రిటన్, ఫ్రాన్సులు కూడా యుద్ధంపట్ల విసుగుచెంది శాంతి కోసం తరుణాన్ని ఆహ్వానించి ఆస్ట్రియా మధ్యవర్తిత్వం వల్ల పారిస్ లో పరిష్కారాన్ని సాధించటానికి ఐరోపా రాజ్య సమావేశాన్ని ఏర్పాటుచేయడమైంది.

పారిస్ పరిష్కారం

పారిస్ సమావేశ సంప్రదింపులలో టర్కీని పునరుజ్జీవింప చేయడానికి, దగ్గర ప్రాచ్యంలో ఇకమీదట రష్యా దురాక్రమణ కుదరదనే భావాలకు విజయం చేకూరింది. 1856 మార్చి 30న సంధికుదిరింది. టర్కీనికూడా 'యూరపుకూటమి'లో సభ్యురాలుగా ఇతర సభ్యరాజ్యాలతో సమానహోదాకలిగి ఉంటుందని నిర్ణయమైంది. టర్కీ

ప్రయోజనాలను పరిరక్షించడానికి, రష్యాను పరిమితం చేయడానికి చేసిన సర్దుబాట్లలో అయిదు ముఖ్యమైనవి అవి 1) ఆటోమన్ సామ్రాజ్య ప్రాదేశిక సమగ్రత, స్వాతంత్ర్యాలకు రాజ్యాలన్నీ సమిష్టిగా హామీయిచ్చినాయి 2) టర్కీ ఆంతరంగిక వ్యవహారాలలో సమిష్టిగానైనా ప్రత్యేకంగానైనా రాజ్యాలు జోక్యం కలుగచేసుకొనవు. 3) నల్లసముద్రం తటస్థ ప్రాంతంగా గుర్తించబడినది దాని జలాలలో యుద్ధ నౌకలు ఉండకూడదు, దాని కోస్తా తీరంలో ఆయుధ స్థావరాలు నిర్మించకూడదు 4) డాన్యూబ్ రాష్ట్రాలపైన సెర్బియా పైన తనకు ప్రత్యేకంగా ఉన్న రక్షకత్వ హక్కును రష్యా వదులుకొన్నది. ఆ క్షేత్రాల ప్రత్యేక ప్రయోజనాలకు హామీగా రాజ్యాలు సమిష్టిగా బాధ్యత వహిస్తాయి 6) మాల్డేవియాకు రష్యా దక్షిణ బెసరేబియా (Bessarabia అర్పించింది. డాన్యూబ్ ముఖద్వారాన నౌకా నియంత్రణ రష్యా వదులుకొన్నది.

క్రిమియాయుద్ధం రష్యా ప్రభావాన్ని ఆపి, ప్రతిష్టమైన దెబ్బతీసింది. టర్కీకి నూతన ప్రాణం పోసింది. మూడో నెపోలియన్ మంచి ప్రచారం పొందాడు. ఇంగ్లండ్ పెద్ద జాతీయ అప్పును (National debt) కొని తెచ్చుకుంది. ఆస్ట్రియా ఒక తరానికి సరిపడే శత్రువును సంపాదించుకొంది క్రిమియా బురదనుంచి నూతన ఇటలీ, తక్కువ స్పష్టతలో (Lets obviously) నూతన జర్మనీ ఉత్పన్నమైనవి. రష్యా పునర్వ్యవస్థీకరణకు మరొకవైపు ఆసియా - విస్తరణకు స్ఫూర్తినిచ్చింది. బాల్కన్ పునర్నిర్మాణానికి నూతన ఉద్యమ ప్రారంభానికి దోహదకారి అయింది.

బాల్కన్ లలో పరిస్థితి

పారిస్ సంధి (1856) టర్కీ ఆంతరంగిక విషయాలలో విదేశీ జోక్యాన్ని నివారించి టర్కీ సుల్తాన్ దేశంలోని ప్రజలకందరికి సమానహక్కులను పరిరక్షించటానికి అవసరమైన సంస్కరణలుచేసి టర్కీకి పునరుజ్జీవనం పోసేఅవకాశం కల్పించింది. అయితే సుల్తాన్ ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోలేక పోయినాడు. కొన్ని శాసనాలు చేయబడినప్పటికి, ఆచరణలో సుల్తాన్ నిరంకుశ పాలన బాల్కన్ లలో యధేచ్ఛగా కొనసాగింది. అక్కడి క్రైస్తవులపట్ల ఉదార సంస్కరణలను సుల్తాన్ ప్రవేశపెట్టలేదు ప్రజలందరికి చట్ట సమానత్వం చేకూర్చటానికి సరి ఆయినకృషి జరగలేదు. అందువల్ల ప్రజలలో అసంతృప్తి తీవ్రమయినది 1856-1878 సంవత్సరాల కాలంలో టర్కీ పునరుజ్జీవనం పొందడానికి తీవ్రకృషి జరగలేదని నిరూపించినవి. బాల్కనులలో జరిగిన పరిణామాలు, ఆ సామ్రాజ్యంలోని ఈ భాగపు మూడుజాతుల క్రైస్తవ ప్రజలు - రుమేనియనులు, బల్గేరియనులు సెర్బులు - వారి సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య సిద్ధికి సన్నాహాలు చేయడంలో గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించినారు. నిజానికి, ఇదివరకే స్వయంపాలితహక్కు పొందిన రుమేనియనులు, సెర్బులు యీ కాలం చివరినాటికి స్వాతంత్ర్యం పొందినారు, బల్గేరియనులు అసలు ప్రత్యేక హక్కులు లేని వారు స్వయంపాలిత హక్కును సాధించినారు.

రుమేనియా-ఆవిర్భావం

1856 తరవాత స్వాతంత్ర్య సిద్ధికి ముందంజవేసిన బాల్కన్ లలోని మూడు జాతుల వారిలో రుమేనియనులు ప్రధములు. పారిస్ సంధి ప్రకారం వారికి రష్యన్ రక్షకత్వం నుంచి విముక్తి కలిగింది కాని వారంతా ఐక్యదేశంగా రూపొందడానికి హక్కురాలేదు. 1858లో రుమేనియాలో ఎన్నికలు జరిగినపుడు, ఐక్యం కావాలనే ధోరణి ప్రజలలో ప్రస్ఫుటమైంది. కాని అగ్రరాజ్యాలవారు ఇందుకు అంగీకరించక, ఐక్యమయ్యే భావన కనపడేటట్లు 'సంయుక్త సంస్థానాలు' అనే పేరుతో ఐక్యమయ్యేటట్లు ఒప్పుకొన్నాయి ఈ ఏర్పాటునుబట్టి మాల్టేనియా, వల్లాకియాలకు వేరువేరు పాలకులు, వేరు వేరు జాతీయ శాసనసభలు, వేరువేరు ప్రభుత్వాలు ఏర్పాటు చేయబడినవి. అయితే రుమేనియనులు ఆ విధంగా అంత సులభంగా అగ్రరాజ్యాల దౌత్యరాయబారులూహించినట్లు ఊరుకోలేదు జాతీయ భావంచేత ఉత్సాహవంతులయి 1859లో వేరు రాష్ట్రాలయినప్పటికి రెండుసంస్థానాల ప్రతినిధుల సభలు ఒకే పాలకునిగా అలెగ్జాండర్ జాన్ కౌజను (Alexander John Couza) ఎన్నుకొన్నారు. తరవాత 'రుమేనియా' అనే పేరును అవలంభించినారు. రెండు సంవత్సరాల తరవాత సుల్తాన్ ఈ విధంగా చతురతతో ఏర్పడిన ఐక్యరాజ్యానికి అగ్రరాజ్యాల ప్రోద్బలంతో అయిష్టంగా సమ్మతి తెల్పినాడు. చివరకు 1862లో ఒకే మంత్రివర్గం, ఒకే శాసనసభ స్థాపితమయినాయి. అప్పటినుంచి రుమేనియా సంపూర్ణ స్వయంపాలనా హక్కును అనుభవించింది. అయితే లాంఛన ప్రాయంగా స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించటానికి సమయంకోసం వేచియున్నది.

బల్గేరియాలో పరిణామాలు

టర్కీ అధికారానికి బాల్కన్లలో మరింత బెడద తెచ్చినవి. బల్గేరియాలోని పరిణామాలు 19వ శతాబ్ది మొదటి అర్ధ భాగంలోనే అక్కడ జ్ఞానవికాసం ప్రగతి సాధించింది ఆటోమన్ వ్యవస్థలో నిద్రావస్థలో సుదీర్ఘ కాలం మ్రగ్గి, బల్గేయనులు కూడా సెర్బుల రుమేనియనుల, గ్రీకుల అడుగుజాడలను అనుసరించసాగినారు. 1829లో ఒక బల్గేరియన్ తన దేశచరిత్రను మాస్కోలో ప్రచురించాడు. 1835లో మొదటి బల్గేరియన్ పాఠశాల స్థాపితమయింది ఈ విధంగా ఆరంభమయిన విద్యా ఉద్యమం 1876 నాటికి బల్గేరియన్ లకు ఆటోమన్ ప్రదేశాలలో ఎక్కడా లేనటువంటి ఉత్కృష్టమైన విద్యావిధానాన్ని ప్రసాదించింది. 1856 తర్వాత కాలంలో జాతీయ పునరుజ్జీవనమనేది బల్గేరియన్ చర్చిని గ్రీకు నియంత్రణ నుంచి విముక్తి చేయటానికి మళ్ళించబడింది 1860లో బల్గేరియనులు కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లోని పేట్రియార్క్ మఠాధిపతిగా గుర్తించటానికి తిరస్కరించినారు. 10 సంవత్సరాల పాటు బల్గేరియాలో గ్రీకుప్రతికూల ఆందోళన విపరీతంగా జరిగిన తరవాత సుల్తాన్ వారికి స్వతంత్ర జాతీయ చర్చిని స్థాపించటానికి అంగీకరించినాడు ఈ చర్చి కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ లోనే వాసంచేసే ఎక్సార్క్ (Exarch) ఆధిపత్యం క్రింద ఉంటుంది. ఇంకా తురుష్కులకు చుక్కెదురైంది.

విప్లవాత్మక ధోరణులు

మొదట్లో బల్గేరియాలో యీ విప్లవ ధోరణి అంత ప్రజాదరణను పొందనందువల్ల పోర్టీ వాటిని కఠినంగా అణచివేయకలిగింది. అయినా ఒడెస్సా (Odessa), బుఖరెస్ట్ (Bucharect) వంటిచోట్ల ఉన్న రహస్య కమిటీల ప్రోత్సాహంవల్ల ఈ విప్లవాత్మక ధోరణులు అనంఖ్యాకంగా పెరిగినవి. అందుచేత 1875లో బాల్కన్ ఇతర ప్రాంతాలలో విప్లవ సమయంలో, బల్గేరియన్లుకూడా జాతీయ లక్షణంతో కూడిన తిరుగుబాటును లేవనెత్తినారు.

హెర్జిగోవినా, బాస్నియా తిరుగుబాట్లు

1875 జులై లో బోస్నియా (Bosnia), హెర్జిగోవినా (Herzegovina) రాజ్యాలలో తిరుగుబాటు జరిగింది. పన్ను వసూలు చేసే ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల కాఠిన్యం, 1874లో పంటలు సరిగా లేకపోవటంవల్ల భారం అధికమవటం, స్థానిక ప్రభువుల నిరంకుశత్వం, రష్యా చక్రవర్తి ప్రచారం ఈ తిరుగుబాటుకు కారణమైనవి హెర్జెగోవినాలో ప్రారంభమైన తిరుగుబాట్లు త్వరలో బాస్నియాకు కూడా వ్యాపించినవి. సెర్బియనులు, మాంటినిగ్రోలు ఈ ఉద్యమంలో పాల్గొనకోరి బహిరంగంగా వారి మద్దతును తిరుగుబాటుదార్లకు ప్రకటించి రహస్యంగా సైనిక సరఫరాను, స్వచ్ఛంద సైనికులను పంపసాగినారు. ఆరంభంలో దేశంలో ఉన్న టర్కీ సేనలను తరిమివేయుటలో జయం పొంది, తరవాత వారి ప్రయోజనాలను సంరక్షించటానికి మూడు ప్రత్నామ్నాయ ఏర్పాట్లను సూచించి, వాటిలో ఒకదానికి అంగీకరించవలసిందిగా ఆ రాజ్యాలను కోరారు. అవి 1. ఏ క్రైస్తవ రాజ్యంలోనైనా ఒక ప్రదేశానికి తరలిపోయి అక్కడ నివాసం ఏర్పరచుకోవడానికి అవకాశం 2. విదేశీయుడైన క్రైస్తవ పాలకుని క్రింద స్వయంపాలనా వ్యవస్థ. 3. తమ ప్రాంతాన్ని తాత్కాలికంగా విదేశ సేనలు ఆక్రమించుకోవడం.

పై మూడింటిని అంగీకి మించకపోయినా బాల్కనులకంతకు తిరుగుబాటు వ్యాపిస్తుందనే భీతితో అగ్రరాజ్యాలు జోక్యం చేసుకోవటానికి యిష్టపడినాయి. 1875 చివరలో ఆస్ట్రియా ప్రధాని అయిన కౌంటు అండ్రేసీ (Andrassy) అనే అతని ద్వారా "ఆండ్రేసీ పత్రం" అనే దానిని తయారుచేసి 5 కోరికలు పోర్టీకి అందచేయడం జరిగింది. దీనినిబట్టి మత, ఆర్థిక సంస్కరణలు జరగాలి. వీటిలో నాల్గింటిని మాత్రమే పోర్టీ అంగీకరించింది. కాని తిరుగుబాటుదారులు సంస్కరణ విషయమై ఆచరణీయంగా తిలకిస్తూ తాము ఆయుధాలు విసర్జిపబోమని, తమకు యదార్థంగా హామీలు ఇవ్వాలని పట్టు బట్టినారు. 1876 మే నెలలో మూడు రాజ్యాలు జర్మనీ, ఆస్ట్రియా హంగరి, రష్యాలు బాల్కనులలో జోక్యం చేసుకోవటానికి మరొకసారి ప్రయత్నం చేసినాయి. కాని లాభంలేకపోయింది. తత్ఫలితంగా సెర్బియా, మాంటినిగ్రోలు జాతీయతాభావంవల్ల ఉత్సాహంతో తమ సోదరస్లావుల కర్తవ్యం తమదేనని పోర్టీతో 1876 జూన్ చివరలో యుద్ధం ప్రకటించినాయి.

బల్గేరియా ఘాతుక చర్యలు(Bulgarian atrocities)

ఈలోపుగా తిరుగుబాటు బల్గేరియాలో కూడా1876 ఏప్రిల్ - మే నెలలో ప్రారంభమైంది. బల్గేరియనులు టర్కీ అధికారుల ఆజ్ఞలను ధిక్కరించి వారిలో ఒక వందమందిని హత్య చేశారు. ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కోవడానికి

పోర్టీ 18,000 క్రమ సైన్యాన్ని (Regular troops), అసంఖ్యాకమైన బాషి-బాజుక్ (Bashi. Bazuk), సిర్ కాసియన్స్ (Circassi. aas) లనే వ్యవస్థీకరించబడని మూకలను పంపింది. వీరు ఆదుపు ఆపులేకుండా బల్గేరియా పల్లెలపై పడి స్వైర విహారం చేశారు నిరాయుధులైన రైతులపైపడి బీభత్సమైన హత్యాకాండ సలిపినారు. బల్గేరియన్ దురంతాల గురించి స్వయంగా పరిశీలించిన ఒక బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ ప్రతినిధి తన నివేదికలో 60 గ్రామాలు దగ్ధమైనవని పురుషులు, స్త్రీలు శిశువులు దాదాపు 12,000 మంది హత్య గావించబడినారని పేర్కొని “ఇవి చాలా హీనమైన నేరమని" వ్యాఖ్యానించినాడు.

రష్యా-టర్కీ యుద్ధం (1877-78)

బలేరియాలో జరిగిన యీ సంఘటనలు ముఖ్యమైన పరిణామాలకు దారితీసినాయి. తాత్రాలికంగా టర్కీ ప్రభుత్వం విజయం సాధించింది. బల్గేరియా తిరుగుబాటు అణచబడింది. సెర్బులు ఆటోమన్ దాడికెక్కువగా గురిఅయి, తమ ప్రాంతాలకు పోవలసి వచ్చింది. అల్ల కల్లోలంగా ఉన్న సామ్రాజ్యంలో బలప్రయోగంతో సుల్తాన్ శాంతిభద్రతలు నెలకొల్పే అవకాశాలు తోచినవి. కాని గ్రేట్ బ్రిటన్ లోను, తదితర రాజ్యాలలోను ప్రజాభిప్రాయం బల్గేరియా సంఘటనల విషయంలో తీవ్రమైన ఆందోళన చెందినాయి. పత్రికలలో విమర్శ బయలుదేరి బల్గేరియా వ్యవహారాల విషయమై ఎక్కువ ప్రభావం కలుగచేయడం జరిగింది. నిజానికి, ఆటోమన్ ఆధికారం బాల్కనులలోని తిరుగుబాటు క్రైస్తవులపై తిరిగి స్థాపించే విషయం ఐరోపావారికిష్టం లేదని స్పష్టమయింది ఇంగ్లండులో గ్లాడ్ స్టన్ వంటి ప్రముఖ పాలనాదక్షులు బల్గేయా బీభత్సాన్ని ఖండించినారు బహిరంగ సమావేశాలు జరిగి, ప్రతి చోట టర్కీ లోని క్రైస్తవులపట్ల సానుభూతి వ్యక్తమయింది. కాన్ స్టాంటినో పిల్ లో అగ్ర రాజ్యాల ప్రతినిధులు సమావేశంజరిపి, పోర్టీ నుంచి రాయితీయి వచ్చేటట్లు ఒత్తిడికలగ జేసినారు. సెర్బియా, రుమేనియా, మాంటినిగ్రోలు స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా గుర్తించ బడవలెనని బల్గేరియా, బాస్నియా, హెర్జిగోవినాలు స్వయంపాలిత హక్కు కొంతవరకు పొందవలెనని కోరడమైంది. కాని ఈ కోరికలను పోర్టీ తిరస్కరించడంతో. సమావేశం విచ్ఛిన్నమైంది. రష్యా అదనుచూసి పాశ్చాత్య రాజ్యాలు తనకు అడ్డురావనే ధీమాతో టర్కీ పైన 1877 ఏప్రిల్ 24న యుద్ధం ప్రకటించింది. రష్యా సేనలు ప్లెవ్నా (Plevna) వద్ద టర్కీ సేనల నుంచి తీవ్ర ప్రతిఘటనను ఎదుర్కొన్నవి. అందువల్ల 5 నెలల తరవాత మాత్రమే ప్లెవ్నా రష్యనుల వశమయింది. [1877 డిసెంబరు) రష్యన్ సేనలు కాన్ స్టాంట్ నోపిల్ వైపు పయనించ సాగినవి. 1858 జనవరి 5న వారు సోఫియను (Sofia), 20న ఆడ్రియానోపిల్ ను ఆక్రమించినారు. అప్పుడు పరిస్థితి తీవ్రతను గుర్తించిటర్కీ సాన్ స్టిఫానో సంధికి 1878 మార్చిలో అంగీకరించింది.

సాస్ స్టిఫానో సంధి (Treaty of san Stefano)

ఈ సంధివల్ల రుమేనియా, సెర్బియా, మాంటినిగ్రోలు స్వతంత్ర రాజ్యాలు కావాలి, వారికింకా కొన్ని ప్రదేశాలు చేర్చాలి. 2. ఒక పెద్ద స్వయంపాలిత బల్గేరియా అనేది డాన్యూబ్ నుంచి ఈజియన్ సముద్రం వరకు

నల్లసముద్రం నుంచి ఆల్బేనియా వరకు విస్తరించిన ప్రదేశాలతో కూడి టర్కీకి సామంతరాజ్యంగాను ఏర్పడాలి. 3. బాస్నియా, హెర్జిగోవినా, ఆర్మీనియాలలో మౌలికమైన సంస్కరణలు చేయాలి. 4. రష్యాకు యుద్ధపరిహార ధనమేగాక, భాటుమ్ (Batum). కార్స్ (Kars), దొబ్రుడ్జా (Dobrudja)లో కొంత ప్రాంతం లభించాలి. 5. డాన్యూబ్ నదీప్రాంత టర్కీ సైనిక దుర్గాలు ధ్వంసం చేయాలి.

ఇది రష్యాకు ఘనవిజయం, పారిస్ సంధి రద్దు చేయబడి బాల్కన్లలో రష్యా ప్రభావాన్ని అధికం చేసేటట్లు న్నది అందువల్ల ఈ సంధి షరతులు ప్రకటితం కావడంతోనే ఐరోపాలో అంతా ఒక ఆందోళనకరమైన వాతావరణం ఏర్పడింది.

బెర్లిన్ సమావేశం (1878)

సాన్ స్టిఫానో సంధివల్ల తృప్తి చెందిన దేశాలు రష్యాబల్గేరియాలు మాత్రమే రష్యా తనను నిర్లక్ష్యం చేసిందని రుమేనియా తలచింది. సెర్బియా, మాంటినిగ్రో, గ్రీసులు బల్గేరియాకు ఆధిక్యతనివ్వడాన్ని నిరసించినాయి. ఇక ఆస్ట్రియా, బ్రిటన్లు తమ ప్రయోజనాలను ఈ సంధి దెబ్బ తీయగలదని దానిని వ్యతిరేకించాయి. బాల్కన్ లో ఆధిక్యత సంపాదించవలెననే కాంక్షగల ఆస్ట్రియాకు ఈ సంధి నిర్ణయాలు అవరోధంగా నిలిచినాయి మధ్యధరా సముద్రం ద్వారా బ్రిటన్ - ఇండియాల సముద్ర మార్గం బ్రిటన్ కు అందు బాటులో ఉండవలెనంటే రష్యా ఆధిక్యత ఉండకూడదు. అంతేగాక బ్రిటన్ కు, పటిష్టమైన టర్కీ సహాయ పడగలదు. ఈ కారణాలచేత బ్రిటిష్ ప్రధాని డిస్రేలీ (Disraeli) ఈ సంధిని వ్యతిరేకించినాడు. అందుచేత రష్యాపై ఒత్తిడి తీసుకువచ్చి, ఈ రాజ్యాలు మరొక సమావేశం ఏర్పాటు చేయవలెనని, సంధి షరతులు పరిష్కారం కావలెనవి పట్టుబట్టినాయి బిస్మార్క్ కూడా ఆస్ట్రియాను సమర్థిస్తూ గౌరవమైన మధ్యవర్తిగా (Honest broker) మరొక సమావేశం ఏర్పాటుచేయటానికి చొరవతీసుకొన్నాడు. రష్యా మాత్రం మొదట దీనికి ప్రతికూలంగా ఉన్నా రాజ్యాలన్నీ దాన్ని ఏకాకి చేస్తాయన్న సంశయంతో తిరిగి సంప్రతింపులు చేసి బాల్కన్ వ్యవహారాల విషయమై నూతన నిర్ణయాలు తీసుకోవటానికి అంగీకరించింది. ఐరోపాలో ఆవిర్భవించిన నూతన రాజ్యానికి గౌరవమిచ్చేరీతిగా ఈ సమావేశం బెర్లిన్ లో బిస్మార్క్ అధ్యక్షత క్రింద జరిగింది. అయితే బెర్లిన్ కాంగ్రెస్ లో ముఖ్య పాత్ర వహించింది. డిస్రేలీ పునఃపరిశీలించబడిన సంధి పత్రంపై 1878 జులై 18న రాజ్యాల ప్రతినిధులు తమ సంతకాలు చేశారు.

బెర్లిన్ సమావేశంలో, రష్యాకు ప్రతికూలంగా ఉన్న రాజ్యాలు శిథిలమయిపోతున్న ఆటోమన్ సామ్రాజ్యంలో కొంతభాగాన్నయినా రక్షించుదామని ప్రయత్నించినాయి. సాన్ స్టిఫానో సంధివల్ల ఏర్పడబోయే పెద్ద బల్గేరియా అనే దానిని మూడుముక్కలుగా చేసినాయి డాన్యూబ్ కు, బాల్కన్ పర్వతాలకు మధ్యనున్న చిన్న ప్రదేశం స్వయంపాలిత హక్కు గలిగి సుల్తానుకు కప్పం మాత్రం కట్టేటందుకే నిర్ణయమైంది బాల్కన్ శ్రేణికి దక్షిణాన "తూర్పు రుమేలియా" (Eastern Rumelia) అనేది తక్కువస్థాయి స్వయంపాలిక హక్కు కలిగి, క్రైస్తవ గవర్నర్ పాలన క్రింద ఉండవలెనని నిశ్చయింపబడింది. మిగతా భాగం, ఇదివరలోని బల్గేరియా క్షేత్రం

మాసిడోనియాతో కూడిన దానిని టర్కీకి తిరిగి అర్పించడం జరిగింది. అయితే ఆటోమన్ సామ్రాజ్యానంతటినీ పునరుజ్జీవించేటట్లు చేయవలేనసే భావం వెనకబడింది బెర్లిన్ లో సమావేశమయిన ఐరోపా రాజకీయివేత్తలకు టర్కీ రాజ్యం తిరిగి గౌరవమైన రాజ్యంగా పరిణమిస్తు న్న సంగతిభ్రాంతియే అయింది. టర్కీ ప్రత్యక్ష ఆధీనలలో ఉన్న ముఖ్యమైన క్రైస్తవ ప్రాంతాలైన క్రీట్, మాసిడోనియా, ఆర్మీనియాలలో విస్తృతంగా సంస్కరణలు జరిపించడానికి వాగ్దానం చేయమని కోరినాయి. టర్కీని పునరుజ్జీవనం పొందించేటట్లు చేయడానికి బదులు సుల్తా న్ రాజ్యభాగాలను పంపిణీ జరిపే భావం ప్రముఖంగా ఉన్నది రష్యాకు కార్స్, బాటమ్, బెస్సరేబియా, ఆర్మీనియాలో కొంత భాగం లభించినవి. రుమేనియా మాత్రం దక్షిణ బెస్సరేభియాను వదులుకొని, దానిని రష్యాకు ఇవ్వాలి. అయితే దానికి పరిహారంగా కొంత ప్రాంతం దొబ్రుడ్జాలో ఇవ్వబడింది. రుమేనియా, సెర్బియా, మాంటినీగ్రోలకు లాంఛనప్రాయంగా స్వాతంత్ర్యం ప్రకటింపబడింది. సెర్బియాకు, మాంటినీగ్రోకు సాన్ స్టిఫానో సంధిలో ఇవ్వదలచిన ప్రదేశాలు మళ్ళీ ఏర్పాటుకు వచ్చినవి. రెండు రాజ్యాలకు మధ్య నోవిబజార్ (Novibazar) జిల్లా ఏర్పరచినారు ఆస్ట్రియాహంగరీకి బాస్నియా, హెర్జిగోవినాలను "ఆక్రమించి పాలన చేయటానికి " హక్కు వచ్చింది. నోవిబజార్ లో సైన్యం ఉంచుకోవచ్చు. గ్రేట్ బ్రిటన్ టర్కీ వల్ల ప్రత్యేక ఒడంబడిక ప్రకారం సైప్రస్ దీవిని పాలించే హక్కు పొందింది. రష్యా కార్స్, బాటమ్ లపై అధికారమున్నంతవరకు , బ్రిటనకు సైప్రస్ దీవిపై పెత్తనం ఉంటుంది. చివరకు గ్రీసు కూడా కొంతలాభం పొందింది. బెర్లిన్ సమావేశంలో తన రాజ్యం పెంపొందించే అవకాశం కలుగచేయడం జరిగింది. దాని ప్రకారం 1881 లో తెసలి, ఎపిరస్ లోని (Thessaly, Epiress) కొంత భాగం ఆక్రమించే అధికారం పొందింది.

బెర్లిన్ సమావేశంలో డి స్రేలీ సాహసవంతమైన విధానాన్ని అవలంభించినాడు. ఆ విధానం కొంతవరకు ఉపయుక్తమైందికూడా. అయితే ఆ విధానమే, ఆ సమావేశ నిర్ణయాలే 1912, 1913 బాల్కన్ యుద్ధా లకు 1914 మొదటి ప్రపంచ యుద్ధా నికి చాలావరకు కారణమైనవి "ఐరోపాలో మరల ఒక టర్కీ ఉన్నది" అని అతడు పేర్కొన్నాడు. ఆటోమన్ సామ్రాజ్యం విచ్చిన్నంకాకుండా చేయడం జరిగిందని ఉద్ఘాటించినాడు కాని ఆతడు చేసినదంతా కాలపరిమితిని పొడగించి, విచ్చిన్నతను వాయిదావేయడం మాత్రమే. మాసిడోనియా టర్కీకి తిరిగి ఇవ్వడం 1912 యుద్ధా నికి బల్గే రియాను విడదీయడం1913 యుద్ధా నికి బాటలు వేసినవి

బెర్లిన్ సంధి నిర్ణయాలు రష్యాపై నియంత్రణ విధించి సాన్ స్టిఫానో సంధివల్ల సాధించిన విజయాలను రష్యాకు దక్కనీయలేదు. కొంతకాలం రష్యా బాల్కనులనుంచి తనదృష్టిని ఆస్ట్రియా భూభాగంవైపు మరల్చింది 30 సంవత్సరాల తర్వాత తిరిగి రెట్టింపు కాంక్షతో బాల్కను వైపు తన దృష్టిని సారించి1914లో, తాను 1878లో పోగొట్టు కొన్న దానికంటే ఎక్కువను సాధించటానికి యత్నించింది

అంతేగాక డి స్రేలీ ఒక విదేశీ అగ్రరాజ్యాన్ని బాల్కనులకు దూరంగా ఉంచుతూ మరొక దానికి ప్రవేశం కలగజేసినాడు. జర్మన్ సామ్రాజ్య సహకారం ఉన్న, ఆస్ట్రియా హంగరీకి ద్వీపకల్ప కేంద్ర ప్రాంతాలలో స్థానం

కల్పించడం క్రొత్త బాల్కన్ సమస్యను సృష్టించింది 1878 ఆస్ట్రియానుంచి 1914 ఆస్ట్రియావరకు మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం వరకు ఒక క్రమమైన అభివృద్ధి ఉంది

బాస్నియా, హెర్జిగోవినా, నోవిబజార్ లు ఆసియా ఆధీనంలో ఉండటంచేత అవి సెర్బియాతో ఏకంకావడానికి వీలవలేదు. పైగా సెర్బియా గ్రీస్, బల్గేరియాలు తమ ఆశలను బెర్లిన్ సమావేశం విస్మరించిందని, వాటిని నెరవేర్చుకొనే అవకాశం కోసం వేచి ఉన్నాయి. ఈ కారణాలవల్ల బాల్కన్లలో జాతీయతా భావం మరింత వృద్ధిచెంది అనేక నూతన పరిణామాలకు దారితీసింది. ఇవికూడా మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి కారణమైనవి.

తనను రక్షించటానికి కంకణం కట్టుకొన్నామని చాటుకునే రాజ్యాలు, తన భూభాగాలను పంచుకొనే స్థాయికి దిగజారటంవల్ల పోర్టీకి మిగిలింది. విచారమే. సెర్బియా, మాంటినిగ్రో, బల్గేరియాలకు స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించడం సహజమైంది, అనివార్యమైందీ ఆయితే, సైప్రస్ ను బ్రిటన్ ఆక్రమించడం, బాస్నియా, హెర్జిగోవినా, నోవిబజార్ లు ఆస్ట్రియా ఆధీనం క్రిందకు రావడం టర్కీ సమగ్రతా సిద్ధాంతాన్ని ప్రబోధించే రాజ్యాలనుంచి రాదగిన, అంతగా సహజంగాని, సమంజసంగాని ఎత్తుగడలే అవుతాయి. "గౌరవంగా మీకు శాంతిని సమకూర్చినాను" అని బ్రిటిష్ ప్రధాని డి స్రేలీ తన దేశ ప్రజలతో బెర్లిన్ సమావేశంనుంచి తిరిగివచ్చి అన్నాడు అయితే బ్రిటన్ కు ఏమి సంక్రమించింది అనేమాట అటుంచి, 1878లో ఐరోపా రాజకీయవేత్తలు సాధించింది ఏమిఅంటే సమీప ప్రాచ్యంలో రాజ్యాలకు శాంతిసమకూర లేదు. గౌరవమంతకంటె సంక్రమించలేదు అని చెప్పవచ్చు.

అగ్రరాజ్యాల అసమర్థత, వారి మధ్య ఉన్న విభేదాలు, స్పర్థలు, ఐరోపారాజ్య బద్ధకూటమి ఉపయోగాన్ని కోల్పోవటం, ఎక్కువకాలం మనగల స్వభావండున్న నిబంధనలు, బెర్లిన్ పరిష్కారం ఒక తరం ఒడుదుడుకులు లేకుండా కొనసాగటానికి తోడ్పడినవి. అంతేగాని ప్రాచ్య సమస్యలో ఇమిడిఉన్న విభిన్న వ్యతిరేక ధోరణుల నుంచి బాల్కన్ సంక్షోభానికి సరి అయిన పరిష్కారాన్ని ఎవరో ఒకరాజనీతి కోవిదుడో, దౌత్యవేత్తయో సమకూర్చినందువల్ల మాత్రంకాదు.

<u>ప్రశ్నలు</u>

1. బాల్కన్ రాజ్యాలలో జాతీయభావంపై వ్యాసం రాయండి.
2. క్రిమియా యుద్ధ ప్రాధాన్యతను తెలపండి

రష్యాలో సరళీకృత సంస్కరణలు

రష్యాలో సరళీకృత సంస్కరణలు

ఐరోపా ఖండంలో ఈశాన్యభాగంలో విశాలమైన దేశం రష్యా. రష్యాన్లు స్లావ్ జాతీయులు. రష్యన్లు సాంప్రదాయ గ్రీకుక్యాదలిక్ మతానికి చేందినవారు రష్యా వెనుకబడిన ప్రాంతం ఆసియా నాగరికత ప్రభావం రష్యాపై ఉంది. ఆధునిక కాలంలో ఐనవోన్ వంశపాలనలో రష్యా జాతీయదేశంగా ఆవిర్భవించింది. ఐవాన్ ది గ్రేట్ (1462 - 1505) అనే మూడవ ఐవాన్ పాలన కాలంలో మంగోలియా నుండి స్వాతంత్ర్యం పొందింది. ఈ రాజు జాతీయ రాజరిక వ్యవస్థకు పునాది వేశాడు. నాల్గవ ఐవాన్ కాలంలో జార్ బిరుదాన్ని రష్యన్ల పాలకుడు స్వీకరించారు.

రోమన్ వంశ చక్రవర్తుల కాలం 1613-1917లో రష్యా ఐరోపీకరణను సాదించి ఒక గొప్ప సామ్రాజ్యంగా తయారైంది. పీటర్ ది గ్రేట్ (1689 -1725) కాలంలో రష్యా నూతన మార్గంలో ప్రయణించింది. పీటర్‌ను "నూతన రష్యా పితమహుడు" పిలుస్తారు. ఇతని కాలంలో ఐరోప జీవన పద్ధతులను అలవాట్లను, ప్రవర్తనను వారి వస్త్రాధారణను రష్యన్లు పాటించారు. నూతన ధనిక వర్గం 'జెంత్రీ' సృష్టించాడు. స్వీడన్‌తో యుద్ధం చేసి పీటర్ విజయం సాధించడంతో పాటు, పాశ్చత్యులతో సంబందాలను పునరుద్దరించుకోవడానికి బాల్టిక్ సముద్రాన్ని వినియోగించుకున్నాడు. ఐరోపా నాగరికతకు "రష్యా చివరగా పుట్టిన బిడ్డగా" ప్రతిష్టను పెంపొందించుకుంది.

కాదరిన్ ది గ్రేట్ (1762 - 1796) కూడా పీటర్ విదానాలను రష్యాలో కొనసాగించింది. టర్కీతో యుద్ధం చేసి, విజయం సాదించి 1774లో కుచన్‌కైనార్డీ సంది ద్వారా నల్లసముద్రంలోని అజోన్‌రేవును సంపాందించింది. పాశ్చాత్యులతో సంబందాలను విస్తృత పర్చుకోవడానికి నల్లసముద్రాన్ని కూడా రష్యా వినియోగించుకుంది.

రష్యా ఐరోపాలోని అభివృద్ధి గాంచిన దేశాలతో ఇంకా వెనుకబడి ఉంది. 19వశతాబ్ధం మధ్య కాలం వరకు రష్యా ఆ పరిస్థితిలోనే కొనసాగింది. వ్యవసాయ దేశమైన రష్యాలో సేద్యబానిస విదానం, నెలకొని ఉంది. ప్రభువులు, రైతులు అనే రెండు సామాజిక వర్గాలు ఆనాడు ఉన్నాయి. అందులో సామాజిక, రాజకీయ అధికారం కలిగిన వర్గం ఒకటి అయితే, సెర్ఫులు, హక్కులు, పలుకుబడిలేని వర్గం మరొకటి, రష్యా 19వశతాబ్దంలో ఐరోపాలో కెల్లా పెద్ద సామ్రాజ్య, బ్రిటీషు సామ్రాజ్యం దాని తర్వాత స్థానం రష్యా సామ్రాజ్యానిదే. నాడు రష్యకు ఉత్తరంలో బాల్టిక్, అర్కిటిక్ సముద్రాలు, దక్షిణంలో నల్ల సముద్రం, కాస్టియన్ సముద్రం, తూర్పున ప్రష్యా, ఆస్ట్రియా, పశ్చిమాన బాల్టిక్ సముద్రం సరిహద్దులుగా ఉన్నాయి.

రెండవ అలెగ్జాండర్ పాలనలో సంస్కరణలు:

ఆధునిక రష్యాగా రూపొందడంలో క్రిమియా యుద్ధం (1854 -1856) కీలక పాత్ర వహించింది. రష్యా క్రిమియా యుద్ధంలో ఓటమిపాలై 1856లో పారిస్‌సందికి ఒప్పుకుంది. రష్యా ప్రజలు పాలకుని పట్ల తీవ్రవ్యతిరేకతో ఉన్నారు. యుద్ధ ఓటమి వారిని కోప్రోదిక్తులను చేసింది. దీని గ్రహించిన రెండవ అలెగ్జాండర్ (1855- 1881) ప్రజలకోసం కొన్ని సంస్కరణలను ప్రవేశపెట్టాడు.

రెండవ అలెగ్జాండర్ మొదట రాజకీయ ఖైదీలను విడుదల చేయడం జరిగింది. యుద్ధంలో పట్టుబడిన, రాజకీయ కుట్రలకు పాటుపడి, జైలు జీవతం గడుపుతున్న అనేకమంది ఖైదీలను విడుదల చేశారు. అదేవిధంగా వార్తపత్రిక మీద విదించిన ఆంక్షలను సడలించాడు. స్వేచ్ఛగా వార్తలను ప్రచురించేందుకు వారికి అనుమతులు ఇచ్చాడు విశ్వవిద్యాలయాల మీద విదించిన అనేక అంక్షలను, నిర్బందాలను తొలగించాడు. విదేశీ ప్రయాణంపై

విదించిన అంక్షలను తొలగించాడు. ఈ సంస్కర్ణలతో ప్రజల్లో కొంత వరకు వ్యతిరేకత తగ్గింది.

సేద్యబానిన విధానం రద్దు:

రెండవ అలెగ్జాండర్ చేసిన సంస్కరణలలో ప్రధానమైనంది 1861వ సంవత్సరంలో సేద్యభానిసవ్యవస్థ రద్దు వ్యవసాయ దేశమైన రష్యాలో భూస్వామ్యవ్యవస్థ ఉంది. అధిక సంఖ్యాకులైన ప్రజలు సేద్యబానిస వ్యవస్థలో ఉన్నారు. నాడు దేశంలో సాగు భూమి వివిధ ఎస్టేట్లుగా మారింది. ఈ ఎస్టేట్ల మీద జార్ చక్రవర్తిస రాజకుటింతలకు, ప్రభుకుటుంబాలకు అధికారం ఉండేది. దేశంలో సగం మంది సేర్ట్‌లు చక్రవర్తి ఆదీనంలో, మిగిలిన వారు ప్రభువు ఆదీనంలో ఉన్నారు. భూస్వాముల ఆదీనంలో ఉన్నవారిపై ఆభూస్వామికి అనేక రకాల హక్కులు ఉన్నాయి. సేర్ట్‌లను అమ్మివేయవచ్చు, వారిని శిక్షించవచ్చు. వీరికి అలెగ్జాండర్ స్వాతంత్ర్యం కల్పించాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. 1861వ సంవత్సరంలో సేర్ట్‌లకు విమోచన కల్పించడం జరిగింది. దీన్ని విమోచన శాసనం అంటారు. దీంతో రష్యాలో 35మిలియన్ల సేర్ట్‌లు స్వేచ్ఛ పొందారు. వారికి వ్యక్తిగతమైన స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వడం జరిగింది. రాజు భూములకు సంబంధించిన సేర్ట్‌లు భూస్వాములు అయ్యారు. ప్రభుత్వం భూస్వాముల నుండి కొన్న భూమిని ఆయాగ్రామ సంఘాలకు అప్పగించడం జరిగింది.వీటినే మీర్‌లు అంటారు. సెర్ట్‌ల నుండి డబ్బులువసూలు చేసే బాధ్యత గ్రామ సంఘాలది.

స్థానిక ప్రభుత్వం:

సెర్ట్‌ల విమోచన రష్యా పరిపాలనను ధ్వంసం చేసింది. దీంతో నాడు రష్యాపాలకులు స్థానిక ప్రభుత్వాన్ని పునర్నించడానికి ప్రయత్నాలు చేశారు. 1864వ సంవత్సరంలో జెమ్‌స్టవ్‌వోశాసనం వల్ల దేశమంతటా స్థానిక స్వపరిపాలన యంత్రాంగం ఏర్పడింది. దానిలో భూస్వాములకు, రైతులకు, పట్టణవాసులకు ప్రాతినిధ్యం లభించింది. రష్యా 360 జిల్లాలుగా, 34 రాష్ట్రాలుగా విభజించబడింది. ప్రతిజిల్లాకు, రాష్ట్రానికీ జెమ్‌స్టువో లేక వాటి ప్రతినిధుల సభలు ఏర్పాటుయ్యాయి. జిల్లాసభలో అన్ని వర్గాల ప్రజలకు ప్రాతినిద్యం లభించింది. ఈ జిల్లా సభలకు, రాష్ట్రసభలకు, జెమ్‌స్టోర్‌లకు ప్రతినిధులను ఎన్నుకునేవారు. ప్రాధమిక విద్యవసతుల పర్యవేక్షణ, పారిశుద్ధ్యం, పెదవారికి దాన ధర్మాలు, కరువులు, రోడ్డు వంతెన కపాడటం, శాంతిభద్రతల పర్యవేక్షణ న్యాయమూర్తుల ఎన్నిక వంటి వ్యవహారాలను సభలు నిర్వహించేవి.

న్యాయశాఖ:

నాటి పాలకుల పరిపాలన యంత్రాంగం పునర్నిర్మాణం న్యాయశాఖలో సంస్కరణలకు దారి తీసింది. 1862 న్యాయశాసనం ద్వారా పాశ్చాత్యదేశాల నమూనాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని పున:వ్యవస్థీకరించారు. పరిపాలనా యంత్రాంగం నుండి న్యాయశాఖను వేరుచేశారు. న్యాయ మూర్తులను ప్రజలు ఎన్నుకునే విదానానికి శ్రీకారం చుట్టారు. ప్రతిజిల్లా, రాష్ట్ర, సర్క్యూట్‌లలో న్యాయస్థానాలు స్థాపించబడ్డాయి. ఉన్నత న్యాయస్థానం, సెనేట్ దేశంలో చట్టాలను వర్గీకరించి వాటిని నిర్మితపద్ధతిలో క్రోడీకరించడం జరిగింది. పాశ్చాత్య పద్ధతుల ప్రకారం మేజిస్ట్రేట్లకు స్వాతంత్ర్యం, సాక్ష్యం వినటం, జ్యూరీసభ్యులచేత నిర్ణయాలను జరపడం వంటివి ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి. చట్టం దృష్ట్యా సర్వసమానత్వ సిద్ధాంతం ప్రకటించబడింది.

<u>మూడవ అలెగ్జాండర్ (1881 -1894) సంస్కర్ణలు</u>:

మూడవ అలెగ్జాండర్ పాలనలో నిరంకుశ వాదం పెరిగింది. నాస్తికవాదులను వేటాడి బందించి, ఉరితీశాడు. విద్యను దేశ పరిపాలనా యంత్రాంగం ఆధీనం చేశాడు. విశ్వవిద్యాలయ ప్రవేశాలపై ఆంక్షలు విదించబడ్డాయి. ఉపాద్యాయులను, ఉద్యోగాల నుండి తొలగించాడు. పత్రికలపై గట్టి ఆంక్షలు విధించాడు వార్తాపత్రికలపై, ఇతర ప్రచురణల మీద రహస్య నిఘూ ఉంచాడు. జెమ్‌స్టోర్‌ల అధికారాలను కుదించాడు. రైతుల మీదకూడా ఆంక్షలు విధించాడు.రూసీకరణ విధానాలను ఆవలంబించాడు. రష్యా సామ్రాజ్యంలో ప్రతిదీ రష్యాయో ఉండాలని తలిచాడు అతడి ఆశయం "ఒక జార్, ఒక చర్చి, ఒక రష్యా. రష్యాన్ బాష, రష్యన్ సంస్కృతి, రష్యన్ మతం అమలు పర్చాడు. పోలెండు, లిథూనియా, లటూవియా, ఎస్టోనియా వంటి ప్రజలను తీవ్ర ఇబ్బందులకు గురి చేశాడు. వారి మత, సాంస్కృతిక విషయాల్లో రష్యాప్రభుత్వ జోక్యం అధికమైంది. వారి పాఠశాలలు రూసీకరించబడ్డాయి. వారి సాహిత్యం, బాష రష్యన్‌లో బోధించబడ్డాయి. యూదులను త్రీవ ఇబ్బందులకు గురి చేశాడు. వారు స్థిరాస్తి కలిగి ఉండటానికి, భూమి కౌలుకు తీసుకోవాడానికీ వారికి అనుమతి లేదు. వారు పాఠశాలల్లో, విశ్వవిద్యాలయాల్లో చేరడానికి అంక్షలు విదించడం జరిగింది. అధిక సంఖ్యలో యూదులు ఇతర దేశాలకు వలస వెళ్లారు.

<u>జార్ రెండవ నికోలస్ (1894 -1917) సంస్కర్ణలు</u>:

జార్ రెండవ నికోలస్ చివరి రోమ్‌నోల్‌వంశ సభ్యుడు. రష్యాను పాలించిన చివరి జార్ చక్రవర్తి, జారినారాణి చేతిలో కీలు బొమ్మ. ఈ రాణి కూడా గ్రెగరీరస్పుటిన్ అనే క్రైస్తవసన్యాసి ప్రభావంలో ఉండిపోయింది. 1894 నుండి 1905 వరకు రష్యలో తిరోగమన విదానాలు ఆవలంబించబడ్డాయి. రూసీకరణ విదానం, పరమత అసహనంతో శిక్షించడం, తిరోగమన శీలం వంటివి కొనసాగాయి.ఫిన్‌లాండ్ రష్యా సామ్రాజ్యంలో కలిసిపోయింది. ఈ ఫిన్‌లాండ్‌పై బలవంతంగా రూసీకరణ విదానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు.

<u>పారిశ్రామికాభివృద్ధి</u>:

రెండవ నికోలస్ కాలంలో రష్యా పారిశ్రామికాభివృద్ధి సాధించింది. ముఖ్యంగా పారిశ్రామికీకరణ మూడవ అలెగ్జాండర్ కాలంలోనే ఆరంభమైంది. మూడవ అలెగ్జాండర్ కాలంలో కౌంట్‌సెర్జ్‌విట్‌ను ఆర్థిక,రవాణాశాఖల మంత్రిగా కొనసాగాడు. పారిశ్రామిక, వ్యాపారాభివృద్ధి రష్యాలో జరిగిందంటే దానికి సెర్జ్‌విట్ ఘనత కారణం. మూడవ అలెగ్జాండర్ కాలంలో రైల్వేల అధిపతిగా విట్ ఐరోపాను ఫసిపిక్ మహాసముద్రంలో కలిపే ట్రాన్స్-సైబీరియా రైలు మార్గాన్ని 1891లో మొదలు పెట్టి, 1902లో పూర్తి చేయించాడు. రెండవ నికోలస్ కాలంలో కూడా సెర్జ్‌విట్ ఆర్థికమంత్రిగా కొనసాగాడు.1903వ సంవత్సరం వరకు 10సంవత్సరాలు ఆర్థికమంత్రి పదవిని నిర్వహించాడు. దేశీయ పరిశ్రమల అభివృద్ధి రక్షిత సుంకాలను ప్రవేశపెట్టాడు. ప్రభుత్వ బ్యాంకులు అభివృద్ధి చెందాయి. మద్యం వ్యాపారాన్ని తన గుత్తాదిపత్యంలోకి తీసుకొవడం జరిగింది. కార్మిక సంక్షేమ కార్యక్రమాలను చేపట్టడం జరిగింది. గనులు, కర్మాగారాలు ప్రభుత్వచట్టాల పరిదిలో నడిచేటట్లు పర్యవేక్షించాడు. బొగ్గు, ఇనుప గనులు సమర్థంతంగా నడిపించడం వల్ల పారిశ్రామీకీకరణ వెగవంతమైంది. చమురు బావుల తవ్వకం వెగంగా వృద్ధి చెందింది. నౌక పరిశ్రమ, నౌకశ్రయాలు అభివృద్ధి సాధించాయి. అనేక పరిశ్రమలు నెలకొల్పడం వల్ల ఆర్థిక ప్రగతి సాదించింది.

<u>నూతన రాజ్యాంగ చట్టం</u>:

జార్ విడుదల చేసిన అక్టోబర్ మానిఫెస్టో, బావప్రకటనా స్వాతంత్ర్యాన్ని, మత స్వాతంత్ర్యాన్ని, వ్యక్తులు సంఘటితమయ్యే స్వాతంత్ర్యాన్ని సుస్థిరం చేసింది. శాసనసభ ఓటుహక్కు ఆధారంగా ''ఇంపీరియల్ డ్యూమా''ను ఎన్నుకోవడం జరిగింది.డ్యూమా ఏశాసనాలైన ప్రవేశ పెట్టి అమలు చేయాల్సిన బాద్యత ఉండింది. అయితే ఈ సంస్కరణలు ఉదారవాదులందరినీ సంతృప్తి పరచలేదు. ఉదారవాదులలో చీలికలు ఏర్పడాయి. వీరిలో కాడెట్లు అని పిలువబడే వారు మౌలికతావాదులు, వీరు రాజ్యాంగ ప్రజాస్వామ్య పార్టీని స్థాపించారు. వీరు అక్టోబరు మానిఫెస్టోను తిరస్కరించారు. శాసనసభకు(డ్యూమా) బాద్యతవహించే మంత్రివర్గ పరిపాలననుకోరారు. ఉదారుల్లోని యధాస్థితిని వాదులను, ప్రముఖంగా అక్టోబరు మానిపెస్టోకు మద్ధతునిచ్చే జెమ్‌స్టోవ్ వ్యక్తులను అక్టోబరిస్టులు అని పిలిచారు. డ్యూమాకు అవకాశం కల్పించే మానిఫెస్టోను వారు అంగీకరించారు. మొదటి డ్యూమా కోసం మే 1906లో ఎన్నికలు జరిగాయి. కాడెట్లు రాజ్యాంగబద్ధ ప్రభుత్వాన్ని కోరారు. వారి కోరికను చక్రవర్తి తిరస్కరించి, డ్యూమాను రద్దు చేశాడు. రెండవ డ్యూమాకు ఎన్నికలు జరిగి, మార్చి 1907లో సభ ఏర్పాటైంది. ఈసభలో ఎక్కువ మంది మౌలికవాదులున్నారు. అధికసంఖ్యాకులు సామ్యవాదులు ఈ రెండవ డ్యూమా కూడా జార్ జూన్‌నెలలో రద్దు చేశాడు. ఏకపక్షనిర్ణయాలతో ఎన్నికలు చట్టాన్ని మార్చాడు. నియోజకవర్గాలను తిరిగి విభజించాడు. ఓటుహక్కు పరిమతం అయింది. నూతన ఎన్నికల చట్టం ప్రాతిపదికగా మూడవ డ్యూమా 1907 నవంబర్ నెలలో సమావేశం అయింది. ప్రభుత్వం కావలసిన బలం ఈ మూడవలో ఉంది. 1907 నుండి 1912ల మధ్య డ్యూమా అనేక సార్లు సమావేశమైంది. ఈ డ్యూమా సాంఘింక, బీమాపధకం, విద్యాసంస్కరణలు, భూబ్యాంకులు స్థాపించి అనేకసంస్కరణలు చేపట్టింది. 1912లో నాలుగవ డ్యూమా సమావేశమైంది. దీనిలో చెప్పుకొదగ్గ సంస్కరణలు చేయలేదు పైగా పరిపాలనో రష్యాసైద్ధాంతికంగా రాజ్యాంగబద్ధమైన రాజరికం ఆరంభమైంది. ఈప్రభుత్వంతో సామ్యవాదులు విసిగిపోయారు. ఆగస్టు 1914లో మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ఆరంభమైంది.

<u>విప్లవ ప్రారంభం</u>:

1917 నాటికి విప్లవం రెండు దశల్లో సంభవించింది.మొదటిది మార్చి విప్లవం దీనిలో జార్‌ప్రభుత్వాన్ని కులదోసి కెరెన్‌స్కీ ఆద్వర్యంలో ఉదారవాద ప్రభుత్వ పాలన ఆరంభం రెండవది అక్టోబర్ విప్లవం అది కెరెన్‌స్కీ ప్రభుత్వాన్ని కూలదొసి లెనిన్ ఆధ్వర్యంలో కార్మిక ప్రభుత్వాన్ని నెలకొల్పింది.

<u>నూతన ప్రభుత్వ స్థాపన</u>:

లెనిన్ రష్యాను 'సోవియట్ రిపబ్లిక్'' లేక ''కార్మిక వర్గ నియంతృత్వం'' ప్రకటించాడు. బోల్విక్ ప్రభుత్వం నాయకుల సభగా వర్ణించుకుంది. ఈ సభకు అధిపతి లెనిన్ విదేశీవ్యవహరాల కమిసార్ ట్రాటాస్కీ అంతరంగిక వ్యవహారాల కమిసార్‌స్టాలిన్ రష్యా ప్రపంచంలోనే మొదటి కమ్యూనిస్టు దేశంగా అవతరించింది. లెనిన్ ప్రజాహక్కుల ప్రకటన (Declaration of the Rights of peoples) ను వెలువరించాడు. దానిలో రష్యాలో రష్యానేతర ప్రజలకు స్వయం నిర్ణయాధికార హక్కును కలగజేశాడు. సెయింట్‌పీటర్స్‌బర్గ్, మాస్కోను దాటి దేశమంతా లెనిన్ తన కమ్యూనిస్టు పరిపాలనను వ్యాపింపజేశాడు.

<u>లెనిన్ సంస్కరణలు</u>:

లెనిన్ 1917 నవంబర్ విప్లవం ద్వారా రష్యాలో కార్మిక, సైనిక, రైతుల సోవియట్ రిపబ్లిక్‌ను స్థాపించాడు. నూతన ప్రభుత్వంలో లెనిన్‌పలు ఆర్థిక సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టాడు.

ఆర్థిక సంస్కరణలు:

లెనిన్ ప్రభుత్వం అనేక కీలక సంస్కరణలకు శ్రీకారంచుట్టింది. ప్రభుత్వభూమిని, కర్మాగారాలను, వర్క్‌షాపులను స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. ప్రయివేటు ఆస్థిని ప్రభుత్వం బలవంతంగా స్వాధీనం చేసుకుంది. దేశీయ, విదేశీయ అప్పులు రెండిటిని రద్దు చేసింది. ప్రభుత్వ వస్తుమార్పిడి విధానం ప్రవేశపెట్టబడింది. దీని ప్రకారంప్రభుత్వ పరిశ్రమలకు వస్తురూపంలో ఆర్థిక సహాయం చేసింది. ఈ పరిశ్రమలు తిరిగి తమ ఉత్పత్తులను ఇతర పరిశ్రమలకు పంపిణీ చేయడానికి ప్రభుత్వానికి, ప్రజలకు, సైన్యానికి అంధించాయి. తర్వాత కాలంలో లెనిన్ తన సామ్యవాద చట్టంలోకి కొన్ని పెట్టుబడిదారీ విదానాలను కూడా కలిపి 1921 ఓక కొత్త ఆర్థిక విదానాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. ఇది రష్యాను అభివృద్ధి పథంలో నడిపించింది.

సాంఘీక సంస్కరణలు:

బోల్షవిక్‌లు కొన్ని మౌళిక, సాంఘిక సంస్కరణలను రష్యాలో ప్రవేశపెట్టారు. రష్యాలో ఆస్తిహక్కురద్దైంది. కర్మాగారాలు, భూమి సమాజ పరమైనవి, విద్యాబోధన ప్రభుత్యాదీనమైంది. బోల్ష దిక్కులకు మతంపై నమ్మకలేదు. 1918 సంవత్సరంల రష్యాలో సంవత్సరంలో రష్యాలో సంప్రదాయక చర్చి ఎత్తివేయడం జరిగింది. చర్చి ఆస్తులన్నీ ప్రభుత్వం తన ఆధీనంలోకి తీసుకుంది. చర్చీలను మూసివేయడం, మత విద్యకు స్వస్తిపలకడం జరిగింది. వివాహాలను పూజారులు నిర్వహించటం ఆగిపోయింది. సాంఘీక వివాహాలు మాత్రమే అంగీకరించబడ్డాయి.

సైనిక సంస్కరణలు:

లెనిన్ పాలనలో అనేకకీలక సంస్కరణలు అమలు జరపడం ద్వారా నూతన అధ్యయానికి నాంది పలికింది. యుద్ధ కమిస్సార్ అయిన ట్రాటాస్కీ ప్రతిభావంతంగా "ఎఱ్ఱసైన్యం" అనే పేరుతో ప్రత్యేక బలాగాన్ని రూపొందించాడు. వ్యతిరేకశక్తులను అణచడానికి "ఛెకా" అనే రహస్య పోలిస్ శాఖను తయారు చేశారు. జార్ ఆయన కుటుంబ సభ్యులను కాల్చి చంపారు. 1923లో "ఛెకా" స్థానాన్ని ఓ.డి.పి.యు తీసుకుంది. విప్లవ వ్యతిరేకులను అరెస్టు చేయడం, జెల్లోపెట్టడం దేశ బహిష్కరణను విధించటం, ఉరితీయడం లాంటి చర్యలతో లొంగతీసుకున్నది.

పాలనా యంత్రాంగ సంస్కరణలు:

రష్యాలో అనేక జాతులు, సమూహాలున్నాయి. అన్ని జాతులను ఫెడరల్ వ్యవస్థలోకి తీసుకురావడానికి, ప్రతి జాతి ఓక రిపబ్లిక్‌గా రూపొందింది. ఆవిధంగా రష్యా ఓక సమాఖ్య అయింది. సోవియట్ సామ్యవాద ప్రభుత్వాల సంఘం (U.S.S.R)గా రూపొందింది. కమ్యూనిస్ట్ నియంతృత్వ స్థాపన జరిగింది. వార్తపత్రికలు, విద్యాసంస్థలు, సినిమాలు, రేడియోలు కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేయాలి. కమ్యూనిస్టు పార్టీ వ్యవస్థలో పరిపూర్ణ పాలనాధికారులున్నా మహోన్నత సభ పోలిట్ భ్యూరో, దానిలో 9 మంది సభ్యులుంటారు.

కొత్త ఆర్థిక విధానం:

లెనిన్ పరిశోధన "యుద్ధ కమ్యూనిజం" విజయవంతం కాలేదు. ఉత్పత్తులు విపరీతంగా పడిపోయాయి. రష్యా చాల ప్రాంతాలలో కరువు, కాటకాలు వ్యాపించాయి. రైతులు తిరుగుబాటు చేశారు. ఇది లెనిన్‌ను పెట్టుబడి దారీ విదానంతో రాజీపడేటట్లు చేసింది. 1921లో పెట్టుబడి దారీ విధానం, కమ్యూనిజం రెండూ కలసిన ఓక కొత్త ఆర్థిక విదానాన్ని ఆరంభించాడు. కొన్ని రంగాల్లో స్వేచ్ఛ వాణిజ్యాన్ని పోత్రహించాడు. రైతులు బహిరంగ మార్కెట్లో తమ దాన్యం అమ్ముకునేందుకు అనుమతిచ్చాడు. చిన్నతరహా పరిశ్రమలను నడిపించేందుకు వ్యక్తులకు అనుమతి

ఇవ్వడం జరిగింది. కాని పెద్ద పెద్ద కార్మగారాలు, బారీపరిశ్రమలు, విదేశీవ్యాపారం, బ్యాంకులు, గనులు, అడవులు, రైలు మార్గాలు, ఇతర అనేక రంగాలను ప్రభుత్వం తన ఆధీనంలో ఉంచుకుంది. లెనిన్ నూతన ఆర్థిక విదానంతో రష్యా ఆర్థిక ప్రగతిని సాదించింది.

<u>సోవియట్ సామ్యవాద రిపబ్లిక్‌ల సమఖ్య (U.S.S.R)</u>:

లెనిన్ "ఏప్రిల్ దీసిస్" అనే పత్రంలో రష్యాకై నిర్దేశించిన కార్యక్రమంలో ప్రధానాంశాలు మూడు ఉన్నాయి. అవి సత్వరశాంతి, భూసంపద జాతీయీకరణ, కార్మిక ప్రతి నిధుల సోవియట్లకు సమగ్రాధికార ప్రధానం సోవియట్ అంటే "మండలి" అని అర్థం. మొదటిసారిగా "సోవియట్" సూత్రాన్ని 1905లో ఆచరణలోకి తేవడం జరిగింది. దానికి లభించిన ప్రజాదరణతో 1907లో తిరిగిప్రవేశపెట్టారు. నాటి సోవియట్లలో బోల్షివికేతరులకు మెజారిటీ ఉంది. నాడు లెనిన్ "దున్నే వాడికే భూమి" "శాంతి" అనే విప్లవనినాదాలతో మొన్షివిక్‌ల నుంచి బోల్షివిక్‌లు పీపుల్స్ కమీషనర్లుగా అధికారాన్ని పొందారు. బ్రెస్ట్-లిటోస్కీ సంధి తర్వాత రష్యాతో కర్షకులు వ్యవసాయక్షేత్రాన్ని స్వాధీనం చేసుకున్నారు. పరిశ్రమలు జాతీయం చేయడం జరిగింది. ఏక పార్టీపాలనను ఆమోదించే ఒక రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించడం జరిగింది.

<u>ప్రజాస్వామిక రాజ్యాంగం</u>:

రష్యన్ ఫెడరేపెడ్ సోషలిస్ట్‌రిపబ్లిక్ అని వ్యవహరించింది. దానితో ఐరోపియన్ రష్యా, సైబీరియాలు చేరాయి. అంతర్యుద్ధానంతరం ఉక్రెయిన్, బైలూరష్యా, జార్జియా,ఆర్మీనియా,అజర్‌బైజన్‌లతో సోవియట్ ప్రభుత్వాలు నెలకొన్నాయి. ఈ ప్రాంతాలన్నీ రష్యన్‌సోషలిస్ట్ రిపబ్లిక్‌తో సంధులు కుదుర్చుకున్నాయి. 1922లో మాస్కోలో సోవియట్‌ల తొలి సమావేశం జరిగింది. సోవియట్ సామ్యావాద రిపబ్లిక్‌లసమాఖ్య (U.S.S.R) నూతనరాజ్యాంగం 1918లో అమలులోకి వచ్చింది. రాజ్యాంగం అధికార విభజనకు పేర్కొన్నప్పటికీ, ఆవిభజన కేంద్రవ్యవస్థ కనుగుణంగా ఉంది. నియంత్రణాధికారం కమ్యూనిస్టు పార్టీ గుప్పిట్లోకిరావడం జరిగింది. ఈరాజ్యాంగం 1936లో సవరించారు. దీనిలో ప్రజాస్వామికదోరణి కేవలం నామ మాత్రమే. సంపూర్ణ నియంత్రణ కమ్యూనిస్టు పార్టీ చేతిలో ఉండింది. స్థానిక సోవియట్లు ప్రాంతీయ సోవియట్లకు ప్రతినిధులను ఎన్నుకొనేవారు. ప్రాంతీయ సోవియట్లు సోవియట్ల కాంగ్రెస్‌కూ, ఆఖిలసోవియట్ కాంగ్రెస్‌కూ ప్రతినిధుల్ని ఎన్నుకొనేవారు. ఈ అఖిల సోవియట్ కాంగ్రెస్‌లో 2000 మందిదాకా సభ్యులుండేవారు. రాజ్యాంగరీత్యా ఇదే సర్వోన్నత పాలన సంస్థ. కానీదీనితో ఎన్నుకోబడే కేంద్ర సంఘం ఒకటుంది. ఆకేంద్ర సంఘానికే ప్రజాకమిషనర్ల మండలి బాధ్యత వహిస్తుంది.

<u>స్టాలిన్ సంస్కరణలు</u>:

1924లో లెనిన్ మరణంతో సోవియట్‌యూనియన్‌కు పెద్ద అఘాతం ఏర్పడింది. అనంతరం స్టాలిన్ అధికారంలోకి రావడం జరిగింది.అధికారంలోకి రాకముందు ప్రధాన కార్యదర్శిగా రెండు సంవత్సరాలు స్టాలిన్ అనేక కార్యక్రమాలకు శ్రీకారం చుట్టాడు.1925లో ట్రాటాస్కీని యుద్ధ కమిషనర్ పదవినుండి స్టాలిన్ తొలగించాడు. స్టాలిన్ జాతీయవాదం, శాంతి అనే సుత్రాలద్వారా ప్రజలను తనకు అనుకూలంగా మార్చుకున్నాడు. బ్రిటన్‌లో జరిగిన సార్వత్రిక సమ్మెలో విప్లవ స్ఫూర్తిని, విప్లవభావాలను ప్రవేశపెట్టడానికి ట్రాటాస్కీ ప్రయత్నించాడు. దీంతో దేశబహిష్కరణకు గురైనాడు. టర్కీ, స్వీడన్, మెక్సికోలనుండి ట్రాటాస్కీ తన పోరాటం సాగించాడు. చివరకుట్రాటాస్కీ 1940లో మెక్సికోలో ఒకవ్యక్తి చేతిలో హతుడైనాడు. స్టాలిన్ 1941 వరకు పార్టీ కేంద్రకమిటీ ప్రధాన కార్యదర్శిగా తిరిగులేని అధికారం కొనసాగించాడు.

పంచవర్ష ప్రణాళికలు - ఆర్థికాభివృద్ధి:

లెనిన్ రూపొందించిన నూతన ఆర్థిక విధానం అంతర్యుద్ధ కాలంలో స్థంబించినా, ఆతర్వాత తిరిగి పరుగులు అందుకుంది. 1918లో కూడా సిజర్స్ సంక్షోభం అనేది మరొక ఆర్థిక వైపరీత్యం రష్యాలో తలెత్తింది.1921,1923 సంవత్సరాలో వ్యవసాయికీకరణ సుస్థిరంగా కొనసాగడం వల్ల ఆహరదాన్యాలు సంవృద్ధిగా ఉత్పత్తి అయ్యాయి. వ్యవసాయిక ఉత్పత్తుల ధరలు తగ్గాయి. పారిశ్రామీకీకరణ కొంత వెనుకబడి ఉండేది. పారిశ్రామిక వస్తువుల ధరలు విపరీతంగా పెరిగాయి. ఈ పరిస్థితులను పరిశీలించిన స్టాలిన్ నగరవాసులకు ఆహారదాన్యాలను అందించడానికి పరిశ్రమలవృద్ధికి అతడు తీవ్రంగా ఆలోచించాడు. 1928లో సాముదాయిక వ్యవసాయాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. వ్యష్టికమతాలను అన్నింటిని కలిపి పెద్ద వ్యవసాయ క్షేత్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి కృషి చేశాడు. అంతకు ముందు నిరోధించిన కులక్‌లో లొంగిపోయారు. లొంగిపోని వారిని సైబిరియాకు పంపించాడు. 95శాతం కమతాలు సామూహిక క్షేత్రాల్లోకి వచ్చాయి. ఈ చర్యల వల్ల అదనపు కార్మికులను పరిశ్రమల్లోకి మల్లించడం జరిగింది.

వ్యవసాయ సమిష్టీకరణను అనుకూలమైన రెండోచర్య పారిశ్రామికీకరణ. దీనికై ప్రణాళికా సంఘం కృషి చేసింది. జాతీయ ప్రణాళికా సంఘాన్ని ‘‘గోస్‌ప్లాన్‘‘ అనేవారు. మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళికా (1928 - 1933) బారీ ంపరిశ్రమలు, విద్యుదుత్పాదనలను లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది. వీటిలో గణనీయమైన ప్రగతి రష్యా సాదించింది. 1933-1937ల మధ్య రెండో ప్రణాళికా ఆర్థిక వ్యవస్థను మరింత సంతులితమైన రీతిలో వృద్ధి చేయాలని నిర్ధేషించుకుంది. దానికి అనుగుణంగా అడుగులు వేసింది.

పారిశ్రామికాభివృద్ధి విస్తృతంగా జరిగింది. ప్రపంచంలోని అగ్రశ్రేణి పారిశ్రామికదేశాలలో రష్యా ఓకటిగా ఉండింది. ఎటువంటి విదేశీ సహయం లేకుండా రష్యా పారిశ్రామికాభివృద్ధిని సాధించింది.

విదేశీ విధానం:

1928 - 1941లో స్టాలిన్ విదేశాంగ విధానంలో మూడు దశలు కనిపిస్తున్నాయి. మొదటి దశలో జర్మనీ మిత్రదేశంగా కొనసాగి, ఫ్రాన్స్ భద్రతా సూత్రానికి వ్యతిరేకంగా జర్మనీ ఆయుదీకరణను సమర్థించింది. ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్ పట్ల రష్యా వ్యతిరేకభావంలో ఉండేది. రెండవదశలో రష్యా సమిష్టి భద్రతా సూత్రానికి, పాసిస్ట్ వ్యతిరేకతకూ నాంది పలికింది. 1934లో రష్యానానా జాతి సమితి నుండి వైదొలిగింది. రష్యా ఈ రెండవ దశలో ఫ్రాన్స్, స్పెయిన్‌లలో ప్రతిపక్షాల స్థాపనను సమర్థించింది. 1939లో సోవియట్ యూనియన్ వైఖరీలో మార్పు వచ్చింది. సమిష్టి, భద్రత వాదాన్ని వదిలివేసింది. దురాక్రణ నిరోదక ఒప్పందాన్ని జర్మనీతో చేసుకుంది. మరోకవైపు బాల్టిక్ రాజ్యాలు, పోలర్‌లోని ప్రాంతాలను కోరింది. పోలండ్‌లోని కొంత బాగాన్ని కరేలియా భూసంధినీ ఆక్రమించుకొంది. ఆక్రమిత బాల్టిక్ పాంత్రాలలోని లట్వియా, బధూన.వ, ఎస్తోనియాలలో సోవియట్ రిపబ్లిక్‌లను స్థాపించింది. ధూరప్రాచ్యంలోని జపాన్‌తో దురాక్రమణ నిరోదక ఓప్పందాన్ని చేసుకుంది. అయితే 1941లో నాజీ జర్మనీ సోవియట్ యూనియన్‌పై దాడి చేయడంతో పరిస్థితి పూర్తిగా మారిపోయింది. యుద్ధకాలంలో దేశ రక్షణే అత్యంత ప్రధానమైంది. ఈ కాలంలో రష్యామిత్ర దేశాలతో అనేక సంధులను కుదుర్చుకుంది. యుద్ధానంతరం సోవియట్ ప్రయోజనాల కోసం ప్రవాసంలోని పోలండ్ ప్రభుత్వంతో సంధి చేసుకుంది. యుద్ధానంతరం ఐరోపా పునర్నిర్మాణ విషయంలో విబేదాలు కొనసాగాయి పశ్చిమ ఐరోపా, అమెరికా నుండి సహాయం పొందగా, తూర్పు ఐరోపా రష్యా సహాయాన్ని పొందింద.

సారాంశం:

జార్ చక్రవర్తుల పరిపాలన నుండి క్రమక్రమంగా రష్యా అభివృద్ధి చెందింది. నూతన రాజ్యాంగాన్ని అమలు పర్చుకుంది. పరిపాలన వ్యవస్థలో కీలక మార్పులకు నాంది పలికింది. వ్యవసాయ రంగ ప్రగతికి కీలక సంస్కరణలు చేపట్టింది. నూతన ఆర్థిక విధానంలో భాగంగా పారిశ్రామిక ప్రగతికి కృషి చేసింది. కార్మికుల కోసం అనేక మార్పలను తలపెట్టింది. వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాలు వేగంగా అభివృద్ధి చెందాయి. వర్తక వాణిజ్యాభివృద్ధి చెందింది. ఆర్థిక ప్రగతి సాదించింది. ప్రపంచంలో అమెరికాను ధీటుగా అభివృద్ధి చెందింది. దీనికి లెనిన్ స్టాలిన్ వంటి నాయకుల నిరంతర కృషి ప్రధానకారణం.

ప్రశ్నలు:

1. జార్ చక్రవర్తి కాలంనాటి సంస్కరణలను వివరించండి.
2. లెనిన్ సంస్కరణలను పేర్కోనండి.
3. స్టాలిన్ తీసుకువచ్చిన కీలక సంస్కరణలను విశ్లేషించండి.
4. రష్యాలో అమలు చేసిన విప్లవాత్మక సంస్కరణల గురించి వర్ణించండి.

ఉపయుక్త గ్రంధాలు:

1. Gooch.G.P : History of Modern Europe 1878-1919
2. Hayes, C.J.H : The History of Medern Europe Upto 1870
3. Hazen C.D : Europe since 1815.
4. Ketel by C.D.M: A History of Modern Europe
5. Jaylor, A.D : The struggletor Mastery in Europe, 184-1919.

M.A. DEGREE EXAMINATION, APRIL 2022.

First Semester

History

Paper IV — HISTORY OF MODERN WORLD I
(TILL 1914)

Time : Three hours Maximum : 70 marks

Answer ALL questions.

All questions carry equal marks.

1. (a) Define Imperialism and discuss the causes for the rise of Imperialism.

సామ్రాజ్యవాదమును నిర్వచించి, సామ్రాజ్యవాద విజృంభణకు గల కారణములను చర్చింపుము.

Or

(b) Write an essay on mercantilism in the modern world.

ఆధునిక ప్రపంచములో వర్తకవాదము పై ఒక వ్యాసము వ్రాయుము.

2. (a) Sketch the social and intellectual causes for the outbreak of French Revoluton.

ఫ్రెంచి విప్లవము సంభవించుటకు గల సామాజిక మరియు మేథోపరమైన కారణములను చిత్రీకరించుము.

Or

(b) Write an essay on the question of Slavery.

బానిసత్వము సమస్యపై ఒక వ్యాసము వ్రాయుము.

3. (a) Discuss the important stages in the unification of Germany.

జర్మనీ ఏకీకరణలో గల ముఖ్య ఘట్టములను చర్చింపుము.

Or

(b) Analyse the causes and results of Sino-Japanese War of 1894.

1894 సంవత్సరములో సంభవించిన సినో–జపాన్ యుద్ధమునకు గల కారణములు మరియు ఫలితములను విశ్లేషింపుము.

4. (a) Examine the results of Industrial Revolution in the Modern World.

ఆధునిక ప్రపంచంలో పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితములను పరీక్షింపుము.

Or

(b) Write a note on the Big Business in USA.

అమెరికాలో పెద్ద వ్యాపారము పై ఒక వ్యాసము వ్రాయుము.

5. (a) Explain the development of Nationalism in the Balkhan States.

బాల్కను రాష్ట్రాల్లో జాతీయతావాదము అభివృద్ధి గురించి వివరింపుము.

Or

(b) Discuss the major liberal reforms in Russia.

రష్యాలో జరిగిన ముఖ్యమైన ఉదారవాద సంస్కరణలను చర్చింపుము.

———————